

ΛΙΓΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΚΟΠΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Όταν τὸ 1928 ἡ μελέτη αὐτή, βγαλμένη ἀπ' τὴν ἐφαρμογὴ πολυχρονίου ἐργασίας στὴν ὑπαιθρο, εἶδε τὸ φῶς, ἐπροκάλεσε τὸ γενικὸ ἐνδιαφέρον ὄλων τῶν διανοουμένων τῆς χώρας μας. Ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ ἀπὸ παντοῦ ζητοῦσαν τὴν ἄδεια τῆς ἀναδημοσιεύσεώς της καὶ ἄπειρες ἐνθουσιώδεις κριτικὲς ἀπεστέλλοντο στὸν συγγραφέα. Στὸ φάκελλο ποῦ ἐκρατοῦντο οἱ κριτικὲς αὐτὲς στὴν Κεντρικὴ Ἀγροτικὴ Τροάπεζα Καλαμῶν, εὐρέθησαν 836 ἐπιστολὲς ποῦ διατυπώνουν ἐνθουσιώδεις κρίσεις γιὰ τὴ μελέτη αὐτή. Ἡ αὐθόρμητη ζήτησή της σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα ὑπῆρξε ἀσυνήθης γιὰ τὴν ἐποχὴ, διατεθέντων 9.000 ἀντιτύπων.

Αὐτὸ ὀφείλεται στὸ γεγονός, ὅτι εἶναι βγαλμένη ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ καὶ γραμμένη μὲ τὴν ψυχὴ του, καθὼς καὶ στὸ ἀναπτυχθὲν τότε ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἀγροτικὴ συνεταιρικὴ ὀργάνωσι.

Μετὰ τὴν διάθεσι τῶν ἀνωτέρω ἀντιτύπων ἔμειναν σκορπισμένα μερικὰ τυπογραφικὰ φύλλα καὶ γιὰ νὰ μὴ χαθῆ τὸ ὕλικὸ αὐτό, ποῦ θεωρεῖται σὰν μιὰ ἀκτινογραφία τῆς τότε καταστάσεως τοῦ χωριοῦ, τὰ περισυλλέξαμε καὶ τὰ συμπληρώσαμε διὰ τῆς ἀνατυπώσεως τῶν ἔλλειπόντων.

Τὴν ἐργασία αὐτὴ τὴν ἐκρίναμε χρήσιμη καὶ ἀναγκαία, γιὰτὶ ἔχουμε τὴ γνώμη πὼς οἱ μελέτες οἱ βγαλμένες ἀπ' τὴν Ἑλληνικὴ πραγματικότητα σπανίζουν, ἐνῶ εἶναι χρήσιμες καὶ ἀπαραίτητες ὄχι μόνον γιὰ μᾶς τοὺς συγχρόνους, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς νεώτερες γενεὲς ποῦ θὰ πρέπει νὰ ἔχουν τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα γιὰ νὰ ἐρευνήσουν τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν γεωργοοικονομικῶν ζητημάτων τοῦ τόπου μας.

Στὴν νέα μας αὐτὴ ἔκδοσι ἐκρίναμε σκόπιμο νὰ προτάξουμε καὶ μερικὲς ἀπὸ τὶς κριτικὲς τοῦ ἔργου, οἱ ὁποῖες δείχνουν τὸν ἐνθουσιασμό καὶ τὴν ἱκανοποίησιν ποῦ ξεπήδησε ἀπ' τὴν ψυχὴ τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὰ γεωργοοικονομικά μας ζητήματα καὶ τὴ ζωὴ τῆς ὑπαιθρου μας, γιὰ τὴ μελέτη αὐτή, καὶ τὴ σπουδαιότητά καὶ σημασίαν ποῦ τῆς ἀπέδωσαν.

Ἐπειδὴ τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐμφανίζει ὁραλιστικὰ καὶ παραστατικὰ τὴν κατάστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ χωριοῦ καὶ χαράζει κατευθύνσεις γιὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν Συνεταιρισμῶν, ἐκρίναμε σκόπιμο νὰ

προσθέσουμε στο τέλος ειδικό κεφάλαιο, αναδημοσιεύοντας μερικά από τα δημοσιεύματα του ίδιου ξερευνητού, που παρουσιάζουν και αυτά κομμάτια από τη ζωή και τη δρασί της υπαίθρου, καθώς και τη μορφή των αγώνων, τās μεθόδους και την πολιτική που ἐφήρμοζαν οι πρωτοπόροι τῆς ὀργανώσεως του ἀγροτικού μας κόσμου κατὰ τῶν ἀντιδράσεων, στήν ἄνευ κεντρικῆς καὶ ἐνιαίας κατευθύνσεως συνεταιρική κίνησι στήν Ἑλλάδα. Μὲ τὰ δημοσιεύματα αὐτὰ ἐμφανίζεται ἀκόμα μὲ μελανὰ χρώματα ὁ πόνος, ἡ πίστις ἀλλὰ καὶ ἡ πικρία τῶν πρωτοπόρων καὶ ἐργατῶν τῆς συνεταιρικῆς ιδέας κατὰ τῶν κρατούντων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καθὼς καὶ ἡ ἀστοργία τοῦ Κράτους καὶ ἡ διαίρεσις ἀπὸ τὴν κομματικὴ διαμάχη ποὺ παρέλυε τὰ πάντα.

Τέτοιο ὕλικὸ ὑπάρχει ἄφθονο ἀκόμα, σκορπισμένο στήν ὑπαίθρο καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ ἀπὸ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας καὶ ἀπὸ τοὺς νεώτερους, ποῦ, ὅπως λέγει ὁ Ἱστορικὸς Γούδας, μαρτυρεῖ, ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶναι πλασμένοι γιὰ συνεταιρική δρασί καὶ μ' αὐτὴν ἐθαυματούργησαν, φέρνοντας πλεῖστα παραδείγματα, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ «τὸν ἀθάνατον ἐθνικὸν Συνεταιρισμὸν τῶν Ἑλλήνων», ὅπως ἀποκαλεῖ τὴ Φιλικὴ Ἐταιρία, τὸ Συνεταιρισμὸ τοῦ ἰδανικωτέρου σκοποῦ τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς, τὸν ὁποῖον ἴδρυσαν τρεῖς ἄσημοι τότε Ἕλληνες πατριῶται. Ἀλλὰ καὶ μεταγενέστερα ἡ Ἑλλὰς ἔχει νὰ ἐπιδείξη συνεταιρική κίνησι ἀξιοπρόσεκτη, ποῦ ἐνεφάνισαν αὐτόματα ρι ἀγροτικὲς μας μάζες. Δὲν ἐπαρουσιάσθη ὅμως ἀκόμη ὁ ἰκανὸς μελετητῆς καὶ δυνατὸς νοῦς, ποῦ θὰ μπορέση νὰ ἐκτιμήση τὴν ἀξία τους καὶ νὰ τὰ ἐμφανίσῃ, ὅπως δὲν ἐδείχθη στὸ παρελθὸν καὶ ἡ Κρατικὴ στοργὴ γιὰ νὰ τὰ προστατεύῃ καὶ νὰ τὰ ὀλοκληρώσῃ, γιὰ νὰ ἔχωμε ἔτσι γιὰ παράδειγμα δική μας Ἱστορία καὶ νὰ μὴ βλέπουμε τὸ λυπηρὸ φαινόμενον νὰ μᾶς παρουσιάζουν διαρκῶς παραδείγματα καὶ περιγραφὲς ἀπὸ τῆς ξένης χῶρες, ποῦ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ συγγραφεῖς των δὲν τὴν ἐγνώρισαν, ὅπως δὲν ἐγνώρισαν καὶ τὶς δικὲς μας συνθήκες.

Γι' αὐτὸ εἶχε ἀπόλυτο δίκην ὁ μακαρίτης Ν. Δημητρακόπουλος, ὅταν, ἀγανακτισμένος, εἶπε γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ στὴ Βουλὴ : **«Δέγω πρὸ παντός, ὅτι ἡ μίμησις δὲν εἶναι ἀρετῆ. Ὅταν τις δὲν μελετᾷ τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀλλ' ἀντιγράφει τὰ ἀλλότρια, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ὑπὸ τίνας συνθήκας ὕφιστανται ἀλλαχοῦ καὶ ὑπὸ τίνας ὁ πολιτικὸς βίος καὶ ἡ ὀικονομικὴ ζωὴ ἐν Ἑλλάδι, εἶναι ἀξιοκατάκριτος».**

Ἡ Ἑλληνικὴ Συνεταιρική δρασίς ὄλων τῶν ἐποχῶν εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ συγκεντρωθῇ καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς φῶς. Ὅσοι ποιοῦν τὸν τόπο αὐτὸ καὶ μποροῦν νὰ συμβάλουν εἰς τὸ σημαντικὸ

αὐτὸ ἔργο, θὰ προσφέρουν ἐθνικὴ ὑπηρεσία ἀνυπολόγιστης ἀξίας.

Ἡ Ἐταιρία μας κάνοντας ἀπαρχὴ μὲ τὴ συμπλήρωσι τοῦ παρόντος βιβλίου μὲ λίγες μόνον συνοπτικὰς μελέτες, θὰ καταβάλλῃ κάθε προσπάθεια νὰ τὸ ὀλοκληρώσῃ σιγά—σιγά, δεχομένη γι' αὐτὸ μὲ ἐξαιρετικὴ χαρὰ τὴ συνεργασία καὶ τὴ συμβολὴ κάθε προσώπου ποῦ θὰ μπορέσῃ νὰ τὴ συντρέξῃ στὴν τεράστια αὐτὴ προσπάθειά της. Σύντομα δὲ θὰ εὐρεθῇ στὴν εὐχάριστη θέσι νὰ δώσῃ στὴ δημοσιότητα καὶ ἄλλο βιβλίον, τοῦ ὁποίου τώρα παρασκευάζει τὴν ἐκδοσὶ καὶ τὸ ὁποῖο θὰ παρουσιάσῃ τὴ σπουδαία δρᾶσι ποῦ ἀνέπτυξε ἐπὶ μία δεκαετία πρὸ τοῦ νόμου 602 μιὰ γεωργικὴ Συνεταιρικὴ ὀργάνωσι στὴν Ἑλλάδα, ποῦ ὑπῆρξε τὸ φωτεινὸ παράδειγμα καὶ ὁ πρόδρομος τῶν σημερινῶν γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν μας.

Τέτοιαι σπουδαῖαι προσπάθειαι, ποῦ ἐμφανίζουσι τὴν προοδευτικὴν ὁρμὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ χωριοῦ γιὰ συνεταιρικὴν δρᾶσι, ἔχουσι νὰ ἐπιδείξουσι πολλὰς Ἑλληνικὰς περιφέρειαι. Αὐτὰς τίς προσπάθειαι θὰ φροντίσομε νὰ φέρουσι στὴ δημοσιότητα, καὶ γι' αὐτὸ ζητοῦμε τὴ συνδρομὴν ὄλων ἐκείνων ποῦ τίς παρηκολούθησαν ἢ ποῦ βρίσκουσι σὲ μέρη, ποῦ ἡ παράδοσι διέσωσε κομμάτια ἀπ' τὴν ὀμαδικὴν ἐκπολιτιστικὴν δρᾶσι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγροτικοῦ λαοῦ σὲ παλαιότερας ἐποχάς. Οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Διδάσκαλοι τῆς ὑπαίθρου εἶναι ἀσφαλῶς οἱ καταλληλότεροι γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ καὶ ἀναμφιβόλως θ' ὀποτελέσουσι τοὺς πολυτιμότερους βοηθοὺς μας.

Ἐταιρία Γεωργικῶν ἐκδόσεων (Ε.Γ.Ε.Π.)

Ἔτος 1939

ΚΡΙΤΙΚΑΙ :

Ἐκ τῶν πολλῶν κριτικῶν αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν τότε διὰ τοῦ Τύπου ἀναδημοσιεύομενον τὴν τοῦ κ. Δ. ΖΩΓΡΑΦΟΥ δημοσιολόγου καὶ συγγραφῆς πολυτίμων ἱστορικῶν ἔργων περὶ γεωργίας κ.τ.λ. Ἡ κριτικὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν ἐφημερίδα «Νέα Ἡμέρα» τὸ 1928.

Μετὰ τὴν κριτικὴν αὕτην ἐκ τῶν 836 μόνον ἐγγράφων κριτικῶν πού διεσώθησαν δημοσιεύομεν 14.

Ἐξεδώθη ὑπὸ τοῦ κ. Τερζάκη Διευθυντοῦ Κεντρικῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης ἐν Καλάμυς, ἓνα ἔργον καθαρῶς ἑλληνικόν, ἀπηλλαγμένον τοῦ φόρτου τῶν ξενικῶν θεωριῶν αἵτινες ὑπεραφθονοῦσιν εἰς τὰ ἔργα τῆς νεωτέρας νεοελληνικῆς οικονομικῆς καὶ δημοσιονομικῆς παραγωγῆς, παρέχει εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν καθαρὰν ἑλληνικὴν σκέψιν, τὴν ἀμόλυντον ἑλληνικὴν παρατήρησιν, τὴν ὑγιᾶ ἑλληνικὴν κατεύθυνσιν ἐπὶ τῆς Συνεταιριστικῆς ζωῆς καὶ τοῦ Συνεταιριστικοῦ μέλλοντος τῆς χώρας. Ὁ κ. Τερζάκης γέννημα καὶ θρόμμα τῆς ἐπαρχιακῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως, ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ γεωργικοῦ Συνεταιριστικοῦ πνεύματος τῆς Ἑλλάδος, δημοουργὸς ἀνθούσης συνεταιριστικῆς ζωῆς μέσα στοὺς παραγωγικοὺς Μεσσηνιακοὺς κάμπους, δὲν ὀμιλεῖ ὡς ἀπὸ τρίποδος, ἡ ἐργασία του δὲν ὄζει λυχνίας, δὲν δογματίζει κουραστικῶς καὶ στομφοδῶς περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ Συνεταιρισμοῦ. Ὅπως τὸ ἐναντίον. Ὁ κ. Τερζάκης μὲ τὴν ἀφάνταστον πειρὰν του, μὲ τὸν φωτεινὸν αὐτὸν πυρσὸν ἀνὰ χεῖρας, ἀναλύει τὸν ἑλληνικὸν Συνεταιρισμὸν ἀπὸ τε τῆς ἀπόψεως τῆς μέχρι τοῦδε ἐξελιξεῶς του καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ μελλοντικοῦ δρόμου τὸν ὁποῖον ὀφείλει νὰ διανύσῃ. Τὸν ἀναλύει ἀπλὰ πειστικά, μὲ μίαν δικαιολογημένην δριμύτητα καὶ μὲ ἓνα ἀξιοθαύμαστον κοινωνικὸν θάρρος κατὰ πάσης παρασιτικῆς ἐκδηλώσεως ἢ ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ διασαλεύσῃ ἢ νὰ ὑπονομεύσῃ τὰς ἐλπίδας καὶ τοὺς πόθους τοῦ συνεταιριστικῶς διαπαιδαγωγουμένου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἀπὸ τὰς σελίδας τοῦ ἔργου του ἀναπηδῶσιν ἀλήθειαι ὑψίστης κοινωνικῆς καὶ οικονομικῆς σημασίας καὶ

οἱ χαρακτηρισμοὶ τοῦ προσώπων καὶ πραγμάτων εἶναι ἀπαράμιλλοι. Ὄταν ὁμιλῇ διὰ τοὺς ἔξ ἑπαγγέλματος πολιτευτὰς τῶν Ἐπαρχιῶν, τοὺς «ἐπιφανεῖς αὐτοῦς ἀέργους» ὡς χαρακτηριστικώτατα τοὺς ἀποκαλεῖ, τοὺς διαρκῶς περιφερομένους εἰς τὰ δημόσια γραφεῖα διὰ τὴν τελικὴν ἐξυπηρέτησιν προσωπικῶν τῶν φιλοδοξιῶν, αἰτνες ἐκφαυλίζουσι τὰ πάντα ἐν Ἑλλάδι, μᾶς δίδει μίαν εἰκόνα ἐξόχως ἐπιτυχή καὶ εἶναι αὕτη τόσο δυνατὴ ποῦ νομίζει κανεὶς ὅτι ὁ κόλαφος τὸν ὁποῖον δέχεται κάθε παρειὰ τοῦ παρασιτικοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς χώρας ἀποτυπῶνται ἀνεξίτηλος ἐπὶ τοῦ προσώπου ὄλων ἐκείνων οὔτινες στεροῦνται κοινωνικῆς μορφώσεως καὶ ἠθικῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς!
Ἡ «Ἀγροτικὴ Συνεταιρικὴ Ὄργάνωσις» τοῦ κ. Τερζάκη πρέπει νὰ διαβασθῇ εὐρύτατα. Τὰ διδάγματα τῆς ἀφθονοῦσιν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ συνεταιριστικοῦ καὶ οικονομικοῦ μέλλοντος τῆς πατρίδος μας.

Δ. Ζωγράφος

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΡΑΚΑΚΗ

τέως Ὑποδιοικητοῦ Ἀγροτικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος (ὅτε ἔγραφε ἠτο Διευθυντῆς τῆς Ἀγροτικῆς Πίστεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης)

Ἀγαπητὲ Φίλε καὶ πολῦτιμε συναγωνιστά.

Ἔλαβον τὸ ἔργον σας «Ἀγροτικὴ Συνεταιριστικὴ Ὄργάνωσις».

Τὸ ἐμελέτησα καὶ εἶδον ὅτι περιέχει ἀπείρους ἀληθείας βεβαιωμένας ἀπὸ τὴν βαθεῖαν γνῶσιν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως καὶ ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀποτελεῖ πολῦτιμον σύντροφον καὶ ὁδηγὸν τῶν μετὰ συνειδήσεως καὶ ἐνθέου ζήλου ἐπιδιδομένην εἰς τὸν εὐγενικὸν αὐτὸν ἀγῶνα τῆς ὀργανώσεως τῆς κοινωνίας πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς Πατρίδος μας.

14)5)1928

Γεωργ. Τρακάκης

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΙΩΡΗ

τέως Ἐπιθεωρητοῦ Δημοτικῶν Σχολείων

Παντοῦ ὅπου ὑπηρέτησα, δὲν ἔπαυσα νὰ ἐξάρω τὴ δρᾶσι σου στὴ Ζούγκλα, πού ὅπως καὶ ἄλλοτε σοῦ ἔγραφα ἂν κατηνάλωνες τόσων ἐτῶν φανατικούς ἀγῶνας σὲ ἄλλον τόπο, μὲ τὸ δαιμόνιον πού ἔχεις ὑπὲρ τῆς ἀφυπνίσεως τοῦ ἀγρότου θὰ ἐλατρεύεσο ὡς ἤρωσ.

Τὸ βιβλίο σου τοῦτο μὲ εὐχαριστεῖ ἰδιαιτέρως διότι ἐμφανίζει ὄχι ἀπλῶς τὴν συμβολὴν τοῦ δημοδιδασκάλου ὑπὲρ τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ τὸν παρουσιάζει καὶ φιλοσοφημένον ἀπάνου στὴ ζωὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἐγώ, πού προέρχομαι ἀπὸ τὸν κλάδον τοῦτον, τὸν παρηκολούθησα καὶ τὸν κατηύθυνα εἰς πολλοὺς Νομοὺς ὡς Ἐπιθεωρητῆς ἐπὶ πολλὰ ἔτη, εὐρίσκω ὅτι ἔχεις τοποθετήσῃ εἰς τὴν πρέπουσαν θέσιν τὸν δημοδιδάσκαλον, τοῦ ὁποίου τὴν εὐρεΐαν ἀποστολὴν ἰδίως εἰς τὴν ἀγροτικὴν κοινωνίαν δὲν ἐξετίμησαν καὶ δὲν ἐχρησιμοποίησαν, βοηθοῦντες τοῦλάχιστον ἠθικῶς.

Μὲ τις πολλὰς σου ἀσχολίας σοῦ ὑπενθυμίζω μίαν ὑποχρέωσιν τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ παραμελήσῃς, πρέπει νὰ φροντίσῃς νὰ δημοσιευθῇ ἢ δρᾶσις τῆς Ἑταιρίας τῶν Ἐξηγηγισμένων Φυτωρίων. Θέλω τώρα πού βρισκομαι στὴ ζωὴ νὰ κάμω ἐγὼ τὸν πρόλογον, ἐγώ, ὅστις ἐγνώρισα τοὺς ἀγῶνάς σου, τις θυσίας σου καὶ τὰς ἀντιδράσεις.

Εἶναι ὠραῖαι αἱ ἀναμνήσεις τόσων ἀγῶνων τῆ μαύρη ἐκείνη ἐποχῇ, ἀλλὰ καὶ διδακτικαί.

Ἀθῆναι 8)10)1928

Ἰ. Σιώρης

ΣΠΥΡΟΥ ΧΑΣΙΩΤΗ

Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας

Τὸ βιβλίο σας εἶναι βγαλμένο ἀπὸ τὴν πραγματικὴ θέσι τοῦ Γεωργικοῦ μας λαοῦ, ἀλλ' ἄρά γε θὰ τὸ προσέξουμε, ἢ θὰ παρέλθῃ καὶ τοῦτο ἀπαρατήρητο ὅπως ἀτυχῶς συμβαίνει πάντα.

Εἶσθε ἄξιος συγχαρητηρίων διὰ τὴς ἀκατάβλητες προσπάθειάς σου.

11)7)1928

Σπυρ. Χασιώτης

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΚΑΣΙΜΗ

Εισαγγελέως τῶν Ἐφετῶν

Σε διάβασα ὅπως πάντα με εὐχαρίστησι καὶ σὲ συγχαίρω. Ἐμφανίζεις καθαρὰ τὰ αἷτια ποὺ ἐμποδίζουν τὴν πρόοδο καὶ μαραινουν τὸ Ἑλληνικὸ χωριό.

Τὸ θάρρος σου, καρπὸς τῆς θρησκείας σου, συγκινεῖ ἐκείνους ποὺ ἀντιλαμβάνονται τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀγροτικῆς τάξεως εἰς τὴν ζωὴν τοῦ συνόλου.

18)6)1928

Παν. Κασίμης

ΘΑΛΗ ΚΟΥΤΟΥΠΗ

(Κοινωνιολόγου Βουλευτοῦ τότε)

Τὸ βιβλίον σας μοῦ ἐδόθη ἀργὰ διὰ τοῦτο καὶ ἀργὰ σᾶς εὐχαριστῶ.

Τὸ ἐπρόσεξα καὶ με εὐχαρίστησιν εἶδα ὅτι παρουσιάζει πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ πρέπει νὰ τὸ προσέξουν οἱ ἐλαδιδόμενοι εἰς τὴν Συνεταιρικὴν Ὀργάνωσιν.

Ἐγὼ αἰσθάνομαι ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν διὰ τὴν πρόοδον τῆς ἰδέας ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζει ἡ μελέτη σας αὕτη, διότι εἰς τὸ Παμμασσηνιακὸν Γεωργικὸν Συνέδριον τοῦ 1912 (1) ποὺ εἶχате τὴν καλωσύνην νὰ με καλέσητε, εἰσηγήθην τὸ θέμα περὶ Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ ἐπικούρησα εἰς τὰς προσπάθειάς σας διὰ νὰ λάβῃ τὸ κύρας τοῦ νόμου.

4)7)1928

Θαλῆς Κουτούπη

ΚΩΝΣΤΑΝΤ. ΜΑΔΑΜΑΤΙΑΝΟΥ

Ἐπιθεωρητοῦ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς

Ἔλαβα τὸ βιβλίον σου «Ἀγροτικὴ Συνεταιρικὴ Ὀργάνωσις» καὶ σὲ συγχαίρω διὰ τὴν ἀκατάβλητον θέλησίν σου καὶ τὴν ἐργα-

¹ Ὑπὸ τῆς ἑταιρίας ἐξηγουσιμένων Φυτωρίων εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς τὸν κ. Κουτούπη ἡ εἰσηγησις τοῦ θέματος περὶ Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν Ἰδέτε πρακτ. Α'. Παμμασ. Γεωρ. Συνεδρ. 1912 Σελ. 47.

σίαν σου. Τὸ βιβλίον σου σὲ ἐμφανίζει βαθὺν ἐρευνητὴν τῆς ἀγρο-
τικῆς ψυχολογίας τῆς ὑπαίθρου καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ δρᾶσις σου ξε-
πέρασε τὰ στενὰ ὄρια τῆς Μεσσηνίας.

29)5)1928

Κ. Μαλαματιανός

ΚΩΝΣΤΑΝΤ. ΜΑΛΟΥΧΟΥ

Γεωπόνου καὶ Διευθυντοῦ τότε τῆς Ὁμοσπονδίας Γεωργικῶν Συνε-
ταιρισμῶν Θεσσαλονίκης (ἐνώσ. Συνετ.)

Στὸ γράμμα μου τῆς 28 λήξαντος σοῦ ἔγραφα ὅτι χθὲς θὰ
εὐρισκόμην εἰς Ἀθήνας καὶ ἂν ἤρχεσο ἐκεῖ θὰ σοῦ ἐξέθετα τὴν κα-
τάστασιν καὶ τοὺς λόγους ποὺ ἐπιβάλλουν νὰ ἔλθης εἰς τὸ Συνέδριον
τῆς Θεσσαλονίκης τὴν 24ην τοῦ μηνὸς τούτου, ἀλλ' αἱ ἐργασίαι τῆς
Ὁμοσπονδίας καὶ ἡ ἀπαιτούμενη προπαρασκευὴ διὰ τὸ Συνέδριον
δὲν μοῦ τὸ ἐπέτρεψαν.

Διὰ τοῦτο, σοῦ γράφω καὶ σοῦ ἐπαναλαμβάνω ὅτι πρέπει πάοι
θυοῖα νὰ κατορθώσης νὰ ἔλθης. Ἀπὸ καιρὸ εἶχαμε εἰπῆ νὰ εὐρι-
σκες μίαν εὐκαιρίαν νὰ ἤρχεσο, ἰδοῦ ἡ εὐκαιρία τοῦ Συνεδρίου ποὺ
εἶναι Πανελληνίου ἐνδιαφέροντος.

Πρέπει νὰ κατορθώσης τοῦτο καταβάλλων κάθε προσπά-
θειαν, ἐμένα δὲ ὅπως σοῦ ἔγραφα θὰ μὲ εὐχαριστήσης ἰδιαίτερος
καὶ θὰ τὸ θεώρῳ προσωπικῆν μου χάριν.

Ὁ Μῆτσος (1) μοῦ γράφει ὅτι ὁ κ. Κοριζῆς ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν
νὰ ἔλθῃ μετὰ τοῦ κ. Τρακάκη στὸ Συνέδριον. Εὐχάριστον θὰ ἦτο
ἀφοῦ θὰ εἶναι καὶ ὁ κ. Παπαναστασίου.

Στὴ Μακεδονία ἔχει δημιουργηθῆ ἡ ἐντύπωσις ὅτι εἶσαι ἀντί-
δρασις διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Γεωργικῆς χάριν τῆς Ἐθνικῆς (!) (*) ἐγε-
κεῖθι ἀπὸ τὰ ἀλλεπάλληλα δημοσιεύματά σου εἰς τὸν τύπον τῶν
Ἀθηνῶν, καὶ τοῦτο εἶναι ἕνας σοβαρὸς λόγος νὰ παρευρεθῆς εἰς τὸ
Συνέδριον καὶ ἐκθέσης τὰς ἀντιλήψεις σου. Σήμερα σοῦ ἐστάλη ἡ
πρόσκλησις.

Τὴν «Ἀγροτικὴ Συνεταιρικὴ Ὀργάνωσις» ἔλαβα καὶ σὲ συγχαί-
ρω. Τώρα ποὺ εὐρίσκομαι κοντὰ στὴ ζωὴ τοῦ ἀγρότου βλέπω τίς

(1) (Ἐννοεῖ τὸν κ. Δ. Μαργέτην).

(2) Ὁ κ. Τερζάκης ἀπῆντησε : «Εἶμαι μονάχα ὄργανο τοῦ Ἀγροτικοῦ
κόσμου, ὅπως καὶ σὺ καὶ ἂν δὲν ἔλθω στὸ Συνέδριον, ὅπερ δὲν πιστεύω
πέστοις ὅτι, δὲν ὑπῆρξα ποτὲ ὄργανο τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, τὸνναντιον
ἡ Τράπεζα ἦτο καὶ εἶναι ὄργανο δικό μου γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ
προγράμματος ποὺ πιστεύω σὰ θρησκεία μου, ὅπως πιστεύω ὅτι ἂν
γίνῃ ὅτι ἐκεῖνοι ὑποστηρίζουν, οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς τὴν ὑπαι-
θρο καὶ τὸν τόπο.

περιγραφές σου πὸ ζωντανές καὶ πραγματικές καὶ σὲ δικαιολογῶ
ὅταν μᾶς ἔγραφες ὅτι δὲν ἐσπουδάσαμε τὸ χωριό.

Εὐρισκόμενος μέσα στὴ συνεταιρική δρᾶσι, βλέπω πολὺ διαφο-
ρετικά τὴν κατάστασι ἀφ' ὅτι τὴν ἔβλεπα ἀπὸ τὸ Γραφεῖο μου ὡς
ἀνώτερος Κρατικός Ὑπάλληλος δίδων ὀδηγίας!

Τοὺς 30 τόμους ποὺ μοῦ ἔστειλες τοὺς διέθεσα ἀμέσως, στείλε
μου ἀκόμη 100 διὰ νὰ ἐφοδιασθοῦν αἱ διοικήσεις καὶ οἱ ὑπάλληλοι
τῶν Συνεταιρισμῶν. Εἶναι ἐπιβεβλημένον τοῦτο διὰ κάθε ἕναν
ποὺ ἔχει τὴν φιλοδοξίαν νὰ καταρτίζεται.

Περιμένω γράμμα σου δι' ὅσα σοῦ ἔγραψα καὶ σὲ περιμένω
νὰ συνεχίσουμε εἰς τὴν Θεσσαλονίκην.

5)3)1928

K. Μαλοῦχος

K. ΤΖΩΡΤΖΩΠΟΥΛΟΥ

Διευθυντοῦ τῆς Ἀγροτικῆς πίστεως τῆς Ἀγρ. Τραπ. τῆς Ἑλλάδος,
ὅτε ἔγραφε ὑπὲρτεί εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἀγροτικῆς πίστεως
τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης

Μὲ εὐχαρίστησε τὸ βιβλίον σου ποὺ παρουσιάζει ἀπλὰ τὶς συν-
θῆκες ποὺ ἀντιμετωπίζει ἡ Γεωργικὴ Συνεταιρική Ὀργάνωσις.

Τοῦτο εἶναι πολὺ χρήσιμο ὄχι μόνον διὰ τοὺς Συνεταιρισμοὺς,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πρωτοστατοῦντα εἰς τὴν κίνησιν πρόσωπα Τραπέ-
ζης καὶ Κράτους, διότι κατατοπίζονται ἐπάνω στὴν πραγματικὴ
κατάστασι.

4)5)1928

K. Τζωρτζόπουλος

K. ΚΑΡΑΒΙΔΑ

Τμημ. μελετῶν καὶ ἐρευνῶν Ἀγροτικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ ἕξ μῆνας—κατὰ τὴν συνήθειάν του—κατώρθωσε ὁ Μαγ-
γέτης νὰ θυμηθῇ νὰ μοῦ φέρῃ τὴν Ἀγροτικὴ Συνεταιρική Ὀργά-
νωσι, καὶ δὲν ἤξεύρω μήπως εἶναι θυμωμένος διότι διαφωνῶ σὲ
ὀρισμένους ἰδέες του, ἐνῶ ἡ συζήτησις καὶ τῶν ἀντιγνωμούντων σὲ
ζητήματα ποὺ ἐνδιαφέρουν τὸν τόπο, ὠφελοῦν.

Καίτοι διαφωνῶ στὴ βάσι ποὺ παίρνεις, διότι τὴν ὀργάνωσι τῆς
οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς Κοινοτήτος τὴν θέλεις σὲ ἕνα περιορισμένο
καλοῦπι, ἐνῶ ἐγὼ τὴν θέλω ὀλοκληρωμένη σὲ ἕνα σύνολον Κοινο-
τικό, ἐν τούτοις ξεπηδῶντάς σάν τσακαλόλυκος ἀπὸ τὸ βουνό, φέρ-
νεις εἰς φῶς τὴν ψυχροσύνησι τοῦ ἀγροτικοῦ λαοῦ, καὶ ὅλη του
κατάστασι τὴν ὁποίαν ἀγνοοῦν εἰς τὰς πόλεις(!).

Σὲ συχαίρω. Συμπλήρωσε τὶς μελέτες σου ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ

φέρτες εις φῶς διότι εἶναι πολὺν χρήσιμες εἰς τὸν τόπο, καὶ ἀδιαφόρει εἰς τὰς ἀντιδράσεις—ὅπως ἄλλως τε κάνεις.

10)9)1928

Κ. Καραβίδας

Υ. Γ. Στείλε μου τὴν παλιά σου μελέτη. Ἡ «ὀργάνωσις τῆς Ἀγροτικῆς πίστεως καὶ αἱ πλάναι τοῦ Ὑπουργείου», διότι κάποιος μου τὴν ἔχει πάρει.

ΞΑΒΕΡΙΟΥ ΠΑΠΑΖΟΥΡΗ

Τμηματάρχου Ἀγροτικ. Πίστεως τῆς Ἀγροτ. Τραπεζῆς Ἑλλάδος
ὅτε ἔγραψε ὑπὲρ τῆς εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἀγροτικῆς Πίστεως
τῆς Ἑθνικ. Τραπ.

Σὲ εὐχαριστῶ διὰ τὸ βιβλίον πού μου ἔστειλες. Εὐρῆκα μέσα πάρα πολλὰς ἀλλήθειες πού δὲν ἤμποροῦμε παρὰ θὰ τις προσέξουμε καὶ θὰ μᾶς εἶνε ὁδηγός.

Σὲ συγχαίρω, καὶ γρηγόρα νὰ ἰδοῦμε καὶ τις ἄλλες ἐκδόσεις πού ἀναφέρεις.

18)5)28

Ξ. Παπαζούρης

ΓΕΩΡ. ΒΑΡΟΥΧΑ

προέδρου τῆς Ἑνώσεως Συνεταιρισμῶν Ἡρακλείου Κρήτης.

Ἐδιάβασα τὸ βιβλίον σας «Ἀγροτικὴ Συνεταιρικὴ Ὀργάνωσις» ἢ μᾶλλον τὸ ἐρρόφησα ἠδονικῶς.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς συγχαρῶ διότι καίτοι μέχρι σήμερον ἐδιάβασα πολλὰ σχετικὰ συγγράμματα καὶ πραγματείας, παρετήρησα ὅτι δὲν τὰς διακρίνει ὁ θετικισμός, δὲν εἶναι προσηρμοσμένα πρὸς τὴν ζωὴν καὶ ψυχρὸν συνθεσιν τοῦ Ἑλλήνου Ἀγρότου καὶ ἐφαρμοσσημα καθ' ὀλοκληροῖαν.

Ἐνῶ ἡ ὑφ' ὑμῶν ἐκδοθεῖσα πραγματεία, εἶναι ἡ *φωτογραφικὴ εἰκὼν τῆς πραγματικῆς καταστάσεως τῆς ὑπαίθρου καὶ ἀναπαράστασις τῶν συμβαινόντων εἰς κάθε Ἀγροτικὸν Συνεταιρισμὸν.*

(1) Ὁ κ. Τερζάκης ἀπαντᾷ εἰς τὸν κ. Καραβίδα ὡς ἐξῆς περίπου :

«Δὲν βλέπω νὰ διαφωνοῦμε. Ἐὰν εἶχα κρατικὴ δύναμι νὰ ὀλοκληρώσω ὅτι γράφω, οἱ πραγματικῶς ἀγρότες θὰ ἀπετέλουν ἓνα Συνεταιρισμένον σύνολον εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς των, ὅτε τὸ σημερινὸ μγάδικον χωριὸν θὰ ξεκαθάριζε τὰ παράσιτα, καὶ ὁ ἰατρός ἀκόμη θὰ ἦταν ὄργανον ἐμισθοῦ τοῦ Συνεταιρισμένου χωριοῦ ἢ ἄς εἰποῦμε κατὰ τὴν γλῶσσαν σου, τῆς ὀλοκληρωμένης ζωῆς τῆς Κοινότητος!

Ἡ διαφορὰ εἶναι ὅτι σὺ τὸ θέλεις ἀμέσως, ἴδιο ὁμῶς εἶναι ὁ βασικὸς σκοπός.

Αἱ ὑποδείξεις ὑμῶν ἀνοίγουν τὸν πραγματικὸν δρόμον, τὸν μόνον ἀληθῆ ὃν δέον νὰ ἀκολουθήσουν οἱ συνεταιρισμοὶ διὰ νὰ ἐκπληρώσουν τὸν προορισμὸν τῶν. Τὴν Ἀγροτικὴν Συνεταιρικὴν Ὀργάνωσίν» σας, διακρίνει ἡ ἀγνή συνεταιριστικὴ ἰδεολογία, ἡ παρατηρητικότης, ἡ ἐμβριθεία, ὁ θετικισμός.

Διὰ τοὺς ἀγνοοὺς ἰδεολόγους τῆς συνεταιριστικῆς ἰδέας τὸ βιβλίον σας θὰ εἶναι πολύτιμος ὁδηγὸς καὶ διὰ τοὺς Συνεταιρισμοὺς, ἀπαραίτητος Σύμβουλος.

Πιστὸς ὁπαδὸς καὶ ἐγὼ τῆς συνεταιριστικῆς ἰδέας ἦν μόνος σχεδὸν μετὰ ἀγῶνος καὶ πάλης ἔσπειρα εἰς τὸν Νομὸν Ἡρακλείου καὶ τὴν καλλιερῶν ἐπιμελῶς διὰ νὰ ἀποδώσῃ τοὺς εὐχύμους καρποὺς οὓς παράγει καὶ ἐν Μεσσηνίᾳ, **πολλὰ ἐδιδάχθην ἀπὸ τὴν μελέτην τοῦ βιβλίου σας καὶ νέους θὰ χαράξω δρόμους εἰς τὰς ἐνεργείας μου ἐν τῇ κατευθύνσει τῶν συνεταιρισμῶν.**

Μετ' ἀνυπομονησίας δὲ περιμένω τὴν ἔκδοσιν καὶ τῶν λοιπῶν ἔργων σας καὶ παρακαλῶ νὰ μοῦ τὰ ἀποστείλητε καὶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃτε τὴν δημοσίευσιν περικοπῶν ἐκ τῶν βιβλίων σας εἰς τὴν ἐνταῦθα ἐκδιδομένην «Ἀγροτικὴν Κρήτην» διὰ νὰ διαβασθοῦν ὑπὸ τῶν Γεωργῶν εὐχερέστερον καὶ εὐρύτερον χάριν τῆς ἐξυηρητέσεως τῆς συνεταιρικῆς ἰδέας.

Γ. Βαρούρας

Γ. ΚΟΡΟΜΗΛΑ

Τότε Ὑψηγῆς τῆς Ἰατρικῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

Ἀγαπητέ μου ἀνεψιέ.

Τι ἔπαθες ; ἐτρελλάθης ; δὲν συλλογίζεσαι τὴ ζωὴ σου, δὲν συλλογίζεσαι ἐμᾶς ; Τι εἶναι αὐτὰ ποὺ γράφεις στὸ βιβλίον σου γιὰ τὰ κόμματα ;

Αὐτὰ ἔχουν ἓναν κόσμον ὀλόκληρον μαζύ τους, καλοὺς καὶ κακοὺς, δὲν συλλογίζεσαι τι ἡμπορεῖ νὰ σοῦ συμβῇ ;

Τι γλῶσσα εἶναι αὐτὴ—ἀνήθικοι, βάρταχοι, ζοῦν στὸ ψεῦδος καὶ τὸ ἔγκλημα !

Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, γράφονται αὐτὰ γιὰ ἓναν κόσμον ποὺ ἔχει τὴν ἐξουσία καὶ τὴν δύναμιν νὰ μᾶς κάμουν ὅτι ὦρα θέλουν κακό.

Σῆκω ἔλα ἐπάνω διότι ἀνησυχεῖ καὶ ἡ θεία σου καὶ ἐγώ, καὶ νὰ σταματήσῃ τὴν κυκλοφορία τοῦ βιβλίου.

Σὲ περιμένω ἀνήσυχος

Μὲ ἀγάπην Ὁ θεῖός σου

Γ. Κορομηλᾶς

ΝΙΚ. ΜΠΟΥΡΑ

Διευθυντοῦ Δημοτ. Σχολείου Συνοικ. Ἀθηνῶν Μακρυγιάννη.

Ἀγαπητέ μου.

Τὸ βιβλίον σου εὐωδιάζει θρούμπι καὶ θυμάρι τοῦ Βουνοῦ.

Περιγράφει φωτεινὰ τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ μὲ ὄλες τὶς πληγὰς τοῦ Φαραώ.

Τοῦ δασκάλου τὴν ἀποστολὴν τὴν παρουσιάζεις ὅπως πράγματι εἶναι, ἀλλὰ δυστυχῶς τὸν ἐξητυλίσαν, γι' αὐτὸ καὶ γὰρ ἔφυγα ἀπὸ τὸ χωριὸν ποὺ τὸ πονοῦσα.

Τὸ κεφάλαιον διὰ τοὺς κομματάρχας καὶ τὰ κόμματα, εἶναι ἕνα λούσιμον ἀπὸ πάντων ὡς κάτου μὲ γεμάτον τὸν τενεκέ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ δασκάλου καὶ ἡ ἀπάντησις γιὰ τὶς ἐκφρασιμῆνες ῥοπὲς τῶν πόλεων πολὺ ἐπιτυχῆς.

Εἰρίσκω ὅτι ἔχεις δίκαιον ποὺ χαρακτηρίζεις σφάλμα τοῦ Τρικουπῆ, ὅστις ἐπῆρε ὡς ἐτυμηγορίαν τὴν ψευδοψηφοφορίαν τοῦ εἰς τὰ ταβερνεῖα τῆς πολιτικῆς διαφθορᾶς παρακαίοντος λαοῦ—ὅπως τὴν χαρακτηρίζεις—καὶ ὡς ἐκ τούτου αὐτοεξωρίσθη. Σφάλμα μεγάλο.

Σοῦ ὁμολογῶ ὅτι ζηλεύω τοὺς ἀγῶνάς σου καὶ αἰσθάνομαι ὑπερηφάνειαν διότι, σὲ μιὰ μικρῇ ἔστω περίοδον στοὺς παληοὺς χρόνους, ὑπῆρξα συνεργάτης σου.

Ἐνθυμῆσαι τὸν μυστικισμόν ὡς ποῦ νὰ συγκεντρώσουμε τὸν πρῶτον πυρῆνα, διὰ τὸν Γεωργικὸν Σύνδεσμον τὸ 1908: Ὅταν θυμοῦμαι τὸ θέμα ποὺ εἰσηγήθη εἰς τὸ Συνέδριον, συλλογίζομαι τὴν κατάστασι καὶ τοὺς κινδύνους ποὺ ἐδημιούργουν διὰ τὴν θέσιν μου¹.

Τὶ ὠμορφες ἀναμνήσεις!

Μὲ ἀγάπην
Νικόλ. Μπούρας

ΔΗΜΗΤΡ. ΜΑΡΓΕΤΗ

Γεωπόνου

Τὸ βιβλίον σου ἔλαβα, ἀλλὰ γιὰ μένα καὶ γιὰ κείνους ποὺ σὲ

¹ Ὁ κ. Μπούρας ἦτο διευθυντὴς τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Ἀρφαρῶν, συμμετεῖχε εἰς τὴν Ἐτ. Ἐξηγ. Φυτωρίων, ἧτις πρωτοστάτησε εἰς τὴν ἀργάνωσιν τῶν παραγωγῶν. Ἰδρυσεν τὸ 1908 τὸν Γεωργικὸν Σύνδεσμον Ἀρφαρῶν καὶ ὡς Προέδρον αὐτοῦ, εἰς τὸ Α' Παμμ. Γεωργικὸν Συνέδριον τοῦ ἀνετέθη ἡ εἰσηγήσις τῆς διὰ Νόμου ὑποχρεώσεως τῶν Ἀρχῶν νὰ ἀπαντήσωσιν εἰς τὰς ἀναφορὰς τῶν ἰδρυομένων Σωματείων καὶ πολιτῶν.

Τοῦτο μαρτυρεῖ τὴν τότε κατάστασιν. Αἱ ὑποθέσεις τῶν πολιτῶν διεκπεραιούντο τῇ μεσολαβήσει τῶν κομματάρχων.

(Ἴδε Πρακ. Α' Παμμ. Γεωρ. Συνεδ. σελ. 62 ἔτους 1912).

γνώρισαν καλά, δὲν ἔχει τίποτε νεώτερον ἀφ' ὅ,τι λέγομε πάντοτε καὶ ἔχομε γράψει.

Δέκα χρόνια πρὶν, ἔχω κάμει κριτικὴν τῶν ἔργων σου, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πλήρους κατατοπίσεώς σου εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ὑπαίθρου. Καὶ παραθέτω ἔδω ὀλίγα ἐκ τῆς ἐκθέσεώς μου τὴν ὁποίαν ἔχω ὑποβάλει τὴν 25ην Ἰουνίου τοῦ 1918 ὅτε ὑπηρετοῦν, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας. «*Εὐρέθην, γράφω, ἐν Μεσσηνίᾳ πρὸ ἑνὸς Γεωργικοῦ Συνεταιρικοῦ ἔργου τόσον μεγαλειώδους εἰς ὀργάνωσιν καὶ πειθαρχίαν, ὥστε ἠναγκάσθην νὰ παραμείνω εἰς Καλάμας ἐπὶ τινὰς ἀκόμη ἡμέρας ὅπως ἐπισκεφθῶ καὶ τοὺς Συνεταιρισμοὺς καὶ μελετήσω ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν θουμασίαν αὐτὴν ὀργάνωσιν ὀφειλομένην εἰς τὴν δαιμόνιον δραστηριότητα καὶ ἐκπληκτικὴν ἀφιλοκέρδειαν ἑνὸς ἰδιώτου, τοῦ Χρήστου Τερζάκη, ἀληθοῦς ἀποστόλου τῆς Γεωργικῆς Συνεταιρικῆς ἰδέας, περὶ τοῦ ἔργου τοῦ ὁποίου ὑποβάλλω ἐκθεσιν.*

Ἐγνώρισα ἀπὸ ἐτῶν τὸ ἔργον τοῦ ἀποστόλου τούτου ἐκ πολλῆς καὶ ποικίλης φήμης καὶ εἰς μακρὰν συνομιλίαν μου τὸ 1917, ὅτε εἶχα τὴν τιμὴν νὰ τὸν γνωρίσω, διότι πράγματι μεγάλην τιμὴν λαμβάνει ἐκεῖνος ποὺ ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μὲ ἕνα ἀπόστολον μιᾶς τόσον μεγάλης ἰδέας, ὅστις ἐνεφανίσθη πολὺ πρὶν τὸ Κράτος θῆσει βάσεις τῆς Γεωργικῆς Ὄργανώσεως τοῦ Νόμου 602.

Ὁ Νομὸς Μεσσηνίας, ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι καὶ προκειμένον περὶ Γεωργικῆς πίστωσης ἔδωκε τὴν ἀρμόζουσαν κατεύθυνσιν διὰ τῆς ἰδρύσεως συνεταιρισμῶν ἀπεριορίστου εὐθύνης τοὺς ὁποίους ἀτυχῶς ἐφοβοῦντο ὅλοι ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐκ τοῦ Μητροῦ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας μᾶς παρουσιάζει τὸ ἔξῃς φαινόμενον.

Εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα παλαιὰ καὶ νέα, ἔχουν ἰδρυθῆ ἄνω 19 Συνεταιρισμοὶ ἀπεριορίστου εὐθύνης ἐνῶ ἡ Μεσσηνία μόνη, ἔχει 102 Συνεταιρισμοὺς ἀπεριορίστου εὐθύνης καὶ μίαν Ἐνωσιν, τὴν Κεντρικὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν Καλαμῶν ἰδρυθεῖσαν τὴν 6ην Αὐγούστου 1917, ἀπεριορίστου καὶ ἐκείνην εὐθύνης, μὲ ἐγγυητικὰ κεφάλαια τριάντα ἑκατομύρια δραχμᾶς.

Τοιοῦτον ἐν ὀλίγοις τὸ μεγαλειώδες ἔργον ἐν Μεσσηνίᾳ τοῦ Τερζάκη καὶ τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι ὑψίστης σημασίας, ὀφείλεται δὲ εἰς ἕνα ἰδιώτη, ἕνα ἀλτρουϊστὴ, ὁ ὁποῖος ἀκούει εἰς τὸ ὄνομα Χρήστο, Τερζάκη καὶ ὁ ὁποῖος εὕρισκε τὴν εὐτυχίαν τοῦ κόσμου εἰς τὰ σαφὰ λόγια τοῦ Βικτωροῦ Οὐγκῶ «*Ἡ χαρὰ τὴν ὁποίαν προξενούμεν εἰς τὸν πληθὸν μας ἔχει τὴν γλυκύτητα ὅτι ἐπιστρέφει εἰς ἡμᾶς ἰλαροτέρα, ὅπως κάθῃ ἀντανάκλασις.*»

Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ δεκαετίας (1908) προσηγηθὲν ἔργον τῆς ἐπαγγελματικῆς ὀργανώσεως τῆς Γεωργικῆς Μεσσηνίας, ὀφείλεται ἐπί-

σης εἰς τὸν Χρῆστον Τερζάκη, ἐπὶ τῆς ἐπαγγελματικῆς δὲ αὐτῆς ὀργανώσεως ἐστηρίχθη ἀκριβῶς ὡς ἐπὶ βάσεως στερεᾶς, ἡ σημερινὴ οἰκονομικὴ ὀργάνωσις τῆς Μεσσηνίας.

Διὰ τὰς ἐπαγγελματικὰς αὐτὰς ὀργανώσεις τῶν ἀγροτῶν ἐν Μεσσηνίᾳ καὶ τῆς ἐν γένει Γεωργικῆς προπαγάνδας, εἶχε ἀποσπάσει ὁ Τερζάκης τὰ ἐνθουσιώδη συγχαρητήρια τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α'. ὅστις ἀφοῦ ἀντελήφθη ἐκ τοῦ πλησίον τὸ ἔργον του, τὸν ἐπαρρησιοφόρησε τότε, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπεποιήθη ἵνα μὴ προκαλέσῃ τὴν ζηλοτυπίαν καὶ τὸ μῖσος τῶν κρατούντων.

Τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου ἀποστόλου Τερζάκη εἶναι μεγαλειώδες καὶ διακρίνας τοῦτο ὁ φωτεινὸς νοῦς τοῦ Νομογεωπόνου τότε ἐν Μεσσηνίᾳ κ. Ι. Καραμάνου εἶπε: **Ἡ συντελεσθεῖσα ἐργασία ἐν Μεσσηνίᾳ εἶναι ἀπάνταστος, μόνον οἱ μὴ παρακολουθούνητες τὰ Συνεταιρικὰ δύνανται νὰ ἀρνηθῶσι τοῦτο.** Τὸ ὄνομα Τερζάκης, ἔχει συνυφανθῆ μετὰ τὴν συνεταιρικὴν ὀργάνωσιν τῆς Μεσσηνίας. Ἐγὼ ἐν τῇ ἰδιότητι μου, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄτομον θὰ τὸν συντρέξω ἐκθύμως, θὰ συντρέξω δὲ καὶ τὸν ἄμισθον ἀπόστολον τῆς ἰδέας ταύτης, τὸν ὅποιον ἔπρεπε ἀπὸ τὰς ἀρχὰς νὰ ἐγκολπωθῆ ἡ ὑπηρεσία ἡμῶν.

Αὐτὸς εἶναι ὁ Χρῆστος Τερζάκης διὰ τὸν ὅποιον ὁ κ. Σπ. Καραπάνος τῶς διευθυντῆς τοῦ (Υπ)τος τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἐν Καλάμῃς καὶ ἤδη Γεν. Ἐπιθεωρητῆς αὐτῆς εἶπε: Ἐὰν ὁ Τερζάκης ἀπασχολεῖτο μὲ οἰκιδήποτε ἐργασίαν, μὲ τὴν ἑκτακτον δραστηριότητά του θὰ ἐγένετο πολυεκατομμυριοῦχος.

Ἡ τεραστία αὐτὴ προσπάθεια ἐπροκάλεσε ἀντιδράσεις καὶ δυσφημήσεις κατὰ τοῦ ἀλτροῦστοῦ καὶ μεγάλου τούτου ἀποστόλου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μέχρῃς ἐξοντώσεως ρῆξιν περιῆλθεν οὗτος μετὰ τοῦ Τμηματάρχου ἐπὶ τῶν Συνεταιρισμῶν κ. Ἰασεμίδου καὶ τριῶν Νομογεωπόνων προκατόχων τοῦ νῦν κ. Ι. Καραμάνου, μετὰ τοῦ ὁποίου ἔχει εὐλικρινῆ συνεργασίαν, εἶναι δὲ γνωστὸν εἰς τοὺς ἀσχολουμένους οὗ εἰς τὴν γωνίαν αὐτῆν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς τὰς Καλάμῃς ἀπὸ δεκαετίας ἐλειτουργοῦσε ἡ Ἐταιρεία τῶν ἐξηγηνισμένων Φυτωρίων μετὰ τὴν Πρακτικὴν Μελισσοκομικὴν Σχολὴν τῆς, ἣτις ὀργάνωσε Συνέδρια καὶ Συνελεύσεις τῶν Γεωργικῶν συνδέσμων πού ἴδρου, τὸ Παμμεσσηνιακὸν Γεωργικὸν Συνέδριον, καὶ Παμ. Γεωρ. Κέντρον τῶν Συνδέσμων.

Ἡ μεγάλη αὐτὴ ἀλτροῦστικὴ δρᾶσις ὀφείλεται εἰς τὴν ἀκατάβλητον θέλησιν καὶ πίσιν τοῦ ἀποστόλου τούτου, ὅστις ἠρεύνησε τὴν Ἑλληνικὴν ζωὴν ἐργαζόμενος καὶ μελετῶν ὅσον οὐδεὶς ἐν Ἑλλάδι, ἡ δὲ ἐργασία του θετικὴ καὶ ἀποτελεσματικὴ προξενεῖ κατὰ πληξίν.»

Αὐτὴ εἶναι ἐν συνόψει ἡ ἔκθεσις τὴν ὁποίαν ὑπέβαλα

εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας πρὸ δέκα ἀκριβῶς ἐτῶν. Θὰ τὴν δακτυλογραφήσω καὶ θὰ σοῦ στείλω ἀντίγραφον, εἶναι δεκαεξασέλιδος. Ἐπομένως καὶ τὸ ἔργον σου τοῦτο μὲ ὄσα ἄλλα δημοσιεύματά σου ἔχω ὑπ' ὄψει μου, ἀπόρροια μελετῶν σου ἀπὸ τὴν ἐφαρμογή, τὸ ἔχω προκριτικᾶραι διὰ τῆς ἐκθέσεώς μου ἐκείνης καὶ δὲν ἔχω τίποτε τὸ νεώτερον νὰ προσθέσω.

Ἄλλὰ ἐκεῖνο ποῦ βλέπω ἀπὸ τῆ συνεχιζομένη προσπάθειά σου εἰς τὴν ὑπαιθρο καὶ τελευταίως προστετέθη καὶ τοῦ Μαλούχου, εἶναι ὅτι, χάνετε πολὺτιμο καιρὸ μὲ μελέτες, ἐνῶ τὰ ζητήματα εἶναι ξεκαθαρισμένα. *Ὅλα τὰ ὄνειρα, πόθοι, κόποι καὶ θυσίαι θὰ σωριασθοῦν κάτω καὶ θὰ πλακώσουν ὄσους εὗρον μέσα καὶ θὰ εἰποῦν μάλιστα ὅτι σεῖς τὰ κρημνίσαιτε γιατί δὲν εἴχατε οὔτε μυαλὸ οὔτε ψυχὴ,* θὰ μεταφέρουν δηλαδὴ τὰς εὐθύναις εἰς τοὺς ὄμους τῶν ἐργασθέντων καὶ στὸν ἀτυχή ἀγροτικὸ λαό.

Ἐγὼ ὅταν ἀντιελήφθην τὴν αἰτία τοῦ κακοῦ, *διέκοπα τὴν ἐκδοσὶ τῆς « Ἀγροτικῆς Ὀργανώσεως » ποῦ εἶχα δώσει ἐκεῖ τὴν ψυχὴ μου, καὶ μόλις εἶδα τὴ σαπίλα εἰς τὰ Ὑπουργεῖα καὶ τὴν κατάστασιν ἐκεῖ τῶν Μανδρινῶν, ἀφοῦ τοὺς ἐρράπισα μὲ μερικὰς ἐκθέσεις, τοὺς πέταξα τῆ θέσῃ στὰ μούτρα καὶ ἐργάζομαι διαρκῶς, πῶς νὰ κτυπήσωμε τὸ κακὸ στὴ ρίζα.* Τῆς ἰδέας μου καὶ τῆς προσπάθειός μου τίς γνωρίζετε καὶ μὲ παρεξήγησαν πολλοὶ ὡς ἀνακόλουθο, ἐνῶ συμβαίνει τὸ ἀντίθετο, *ἡ διόρθωσις τῶν ἐκτάσεως κακοῦ, μόνον μὲ σκληρὰ ριζοσπαστικὰ μέτρα γίνεται, τοῦτο ἐπιβάλλει ἡ σωτηρία τῆς Πατρίδος.*

Ἄντι ἐπομένως τὰ ἀγνὰ καὶ δυνατὰ στοιχεῖα, νὰ προσχωρήσετε, ἐξακολουθεῖτε παραμένοντες εἰς τὸ ἀποτυχημένον πλέον *ἀγροτικὸ κίνημα ποῦ διαρκῶς τὸ ἐξασθενοῦν καὶ τὸ δυσφημοῦν* καὶ σεῖς ἐξακολουθεῖτε τίς μελέτες τῆ στιγμῆ ποῦ ἀπαιτεῖται δραστικὴ ἀποτελεσματικὴ, μὲ ξεριζώσουμε τὸ σαράκι. Τοὺς τοιοῦτους δὲ Ἐθνικοὺς ἀγῶνας μόνον ὁ ἀγροτικὸς λαὸς δύναται νὰ τοὺς ἐπιβάλλῃ καὶ τοὺς κρατήσῃ.

Μὴ χάνετε ἐπομένως καιρὸ σὲ μελέταις, αἱ συνθῆκαι δίδουν μεγάλην ἐλπίδας, τότε μὲ ὀλοκληρωμένη τὴν προοδευτικὴ καὶ ζωντανὴ δύναμη τοῦ Ἐθνους, θὰ πραγματοποιηθοῦν ὅλα τὰ ὄνειρα καὶ οἱ πόθοι διὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς ἀγροτικῆς Συνεταιρικῆς ὀργανώσεως παραγωγῆς καὶ παραγωγῶ, ὅπως ὁ ἀναδημιουργήσας τὴν Ἰταλίαν τὴν ὁποίαν εὗρεν ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας δημοδιδάσκαλος τοῦ Ντόβια, Μουσολῖνι *ὄσους μόλις ἐξεργάζωσε τὸ σαράκι τοῦ κομματισμοῦ ποῦ ὑπενώμενε τὸ μέλλον τῆς Ἰταλίας, διεκύρηξε τὰ ἐξῆς :*

«Τὸ νέον Κράτος τὸ σωματικόν θὰ ἐπιδοθῇ δι' ὄλων τῶν τῶν δυνάμεων εἰς τὴν πρόοδον τῆς Γεωργίας, εἰς τὴν ὁποίαν στηρί-

ζεται ἡ εὐδαιμονία τῆς Ἰταλίας, καὶ ὅλη μου ἡ προσοχὴ θὰ στραφῆ εἰς τὴν συνεταιρικὴν ὀργάνωσιν διότι εἰς τὴν ὀλοκλήρωσιν αὐτῆς ἔγκειται ἡ ἐπιτυχία τῆς Ἀγροικῆς μας πολιτικῆς, θὰ ὀργανώσωμεν Συνεταιρικῶς τὴν παραγωγὴν κατὰ προϊόντα καὶ τὴν βιομηχανίαν κατὰ κατηγορίας καὶ δὲν θὰ ἐπιτρέψωμεν νὰ κάνη ὅτι θέλει ὁ καθένας».

Ὁ δρόμος τῆς Ἑλλάδος δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλος, καὶ ἔχεις δίκαιον ὅτι **τοῦτο δὲν τὸ ἐπρόσεξε ὁ Τρικοῦπης καὶ ἀφήκε τὴν χώραν του ἔρμαιον τῆς κομματικῆς ρεμούλας καὶ ἀνορχίας**, ἀλλὰ ἐνῶ τοῦτο γράφεις εἰς τὴν μελέτην σου, σταματᾷς τώρα στὴν πραγματοποίησιν.

Τὸ εἶπα πολλάκις καὶ τὸ ἐπαιταλαμβάνω, ἐδῶ εἶναι ἡ θέσις σας· ἐγὼ θὰ βαδίσω πρὸς τὰ ἐμπρός! αἱ συνθήκαι εἶναι εὐνοϊκαὶ ὅταν τὶς βοηθήσουμε ὅλοι! (1).

Αὐτὰ εἶχα νὰ γράψω, ἀντίγραφον στέλνω τοῦ Ντίνου²⁾ πὲς του καὶ καὶ προφορικῶς ἂν πᾶς στὸ Συνέδριον, ἐγὼ δὲν θὰ ἔλθω, καὶ νὰ περάσῃς ἀπὸ Ἐδῶ, διότι πρέπει ὅπως δῆποτε νὰ ἰδωθοῦμε.

Ἀθῆναι 28)4)1928

Μὲ ἀπειρον ἐκτίμησιν
Δημ. Μαργέτης³⁾

1 Ἡ Ε Γ Ε Π εὐελπιστεῖ νὰ συγκεντρώσῃ ὅλα τὰ ἄγνωστα στοιχεῖα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἄλλης τῆς κρισιοτέρας στιγμῆς τοῦ διχασμοῦ, διὰ νὰ ἴδουν οἱ μελετηταὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἀγρότου, πόσον ἀγνά καὶ ἐθνικὰ σκέπτεται καὶ δρᾷ ἡ συνειδητὰ ὀργανωμένη ψυχὴ τῆς ὑπαίθρου καὶ χαράσσει ὡς ἐξ ἐνστικτοῦ μὲ πίστι ἀλανθάστους καὶ εὐθεῖς τοὺς δρόμους τῆς σωτηρίας ὅπως εἶναι τὸ ὀλοκληρωμένο Κράτος πού ἐκεῖ παίρνουν τὴ θέσι τους οἱ ὀργανωμένες παραγωγικὲς καὶ δημιουργικὲς τάξεις καὶ ἐξαφανίζεται ὁ παρασιτισμὸς, ὁ τυχοδιωκτισμὸς καὶ οἱ λογοκόποι.

² Ἐννοεῖ τὸ Μαλοῦχο, ὁ ὁποῖος ἐγκατέλειψε ἀνωτέρα Γεωργικὴ δημοσίαι θέσι καὶ ἐξελέγη Διευθυντὴς τῆς Ἐνώσεως Συνεταιρισμῶν Θεσσαλονίκης.

³ Ὁ Μαργέτης ἐσπούδασε εἰς Ἰταλίαν μαζὺ μὲ τοὺς κ. κ. Καραμάνο Μαλοῦχο Ἀμβράσογλου, Δεμεστήχα, Κομίνη, Ζιῶγα, ὑπῆρξε ἐκ τῶν ἰδρυτῶν ὡς γενικὸς Γράμματεὺς τῆς πρώτης Πανελληνίου Ὁμοσπονδίας Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ

Γενική Ἐπισκόπησις

Ὁ Συνεταιρισμὸς, λέγουν καὶ γράφουν πολλοὶ, εἶναι τὸ ἐπιτυχὸν πείραμα τῆς ἐποχῆς μας, εἶναι τὸ ἐπιτυχὸν δοκίμιον τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος. Ὁχι! Ὁ Συνεταιρισμὸς εἶναι τόσον ἀρχαῖος ὅσον ὁ Κόσμος, ὅπως γράφη ἄλλος κοινωνιστῆς. Τοῦτο πιστοποιοῦν τὰ διασωζόμενα μέρη τῆς ἱστορίας τῶν λαῶν καὶ μᾶς ἀποκαλύπτουν αἱ ἔρευναι τῶν ἱστορικῶν, τῶν ἐξερευνητῶν τούτων τῆς ζωῆς τῶν κοινωνιῶν ἀνὰ τοὺς διελθόντας αἰῶνας, πού εἰς τὴν σειρὰν τοῦ ἀπείρου πού βαδίζου δὲν διακρίνεται πουθενὰ ὁ πρωτοπόρος.

Οἱ λαοὶ εἰς ὅλας τὰς περιόδους τῆς ἐξελίξεώς των εἰργάσθησαν ὁμαδικῶς, ὡς τὸ μαρτυρεῖ καὶ ἡ δημιουργία τῶν Ἐθνῶν, ἐκινήθησαν συνεταιρικῶς. Τὸ πνεῦμα τοῦτο ὅτε ἡ ἀνάγκη τὸ ἐπέβαλεν ἐξεδηλώθη πάντοτε εἰς ὅλας τὰς περιόδους καὶ ὅτε ὑστέρουν εἰς μὲν ὁμοίωσιν καὶ εἰς ἐποχὰς πνευματικῆς ἀκμῆς.

Κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον ἡ πάλη τῶν Κρατῶν, οἱ ἔξοπλισμοὶ, ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν ἀγρῶν, ἡ συσσώρευσις εἰς τὰς πόλεις, ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν παρασιτικῶν ἐπαγγελμάτων, ἡ ἀγαλίνωτος πλεονεξία καὶ αἰσχροκέρδεια, ὁ ἀλληλοσπαραγμὸς ἐν τῇ πάλῃ τοῦ πλουτισμοῦ, ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ μαλθακότης, πού ἐδημιούργησαν ὅλα μαζὺ τὸν ἐκφραλισμὸν καὶ τὸν ἄσωτον βίον, ἐδυσχέραναν τὴν ζωὴν, κατὰ ἐπιεικεστέραν ἔκφρασιν, καὶ τὸ μέλλον καθιστοῦν σκοτεινόν.

Σὲ μίαν τόσον σαφῶς κρίσιμον κατάστασιν ὁ Συνεται-

ρισμός επιβάλλεται νὰ ἐπεκταθῆ καὶ νὰ καλλιεργηθῆ μετὰ δραστηριότητος εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς. Εἰς ὅλον τὸν κόσμον σήμερον μᾶς ἀποκαλύπτει τὸ Δελτίον τοῦ Διεθνoῦς Γραφείου ἐργασίας τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ὅτι οἱ κοινωνισταί, οἱ ἀπόστολοι τοῦ Συνεργατισμοῦ, ἐξεστράτευσαν ὑπὲρ τῆς διαδόσεως καὶ παγιώσεως τῆς ἰδέας καὶ εἰς τὰς χώρας πού διατηρεῖται τὸ ἀστικὸν καθεστῶς καὶ ἐκεῖ πού ἀνετράπη. Ἐξαπλοῦται διὰ νὰ ἐξελιχθῆ μὲ εὐρείαν κοινωνικὴν καὶ ἠθικοπλαστικὴν ἀποστολὴν διεθνή, συνυφασμένην μέσα εἰς τὸν οἰκονομικὸν σκοπὸν πού ἐπιδιώκει.

Ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Ἑλλὰς χώρα γεωργικὴ, πού κατὰ τὴν διανομὴν οἱ τότε Θεοὶ τὴν ἠδίκησαν, διότι τῆς παρεχώρησαν γαίας ἀγόνους καὶ βραχώδεις, ἐκτός ὁρισμένων κατὰ περιφερείας μικρῶν ἐκτάσεων, καὶ ἐκεῖνας γιὰ πλᾶνο, γιὰ νὰ βγάλουν τὰς ὄρεινὰς καὶ σὰν ἄλυσον μία μετὰ τὴν ἄλλην ὄροσειρὰς καὶ βραχώδεις ἐκτάσεις, ἐνήργησαν καὶ ἐδῶ σὰν τὸν πονηρὸν κροτώλη πού κόβει μερικὰ πάχη ἀπὸ τὸ καλοθρεμμένο ἀρνὶ καὶ τὰ τρυπῶνει στὴ νεφραμιά τοῦ ἀχαμοῦ, τοῦ κακοθρεμμένου γιὰ νὰ τὸ ἐξοδεύσῃ εὐκόλα καὶ ἐκεῖνο στοὺς περαστικούς ἀγοραστὰς, ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔχει ἐπομένως ἀπόδοσιν ἰκανοποιητικὴν καὶ εἰς τοῦτο ἀκριβῶς ὀφείλεται ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἢ μετανάστευσις τῶν Ἑλλήνων. Ὁ βίος τῆς ἀκόμη καθίσταται δυσχερέστερος, διότι ἡ πολιτικὴ τῶν βλέψεων ἐπ' ἀλλήλων τῶν Βαλκανίων καὶ τοῦ Ἀσιατικοῦ κράτους, τὴν ἀναγκάζει νὰ δαπανᾷ ὑπέρογκα καὶ δυσανάλογα πρὸς τὰς δυνάμεις τῆς ποσᾶ διὰ τὴν διατίρησιν στρατοῦ καὶ στόλου. Ἀκόμη ἡ ἔλλειψις πολιτικῆς συνειδήσεως τοῦ ἐγροτικοῦ λαοῦ παραδίδει τὴν διαχείρησιν τῆς χώρας εἰς ἄλλας τάξεις, ἰδίως εἰς τοὺς λαιμόργους κερδοσκόπους τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν μεγαλουπόλεων, εἰς τοὺς ἐξασκοῦντας τυχοδιωκτικὰ ἐπαγγέλματα, εἰς τοὺς πρωταγωνιστὰς τῆς σκηνῆς τοῦ χρηματιστηρίου καὶ τοὺς διαφόρους ἐπιφανεῖς ἀέργους, οἵτινες ἐπιηρεάζουν τὴν Κρατικὴν Μηχανὴν διὰ τὴν ἐπιτυχι-

·αν τῶν σκοπῶν των. Διότι ἀπὸ τὴν διαχείρησιν τῶν κοινῶν λείπει ὁ νοικοκύρης ποῦ προσφέρει ὄλα τὰ μέσα διὰ τὴν λειτουργίαν αὐτῆς, καὶ ἡ Κρατικὴ ἢ μηχανὴ ὡς ἐκ τούτου κινεῖται νοχελῶς καὶ ἀτάκτως, χωρὶς πρόγραμμα καὶ συντονισμένη προσπάθεια πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγῆς, καὶ περιορισμὸν τῆς συγκεντρώσεως τοῦ πλοῦτου εἰς τοὺς ὀλίγους, χωρὶς εκπαιδευτικὸν σύστημα διὰ τὴν ὑπαιθρον χώραν, εἰς τὴν ὁποίαν διατηροῦμεν μεθόδους ποῦ ἀπομακρύνουν τὶς ἀγροτικὰς μάζας καὶ ἀπὸ τῆ στοιχειώδη καὶ πρακτικὴ μόρφωσι. Πολλαπλασιάζουν ἀλογίστως τοὺς ἀποφοίτους τῶν κλασσικῶν σχολῶν καὶ τοὺς καθιστοῦν θεσιθῆρας, ἀργοσχόλους, σοφιστὰς καὶ λογοκόπους τῶν καφενείων καὶ γενικῶς μᾶς ἀποδιώχνει τὸ ἐφαρμοζόμενον σύστημα ἀπὸ τῆ φυσικὴ γεωργικὴ ζωῇ, μᾶς αὐξάνει τὴν οικονομικὴν μας κρίσιν καὶ μᾶς ὑπονομεύει τὸ μέλλον.

Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς

Σὲ μία τόσον δυσχερῆ καὶ ἐπικίνδυνον κατάστασιν ἢ Ἑλλάς ἐπιβάλλεται νὰ συνέλθῃ, νὰ σταματήσῃ μιὰ στιγμὴ καθε ἄλλη τῆς ἐνασχόλησι καὶ νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ πρόγραμμα ποῦ θὰ ἀκολουθήσῃ εἰς τὸ μέλλον, καὶ τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἄλλο παρ' αὐτό: νὰ ἀνοίξωμε σχολεῖὸ ἀπλὸ στὴν ὑπαιθρον χώραν, νὰ διδάξωμε τὴ φυσικὴ Ἑλληνικὴ ζωῇ τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ κάμπου, τὴν ἀγίλη στὴ γεωργία, νὰ κλείσωμε τῆς πόρτες, νὰ παρεμποδίσωμε τὴν εἴσοδον ἔξωθεν τῆς Ἑλλάδος τοῦ ψευτοπολιτισμοῦ, ποῦ ἐδημιούργησεν ὁ ἔκλυτος βίος τῶν μεγαλουπόλεων, νὰ κτυπήσωμε τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν σπατάλην, κηρῦσσοντες ὡς ἀρχὴν ἠθικὴν τὴν ἐντατικὴν καλλιέργειαν, τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν οικονομίαν, δογματίζοντες ὅτι τοῦτο εἶναι Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς καὶ ὅτι πρέπει ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀρχῶν νὰ ὀργανωθοῦν συνεταιρικῶς ὄλα αἱ ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς τῶν Ἑλλήνων, ὄχι μόνον τῆς ὑπαίθρου χώρας, ἀλλὰ καὶ τῶν πόλεων, μικροαστοὶ—βιοτέχνηαι—ἐργάται—καὶ ὑπάλληλοι. Ἐκεῖ πρέπει νὰ στρέψωμεν τὰς προσπάθειάς μας διὰ νὰ καταστήσωμεν τὴν χώραν μας

παραγωγικότεραν καὶ αὐτάρκη καὶ τὸν λαὸν τῆς ἀπέριττον καὶ οἰκονόμον, συμπαγῆ συνειδητῶς ἐπὶ ἠθικῶν καὶ δικαίων ἀρχῶν, ποῦ ἐξασφαλίζει ὁ Συνεργατισμός.

Οἱ Συνεταιρισμοὶ τῶν πόλεων

Ἡ Συνεταιρική ὀργάνωσις τῶν βιοτεχνῶν, ἐργατῶν, ὑπαλλήλων κλπ. εἶναι διάφορος τῆς ὀργανώσεως τῶν ἀγροτῶν, διότι εἶναι διάφορον εἰς τὰς πόλεις τὸ περιβάλλον, αἱ ἐπαγγελματικαὶ βλέψεις καὶ ἀντιδράσεις καὶ ἀπαιτεῖται εἰδικὴ προπαίδεσις συστηματικὴ καὶ διαρκής. Περηκολούθησα τούτους, ἴδρυσαι ἐν Καλάμαις Συνεταιρισμοὺς τῶν Ὑποδηματεργατῶν, Σανδαλοεργατῶν καὶ Ραπτεργατῶν, ἀλλὰ ἐπέπρωτο νὰ παραστῶ εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν κηδεῖαν τῶν δύο πρώτων, ποῦ ἐπῆλθεν ἐκ τῆς γενικῆς δηλητηριάσεως, τοῦ δὲ τελευταίου ἐξ ἀσφυξίας προτοῦ ἀτενίσῃ τὸν ἥλιον.

Τὴν ζωὴν, τὰς βλέψεις καὶ τὰς ὁπὰς τῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ γενικῶς τὸ ἀποπνικτικὸν καὶ δηλητηριασμένον περιβάλλον τῶν πόλεων ποῦ μαραίνει κάθε ἠθικὴ βλάστησι καὶ ἐμποδίζει τὴν πρόοδον καὶ τῶν Συνεταιρικῶν τῶν ὀργανώσεων θὰ προσπαθῆσω, ὅταν ὁ χρόνος μοῦ τὸ ἐπιτρέψῃ, νὰ τὰς περιγράψω μὲ τὸ ἱστορικὸν τῆς συνεταιρικῆς ἐκείνης προσπαθείας μου. Συστηματικὴ ἐργασία, δημιουργία παγίας εἰδικῆς ἐπαγγελματικῆς συνειδήσεως, φανατισμένοι καὶ φιλοσοφημένοι ἀπόστολοι ἐπιδιδόμενοι πλατεῖα ἀπάνου στὴν ἐπικινδύνως προσβεβλημένη κοινωνικὴ ζωὴ τῶν πόλεων, θὰ δυνηθοῦν νὰ ἀναπλάσσουν μία νέα κατάστασιν ὑγιᾶ καὶ βιωσίμου Συνεταιρικοῦ Ὄργανισμοῦς.

Οἱ ἀγρόται μὲ ἠθικὴν βάσιν

Ἡ ὀργάνωσις τῆς ὑπαίθρου χώρας, ποῦ ἀποτελεῖ τὰ ἐξήκοντα καὶ πλέον τοῖς ἑκατὸν τῶν Ἑλλήνων, ἀπαιτεῖ ξεχωριστὴ κίνησιν καὶ οἱ Συνεταιρισταὶ πρέπει νὰ ἔχουν κατάρτισιν θεωρητικὴν καὶ βαθεῖαν ἐπίγνωσιν τῆς ζωῆς τῶν ἀγρῶν γενικὴν καὶ τοπικὴν κατὰ περιφερείας. Οἱ ἀγρόται μὲ ὅλα τὰ ἐλαττώματα, ποῦ τοὺς ἔχει ἀφήσει φαῦλος πολιτικὸς βίος ἐ-

νός αἰῶνος καὶ δουλεία πρὸ αὐτοῦ αἰώνων καὶ ἡ πρὸς τὸ Κράτος δυσπιστία των, ἐγκαταλελειμμένοι, χωρὶς καμμία μόρφωσιν, τρομοκρατημένοι ἀπὸ τὰς διαρκεῖς πιέσεις, ἐμεταλλεύσεις καὶ τὰς γύρω των σθηνομένης παγίδας, συντηρητικοὶ φύσει καὶ δύσπιστοι, εὐρίσκονται εἰς μίαν μέσην ἀσταθῆ γενικῶς κατάστασιν, ἐν τούτοις ἕνας ἕκαστος καὶ ὡς μᾶζα εἶναι μὲ ἠθικὴν βᾶσιν. Ἡ μούχλα, ποὺ ἀναπτύσσεται μέσα εἰς τὰ σκοτεινὰ ὑγρὰ ὑπόγεια τῆς ἀμαθείας καὶ τῶν διαρκῶς ἐπεκτεινομένων γύρω των παρασιτικῶν ἐπαγγελμάτων, ποὺ ὑπονομεύουν κάθε ἠθικὴν προσπάθειαν, ἔχει καὶ τούτους προσβάλλει, ἀλλὰ ὑπὸ ἐλαφρὰν μορφήν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς πόλεις, διότι τὴν ἐντοπίζει, κρατεῖ εἰς νάρκην, εἰς ἀτροφικὴν κατάστασιν, τὰ κύτταρα τῆς μούχλας, ἡ φυσικὴ ζωὴ τῶν ἀγρῶν. Πατρικὴ διοίκησις, στοιχειώδης ἀγροτικὴ ἐκπαίδευσις δικαιοσύνη ἠλιόλουστος ἐκ μέρους ὄλων τῶν ἔξουσιῶν, συνεταιρικὴ ὀργάνωσις μελετημένη, φονεύει ἀσφαλῶς καὶ ἀμέσως τὰ εἰς νάρκην κύτταρα, ἔξαφανίζει τὴν ἀτροφικὴν μούχλα καὶ δύναται νὰ μᾶς συγκρατήσῃ ἀπὸ τὴν καταστροφὴν ποὺ φερόμεθα καὶ νὰ μᾶς δημιουργήσῃ μίαν συνεταιρικῶς ὀργανωμένην ἀγροτικὴν κοινωνίαν εὐτυχῆ μὲ γελαστὸ τὸ πρόσωπον. Διὰ τοῦτο ἔχει δίκαιον ὁ Ράδιτς ποὺ λέγει ὅτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θὰ ἀνήκῃ εἰς τοὺς ἐργότας.

Οἱ κυριώτεροι σκοποὶ

Οἱ σκοποὶ τῶν ὁποίων τὴν ὀργάνωσιν πρέπει νὰ ἐπιδιώξωμεν συνεταιρικῶς εἶναι πολλοὶ, διότι τὸ πᾶν εἶναι ἀνοργάνωτον καὶ εἰδικὴ μελέτη καὶ ξεχωριστὴ ἀνάλυσις ἀπαιτεῖται δι' ἕνα ἕκαστον. Ἐδῶ θὰ ἀσχοληθῶμεν διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ὑπαίθρου χώρας καὶ εἰδικῶς διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἀγροτικῆς Πίστεως.

Ἐγράφησαν καὶ ἐλέχθησαν περὶ τῶν σκοπῶν ποὺ θὰ ἐπιδιώξουν οἱ Ἀγροτικοὶ Συνεταιρισμοὶ ἐν Ἑλλάδι πολλὰ, ἀλλὰ δὲν ἔγινε ἡ πρέπουσα, ἡ σαφὴς διατύπωσις, ποῖος ὁ βασικὸς σκοπὸς τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ὀργανώσωμεν καὶ εἰς τὸν ὁποῖον μετὰ στοργῆς νὰ ἀποβλέψωμεν. Δὲν ἔγινε συστημα-

τική ἐργασία διὰ τὴν γνωρίσῃ ὁ Ἀγρότης ποῖα θὰ εἶναι ἡ βασιλίσα τῆς κυψέλης τῶν Συνεταιρικῶν Ὄργανισμῶν, πού θὰ πρέπει ξεχωριστὰ νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐπιμελῆται μὲ θερμότερον ἐνδιαφέρον.

Ὁ κυριώτερος σκοπὸς, πού πρέπει μὲ ἰδιαίτεραν στοργὴν νὰ περιβάλωμεν, εἶναι ὁ πιστωτικὸς· οἱ ἄλλοι ἀκολουθοῦν τοῦτον. Εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἰδιαίτερως πρέπει νὰ διδάσκηται καὶ ἐμπνέται τὸ εἰδικὸν ἐκεῖνο προσωπικόν, πού γὰ ἀσχοληθῆ μὲ τὴν προπαγάνδα τῆς συνεταιρικῆς ἰδέας, οἱ ἀπόστολοι τῆς κοινωνικῆς αὐτῆς ἐπαναστάσεως.

Ἡ Μάννα τῶν ἄλλων

Οἱ πιστωτικοὶ συνεταιρισμοὶ εἶναι ἡ βᾶσις ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ στηρίξωμεν παγίως τοὺς δι' ἄλλους σκοποὺς συνεταιρισμοὺς, θὰ εἶναι ὁ Κεντρικὸς πάσσαλος πέριξ τοῦ ὁποίου διὰ τὴν κινήσασθαι κανονικῶς θὰ προσδεθοῦν οἱ ἄλλοι. Θὰ εἶναι ἡ μάννα καὶ τῶν ἄλλων, πού θὰ τοὺς διοχετεύῃ τὰ μέσα τῆς κινήσεως καὶ τῆς ζωῆς.

Διὰ τὴν ἰδρυθῆναι τέλεια ἐλαιουργεῖα, οἰνοποιεῖα, ἐργοστάσια συσκευῆς σύκων, σταφίδος, καπνοῦ, διατηρήσεως κηπουρικῶν καὶ ἄλλων καρπῶν, διὰ τὴν ἐκτελέσωμεν ὑδραυλικὰ ἔργα, νὰ ἀποξηρᾶνωμεν ἔλη, νὰ διανοίξωμεν ὁδοὺς, νὰ κάμωμεν ἐκχερσώσεις, φυτείας, νὰ ἰδρῦσωμεν συνεταιρικὰ νοσοκομεῖα, μαιευτήρια καὶ ἄλλα ἔργα, πού πρέπει νὰ προετοιμάσωμεν, καὶ συγχρονισμένην νομοθεσίαν, ἀπαιτοῦνται κεφάλαια, πού θὰ χρειασθῆ μακρὸς χρόνος νὰ ἐπιστραφοῦν. Διὰ τὴν λιπᾶνωμεν καὶ νὰ καλλιεργήσωμεν τὴν γῆν, νὰ παραλάβωμεν καὶ συσκευάσωμεν συνεταιρικῶς τὰ γεωργικὰ προϊόντα διὰ τὴν κοινὴν πώλησιν ἀπαιτεῖται κεφάλαιον μὲ μικρὸν τόκον διὰ τὴν δώσωμεν ἕνα μέρος εἰς τὰ μέλη τῶν Συνεταιρισμῶν, πού ἔλαβον καὶ ὀφείλουσαν διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων τῶν.

Εἰς χεῖρας τῆς Ἀγροτικῆς τάξεως

Διὰ τὴν εὐρεθῆναι τὸ ἀπαιτούμενον δι' ὅλας αὐτὰς τὰς κινή-

σεις, δι' ὅλα τὰ ἔργα χρῆμα, πρέπει νὰ ὑπάρξῃ μία κεντρικὴ λεκάνη συγκεντρώσεως καὶ ὡς ὑδραγωγὸς αὐτὰξ ἕνας εἰδικὸς πρὸς τοῦτο ὄργανισμὸς Κεντρικὸς νὰ διοχετεύῃ τὸ κεφάλαιον τῶν ἀγροτῶν, νὰ ὀργανώσῃ ἐνιαίως τὴν προσωπικὴν πίστιν τούτων διὰ νὰ εἶναι εἰς χεῖρας τῶν ἰδίων ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῶν καὶ συγχρονισμένων διὰ τὴν ρυθμικὴν λειτουργίαν τούτων διοικητικῶν διατάξεων, διὰ νὰ λείψῃ κατὰ τὴν κατανομήν πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ κέρδους τοῦ λαιμάργου κεφαλαίου. Διότι ἄνευ τοιαύτης ὀργανώσεως ἡ ἐπιτέλεσις τῶν ἔργων θὰ ἐπιδιώκεται διὰ τῶν ἐπιχειρηματιῶν, οἵτινες ἀποβλέπουν πρωτίστως εἰς γενναίαν ἀμοιβὴν τοῦ κεφαλαίου καὶ ἱκανοποιητικοὺς διὰ τοῦτο ὄρους ἀγωνίζονται νὰ ἐξασφαλίσουν, ἐνῶ οἱ ἀγρόται θὰ ἀποβλέψουν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἔργων, ἅτινα ἐξασφαλίζουν εἰς αὐτοὺς συνολικῶς τὴν εὐημερίαν.

Ἡ ἐπιτυχία αὕτη ἐξασφαλίζεται διὰ τῶν Πιστωτικῶν Συνεταιρισμῶν, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ διὰ τοῦτο, ὅπως εἰς εἰδικὴν περί τῶν Ἑνώσεων Συνεταιρισμῶν τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου βαθμοῦ μελέτη μας λεπτομερέστερον εἰς ἄλλον τόμον θὰ ἐκθέσωμεν, ἀποδίδεται ἐξαιρετικὴ σημασία. Οἱ Πιστωτικοὶ συνεταιρισμοὶ θὰ ὀργανώσουν τὴν Πίστιν, θὰ συγκεντρώσουν κεφάλαια εἰς χεῖρας τῆς Ἀγροτικῆς τάξεως, θὰ δημιουργήσουν μέ ὅλα τὰ ἐμπόδια ποὺ θὰ συναντήσουν Κεντρικὰς Ὀργανώσεις, αἵτινες θὰ παρακολουθοῦν καὶ θὰ ἐνδιαφέρωνται διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἔργων δι' ἄλλων συνεταιρικῶν ὀργανισμῶν ἐπιδιωκωμένων, τοὺς ὁποίους θὰ ἰδρύνουν καὶ θὰ τονώνουν, παρέχοντες ἀποκλειστικῶς διὰ τοῦτο τὰ μέσα.

Εἰδικὴ προσπάθεια

Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὀργανώσεως τῆς Ἀγροτικῆς Πίστεως καὶ τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἔργου ἐνὸς πιστωτικοῦ συνεταιρισμοῦ, ὅστις θὰ εἶναι ὡς νομικὸν πρόσωπον τὸ κύτταρον τῆς Κεντρικῆς συνεταιρικῆς ὀργανώσεως τῆς Πίστεως, τὴν φυσικὴν ὀργάνωσιν τῆς ὁποίας θὰ δυσχεράνουν οἱ διάφοροι

ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τεχνικοὶ καὶ ιδιόρρυθμοὶ ὄργανισμοὶ, ἀπαιτοῦνται ἰδιαιτέραι συνθῆκαι, διαφοροετικά ἀπὸ τοὺς ἄλλους συνεταιρισμοὺς, καὶ ἀκόμη ὅλως ἰδιαιτέρα καὶ ἐπιμεμελημένη ἠθικοπλαστικὴ τοῦ λαοῦ προπαρασκευῆ, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ παγιωθῇ καὶ εὐημερήσῃ Πιστωτικὸς Συνεταιρισμὸς. Διὰ τοῦτο ἐπιβάλλεται ἰδιαιτέρα διὰ τοὺς Πιστωτικὸς Συνεταιρισμοὺς ὁργάνωσις, εἰδικὴ προσπάθεια διὰ τὴν χωριστὴν συνειδητὴν ἀνάπτυξιν τούτων, πού ἐπιβάλλεται νὰ προηγοῦνται τῶν ἄλλων.

Τεχνικοὶ λόγοι

Τεχνικοὶ λόγοι ἐπιβάλλουν ἵνα οἱ Πιστωτικοὶ Συνεταιρισμοὶ ἔχουν στενὴν τὴν περιφέρειαν καὶ μὴ εἶναι πολυάριθμοι, ἵνα τὰ μέλη αὐτῶν εὐρίσκωνται εἰς ἄμεσον κοινωνικὴν καὶ συνεταιρικὴν ἐπαφὴν, νὰ κατοικοῦν εἰς τὴν αὐτὴν κοινότητα καὶ εἰς τὴν αὐτὴν συνοικίαν ἀκόμη, ἐὰν ἡ κοινότης εἶναι μεγάλη, ἵνα ἀναμεταξὺ τῶν γνωρίζωσι καὶ τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς ἀλλὰ καὶ τὰς ἀτελείας ἐκάστου. Τὰ μέλη ἐπομένως τῶν Πιστωτικῶν Συνεταιρισμῶν πρέπει νὰ ἔχουν ψυχικὸν καὶ πνευματικὸν δεσμόν, ἐνῶ ἐξ ἀντιθέτου ὁ Προμηθευτικὸς Συνεταιρισμὸς ἐπιβάλλεται νὰ ἔχῃ εὐρύτεραν ἀκτῖνα καὶ νὰ εἶναι πολυπληθέστερος, διότι εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ διατηρῇ εἰδικὸν ὑπαλληλικὸν προσωπικὸν, ἄνευ τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ κάμῃ ἐπιτυχεῖς παρ' ἡγῆσιν τῶν εἰδῶν οὐδὲ νὰ τηρῇ τὴν λογιστικὴν τάξιν ἣτις ἐπιβάλλεται. Ἐπειτα καὶ κατάστημα διὰ τὰ εἶδη πρέπει νὰ τηρῇ καὶ διὰ μεγάλας ποσότητας νὰ προβαίῃ εἰς παραγγελίας, ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὸν συναγωνισμόν τῆς ἀγορᾶς καλὰς τιμὰς καὶ ἱκανὰ κέρδη, ἀπαραίτητα διὰ τὴν κάλυψιν τῶν δαπανῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ εὐρίσκεται εἰς μειονεκτικὴν τῶν συναγωνιστῶν του κερδοσκοπῶν θέσιν.

Οἱ συνεταιρισμοὶ Συσκευῆς Γεωργικῶν Προϊόντων καὶ Πωλήσεως καὶ ἐκεῖνοι εὐρύτεραν ἀκτῖνα ἐπιβάλλεται νὰ ἔχουν, ἵνα τὸ ἐπεξεργαζόμενον προϊόν μὴ ἐπιβαρύνηται μὲ ὑπερβολικὰς γενικὰς δαπάνας, μὲ ἐνοίκια, φθορὰς καὶ ἔξοδα

μηχανημάτων ὑπηρεσίας δυσανάλογα, διότι τοῦτο ἀποτελεῖ μειονέκτημα, τὴν στιγμὴν πρὸς τὸ συσκευαζόμενον προϊόν θὰ ἀντικρῦση τὸν συναγωνισμόν ἄλλων ἐν τῇ ἐλευθέρῃ ἀγορᾷ. Ἐπίσης μέλη εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς τούτους δύνανται νὰ εἶναι ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Πιστωτικoὺς Συνεταιρισμοὺς κάτοικοι καὶ ἄλλης κοινότητος ἄλλης ἐπαρχίας ἀκόμη, ἀρκεῖ τὸ προϊόν τοῦ μακρὴν κατοικοῦντος μέλους νὰ παράγεται ἐν τῇ περιφερείᾳ πρὸς εὐρίσκειται ὁ συνεταιρισμός, διότι ἐκεῖ θὰ συσκευασθῇ καὶ θὰ πωληθῇ. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ διὰ τοὺς ἐλαιουργικoὺς, οἰνοποιητικoὺς καὶ ἄλλους συνεταιρισμοὺς, δηλαδὴ ὅπως ἀντίθετοι ἐν πολλοῖς τεχνικοὶ ὄροι συντρέχουν εἰς τὴν ἰδρυσιν τῶν Πιστωτικῶν Συνεταιρισμῶν ἀπὸ τοὺς λοιποὺς τοιοῦτους.

Ἠθικοὶ λόγοι

Τῆς ἰδρύσεως τῶν Πιστωτικῶν Συνεταιρισμῶν προαπαιτεῖται, ὡς εἶπομεν, ἐκτὸς τῶν εἰδικῶν τεχνικῶν ὄρων καὶ συστηματικῇ ἠθικοπλαστικῇ ἐργασία διὰ νὰ ἀναδείξωμεν, προαγάγωμεν καὶ στερεώσωμεν τὴν ιδέαν τῆς αὐστηρᾶς ἐκπληρώσεως τῶν ὑποχρεώσεων, τοῦ σεβασμοῦ ἔπρὸς τὴν ἀλήθειαν, τὸ δίκαιον καὶ τὴν τάξιν, στοιχεῖα ἀπαραίτητα διὰ τὴν παγίαν λειτουργίαν τῶν Πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν. Ἡ τάξις, ἡ πεποιθήσις καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη εἶναι ἐκεῖνα ἅτινα ἀποδίδουν (ὡς λέγει ὁ σοφὸς καθηγητὴς ΖΙΔ) τὸ ὄνομα «Προσωπικὴ Πίστις», ἡ ὁποῖα καλεῖται νὰ δικαιώσῃ τὸν ὠραῖον αὐτῆς τίτλον, ὑποκαθιστῶσα τὴν ἐμπράγματον τοιαύτην.

Ἡ ἀγροτικὴ πίστις δὲν στηρίζεται οὐσιαστικῶς εἰς τὴν ἀκίνητον περιουσίαν, ἀλλὰ εἰς τὴν προσωπικὴν φερεγγυότητα καὶ τὴν ἠθικὴν τοῦ ἀτόμου. Οἱ Πιστωτικοὶ Συνεταιρισμοὶ ἐπομένως πρέπει νὰ ἀποτελεσθοῦν ἀπὸ στοιχεῖα ἠθικὰ μὲ εὐθύτητα καὶ ἐντιμότητα, ἀπὸ ἄτομα ἔχοντα προηγμένην τὴν ἀντίληψιν τῶν οικονομικῶν τῶν ὑποχρεώσεων. Ὁ στερούμενος ἠθικῶν ἐφοδίων, ὅσῃν δήποτε κτηματικὴν ἢ ἄλλην περιουσίαν καὶ ἐὰν ἔχη ἢ μὴ, εἶναι ἐπιβλαβὴς ὡς μέλος Πι-

στωτικοῦ συνεταιρισμοῦ. Καὶ αὐτὰ μὲν ὅσον ἀφορᾷ τὴν προσωπικὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τῶν συνεταιρισμένων μελῶν.

Ἄλλ' ἀκόμη τὰ μέλη τῶν συνεταιρισμῶν τούτων πρέπει νὰ ἀποκτήσουν συνείδησιν ὁμαδικῆς ἀλληλεγγύης, νὰ ἀποβάλλουν τὸν ἀτομισμὸν. Ὁ καθένας πρέπει νὰ σκέπτεται ὅτι τὸ συμφέρον αὐτοῦ εἶναι μέσα εἰς τὸ συμφέρον καὶ τοῦ συνεταιροῦ του, ἢ μόρφωσις ἢ ἰδική του ἢ τῆς οἰκογενείας του εἶναι εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ τῶν ἄλλων μελῶν. Ὁ λαβὼν τελευταίως κακοήθη ἀνάπτυξιν ἀτομισμὸς εἶναι ἢ πλεόν καταστρεπτικὴ πληγὴ εἰς τὴν χώρα μας, τῆς ὁποίας ὑπονομεύει τὴν ὑπόστασιν καὶ ἐμποδίζει ἀκόμη τὴν οἰκονομικὴν καὶ ἠθικὴν πρόοδον τῶν παραγωγικῶν τάξεων.

Τὰ μέλη τῶν Πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν βαθμιαίως πρέπει νὰ ἀποβάλλουν διὰ μεθοδικῆς καταλλήλου προπαγάνδας τὴν φθοροποιὸν αὐτὴν ἀσθένειαν, ποὺ τοὺς ἔχει δηλητηριάσει τὸ αἷμα διὰ καταλλήλων ἠθικῶν ἐνέσεων, νὰ ἀνανεώσουν μὲ ἀγνὸν καθαρὸν τὸ δηλητηριασμένον στὸν ὄργανισμό τοὺς αἷμα, τοῦτο, διότι τότε θὰ ἔξεκκαθαρίσῃ καὶ τὸ μυαλό τοὺς, θὰ ἀντιληφθοῦν εἰς ποίαν ἀποσύνθεσιν, ἀναρχίαν καὶ κρεπάλην τοὺς εἶχε φέρει ὁ ἀτομισμὸς καὶ ποίαν εὐτυχίαν δημιουργεῖ ἡ ὁμαδικὴ ἀλληλεγγύη, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν εἴμπορεῖ νὰ θεμελιωθῇ γερὰ καὶ ἀσάλευτα ὁ Πιστωτικὸς συνεταιρισμὸς καὶ νὰ ὑπάρξῃ ἐπομένως εὐτυχία πραγματικὴ.

Ἡ ἠθικὴ εἶναι ἡ βᾶσις διὰ τὴν συμμετοχὴν ἐνὸς μέλους εἰς τὸν Πιστωτικὸν συνεταιρισμὸν, διότι ἄνευ αὐτῆς ἡ λειτουργία παύει εἰς βάρος ὅλων τῶν μελῶν. Εἰς τοὺς ἄλλους συνεταιρισμοὺς δὲν παίζει πρωτεύουσαν θέσιν ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ μέρους τοῦτο, διότι οὐδεὶς κίνδυνος προέρχεται εἰς τὰ συνεταιρικὰ κεφάλαια καὶ εἰς τὴν κίνησιν ἐκ τῆς μὴ καλῆς πίστεως τῶν συνεταιρῶν τούτων, οἵτινες καὶ ἄγνωστοι δυνατόν νὰ εἶναι πολλοὶ μεταξύ των. Ἐπειδὴ κατὰ συνεταιριστικὸν κανόνα ἐπὶ τῶν Προμηθευτικῶν συνεταιρισμῶν, ἐὰν δὲν φανῇ συνεπὲς ἓν μέλος ὅπως προσέλθῃ ἐγκαίρως, κατὰ τὸν κανονισμὸν, νὰ παραλάβῃ τὸ δηλωθὲν εἶδος, τοῦτο δύναται νὰ πωληθῇ καὶ εἰς κατωτέραν τιμὴν εἰσπραττομένης τῆς ζη-

μίας ἐκ τῆς προκαταβολῆς τὴν ὁποίαν ἔχει προκαταβέλει ὁ παραγγέλλων. Εἰς ἓνα συνεταιρισμὸν πωλήσεως, παραδίδον τὸ προῖον τοῦ ἑκάστου μέλος, μέρος τῆς ἀξίας τοῦ λαμβάνει, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τῆς ἀξίας καταβάλλεται ἅμα τῇ πωλήσει τοῦ εἴδους καὶ, ἐὰν ἐν τῷ μεταξὺ ἡ τιμὴ τοῦ εἴδους ἀρχίσῃ νὰ ἐκπίπτῃ, τὰ μέλη καλοῦνται νὰ δώσουν περιθώριον, διότι ἄλλως πωλεῖται τὸ εἶδος, ἐπειδὴ εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς τούτους ἡ πίστις εἶναι ἐμπράγματος καὶ ἐμπράγματον ἀσφάλειαν πρέπει νὰ ἔχη ὁ Συνεταιρισμὸς ὅστις πάντοτε κρατεῖ περιθώριον παρ' ἑκάστου συνεταίρου, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Πιστωτικοὺς συνεταιρισμοὺς, οἵτινες τὰ πρὸς τὰ μέλη τους κεφάλαια πρέπει νὰ χορηγῶσιν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰκανότητος, ἐργατικότητος καὶ προσωπικῆς πίστεως τῶν μελῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἀλληλεγγύου συνειδήσεως τούτων, ὡς εἰδικῶς θὰ ἀσχοληθῶμεν.

Οἱ ἠθικοὶ ἐκφοβισμοὶ

Ἰσως ὑπάρξῃ ἰσχυρισμὸς ὅτι ὀπισθεν τῆς προσωπικῆς πίστεως τῶν μελῶν τῶν Πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν θὰ ἴσεται ἐπιδεικτικῶς ἡ Κτηματικὴ πίστις, δηλαδὴ ἡ ἀγροτικὴ ἢ καὶ ἡ ἀστικὴ περιουσία τούτων, ἢ θὰ ὑπάρχῃ ἡ ἐμπράγματος ἔξασφάλις διὰ τῆς ἠρτημένης ἐσοδείας ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἰσχύοντος σήμερον ἐνεχρησθέντος. Ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος δὲν ἀνταποκρίνεται πλήρως πρὸς τὴν πραγματικότητα.

Πρῶτον ἀλλοίμονον εἰς τὸν πιστωτικὸν συνεταιρισμὸν, ἐὰν ἐμπλακῇ εἰς δίκας διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν δανείων τῶν μελῶν του. Προσέτι ἡ ὑπάρχουσα νομοθεσία δὲν ἐπικουρεῖ εἰς τὴν σύντομον ἐκποίησιν τῶν ἀκινήτων, ἀλλ' οὔτε δυνατὴ εἶναι ἡ ὁμαδικὴ τοιαύτη. Διὰ τοῦτο ἡ ἀπειλὴ τῆς ἐκποιήσεως ἔχασε τὴν ἀξίαν της, ὅπου ὁμαδικαὶ εἶναι αἱ ὀφειλαί, αἱ δὲ στατιστικαὶ μαρτυροῦν ὅτι αἱ καθυστερήσεις ἀπὸ τοὺς παρουσιάζοντας ὄγκον κτηματικῆς ἀσφαλείας, ἀπὸ τοὺς μεγαλοκτηματίας προέρχονται. Εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Καλαμῶν ὑπέστησαν εἰς τὴν ἐξόφλησιν τοῦ χρέους των δέκα ὀκτῶ (18) συνεταῖροι, εἰς ἧτο μικροκτηματίας, δέκα ἐπτὰ (17) οἱ μεγα-

λύτεροι κτηματῖαι. Ἠπειλήθησαν διὰ δικαστικῶν ἐκτελέσεων, διὰ τοῦ πλέον ἀποφασιστικοῦ τρόπου· ἀλλὰ τὰς ἀπειλὰς τὰς παρείχοντο ἀδιαφόρως· μόνον ὅταν ἐδημοσιεύη κατ' ἐπανάληψιν στερεοτύπως τὸ ὄνομά των εἰς τὰς καθημερινὰς ἐφημερίδας τοῦ τόπου μέ τὸν τίτλον “κακόπιστοι συνεταῖροι, καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομά τους ἢ δῆλωσις, ὅτι τὰ κακῆς πίστεως αὐτὰ ὀνόματα θὰ γραφοῦν εἰς μαῦρον πίνακα καὶ θὰ ἀναρτηθοῦν εἰς τὰ γραφεῖα τῶν συνεταιρισμῶν τῆς περιφερείας πρὸς στιγματισμὸν, τότε μόνον ἐξώφλησαν, καὶ πρῶτος μὲ τὸ πρῶτον δημοσίευμα ὁ μικροκτηματίας. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μεσσηνίας καθυστέρησαν εἴκοσι δύο ἐπὶ δύο χιλιάδων ὀφειλετῶν. Ἐκ τούτων οἱ δύο ἦσαν μικροκτηματῖαι, ἐξ ὧν ὁ εἷς ἀτυχήσας ἐξ ἀσθενειῶν, οἱ δὲ εἴκοσιν ἐκ τῶν εὐπορωτέρων κτηματιῶν. Τὰς καθυστερήσεις ἐδικαιολογοῦν μὲ ἀπάθειαν ἀχαρηκτῆριστον, ἄλλοι ὅτι προέβησαν εἰς ἀγορὰς κτημάτων καὶ ἄλλοι ὅτι δὲν ἐπώλησαν τὰ προϊόντα των ἀναμένοντες καλλιτέρας τιμὰς. Τὰς ἐπικλήσεις καὶ ἀπειλὰς ὅτι θὰ προέβαινον οἱ συνεταιρισμοὶ καὶ αἱ Ἐνώσεις εἰς ἐπέμβασιν δικαστικὴν, κατάσχασιν καὶ προσημειώσεις, παρείχοντο μὲ ἡλιθίαν ἀδιαφορίαν, πρῶτον διότι ἦσαν βέβαιοι ὅτι ἡ δικαστικὴ ἐπέμβασις δὲν θὰ ἐπέφερον ἄμεσον ἀναγκαστικὸν δι' αὐτοὺς ἀποτέλεσμα εἰς βάρους τῆς περιουσίας των, δεύτερον ὁ κτηματικὸς τῶν ὄγκος ἔναντι τῶν ἄλλων τοὺς εἶχε καταστήσει ἐγωπαθεῖς καὶ ἐπίστευον ὅτι ἐξουδετέρωνεν ἢ κτηματικὴ των ὑπεροχὴ ὅλας αὐτὰς τὰς παρατάσεις ὅπως τὰς λέγουν, τὴν μὴ ἐμπρόθεσμον πληρωμὴν τῶν ὑποχρεώσεών των, τὸ μικροζήτημα δι' αὐτοὺς τῆς πίστεως. Ἡ ἀπειλή τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἐνεχυρογράφου ἐπέφερον ἄμεσον ἀποτέλεσμα μόνον ὡς μέσον ἠθικοῦ ἐκφοβισμοῦ, καὶ ἐπὶ τούτου ἀναφέρομεν ἐν παράδειγμα. Συνεταῖρος μεγαλοκτηματίας εἶχε δανεισθῆ τέσσαρας χιλιάδας δραχμὰς, καὶ ἐπώλησε τὸν σταφιδ^δ ^{ἐπιτοκίου} του εἰς τὸν γυναικάδελφόν του, μεταπωλητὴν προϊόντων, χωρὶς νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος του. Ὁ συνεταιρισμὸς ἐπεμβαίνει δικαστικῶς, προβαίνει εἰς κατάσχασιν ἴσου πρὸς τὸ ὀφειλόμενον ποσὸν εἰς χεῖρας τοῦ ἀγοραστοῦ, προσημειώνει τὴν ἀκίνητον περιουσίαν

τοῦ πωλητοῦ καὶ ἐπιδίδει καὶ μήνυσιν διὰ τὴν παράνομον πώλησιν. Ἄλλ' αὐτὰ ὄχι μόνον δὲν ἐπέφερον ἄμεσον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐξοφλήσεως, ἀλλὰ τῇ ἐπικουρίᾳ τοῦ κακοῦ δαίμονος τῆς Ἑλλάδος, τοῦ δικηγορισμοῦ, ἐστρεψοδίκησεν. Διὰ τὸ αὐτὸ ὁμως χρέος εἰς τὸ ἐνεχυρόγραφον εἶχεν ὡς ἐνέχυρον τεθῆ καὶ εἰς ὄνος. Τίθεται εἰς ἐνέργειαν ἢ κατάσχεσις τοῦ ὄνου μὲ τὴν προσυμφωνίαν μετὰ τοῦ κλητῆρος, ὅπως ἢ κατάσχεσις γίνῃ ἐπιδεικτικῶς καὶ περιφέρει τὸν κατασχεθησόμενον ἀγαθὸν ὄνον, πρὸς διαπόμπευσιν τοῦ πονηροῦ καὶ κακοπίστου ὀφειλέτου εἰς τὰ κεντρικώτερα μέρη τῆς κοινότητος. Τοῦτο μόλις ἐγνώσθη ὅτι θὰ ἐξετελεῖτο, τὴν ἡμέραν ἐκείνην σπεύδει ἀσθμαίνων ὁ ὀφειλέτης καὶ πληρώνει πανικόβλητος ἀσυζητητὴ ὄχι τὸ χρέος ἀλλὰ καὶ ὅσα εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὸν κλητῆρα ὁ συνεταιρισμός. Τὸ 1926 οἱ ἀντίπαλοι τῶν συνεταιρικῶν ὀργανισμῶν ὠργάνωσαν συστηματικὴν ἀντίδρασιν εἰς τὰς διαφόρους σταφιδικὰς περιφερείας, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκπτώσεως τῆς τιμῆς τῆς σταφίδος, τὴν ὁποίαν ἀπέδωκαν εἰς τὸν Σταφιδικὸν Ὄργανισμὸν καὶ στὰς Ἑνώσεις τῶν Συνεταιρισμῶν. Ὄργάνωσαν συλλαλλητήρια καὶ συνέδρια καὶ προέτρεπον ἄρησιν πληρωμῆς χρεῶν. Εἰς πολλὰ μέρη ὡς ἐκ τούτου καὶ δι' ἄλλους λόγους παρετηρήθησαν ὁμαδικαὶ τοιαῦται. Ἐρευνηθεῖσα ἡ κατάστασις ἀπέδειξεν ὅτι καὶ ἐκεῖ τὴν πρωτοπορείαν εἶχον οἱ εὐποροῦτεροι κτηματῖαι εἰς τοὺς συνεταιρισμούς.

Τὰ σαφῆ καὶ γενικὰ αὐτὰ παραδείγματα μᾶς μαρτυροῦν ὅτι ἡ κτηματικὴ ἢ καὶ ἡ ἀστικὴ περιουσία καὶ ἡ δικαστικὴ ἀπειλὴ κατ' αὐτῆς δὲν συμβάλλουν εἰς τὴν ἀμέσως ἐπαναφορὰν εἰς τὸν εὐθὺν δρόμον τῶν κακοπίστων μελῶν, ὅσον ἀποτελεσματικῶς ὁ ἠθικὸς ἐκφοβισμὸς συμβάλλει ἐκεῖ. Ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀνεπτυγμένη ἢ συναίσθησις τῆς ὑποχρεώσεως, ποῦ ἐκλείπει ἡ πίστις, ἐκεῖ ἐπιφέρει καλλίτερα ἀποτελέσματα ἡ ἠθικὴ πίεσις. Διότι εἰς τὸ περιβάλλον, ἔνθα ζῆ καὶ κινεῖται ὁ ἀγρότης καὶ γενικῶς ἐν Ἑλλάδι, ἐνυπάρχει τὸ αἶσθημα τῆς προσωπικῆς φιλοτιμίας, ἡ ὁποία θραύεται διὰ μιᾶς ἀσυνήθους διαπομπευτικῆς ἐκτελέσεως ἢ ἄλλης δημοσίας πράξεως, ὑπενδύ

μιζούσης ἄρνησιν μιᾶς ἀνειληγμένης ὑποχρεώσεως, ἑνὸς καθήκοντος, μιᾶς κοινωνικῆς ἀρχῆς, ἑνὸς κοινωνικοῦ δόγματος. Ἐνυπάρχει ἀκόμη ἡ ἀλληλεγγύη τῆς οἰκογενειακῆς φιλοτιμίας, καὶ διὰ μιᾶς τοιαύτης διαπομπεύσεως θίγεται ὁμαδικῶς ἡ οἰκογένεια, ὁ ἐξάδελφος, ὁ ἀδελφός, ὁ θεῖος, αἱ ἔτοιμοι πρὸς γάμον θυγατέρες, αἱ μητέρες, ὁ ἀνύπανδρος υἱὸς καὶ εὐρίσκειται ὁ ὀφειλέτης, ἐπομένως, ἢ ὁ ἀσεβήσας εἰς τὰ κοινωνικά δόγματα ὑπὸ τὴν πίεσιν καὶ τούτων, πίεσιν ἰσχυρὰν. Διότι ἐνῶ δὲν ὑπάρχει Ἑλληνικὴ οἰκογένεια μὲ ἀνεπτυγμένην τὴν οἰκονομικὴν οἰκογενειακὴν ἀλληλεγγύην, διατηρεῖται ὅμως ἀλληλεγγύη λεπτῆς οἰκογενειακῆς φιλοτιμίας εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τινὰς μάλιστα περιφερείας πολὺ ἀνεπτυγμένη.

Ἡ κτηματικὴ περιουσία ἑνὸς ἀτόμου ἐπομένως δὲν σημαίνει ὅτι εἶναι ἐμπράγματος ἐγγυοῦχος τῆς προσωπικῆς πίστεως, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου ἐπιδεικνύεται καὶ δρᾷ κοινωνικῶς αὕτη. Ἡ περιουσία πρέπει νὰ ὑπολογίζεται μόνον ὡς μέσον πίεσεως, ὡς μελλοντικὸς ἐκφοβισμὸς τοῦ κακοπίστου συνεταίρου. Αἱ ποινικαὶ διατάξεις τοῦ ἐνεχυρογράφου διαφημίζουν ἀπειλὰς διὰ τὴν ἐπονείδιστον δραπέτευσιν κάθε κακοπίστου μέλους, τὸ ὁποῖον ὑπόσχεται ὅτι πωλουμένου τοῦ προϋόντος τὸ ὁποῖον παρήγαγε διὰ τῶν λιπασμάτων, διὰ τοῦ καλλιεργητικοῦ κεφαλαίου, πού ἔλαβεν θέλει ἐπιστρέφει εἰς τὸν Συνεταιρισμὸν τὸ δανεισθὲν κεφάλαιον, διότι ὑπάρχει ὁ νόμος τιμωρὸς τοῦ δόλου. Ἄλλὰ καὶ τοῦ νόμου τούτου ἡ σκοπιμότης ἐξουδετεροῦται, ἐφ' ὅσον χρονίζουσιν αἱ ἐκδικάσεις ἢ ὁ δικαστὴς τὸν ὁποῖον δὲν ἐνέπνευσεν ἀκόμη ἡ ἱστορία τοῦ μεγάλου των συναδέλφου ΣΟΥΛΤΣΕ μετὰ ἐπιεικειᾶς κρίνει τὰ ἀδικήματα ταῦτα ἢ τὰ χαρακτηρίζει ὡς πολιτικῆς φύσεως. Ἐπομένως ὁ συνεταιρισμὸς ὡς ἐλαφρὰ βοηθήματα πρέπει νὰ ὑπολογίξῃ ὅλα αὐτά, ἢ βάσις του πρέπει ἀπαρεγκλίτως νὰ εἶναι ἡ καλλιέργεια τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς προσωπικῆς πίστεως. Ἐκεῖ πρέπει εἰδικῶς νὰ στραφῇ ἡ προσοχὴ τῶν ἀγνῶν ὀπαδῶν τοῦ ἀγροτικοῦ συνεργατισμοῦ, ἐκεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν ὁμαδικῆς ἀλληλεγγύου πίστεως προσωπικῆς διὰ τῶν Πιστω-

τικῶν Συνεταιρισμῶν, ἥτις θὰ ἔχη ὡς ἀδιαίρετον συνεπακο-
λούθημα τὴν ψυχικὴν καὶ κοινωνικὴν μόρφωσιν τοῦ ἀτόμου.
Ἐπικουρικῶς δὲ νὰ περιφρουρήσωμεν τὰ ἰδρύματα ἀπὸ κάθε
εἰσχωρήσαντα κακόπιστον συνεταιῖρον ἢ στρεβλῆς διανοητι-
κῆς διασκευῆς, ἀπὸ κάθε Ἰούδαν, διὰ καταλλήλων ὀργανι-
σμῶν καὶ νομοθετημάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

ΜΙΚΤΟΙ ΣΚΟΠΟΙ

Ἡ γῆ εἰς τοὺς ἀγρότας

Ἐπεστηρίχθη ὑπὸ πολλῶν ἢ ἰδρυσις εἰς τὴν ὑπαιθρον
χώραν συνεταιρισμῶν μὲ πολλοὺς σκοποὺς καὶ, ἐπειδὴ οὗτοι
ἐμφανίζονται μὲ γενικότητα, ὑποσχόμενοι τὴν ἐξυπηρέτησιν
ὅλων τῶν σκοπῶν, προσελκύουν πολλοὺς ὀπαδοὺς, δηλαδὴ
καὶ τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος ἀγρότας, πού ἔχουν ἀνάγκην πιστώ-
σεως διὰ καλλιεργείας καὶ ἐκείνους πού δὲν ἔχουν μοναδικὸν
ἐπάγγελμα τὴν γεωργίαν, ἀλλὰ παρέργως καλλιεργοῦν κτήμα,
πού ἔτυχε νὰ πάρουν εἰς τὸν πλειστηριασμὸν ἀπὸ τὸν ὀφειλέ-
την τους καὶ ἔχουν ἀνάγκην ἐπομένως τῆς ἀπὸ κοινοῦ πωλή-
σεως τῶν προϋόντων, ἐπίσης καὶ ἐκείνους πού ἔχουν ἀνάγκην
προμηθειῶν, ἀδιάφορον ἐὰν ἔχουν ἄλλο κύριον ἐπάγγελμα
ἐκτὸς τῆς γεωργίας. Εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς τούτους οἱ συνε-
ταῖροι δὲν ἔχουν ἓνα κύριον βασικὸν σκοπὸν, πού νὰ τοὺς
συγκεντρῶνῃ τὰς βλέψεις, τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὰς προσπαθει-
ας. Ἀνεξαρτήτως τῶν ἐκτεθέντων προγενεστέρως τεχνικῶν
καὶ ἠθικῶν λόγων, οἱ ὀργανισμοὶ οὗτοι δὲν ἐξασφαλίζουν
τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἀγροτικῆς Πίστεως καὶ ἐμποδίζουν τὴν
ἁρμονικὴν καὶ φυσιολογικὴν κίνησιν, διότι βασικὰς προσπα-
θείας οὐχὶ ὁμοιογενεῖς ἀδύνατον νὰ διατηρήσῃ τις ἀδιαταρά-
χως ἐπὶ μακρόν. Ἀκόμη ὁ οἰκονομικός, ὁ ἐπαγγελματικὸς
ἀγὼν τῆς μικροαγροτικῆς τάξεως πρέπει νὰ καταστῇ σαφῆς

καὶ νὰ τονισθῆ ὅτι ἐπιβάλλεται νὰ ἀποτελέσῃ ξεχωριστὴ ἐπαγγελματικὴ συνείδησι, ξεχωριστὴ συνειδητὴ τάξι. Ἡ Ἑλλάς, περιορισμένη ἀπὸ παραγωγικὰς ἐκτάσεις, ἡ ὁποία διαφημίζει χωρὶς συστολὴν ὡς προσοδοφόρον πηγὴν καὶ τὴν μετανάστευσιν, τὸν ἐκπατρισμόν δηλαδὴ τῶν τέκνων τῆς, πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν μέσων τῆς ζωῆς, ἐπιβάλλεται νὰ κτυπήσῃ ὄχι μόνον τὴν μεγάλην καλλιέργειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν μέσην τοιαύτην. Ὅφείλει μετὰ μελέτης καὶ συστηματικῆς ἐργασίας νὰ τὴν ἐξαφανίσῃ, ὅπως ἐπιβάλλεται νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν ἐπίδοσιν παρέργως εἰς τὴν γεωργίαν διαφόρων ἄλλων ἐπαγγελματιῶν καὶ νὰ ἐξαναγκάσῃ τὴν καλλιέργειαν τῶν χέρσων ἐκτάσεων, τὰς ὁποίας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατέχουν μὴ ἀγρόται καὶ ἄτομα ἀνίκανα νὰ προαγάγουν τὴν γεωργίαν. Οἱ ἰσχυρισμοὶ ὅτι θὰ ἔχωμεν ἐλάττωσιν παραγωγῆς, διότι ὁ μικροϊδιοκτητὴς ποὺ θὰ ἔχη μὲν τὴν θέλησιν καὶ ἐντατικὴν τὴν προσπάθειαν, ὡς λέγουν, ἀλλὰ δὲν θὰ ἔχη τὰ μηχανικὰ μέσα ποὺ ἐξασφαλίζει ἡ μεγάλη καλλιέργεια, ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος δὲν κρατεῖται ἐκεῖ ὅπου ὁ συνεταιρισμὸς τῶν μικροϊδιοκτητῶν προῶρισται νὰ ὑποκαταστήσῃ τὰ πάντα. Ἡ ὁμαδικὴ ἐνέργεια ὀργανωμένη ἐξαφανίζει κάθε πρόσκομμα. Ἐὰν εἷς τινὰς χώρας οἱ κοινωνισταὶ διδάσκουν θεωρητικῶς ταῦτα, διότι ἴσως ἡ ἀνάγκη δὲν τοὺς ἔσπρωξε πρὸς ἄμεσον ἐφαρμογὴν, εἰς τὴν Ἑλλάδα σκληρὰ ἀνάγκη ἐπιβάλλει τοῦτο. Ἐπιβάλλεται νὰ εἰποῦμε καθαρά, ὅτι τὸ κοινωνικὸν συμφέρον, τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος ὑποδεικνύει νὰ διακηρύξωμεν «ἡ γ γ ἔ ι σ τ οὺ ς ἐ ξ ἔ π α γ γ ἔ λ μ α τ ο ς ἀ γ ρ ὄ τ α ς, εἰ ς τ οὺ ς π ρ α γ μ α τ ι κ οὺ ς ἐ ρ γ ά τ α ς αὐ τ ῆ ς κ α τ ἄ μ ε ρ ἰ δ α ς π οὐ θ ἄ ἀ π ο μ α κ ρ ὕ ν ο υ ν τ ὸ φ ἄ σ μ α τ ῆ ς π ε ἰ ν ῆ ς κ αὶ θ ἄ τ οὺ ς ἐ ξ α σ φ α λ ἰ σ ο υ ν γ λ υ κ ὸ ν β ἰ ὶ ο ν, ἔ λ ε υ θ ἔ ρ α ν κ αὶ φ υ σ ι κ ῆ ν ζ ω ῆ ν».

Αἱ διάφοροι τάξεις εἰς τὴν ὑπαίθρου

Θὰ ἐξετάσωμεν ἐδῶ ἐκτενέστερον κατὰ τάξεις τοὺς κατόικους τῆς ὑπαίθρου διὰ νὰ πιστοποιηθῆ πόσον ἐπιβλαβὴς εἶναι ἡ ἀπὸ κοινοῦ ἰδρῦσις μικτῶν συνεταιρισμῶν.

Ἡ ὑπαιθρος χώρα ἀποτελεῖται περίπου κατὰ τὰ 4)6 ἀπὸ μικροῖδιοκτητίας, ὑπόλοιπον 2)6 συμπληροῦν μεγαλοκτηματίαι, τοιοῦτοι τῆς μέσης τάξεως, χρηματισταί, μεταπωληταὶ γεωργικῶν προϊόντων, παντοπῶλαι, ἔμποροι ὑφασμάτων καὶ λοιπῶν εἰδῶν, ἐνοικιασταὶ φόρων, ἐργολάβοι δημοσίων κοινοτικῶν καὶ διαφόρων ἔργων, ἰατροί, δικηγόροι καὶ δικολάβοι, ὑποδηματοποιοί, καφεπῶλαι, οἰνοπῶλαι, κουρεῖς, τεχνῖται, διδάσκακοι καὶ ἱερεῖς κ.λ.π. οἱ ὅποιοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχουν καὶ κτήματα παρέργως.

Μικροῖδιοκτητῆται

Οἱ κατὰ τὰ 4)6 μικροῖδιοκτητῆται οὔτοι τῆς γῆς, οἱ πραγματικοὶ ἀγρόται, ὅλας τὼν τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις συγκεντρώνουν καὶ καταναλίσκουν εἰς τὴν δημιουργίαν καὶ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς, ἔχουν κοινούς τοὺς πόθους καὶ τοὺς πόνους, κοινούς τοὺς κινδύνους καὶ τὸ συμφέρον. Εἶναι ἡ τάξις, πὺν κατὰ τὸν ποιητὴν μας Παλαμᾶν μὲ τὸν ἰδρωτὰ τῆς ποτιζέει τὴ γῆ γιὰ νὰ γεννᾷ... καρποὺς λουλούδια. τ' ἀγαθὰ τοῦ κόσμου ὀλόγουρά μας, Πτωχὴ ἀλουλούδιαστη μονάχα ἡ Ἄγροτιά. Αὐτῆς τῆς Ἄγροτίας ὡς τάξεως ὁμοιογενεοὺς τὴν ὀργάνωσιν ἐπιβάλλεται νὰ ἐπιδιώξωμεν καὶ ἐπιβοηθήσωμεν ξεχωριστά.

Μεγαλοῖδιοκτητῆται

Οἱ μεγαλοκτηματίαι εἶναι ὀλίγοι σὲ κάθε περιφέρεια, ἔχουν περιουσίαν τὴν ὀποίαν δὲν παρκολοιοῦν οἱ ἴδιοι, τὴν ἐκμισθώνουν καὶ τὴν ἐποπτεύουν δι' ἐπιστατῶν. Αὐτοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατέχουν τὰ εὐφορρότερα μέρη, καλλιεργοῦν διὰ τῶν μικροῖδιοκτητῶν ἐκείνων πὺν τοὺς ἐπαρκεῖ χρόνος δι' ἐργασίαν ἢ καὶ τῶν ἀκτημόνων τοῦ τόπου ἢ τῶν ἄλλων περιφερειῶν, πὺν κατὰ ὀμάδας, ζητοῦν ἀνά τὰς κοινότητας, τὸν χρόνον τῆς καλλιεργείας, ἐργασίας. Οὔτοι ἀποτελοῦν μία ξεχωριστὴ κοινωνικὴ τάξι, τὴν τάξι τῶν προουχόντων. Συμμετέχοντες ὡς μέλη ἐνὸς Μικτοῦ Συνεταιρισμοῦ εἶνε ἐπιβλαβεῖς καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀφομοιωθοῦν μὲ τὸ καθαρῶς

ἐπαγγελματικὸ περιβάλλον ποὺ γρήγορα ἢ πλημμελὴς ἐργασία· θὰ ἐλαττώσῃ τὴν παραγωγὴν των, τὴν ὁποίαν δὲν παρακολουθοῦν, καὶ μία ἀκόμη συνειδητὴ ἐργασία θὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ τῆς κυριαρχίας τῶν Ἀγρῶν, γιὰ νὰ τοὺς ἐξαγοράσουν καὶ τοὺς καταστήσουν εὐφορωτέρους οἱ ἔξ' ἐπαγγέλματος ἀγρόται.

Μέσοι ἰδιοκτητῆται

Ἡ τάξις αὕτη, τῆς μέσης δηλαδή καλλιιεργείας, εἶναι σὲ μία μέση κατάστασι, εἶναι μεταξὺ αὐτοκαλλιιεργητῶν καὶ ἀρχοντοκτηματιῶν, τῶν προαναφερομένων μεγαλοκτηματιῶν. Ἀποτελοῦν καὶ αὐτοὶ μία ξεχωριστὴ εὐδιάκριτον τάξι· δὲν καλλιιεργοῦν οἱ ἴδιοι τὴν περιουσίαν των· τὴν παρακολουθοῦν ἀπὸ περιωπῆς καὶ τὴν καλλιιεργοῦν διὰ ξένων, ὡς καὶ οἱ μεγαλοκτηματῆται. Ὅλοι σχεδὸν οἱ τῆς τάξεως αὐτῆς δὲν ἔχουν τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν γῆν ὅπως ὁ αὐτοκαλλιιεργητῆς, ὁ ἔξ' ἐπαγγέλματος ἀγρότης. Εὐρίσκονται οὗτοι μεταξὺ Ἀστοῦ καὶ Ἀγρότου. Διὰ τοῦτο ὅλοι σχεδὸν ἀσχολοῦνται ἢ ἀποβλέπουν νὰ ἐπιδροθοῦν καὶ εἰς ἄλλας ἐργασίας καὶ τὸ βλέμμα των ἔχουν πρὸς τὰς πόλεις. Ζοῦν καὶ ἀναπτύσσουν τὴν οἰκογένειάν των μὲ ἀστικὰς συνηθείας καὶ βλέψεις. Διὰ τοῦτο βλέπομεν καθ' ἑκάστην μικρὸν κατὰ μικρὸν αἱ ἀγροτικαὶ ἰδιοκτησίαι των νὰ μειοῦνται καὶ νὰ ἔρχονται εἰς χεῖρας τῶν ἔξ' ἐπαγγέλματος ἀγροτῶν, τῶν λατρῶν τῆς φύσεως, ποὺ μέσα στὴ πόλι πληττοῦν, σὰν τὸ ἀηδόνι στὸ κλουβί. Ἡ τάξις αὕτη ποὺ θὰ συμμετάσχῃ εἰς ἓνα Μικτὸν συνεταγισμόν δὲν προάγει ἐπομένως τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐπαγγελματικῆς ἀγροτικῆς τάξεως, δὲν δημιουργεῖ ὁμαδικὴν συνείδησιν Πίστεως καὶ ἀλληλεγγύην.

Τοκογλύφοι

Οἱ χρηματισταὶ τοκογλύφοι, ἔχουν τελείως διάφορα ψυχικὰ συναισθήματα, ἀποβλέπουν δυσπίστως πρὸς τὴν προσωπικὴν ὄντοτητα καὶ τὴν πίστιν τῶν μικροκτηματιῶν, κερδοκοῦν μεθ' ὑπομονῆς στιγμὰς ἀνυχήματος καὶ οἰκονομικῆς ἀνάγκης, διὰ νὰ τοὺς ὑποδουλώσουν διὰ μικροδανείων. Ὅ

αἰών μας δὲν ἐξέθρεψεν ἀγριώτερα αἰσθήματα ἀπὸ τὰ τῶν τοκογλύφων. Τόμους ὀλοκλήρους δύναται νὰ συμπληρώσῃ τις μὲ τὰς περιγραφὰς τῶν ἐγκλημάτων, τῶν καταστροφῶν καὶ τῶν δραματικῶν ἐπεισοδίων των. Ἡ ἰδιοκτησία πού κατέχουν ἦτο ξένη, τὴν πῆραν ἀφοῦ ἐκρεοῦργησαν ζωντανούς τοὺς πρῶην κατόχους. Εἶναι ζυμωμένη μὲ τὸ αἷμα καὶ τῆς σάρκες τῶν θυμάτων των. Οὗτοι ἐπομένως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συμμετέχουν σὲ Συνεταιρισμό. Εἶναι ἐπικίνδunami συνοδοιπόροι μετὰ τῶν μικροῖδιοκτητῶν. διότι εἰς τὴν πρώτην στιγμήν τῆς κοπώσεως θὰ τοὺς ἀπογυμνώσουν καὶ θὰ τοὺς ἀπορροφήσουν τὸ αἷμα. Τὸ φῶς τοῦ συνεργατισμοῦ θὰ ἐξαφανίσῃ καὶ τὸ αἶσχος τοῦτο τῆς ἐποχῆς μας.

Μεταπωληταὶ γεωργικῶν προϊόντων

Οἱ μεταπωληταὶ γεωργικῶν προϊόντων, οἱ μεσῖται ὡς τοὺς ὀνομάζουν εἰς μερικὰς περιφερείας ἢ οἱ ἔμποροι προϊόντων, ὡς ἐπιδεικτικῶς αὐτοτιτλοφοροῦνται, ἢ τάξις δηλαδὴ ἐκείνη ἣτις στερεῖται τελείως ἐμπορικῆς μορφώσεως καὶ ἐμπορικῆς συνειδήσεως, ἄμοιρος τοῦ ὀρισμοῦ τοῦ ἐμπόρου, ἢ ὁποία δημιουργεῖται λόγῳ τῆς ἐλλείψεως συνειδήσεως αὐτοτελοῦς ἀγροτικῆς τάξεως καὶ τῆς ἐλλείψεως οἰκονομικῆς ὀργανώσεως εἰς ὅλους τοὺς γεωργικοὺς κλάδους εἰς τὴν ὑπαιθρον, οἱ ἄνθρωποι δηλαδὴ οἱ ὁποῖοι ἢ δὲν ἔχουν ἀνάλογον κτηματικὴν περιουσίαν ἢ ἐσυνήθησαν εἰς τὴν ἀεργίαν, ἄχρηστοι δι' ἐργασίαν παραγωγικὴν ἐκ φύσεως δὲν ἔχουν κλίσιν πρὸς τὴν γῆν, δημιουργοῦν ἐπαγγέλματα διάμεσα εἰς βάρος τῶν παραγωγῶν, ἀγοράζοντες τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῆς περιφερείας των ἢ γίνονται ὄργανα ἄλλων εὐρυτέρας δράσεως ἐμπόρων, ἢ παρραπείθοντες συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπλοικοὺς, διότι κατὰ κανόνα εἶνε εὐφυεῖς, ἐξησχημένοι, τοὺς παραδίδουν ταῦτα ἀδήλωτα χωρὶς καθορισμὸν ἐκ τῶν προτέρων τῆς τιμῆς, εἰς βλάβην τῆς ὅλης παραγωγῆς. Τελευταίως τὸ διάμεσον τοῦτο ἐπάγγελμα ἔλαβεν ἐπικίνδunun διὰ τὴν ὑπαιθρον χώραν ἐπέκτασιν, παρεμποδίζον σοβαρῶς τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἀπὸ κοινοῦ πωλήσεως. Οὗτοι παρουσιάζονται ὑπὸ δύο ιδιότητος : ὑπὸ τὴν τοπι-

κοῦ ἐμπορίου καὶ τὴν τοῦ κτηματίου, καὶ στηριζόμενοι εἰς τὴν θεωρίαν τῶν Μικτῶν συνεταιρισμῶν, εἰσχωροῦν καὶ ἡγοῦνται ἐν πολλοῖς τούτων, πλήττοντες στὴ καρδιά τὴν παγίαν ἐργάνωσιν, ἐμποδίζοντες καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς συνεταιρικῆς συνειδήσεως καὶ κατὰ γενικὸν κανόνα ἐκμεταλλεόμενοι ἀσυστόλως τὴν ἀγροτικὴν τάξιν.

Οἱ τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου, ὄχι μόνον ἀρνοῦνται ὅτι εἶναι ἐπιβλαβεῖς, ἀλλὰ ὑποστηρίζουν ὅτι προσφέρουν ὑπηρεσίας ἐντὸς Μικτοῦ συνεταιρισμοῦ, διότι ἀναλαμβάνουν τὰς διοικήσεις, ἐνῶ γενικῶς οὐδεὶς τούτων παρουσίασε διοικητικὴν καὶ λογιστικὴν διαχείρισιν ἐν τάξει, οὔτε στοιχεῖα μάλιστα ἀσφαλῆ κρατοῦν διὰ τὴν συλλέξιν καὶ ταξινομήσιν τῆς διαχείρησίν των καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ παραλύουν καὶ τὴν ψυχικὴν συνοχὴν τῶν συνεταίρων καὶ τὴν πρὸς τὴν ἰδέαν ἀγάπην, ἀποβλέποντες μόνον εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν προσωπικῶν των συμφερόντων. Ἄπειρα παραδείγματα ἔχομεν ἐπὶ τούτου νὰ παρατάξωμεν. Θὰ περιορισθῶμεν ὁμως μόνον εἰς ἓνα, φωτεινὸν τῶν ρολῶν των τοιοῦτον νὰ ἀναφέρωμεν. Εἰς Μικτὸν συνεταιρισμὸν εἶχον ἐκλέξει πρόεδρον ἓνα ἔμπορον προϊόντων. Οὗτος λαμβάνει ἐπιστολήν, δι' ἀπεσταλμένου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του ἐκ Καλαμῶν, ἐν ᾧ ῥα ἀκριβῶς Γενικῆς Συνελεύσεως, εἰς τὴν ὁποίαν προήδρευεν. Ἀνοίγει ἐπὶ τῆς ἔδρας τὴν ἐπιστολήν καὶ τὴν ἀναγινώσκει. Κάμνει ἓνα μορφασμὸν δυσαρρεσκείας, σιωπᾷ ἐπὶ τινὰ δευτερόλεπτα καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν Συνέλευσιν λέγει. Κακὸ ὄνειρο εἶδα ἀπόψε. καὶ ἔστερξε Κυριακάτικα. Δυὸ κακὸ μοῦ γράφει ὁ ἀδελφός μου· μοῦ λέγει ὅτι τὸ παιδί μου ἔμεινε χθὲς στὴ Καλαμάτα γιατί τὸ ἔπιασε θέρμη, ἐξημέρωσε μὲ 40 βαθμοὺς καὶ τὸ ἄλλο κακὸ, ἀκούσατε τὴν τελευταία περικοπή τῆς ἐπιστολῆς, γιατί ἐνδιαφέρει καὶ σᾶς· καὶ συνεχίζει. Μέχρι τῆς στιγμῆς ἀνθρώποι προσφοραὶ πρὸς πώλησιν σταφίδος μὲ τρεῖς χιλιάδας δραχμᾶς τὸ χιλιόλιτρον· ἀλλὰ οἱ ἀγορασταὶ εἶναι ἐπιφυλακτικοί. Κινεῖ τὴν κεφαλὴν ἀπελπιστικῶς διὰ τὴν τύχην τῆς σταφίδος, ἀναπτύσσει τοὺς κινδύνους, καὶ μὲ ἀποφασιστικότητα λέγει: θὰ παραγγείλω μὲ τρεῖς χιλιάδας δραχμᾶς νὰ μοῦ πω-

λήση· δὲν ξεύρω τί γίνεται ἕως αὔριον· καλὴ εἶναι ἢ τιμὴ· δὲν εἶναι φρόνιμον νὰ παίζωμαι στὴ τύχη. Οἱ προπάτορες μας ποὺ εἶχανε πολὺ μυαλὸ ἔλεγαν «κάλιο γαιῖδουρὸδεμα παρὰ γαιῖδουρογύρεμα, κάλιο πέντε καὶ στὸ χέρι παρὰ δέκα καὶ καρτέρει.» Κ' ἐγώ, κ' ἐγώ, κ' ἐγώ, θὰ δηλώσω ἐφώνησαν τὰ μέλη. Μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Προέδρου των, ὅτι θὰ πουλήσῃ, σὲ πέντε λεπτὰ εἶχον δηλώσει τὰ 3)4 τῶν συνεταίρων. . . . Νὰ εἴμεθα συνεξηγημένοι λέγει ὁ πρόεδρος. Τὸ ἐμπόριον εἶναι ἄστατον, κανεὶς δὲν τό ξεύρει, ἴσως αὔριον μεθαύριον καὶ σὲ μίαν ὥραν νὰ ὑψωθῇ ἡ τιμὴ, νὰ μὴ αἰτιάσθε ἐμένα· ἐγὼ καὶ δέκα χιλιάδες νὰ πᾶνε δὲν θὰ στενοχωρηθῶ· θὰ εὐχαριστηθῶ, ἄς πάρῃ λεπτὰ ὁ κοσμάκης Σᾶς τὰ λέγω αὐτὰ διότι διὰ τὸ ποσὸν ποὺ μοῦ δηλώσατε φέρω εὐθύνην ἀπέναντι τοῦ ἐμπόρου ὅπως καὶ ἀπέναντί σας. Ἐὰν δὲν τὴν παραλάβῃ ὁ ἔμπορος στὴ Καλαμάτα, χίλιες δραχμὲς νὰ ἔλθῃ ἢ σταφίς, σεῖς θὰ πάρετε μὲ τρεῖς χιλιάδες. Καταλάβατε! Ἡ σταφίς εἶναι δική μου! ἐὰν ζημιωθῶ, ἐγὼ θὰ ζημιωθῶ! σύμφωνοι! Σύμφωνοι!, φωνάζουν οἱ συνεταῖροι. Μετ' ὀλίγον λύεται ἡ συνεδρίασις καὶ καλεῖ τοὺς δηλώσαντας νὰ υπογράψουν δίδων καὶ μέρος χρημάτων εἰς ὅσους εἶχον ἀνάγκην. Κατενθουσιασμένος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν φεύγει.

Ἐνας συνεταῖρος βλέπει ἕνα χαρτί στὸ πάτωμα τοῦ σχολείου τὴν ὥρα ποῦ ἔφευγε· τὸ ἀνοίγει καὶ τὸ διαβάζει. Ἦτο τὸ γράμμα ποὺ ἔδωσαν τοῦ προέδρου. Τοῦ εἶχε πέσει χωρὶς νὰ ἀντιληφθῇ τὴν ὥρα ποὺ τὸ ξεδιάβασε καὶ πῆγε νὰ τὸ βάλῃ στὴ τσέπη του. Ἐν τῷ μεταξὺ σταματοῦν καὶ ἄλλοι συνεταῖροι καὶ τὸ διαβάζουν. Ἴδου τί ἔλεγεν ἐπὶ λέξει. Κώστα, σήμερα ὁ ἔμπορος κ. Κ. . . . με ἐκάλεσε καὶ μοῦ προσέφερε διὰ 200 χιλιάδων σταφίδος τιμὴν 3,300 μὲ προθεσμίαν ἀπαντήσεως αὔριον ἐσπέρας. Σπεῦσε νὰ ἀγοράσῃς προτοῦ γνωσθῇ ἡ τιμὴ εἰς τὰς Κοινότητας. Σοῦ στέλνω τὸ γράμμα μὲ τὸν Γιώργη. Τὸ ποσὸν ποὺ θὰ ἀγορίσῃς μᾶς τὸ γνωρίζεις μὲ τὸν ἴδιον ἐντὸς τῆς προθεσμίας· τώρα ὅπως ξεύρης ἐνήρησσε. Πρὸ μεσημβρίας προσεφέρετο πρᾶγμα πρὸς τρεῖς χιλιάδες καὶ οἱ ἐξαγωγεῖς ἦσαν ἐπιφυλακτικοί.

Κατάπληκτοι οἱ συνεταῖροι διὰ τὸ θράσος τοῦ προέδρου, τὸ ἀναγγέλλουν ἀμέσως καὶ εἰς τοὺς ἄλλους. Ὁ πρόεδρος μόλις τὸ ἐπληροφορήθη φεύγει ἀμέσως ἀπὸ τὸ χωριό. Σὲ πέντε ἡμέρες ἐπανερχεται ἀξιῶν μετὰ κυνικοῦ θράσους νὰ τοῦ παραδοθῶν αἱ σταφίδες, διότι ὁ δικηγόρος του, ὁ ῥυθμιστὴς τοῦ δικαίου!, ὑπεστήριξεν ὅτι εἶναι ὑπόχρεοι οἱ ὑπογράψαντες νὰ παραδώσουν. Τοιούτων παραδειγμάτων ἀπειρίαν ἔχει νὰ παρὰτάξη ἢ συνεταιρική ἱστορία τοῦ τόπου μας.

Ἄνευ ἐξαιρέσεως παρατηρήθη ὅτι οἱ μεταπωληταὶ οὗτοι, ὅπου ἀνέλαβον διοικήσεις, ἐπροπαγάνδιζον καὶ ἔπειθον τοὺς συνεταίρους ὅτι τὰ δάνεια ἐχορηγοῦντο εἰς τὸν συνεταιρισμὸν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἢ ὅποια ἐχειρίζετο τὴν Ἀγροτικὴν πίστιν χάρις εἰς τὴν ἐπιτροπὴν των. Διὰ τοῦ μέσου τούτου εἰς τοὺς ἀπλοῖκούς ἐθεωροῦντο παράγοντες σοβαροὶ καὶ χρήσιμοι, οἱ δὲ συνεταῖροι παρέδιδον εἰς αὐτούς προσωπικῶς ὡς ἐμπόρους τὰ προϊόντα των, διὰ τὸ πρὸς τὸν συνεταιρισμὸν χρέος των· ὁ συνεταιρισμὸς δὲ, ἔφερε νὸ ὄνομα τοῦ ἐμπόρου, καὶ εἶχε χάσει τὸ δικό του στὴ συνείδησι τῶν μελῶν. Εἰς παρατηρήσεις μας, διατὶ οἱ συνεταῖροι δὲν παρέδιδον τὰ προϊόντα των εἰς τὸν συνεταιρισμὸν, χωρὶς καμμίαν συστολὴν ἀπήντων, ὅτι δυσπιστοῦν! ἐνῶ ἐπ' ὀνόματι τῶν ἰδίων τὰ παρέδιδον καὶ ἠρνοῦντο, ἰσχυρίζοντο, νὰ τὰ παραδώσουν εἰς τὸν συνεταιρισμὸν, πού αὐτοὶ τὸν διαχειρίζοντο ἀνεξελέγκτως σὰν κτῆμα τους.

Γενικῶς ἡ μέσῳ αὐτῶν διαχειριστικὴ κίνησις τῶν συνεταιρισμῶν τοὺς ἐτόνωσε, τοὺς ἐδημιούργησε πίστιν εἰς τὴν κοινότητα καὶ τοὺς ἐπέβαλε εἰς τὴν συνείδησι τῶν ἀδυνάτων καὶ τῶν ἀπλοῖκῶν καὶ τοὺς κατέστησε πραγματικοὺς ἐκεῖ παρῳγοντας καὶ ἐκερδοσκοπήσαν σοβαρὰ ποσά, ἐπὶ τῶν γεωργικῶν προϊόντων τῶν μελῶν των καὶ ἄλλων, πού παρέσυρεν ἢ διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ ἀνδρωθεῖσα πίστις των.

Ὅπου πάλιν δὲν λαμβάνουν διαχειριστικὰ ἀξιώματα καὶ μένουν ἀπλᾶ μέλη, ἢ ἐκ τῶν παρασκηνίων οὐσιαστικῶς διοικοῦν, ἢ διαβάλλουν, παραλύοντες τὴν ψυχικὴν συνοχὴν καὶ τὴν κοινήν ἐνέργειαν τῶν συνεταίρων.

Ἦσκολήθημεν ἐπὶ τούτων περισσότερον, διότι εἶναι τὰ ἐπικινδυνωδέστερα ἔντομα πού ἀναπτύσσονται εἰς τόν ἀτάκτως καὶ μὴ φυσιολογικῶς λειτουργοῦντα ἀγροτικὸν κοινωνικὸν ὄργανισμόν, εἶνε τὰ ἐπιβλαβέστερα ἔντομα, πού ἀπομυζοῦν τὴν οἰκονομικὴν ἀγροτικὴν ἰκμάδα καὶ ἐμποδίζουν σοβαρῶς τὴν ἀγροτικὴν ὀργάνωσιν.

Π α ν τ ο π ῶ λ α ι

Οἱ παντοπῶλαι τῆς ὑπαίθρου ἀποτελοῦν ξεχωριστὴν τάξιν. Τὸ νέον τοῦτο ἐπάγγελμα τοὺς ἀπορροφᾷ καὶ τοὺς ἀκονίζει τὴν σκέψιν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν κερδοσκοπίαν. Ὡς μέλη ἐνὸς συνεταιρισμοῦ Μικτοῦ, διὰ τὰς ἐργασίας πού θὰ ἐπιζητήσουν τὰ ἄλλα μέλη, οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀγρόται, θὰ θίγουν τούτων τὸ ἐπάγγελμα, καὶ θὰ ἀντιδρῶσιν. Καὶ ἐὰν οἱ συνεταιῖροι εἶναι ὀυσμνεῖς πρὸς αὐτοὺς καὶ δὲν δύνανται ἐπομένως κατὰ μέτωπον νὰ ἀντιδρῶσιν, ἰδιαιτέρως θὰ συκοφαντοῦν εἰς τοὺς εὐπιστοτέρους, θὰ διαβάλουν ἐπιτηδεῖως τὴν διοίκησιν, διὰ νὰ ἐπιφέρουν χαλάρωσιν εἰς τὰς ἐργασίας καὶ κλωνισμόν τῆς ιδέας εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν συνεταιίρων.

Ἐν τῷ συνεταιρισμῷ μετ' ἐμμονῆς ἐπιδιώκουν πάντοτε νὰ καταλάβουν διοικητικὴν θέσιν, καὶ μόλις ἐξασφαλίσουν ταύτην, ἐπιδιώκουν ἐπιτυχῶς τὴν θέσιν τοῦ ταμῖα κατὰ κανόνα, ἀλλὰ καὶ τὴν θέσιν τοῦ προέδρου πολλακίς ὅταν βλέπουν ὅτι ἐξασφαλίζουν τὴν τοῦ ταμῖα εἰς ὄργανόν τους πού δὲν θὰ ἔχη βούλησιν καὶ γνώμην, δὲν θὰ ἔχη διαχειρίσιν, θὰ ὑφίσταται διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν τύπων, ὑπογράφον ἀσυνειδήτως, ὡς ἀνδρείκελον καὶ τυφλὸν ὄργανον τοῦ προέδρου, ἀρκοῦμενον εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν του, τὰς ὁποίας ἐξυπηρετεῖ μετ' εὐχαριστήσεως ὁ παντοπῶλης πρόεδρος ἢ καὶ τανάπαλιν, ὅπως ἐνδίδῃ καὶ ἱκανοποιῇ τὰς ἀπαιτήσεις ἀναλόγως καὶ τῶν λοιπῶν συμβούλων, διὰ νὰ ἔχη ὁμογνώμους τὰς ἀποφάσεις των καὶ μὴ δημιουργεῖται ἀντίδρασις ἀπὸ αὐτὸ τοῦτο τὸ Συμβούλιον καὶ μένη οὕτω ἠνωμένον καὶ ἰσχυρὸν διὰ νὰ πνίγῃ τὸν πόνον τῶν συνεταιίρων καὶ νὰ φράττῃ τὸ στόμα τῆς στραγγαλιζομένης συνεταιρικῆς ιδέας.

Ἐὰν δὲν δυνηθῆ ἡ κωλύεται ὁ παντοπώλης νὰ καταλάβῃ διαχειριστικὴν ἢ διοικητικὴν θέσιν, προσπαθῆ καὶ τὸ κατορθώ νη κατὰ κανόνα νὰ τὴν καταλάβουν μέλη ἑξαρτώμενα παρ' αὐτοῦ τὰ ὁποῖα κατευθύνει, τὰ διοικεῖ καὶ τὰ διαχειρίζεται ἐκ τῶν παρασκηνίων σύμφωνα πρὸς τὰς βλέψεις καὶ τὰς ὁρπὰς του, ὅπως καὶ οἱ κερδοσκόποι τῶν Γεωργικῶν προϊόντων.

Ταμίας καὶ πρόεδρος Μικτοῦ συνεταιρισμοῦ, ἑξασκοῦντες καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ παντοπώλου, εἰς ἐποχὴν πού ἑξέπεσεν ἡ τιμὴ τῶν εἰδῶν, παρέπειθον ἀγαθοῦς συνεταιίρους καὶ ἠγόρα ζον παρ' αὐτῶν ἄλευρα. Τὸ ἴδιο συνέβη εἰς πολλοὺς συνεταιρισμοὺς μὲ τὸ θεῖον καὶ χαλκόν. Ἄλλοι παρέπειθον τοὺς συνεταιίρους νὰ μὴ προβοῦν εἰς προμηθειὰς διότι τὸ ἐμπόριον θὰ εἶχε τὰ εἶδη εἰς μικροτέρας τιμάς. Παντοπώλης πρόεδρος συνεταιρισμοῦ καὶ ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ Σύμβουλος ἐν τῇ Ἐνώσει, λαβὼν γνῶσιν ἀπὸ συζήτησιν ἐν τῷ Συμβουλίῳ τῆς Ἐνώσεως ὅτι ὄρισμένος ἔμπορος εἶχε χαλκόν, τὸν ὁποῖον προσέφερεν εἰς τὴν Ἐνωσιν μὲ ἰκανοποιητικὴν τιμὴν, μόλις ἐξῆλθε τοῦ Συμβουλίου ἔσπευσε καὶ ἠγόρασε διὰ λογαριασμὸν του τὸν χαλκόν. Τοῦτο ἀκριβῶς συνέβη διὰ ῥητίνην καὶ ἄλλοῦ διὰ σίτον, κριθὴν καὶ ἄλλα εἶδη,

Γενικῶς ἀκόμη παρατηρήθη ὅτι οἱ παντοπῶλαι ὁσάκις ὑπεισέλθουν εἰς συνεταιρισμὸν καὶ καταλάβουν διαχειριστικὴν θέσιν—καὶ τὸ κατορθῶνουν πίντοτε σύντομα τοῦτο—χορηγοῦν ἄνευ δισταγμοῦ ἀφειδῶς ἐπὶ πιστώσει εἶδη ἐκ τοῦ καταστήματός των μὲ κέρδος ὑπέρογκον. Τὰ ποσὰ αὐτὰ κρατοῦσι ἐκ τῶν προεξοφλουμένων ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως ἢ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐνεχυρογράφων τῶν πρὸς αὐτοὺς ὀφειλετῶν συνεταιίρων καὶ πολλάκις τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἐνεχυρογράφου εἰς χρῆμα κρατοῦν διὰ τὴν ἐξόφλησιν τῶν εἰδῶν πού μεταγενεστέρως θὰ ἐλάμβανον ἐπὶ πιστώσει ἀπὸ τὸ κατάστημά των οἱ συνεταιίροι. Ἐδημιούργουν οὕτω ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς πελατείας κερδοφόρον ἐπὶ πιστώσει δῆθεν, ἐνῶ τὴν ἀξίαν τῶν χορηγηθέντων εἰδῶν τὴν ἐξησφάλιζον διὰ τοῦ ἐκδιδομένου παρ' ἐνὸς ἐκάστου συνεταιίρου ἐνεχυρογράφου, ἑξασφαλίζοντες ἀκόμη ἐπὶ προπληρωμῇ

καὶ τὰ χορηγηθησόμενα, ἐπὶ πιστώσει δῆθεν, εἶδη παρ' αὐτῶν εἰς τὰ μέλη.

Ἀπεδείχθη ἀκόμη ὅτι ἐδανείζοντο ὑπέρογκα ποσὰ διὰ νὰ χρησιμοποιήσουν διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις των, ἐνέγραφον ὡς μέλη τὰς ἀδελφάς των, τὰς γυναῖκας των, τὰ τέκνα των, τοὺς γέροντας γονεῖς των καὶ τοὺς ἐχορήγουν δάνεια διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Ὅλα τὰ πρὸς αὐτοὺς χρέη τῶν συνεταίρων, δι' οἷονδήποτε λόγον τὰ ἐλάμβανον χορηγοῦντες πρὸς τοὺς ὀφειλέτας των δάνεια ὑπὸ τοῦ συνεταιρισμοῦ. Μετεβίβαζον οὕτως εἰπεῖν τὰς ἀπαιτήσεις των εἰς τὸν συνεταιρισμὸν καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐνέγραφον ὡς μέλη ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ὀφειλέτας των.

Ἐπίσης, γενικῶς παρατηρήθη, τὰ ὑπόλοιπα τοῦ Ταμείου τοῦ συνεταιρισμοῦ τὰ ἐχρησιμοποιοῦν διὰ τὰς ἐργασίας των καὶ, ὅταν ἐνηργαῦντο ἐπιθεωρήσεις ἔσπευδον νὰ καλυφθοῦν διὰ τῆς ἐκδόσεως χρεωστικῶν ἐνεχυρογράφων ἢ δι' ἄλλης χρεωστικῆς πράξεως τῶν ἰδίων ὡς ὀφειλετῶν ἢ ἔφερον ἄλλο μέλος ἐκ τῶν συγγενῶν των ἢ ἐκ τῶν συνεργατῶν των τῆς ἐμπιστοσύνης των ὡς ὀφειλέτην.

Καὶ οὗτοι, ποὺ ἔχουν παρόργως καὶ κτήματα, ποὺ δὲν δύνανται νὰ καλλιεργήσουν οἱ ἴδιοι, ὅπως καὶ οἱ ἔμποροι τῶν προϊόντων, διαδίδουν καταλλήλως ὅτι τὸ πᾶν ὀφείλεται εἰς αὐτοὺς καὶ χάρις εἰς τὴν ἀξίαν των χορηγοῦνται αἱ πιστώσεις εἰς τὸν συνεταιρισμὸν. Ἡ ἰδέα αὕτη καλλιεργουμένη εἰς τοὺς ἀπλοϊκοὺς τοὺς ἰσχυροποιεῖ, διότι ναρκώνει τὸν ἔλεγχον καὶ ἐμποδίζει τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως. Διὰ τοῦτο καθίστανται ἰσχυροὶ, ἀποναρκοῦντες τὴν συνεταιρικὴν ἰδέαν εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν μελῶν ἅτινα καθιστοῦν ὄργανά τους.

Ὅλα τὰ ἀνωτέρω πειστικὰ μαρτυροῦν, ὅτι πρέπει ξάστερα νὰ διατυπωθῇ πῶς τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο, ποὺ τοῦ ἀνοίγει τὴν πόρτα, ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν ὀπαδῶν τῶν Μικτῶν συνεταιρισμῶν, δὲν ἔχει θέσι εἰς τοὺς ἀγροτικοὺς συνεταιρισμοὺς, τῶν ὁποίων τὴν ζωὴν καὶ τὴν πρόοδον, μαζὺ μὲ τὴν ἐκμετάλλευσιν, θὰ ὑπονομεύη εἴτε εἶνε εἴτε ὄχι ἐν τῇ Διοικήσει.

Ο ἱ ἔ μ π ο ρ ο ι ὑ φ α σ μ ᾶ τ ω ν ἐπίσης μὲ τὴν ρο-

πὴν τοῦ κέρδους καὶ τῆς διαδόσεως τῶν ἐμπορευμάτων των ποὺ σχετίζονται μάλιστα μετὰ τὴν πολυτέλειαν καὶ τοὺς σχετικούς πρὸς τὴν κερδοσκοπίαν λόγους καὶ τὰς συνηθείας των, ὡς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός των, εἶναι ἐπιβλαβεῖς εἰς τοὺς συνεταιρισμούς.

Ἴ α τ ρ ο ἰ

Οἱ ἱατροὶ δὲν εἶναι ἐνδεδειγμένοι διὰ τοὺς συνεταιρισμούς καὶ μάλιστα διὰ διοικητικὰ ἀξιώματα.

Ὡς διοικητικὸν μέλος, ὡς πρόεδρος καὶ ταμίας ὁ ἱατρὸς ἀποτυγχάνει, διότι οἰαδήποτε πράξεις του δὲν εἶναι ἐλευθέρως ἀπόφασις τῆς Διοικήσεως, οὔτε εἶναι ὑπὸ τὸν ἄμεσον ἔλεγχον τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου ἢ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως καὶ διὰ τοῦτο ἀρῆνεται καὶ παρασύρεται εἰς ἐπικίνδυνα ὁλοκαύματα. Τὸν ἱατρὸν τῆς κοινότητος, ποὺ χθὲς τὸ ἐσπέρας ξενύχτησε εἰς τὸ προσκέφαλον τοῦ ἀσθενοῦντος παιδιοῦ τοῦ Συμβουλίου, εἰς τὸ κεφάλι τῆς ἀσθενούσης γυναικὸς τοῦ μέλους τοῦ συνεταιρισμοῦ, θὰ εἶναι ἡρωϊσμός ἐὰν τὴν αὔριον τὸν ἐλέγξῃ ἢ τοῦ ἀντιγνωμίσῃ τὸ μέλος ἐκεῖνο. Τοῦτο καθιστᾷ αὐτὰρ χικὸν τὸν ἱατρὸν καὶ τὸν παρασύρει εἰς παραπτώματα εἰς βάρος καὶ τῆς προσωπικῆς του ἀξιοπρεπείας. Ἐχω ἐπὶ τούτου φωτεινὰ παραδείγματα. Ἐπὶ 12 προέδρων ἱατρῶν μᾶς περιφερείας, οἱ ὀκτὼ ἐκηλιδώθησαν σοβαρῶς εἰς τὴν συνείδησιν τῆς περιφερείας, καὶ δύο ἐκ τῶν δώδεκα ὑπῆρξαν λευκοὶ μὲν ἐν τῇ διαχειρίσει, ἀλλὰ δὲν ἐλογοδότουν εἰς τὰ Συμβούλια καὶ τὰ Συνελεύσεις, διώκουν μοναρχικῶς, οὐδεὶς ἔλεγχος ἐξησκήτο ἐπὶ τῆς διαχειρήσεώς των, καὶ ἐπομένως οὐδεμία τάξις ὑπῆρχεν. Τοῦτο ἦτο ἀφορητὴ ἵνα ἀοράτως, ὑποκόφως, οὕτως εἰπεῖν, ὑπονομευθῇ ἡ ἠθικὴ ὑπόστασις τῶν προέδρων ἱατρῶν διότι τὸ ἄγνωστον, τὸ σκοτεινὸν ἐγκλείει ὑπονοίας καὶ μαζὺ μετὰ τοὺς ἱατροὺς ἐκλονίσθη καὶ ἡ ἰδέα. Εἰς τὰς ἐπανειλημμένας προσκλήσεις τῶν ἱατρῶν δὲν κατωρθοῦτο ἀπαρτία, παρέστυρον μόνον ὅσους τυχαίως συνήντων καὶ οἱ ἀπόντες παρέτασσον ἀπειροὺς προφάσεις. Τοῦτο εἶναι ὁ δείκτης τῆς καταπτώσεως τῆς ἰδέας ποὺ ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπιβλαβῆ καὶ ἀφι-

λοσόφητον κίνησιν τῶν διοικούντων, οἵτινες φθείρονται χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν. Οἱ λοιποὶ δύο ἰατροὶ ὑπῆρξαν ἀνάλογοι πρὸς τὴν λεπτότητα καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, ἐξύψωσαν τὸν συνεταιρισμὸν τῶν, διετήρησαν τὴν ἀγροτικὴν κοινότητα ἠνωμένην εἰς ἓνα συνεταιρικὸν ὄργανισμὸν, ἀλλὰ οὗτοι ὑπῆρξαν φιλοσοφημένοι, μὲ κοινωνικὴν πεῖραν καὶ μόρφωσιν ἀλλὰ καὶ παρημέλησαν τὸ ἱατρικὸν ἐπάγγελμα, ἀπορροφηθέντες ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν δημιουργίαν ἀλληλεγγύης καὶ ἐπαγγελματικῆς ἀγροτικῆς συνειδήσεως, ὑπῆρξαν καὶ ἐν τῇ διοικήσει καὶ ἐν τῇ συνεργασίᾳ ἴσοι πρὸς τὰ μέλη. Τίποτε δὲν ἐγένετο χωρὶς τὴν γνώμην καὶ τῶν συναδέλφων ἢ διαχείρησιν τῶν ἤτο ἐκτεθειμένη εἰς ὄλους λεπτομερειακῶς. Τὰ δύο μεμονωμένα ὅμως παραδείγματα πνίγονται μέσα στὴν ἀτυχή γενικὴ ἐρᾶσι τῶν, χωρὶς στὸ καταμερισμὸν νὰ ἀναφέρω τοὺς ὀξείς ἀγῶνας τῶν εἰς τὰς Συνελεύσεις τῶν Μικτῶν συνεταιρισμῶν, ὅταν εἰς αὐτοὺς ὑπάρχουν μέλη δύο ἢ περισσότεροι ἰατροὶ, ἀνταγωνιζόμενοι ἐπαγγελματικῶς. Ἐκεῖ παρίσταται ἡ ὀλομέλεια διηρημένη εἰς ἱατρικὰ κῆματα, ὄχι βέβαια διαφωνοῦντα διὰ ὑψηλὰς ἐπιστημονικὰς ἱατρικὰς θεωρίας, ἀλλὰ λόγῳ ἐπαγγελματικοῦ καθαρῶς ἐμπορικοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἀπάνου στὴν ἐπιστήμη, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν διάσπασιν τοῦ συνεταιρισμοῦ εἰς τόσα μπουλούκια ὅσα οἱ ἀλληλοὑπονομευόμενοι ἰατροί.

Γενικῶς ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἐπιστοποιήθη ἡ ἀποτυχία τῶν ἱατρῶν ὡς μελῶν μάλιστα τῆς διοικήσεως ἐνὸς συνεταιρισμοῦ, συμβαλλόντων εἰς τὸν μαρασμὸν τῆς ιδέας. Μεμονωμένα, ὅπως προεῖπομεν παραδείγματα δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ ὑποστηρίξουν σοβαρῶς τὸ ἀντίθετον. Διὰ τοῦτο ἐνδείκνυται, ἵνα οἱ ἰατροί, ἔχοντες τὸ εὐγενέστερον, τὸ ἱερώτερον ἐπάγγελμα, ἐπιδιοθῶσιν εἰς τοῦτο, δυνάμενοι εἰς μίαν κοινότητα νὰ καταρτισθῶσιν ἐπιστημονικώτερον τῶν ἱατρῶν τῶν πόλεων, ἔχοντες πρὸς τοῦτο τὸν καιρὸν νὰ μελετήσουν, νὰ παρακολουθήσουν τὰς προόδους τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς κοινωνίας, τῆς ὁποίας διδάσκαλοι ἐν ἔργοις καὶ ἀπόστολοι ἐν τῇ προόδῳ εἶναι. Διότι μακρὰν ἀπὸ τὴν ὑλικὴν κίνησιν ἐνὸς συνεταιρισμοῦ, ἀπὸ τὴν πάλιν τῶν συγκρουομένων δι' αὐτοῦ ἐν τῇ Κοινοῦτητι συμφε-

ρόντων, τῶν συγκρουομένων ἀντιλήψεων ἐν τῇ κατανομῇ τῶν μέσων καὶ τῶν ἀξιώσεων ἐκάστου, μακρὰν κάθε κακοῦ θους βολῆς, ἀλώβητοι, μὲ ὄλον τὸ ἐπιστημονικὸν κῦρος καὶ τοὺς ὑψηλοὺς ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς κοινωνίας ἀγῶνας των, θὰ ἴστανται μεγαλοπρεπεῖς εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν ἀγροτῶν καὶ θὰ καθίστανται τότε σεβασταὶ αἱ συμβουλαὶ των. Θὰ γίνον οἱ ἱατροὶ τῶν κοινοτήτων σοφοὶ πραγματικῶς καὶ πολῦτιμοὶ ἀπόστολοι καὶ συντελεσταὶ τῆς κοινωνικῆς μας προόδου.

Ἐὰν μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουν ἐπαναστατημένοι ἱατροὶ διὰ τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν τῆς ὑπαιθρου χώρας καὶ τῶν λαϊκῶν τάξεων καὶ ὀρμεμφύτως σύρονται εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀναδημιουργίας, εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἐπανάστασιν ποὺ δημιουργεῖ ὁ συνεργατισμὸς, ἔχουν εὐρὸν στάδιον δράσεως ἐντὸς τῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ σκοποῦ τούτου, καλοῦνται συνεπῶς νὰ ὀργανώσουν ἐν τῶν μεγαλυτέρων τημάτων τοῦ ὄλου σκοποῦ, ἀφοῦ λάβουν τὴν ἀποστολικὴν ῥάβδον καὶ τὸν σταυρὸν τῆς πίστεως, ποὺ ἐγγυᾶται τὴν νίκην. Ἐὰν ἀγωνισθοῦν λοιπὸν διὰ τὴν δημιουργίαν καὶ ὀργάνωσιν συνεταιρικῶς τῶν ὄρων ὑγιεινῆς εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν. Ἐκεῖ οἱ ἱατροὶ κάλλιον παντὸς ἄλλου γνωρίζουν πῶς κυλίνονται εἰς τὰς τρώγλας μέσα στὴ βρωμὰ οἱ ἀσθενεῖς, οἱ φθισικοὶ μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν ζώων, πῶς διαιτῶνται, πῶς τοὺς ἐκμεταλλεύονται οἱ ἀγύρται, οἱ μάγοι καὶ θεομπαίχται, πῶς σήπονται χωρὶς φάρμακα, χωρὶς ἀνθρωπίνην δίαιτα, χωρὶς ἱατρικὴ ἐπιμεμελημένη παρακολούθησι, γιατί τοὺς λείπουν τὰ μέσα, λείπει ἡ συγκοινωνία. Αἱ γυναῖκες τους γεννοῦν χωρὶς τὴν ἐπίβλεψιν τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης, ὅπως πᾶρι πέρι στὴν ἴδια τρώγλη ποὺ κατοικοῦν, στὴν ἄλλη γωνιὰ γεννᾷ ἡ γίδα, γεννᾷ καὶ ἡ γελάδα. Ἡ χωρὶκὴ γεννᾷ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν μιᾶς ἀμόρφωτης γρηᾶς, ποὺ ἐδούλευε στὸ χωράφι ἢ ἐσάρωνε τὰ φουσκιά στὴν αὐλή, καὶ αὐτοεχειρότονήθη μαιμὴ ἐπειδὴ πρωτοξεγέννησε τὴ γίδα της. Ἴδου ἡ μεγάλη ἀποστολὴ τῆς ἐπαναστατημένης ψυχῆς τοῦ ἱατροῦ. Ἐὰν γίνῃ ἄγγελος παρ' ἰγῶρος τῆς τάξεως ἐκείνης, ποὺ αἱματομένη διαρκῶς, ὀδυρομένη ἀπὸ τοὺς πόνους καὶ τῆς πληγῆς κυλίνεται

ἐγκαταλελειμμένη μέσα στῆς τρώγλης. Γι' αὐτοὺς μόνη ἐλπίς εἶναι ἡ δημιουργία ἀγροτικῶν συνεταιρικῶν μαιευτηρίων, νοσοκομείων, санаτορίων. Ἐδῶ καλοῦνται οἱ ἐπαναστάται ἱατροί. Ἴδου ἡ δόξα, πὺν ὅποιος πιστὰ τὴν ζητήση, τὸν ἀναμένει νὰ τὸν στεφανώση.

Δικηγόροι καὶ δικολάβου

Ὅτι ὑπεστηρίχθη διὰ τοὺς ἱατροὺς τὸ αὐτὸ κατὰ μεγαλύτερον λόγον ἐνδείκνυται διὰ τοὺς δικηγόρους καὶ τοὺς ἐξασκοῦντας τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικολάβου. Ἡ διὰ πλείστους λόγους ἀφθονος κατ' ἔτος ἐγγραφή εἰς τὴν νόμικὴν ἐπιστήμην καὶ ἡ κατ' ἔτος ἀφθονος ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου μας παραγωγή διπλωματούχων τῆς Νομικῆς, δυσαναλόγου δηλαδὴ ἀριθμοῦ τοιούτων πρὸς τὸν ἀπαιτούμενον διὰ τὴν συμβολὴν εἰς τὴν ρύθμισιν τῶν νομικῶν σχέσεων καὶ τὴν ὑπερύψισιν τοῦ πληττομένου δικαίου ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ, ἀναγκάζει πολλοὺς νὰ γίνωνται ὄργανα τῶν προσωπικῶν κομμάτων, ἐξ ὑπόκειμενικῶν ὑπολογισμῶν, καὶ νὰ ἀγωνίζωνται δι' ἐπαγγελματικὴν κατίσχυσιν. Ἡ διαρκὴς ἀκόμη ἐνασχόλησις εἰς ἀντιλογία, αἱ συνεχεῖς καὶ ἐπίμονοι προσπάθειαι ἐν τῇ ἐπαγγελματικῇ βιοπάλῃ πρὸς δημιουργίαν ὀρθοφανῶν ἀντιλογιῶν, σὺν τῷ χρόνῳ μικρὸν κατὰ μικρὸν, διαστρέφει τὴν ὀρθὴν ἀντίληψιν καὶ δημιουργεῖ, ὡς μετὰ διπλωματικῶ ἐλιγμοῦ διετύπωσεν εἰς διάλεξίν τοῦ ὀ ἀείμνηστος πολιτευτῆς Ν. Δημητρακόπουλος, τάσεις καὶ ῥοπὰς τοῦ πνεύματος ἥκιστα χρησίμους εἰς τὴν ἐκλογὴν ὀρθῆς λύσεως, ἐπικινδύνους διὰ τὴν ἀρμονικὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ζωὴν τῆς χώρας μας, προσθέτομεν ἡμεῖς.

Οὗτοι ὑπείσερχόμενοι εἰς ἓνα συνεταιρισμὸν θὰ δημιουργήσουν κλίμας, τὰς Συνελεύσεις, πὺν πρέπει τὰ διακρίνη θετικισμὸς, εὐθύτης, ἀπλότης καὶ πνεῦμα ἀδελφότητος, θὰ τὰς συνταράσσουν αἱ ἐνστασιολογίαι, αἱ ἐπιδεικτικαὶ καὶ ἄσκοποι ἀγορεύσεις, καὶ ἐπὶ πλέον ὠθοῦμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπαγγελματικῶ ἐνστίκτου θὰ δημιουργήσουν δίκας εἰς βλάβην τῆς συνεταιρικῆς ιδέας, ἡ ὁποία στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀμοιβαίας

πίστεως καὶ τοῦ συναισθήματος τῆς ἀλληλεγγύης τῶν συναεταίρων. Τοὺς ἰσχυρισμοὺς τούτους στηρίζομεν εἰς πληθώραν παραδειγμάτων, τοὺς δὲ ἀντιγνωμοῦντας παραπέμπομεν νὰ παρακολουθήσουν μετὰ βάρους αὐτὰς ταύτας τὰς συνελεύσεις Δικηγορικῶν Συλλόγων καὶ γενικῶς συνελεύσεις σωματείων οἰουδήποτε σκοποῦ, πὺν νὰ συμμετέχουν καὶ πολλοὶ δικηγόροι ἢ καὶ δικολάβοι, διὰ νὰ πεισθοῦν πόσον δεδικοιολογημένη ἦτο ἡ λαϊκὴ συνείδησις, πὺν τόσον ἐκδηλωτικὰ ἐξωγράφησε τὸν δικηγόρον, ἀποπεμπόμενον ἀπὸ τὴν κόλασιν, διότι μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς του ἐκεῖ, ἐδημιούργησε διχονοίας εἰς τοὺς Διαβόλους, διήρесе τούτους καὶ ἀνεστάτωσε τὴν κόλασιν.

Ἐπάρχουν βεβαίως εἰς τὴν Νομικὴν ἀθληταὶ φιλοσοφούμενοι μὲ τὴν ψυχὴν προσκεκολλημένην εἰς τοὺς ἀειθαλεῖς κήπους τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ Δικαίου καὶ οἱ ὅποιοι εἶναι πολύτιμα κεφάλαια εἰς τὴν κοινωνικὴν μας ζωὴν. Παρακολουθοῦν καὶ μελετοῦν ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς ἐπιστημονικῆς σκοπιᾶς τὰς οἰκονομικὰς καὶ ἐν γένει τὰς Ὄργανώσεις τῶν τάξεων, χωρὶς ποτὲ νὰ διανοηθοῦν ἢ νὰ ἐπιδιώξουν νὰ ὑπεισέλθουν εἰς ἀγροτικὸς συνεταιρισμοὺς ἢ εἰς ἄλλας ὀργανώσεις τῶν ὡς μέλη ἢ διαχειρισταί, ἀλλὰ καὶ τυχὸν καλούμενοι ἀποκροοῦν τοῦτο, ὡς ἀσύμφορον διὰ τὴν ὁμοιογενῆ ἀνάπτυξιν καὶ αὐτοδιοίκησιν τῶν ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν.

Ἡ ἀγαθὴ ἐντύπωσις περὶ τούτου δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πλανήσῃ τὴν ἀγροτικὴν τάξιν, ν' ἀφήσῃ ἀνοικτὴν τὴν εἴσοδον τῶν συνεταιρισμῶν εἰς τοὺς δικηγόρους καὶ δικολάβους, διότι ἀσφαλῶς θὰ εἰσπηδήσουν οἱ ἐπιβλαβεῖς. Διὰ τοῦτο οἱ ἀγροτικοὶ συνεταιρισμοὶ ἄς ἔχουν πάντοτε κατὰ νοῦν τὶ ἔκαμε ὁ δικηγόρος εἰς τὴν κόλασιν.

Διδάσκαλοι

Ὁ διδάσκαλος τοῦ χωριοῦ εἶναι τὸ σπουδαιότερον ὄργανόν ἀπὸ τὸ ὅποιον ἀναμένομεν τὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς νέας γενεᾶς. Εἶναι ἀκόμη ὁ ἐνδεδειγμένος ὑμνητὴς καὶ ὁδηγὸς κάθε ἀναμορφωτικοῦ καὶ ἐξανθρωπιστικοῦ ἔργου, πολὺ περιερισσότερον τοῦ Συνεταιρικοῦ.

Ἡ ἐξ ἐπαγγελματικῆς ἀνατροφῆς πειθαρχία, ἡ ἐνασχόλησις τοῦ εἰς τὴν διαμόρφωσιν ἠθικῶν ἀρχῶν, τὸν καθιστᾷ κατάλληλον διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ ποδηγέτησιν τῶν Ἀγροτικῶν Συνεταιρισμῶν. Διαχειριστικαὶ ἀνωμαλίαι, διοικητικαὶ αὐθαιρεσίαι καὶ ἐκμεταλλεύσεις δὲν συναντῶνται ὅπου διόκουν διδάσκαλοι ἢ ἐὰν συναντῶνται εἶναι περιορισμέναι εἰς τὸ ἐλάχιστον. Τοῦτο ὀφείλεται καὶ εἰς τὴν διαρκῆ κίνησιν τοῦ πνεύματος τῶν ἐντὸς τῶν ἠθικῶν δογμάτων ποὺ διδάσκουν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐξ ἐνστίκτου λειτουργοῦν συναίσθημα τοῦ κινδύνου, ὅτι κάθε ἐνέργειά τῶν ἀντιτιθεμένη εἰς τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἠθικὴν, τοὺς ὑπονομεῖ τὴν προσωπικὴν τους τιμὴν καὶ αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμά τους, διότι κάθε πρᾶξις τῶν ἐπηρεάζουσα μάλιστα ὁμαδικὰ συμφέροντα, εὐρίσκεται ἐκτεθειμένη καὶ εἶναι ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν προϋσταμένων ὑπηρεσιῶν τῶν.

Εἶναι ἀκόμη κατάλληλοι οἱ διδάσκαλοι, διότι ζῶντες μέσα στὴν ἀγροτικὴ ζωὴ, γνωρίζουν τὴν ψυχροσύνησιν, τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς ἀρετὰς τῆς τάξεως αὐτῆς. Τὴν παρακολουθοῦν ἀπὸ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν μέσα στὸ σχολεῖο, στὸ σπῆτι, στοὺς ἀγρούς καὶ εἰς τὰς κοινοτικὰς τῆς σχέσεις καὶ δύνανται ἐν πλήρει ἐπιγνώσει νὰ ἐπιλαμβάνωνται καὶ κατευθύνουν ἐπιμελῶς μέσα στὸ συνεταιρισμὸ τὴν τάξιν αὐτὴν.

Τῆς ἐπιτυχοῦς δρῖσεως τῶν διδασκάλων τοῦ χωριοῦ, τῶν ἀναμιχθέντων εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς, πολλὰ παραδείγματα ἔχει νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἡ συνεταιριστικὴ ἰστορία τῆς χώρας μας, καίτοι δὲν ἀνεμίχθη ἐνεργῶς μεγάλος ἀριθμὸς τοιούτων. Ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς τῶν Συνεταιρισμῶν κ. Ν. Μιχόπουλος, εἰς τὴν δημοδιδασκαλικὴν παράταξιν ἀνήκει, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ δρῖσις ὡς προπαγανδιστοῦ καὶ Προέδρου τοῦ Συνεταιρισμοῦ Ἀλυροῦ τῆς Θεσσαλίας, ὅταν ὑπηρετεῖ ἐκεῖ ὡς διδάσκαλος, εἶναι φάρος φωτεινὸς διὰ τοὺς συναδέλφους του, οἱ ὅποιοι σήμερον δὲν θὰ ἀγωνίζωνται μέσα στὸ πυκνὸ σκότος καὶ τὰς ἀντιδράσεις ποὺ ἠγωνίζετο τότε ἐκεῖνος.

Εἰς τὸν κλάδον τοῦτον παρατηρεῖται ἀποθάρρυνσις, ἀδιαφορία καὶ ἀποχὴ τῆς πλειονότητος τῶν διδασκάλων ἐκ τῆς

συνεταιρικῆς κινήσεως καὶ κάθε κοινωνικῆς σχολιμότητος ἔργου. Τὰ αἷτια πρέπει νὰ τὰ ζητήσωμεν καὶ ἐδῶ εἰς τὸ στενὸ πρόγραμμα πὺν ἐφαρμόζει ἡ πολιτεία κατὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ διδασκάλου. Ἄντι νὰ τοῦ δώσῃ γενικὴ μόρφωσι χρήσιμο γιὰ τὴ ζωὴ τῆς ὑπαιθρου καὶ νὰ τοῦ ἐμπνεύσῃ πίστιν, φιλοδοξίαν καὶ πρωτοβουλίαν, διὰ νὰ ἀφυπνίσῃ καὶ ἐμπνεύσῃ τῆς ἀγροτικῆς μᾶζης, τὸν περιώρισε στενὰ στὸ σύστημά μόνον τῆς διδασκαλίας πὺν ἐτοιμάζουσι ἐκάστοτε μὲ ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ καλοῦσι γιὰ τὰς πόλεις καὶ τὴν ὑπαιθρον οἱ ἀρμόδιοι τοῦ Ὑπουργείου. Τὸν κατέστησαν ἀπλῶς τεχνίτην γιὰ νὰ μεταδίδῃ πιστὰ μέσα εἰς τοὺς τέσσαρας τοίχους τοῦ σχολείου ὅτι τοῦ ἐτοιμάσαν. Τὸν ἄφησαν χωρὶς θάρρος καὶ αὐτενέργειαν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν φαύλων κομμάτων, πὺν τὸν πιέζουσι διὰ νὰ τὸν ἐπιδεικνύουσι ὡς ὄργανόν των καὶ τὸν θέτουσι ἀντιμέτωπον τῶν ἀντιπάλων των μέσα στὴν κοινότητα, πὺν τὴν διαιροῦν, μειώνοντες οὕτω καὶ τὸ ἐπαγγελματικόν του κῦρος καὶ τὸν ἐξαρτοῦν ἐκ τῶν ἀνὰ τὰς κοινότητας ἀντιπροσώπων των, οἵτινες κατὰ κανόνα εἶναι ἄρνησις τῆς κοινωνικῆς προόδου καὶ κινουῦνται ἐξ ἰδιοτελῶν ὑπολογισμῶν στηριζόμενοι εἰς τὴν ἰσχὺν τῶν ἀρχηγῶν των. Ἄλλὰ ἡ παρατηρουμένη καὶ εἰς τὸν κλάδον τοῦτον προσπάθεια ὁμοιογενοῦς ἐπαγγελματικῆς ὁργανώσεως καὶ δημιουργία συνειδητῆς καὶ σταθερῆς ἀλληλεγγύης, θὰ ἐπιβάλλῃ γενικώτερο πρόγραμμα, θὰ ἀποκαθάρσῃ τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα πὺν ἐδηλητηρίασε ἀθεράπευτα τὸν ἐργασισμόν τους πολυχρόνιος σάπια κατάστασις, ὅπως εἰς ὅλους τοὺς κλάδους ἐμφανίζεται τοῦτο, καὶ θὰ καταστήσῃ σύντομα τούτους ἐλευθέρους καὶ μὲ πλήρη συνείδησιν τῆς μεγάλης ἀποστολῆς των, θὰ πρωτοπορευθοῦν εἰς τὴν συνεταιρικὴν κίηκῃσιν καὶ κάθε κοινωνικῆς ἀποστολῆς ἔργου. Οἱ διδάσκαλοι ἐπομένως εἰς ὁμοιογενεῖς καθαρῶς Ἀγροτικοὺς Συνεταιρισμοὺς εἶναι πολύτιμοι βοηθοὶ καὶ θὰ συμβάλουσι σὺν τῷ χρόνῳ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ψυχικὴν ἐνότητα τοῦ χωρίου, ἐνῶ ἀντιθέτως εἰς Συνεταιρισμὸν Μικτὸν μὲ διαφόρους ἐπαγγελματίας, θὰ φθείρωνται ἐν τῇ πάλῃ τῶν ἀνομοιογενῶν στοιχείων καὶ τῶν συγκρουομένων βλέψεων.

Ἱερεῖς

Ὅτι ἀκριβῶς ὑποστηρίζεται διὰ τοὺς δημοδιδασκάλους ἐνδείκνυται περίπου καὶ διὰ τοὺς νέους ἱερεῖς μὲ κοινωνικὴν μόρφωσιν καὶ ἀντίληψιν τῶν κοινωνικῶν ἀγροτικῶν συνθηκῶν, μετὰ τὰς ἐπιτυχεῖς μάλιστα προσπαθείας τῶν πρὸς δημιουργίαν αὐτονόμου οἰκονομικοῦ ὄργανισμοῦ τῶν, πού θὰ τοὺς δώσῃ τὰ μέσα τῆς ζωῆς καὶ θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπίδοσιν εἰς τὸν κλάδον τοῦτον καὶ κοινωνικῶς μορφωμένων ἀτόμων. Τὰ ἀντίθετα ἄπειρα παραδείγματα κατὰ τὸ παρελθὸν ὀφείλοντο εἰς τὴν παντελῆ ἐγκατάλειψιν τοῦ κλήρου ὑπὸ τῆς Πολιτείας καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν οἰκονομικοῦ ὄργανισμοῦ διὰ τοῦτον, διὰ τὰ ἔχῃ ἀξιοπρεπῶς οἰκονομικὴν ἐπάρκειαν. Ὡς ἐκ τούτου κάθε ἄτομον ἔχον συναίσθησιν τῶν εὐθυνῶν τοῦ ἀξιώματος καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀποστολῆς τοῦ κλήρου, ἀπεμακρύνετο καὶ ἔμεινε ἢ θέσις ἐλευθέρου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δι' ἄτομα ἅτινα ὡς ἀρρεργὸν ἐξελάμβανον τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως, τὸ ὅποιον ἀπέκτα ἐκ τῶν ἀνταγωνιζομένων ὁ δουλικώτερον ὑπηρετήσας τὸ προσωπικὸν κόμμα, ἀρκούμενα εἰς τὴν τυπικὴν διατύπωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὄργανισμῶν, ὑπηρετοῦντα δουλικῶς πάντοτε τοὺς προστάτας τῶν, οἵτινες τοὺς ἐξησφάλιζον τὸ ἰσόβιον ἀξίωμα μετ' ἀποδοχῶν.

Ὁ Ἀγροτικὸς Συνεργατισμὸς τῆς Ἑλλάδος ἔχει εἰς τοὺς κόλπους τοῦ πολλοῦ ἱερεῖς μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται πλεῖστοι ὡς διοικητικὰ καὶ ἐποπτικὰ μέλη καὶ εὐελπιστοῦμεν ὅτι τὸ μέλλον δὲν θὰ διαφεύσῃ τὰς ἐλπίδας μας διὰ τὴν ἐπιτυχῆ Συναιτερικὴν δρασίαν τῶν, πού ἐδίδαξεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ «ἀγαπᾶτε καὶ βοηθήτε ἀλλήλους».

Μικροκομματαρχίαι

Ὑπάρχουν ἀκόμη ἀνὰ τὴν ὑπαιθρὸν χώραν τῆς πρὸ τοῦ 1912 Ἑλλάδος μικροκομματαρχίαι τοὺς ὁποίους ὑπνίχθημεν εἰς προηγούμενον κεφάλαιον καὶ οἵτινες ὀλίγον κατ' ὀλίγον διαρκῶς ἐλαττοῦνται. Οὗτοι παραμελοῦντες τὰς ἀγροτικὰς τῶν ἐργασίας, προσπαθοῦν νὰ συγκρατοῦν τοὺς ἀπλοῖ-

κοτέρους συγγενείς, νὰ ἐφευρίσκουν ἀνυπάρκτους δεσμούς συγγενειακοὺς, νὰ προκαλοῦν κουμπαριᾶς καὶ φιλίες διὰ νὰ τοὺς συγκρατοῦν ὑπὸ τὰ προσχήματα αὐτὰ ἠνωμένους καὶ νὰ παρουσιάξουν προσωπικὴν δύναμιν κομματικὴν. Οἱ ἐπιτήδαιοι οὗτοι οἵτινες ἔχουν ἔξασκηθῆ εἰς τὰς δολοπλοκίας καὶ ραδιουργίας, ἔξασκοῦν ἐπιρροὴν εἰς τὰ διάφορα προσωπικά κόμματα καὶ ἐκπροσωποῦν ταῦτα χάριν συμφεροντολογικῶν ὑπολογισμῶν. Κατὰ τὰ τελευταῖα μάλιστα ἔτη τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, ποὺ τὸν ἐπισιτισμὸν τῆς χώρας εἶχεν ἀναλάβει τὸ Κράτος, εἶχε λάβει κακοηθέστατον χαρακτῆρα ἡ δρᾶσις των εἰς βάρος τοῦ Ἀγροτικοῦ λαοῦ, διότι τῇ συνδρομῇ τῶν ἀρχηγῶν των ἀναλαβόντες τὴν διανομὴν τῶν τροφίμων ὠργίασαν.

Γενικῶς οὗτοι δὲν ὀρθοφρονοῦν, ἔχουν χάσει τὸ συναίσθημα τοῦ δικαίου, τοῦ γενικοῦ συμφέροντος, ἀποβλέπουν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν προσωπικῶν μικροῦπολογισμῶν των, χάριν τῶν ὁποίων ὑπονομεύουν κάθε ἠθικὴν προσπάθειαν, κάθε ὀμαδικὴν ἠθικὴν ἐκδήλωσιν, ἢ ὅποια ἀνοίγει νέαν φωτεινὴν κοινωνικὴν ζωὴν καὶ κρημνίζει τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἐπιτηδείων καὶ τοὺς μικροῦπολογισμοὺς.

Ἡ συμμετοχὴ τούτων εἰς τοὺς Συνεταιρισμοὺς πρέπει νὰ ἀποκρουσθῆ ὡς πολὺ ἐπιβλαβῆς, διότι θὰ προκαλοῦν κομματικὰς διαιρέσεις, θὰ δημιουργοῦν ζητήματα, θὰ συκοφαντοῦν καὶ θὰ διαβάλλουν τοὺς εἰς τὸ ἀντίθετον πολιτικὸν μπουλοῦκι συρομένους, ὡς εἰς τὸν πολιτικὸν ἀνταγωνισμὸν ἔχουν ἔξασκηθῆ. Ὅτε θὰ ἔλθῃ ὅμως ἡ ἡμέρα ποὺ θὰ κρημνισθοῦν ἐκ βάρων εἰς χαράδρας κολάσεως τὰ προσωπικά κόμματα, ἅτινα τοὺς ἐμπνέουν καὶ τοὺς τονώνουν, ἀνεπηρέαστος, ἐλεύθερος καὶ διαφυγῆς τότε ὁ νοῦς των θέλει ἀτενίσαι τὴν πραγματικότητα, τὸν κομματικὸν βόρβορον ποὺ τοὺς ἐκύλιον. Τότε μὲ τὴν συναίσθησιν τῆς μεγάλης των πλάνης, ἐπανερχομένους εἰς τὸ ἠθικὸν Ἀγροτικὸν περιβάλλον, εἰς τὸ καθαρῶς ἀγροτικὸν ἐπάγγελμα τὸ ὁποῖον παρημέλησαν, τότε ἐπαναλαμβάνομεν, ἀνοιξατε τῆς πόρτες τῶν Συνεταιρισμῶν καὶ δεχθῆτε ὡς ἰσοτίμους εἰς τὰς συνεταιρικὰς ἀγκάλας σας

τούς παραπλανηθέντας ἀγρότας ἀδελφούς σας.

Προσωπικὸν κόμμα

Ἐπικινδυνωδέστεροι ὄλων τῶν ἄλλων ἐχθροὶ εἶναι οἱ μεγαλοκομματάρχαι, οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν προσωπικῶν κομμάτων κατὰ Νομοῦς καὶ Ἐπαρχίας, οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος πολιτευταί, δηλαδή οἱ ἐπιφανεῖς ἄεργοι, οἱ διαρκῶς περιφερόμενοι εἰς τὰ δημόσια γραφεῖα καὶ ἀσχολούμενοι ὡσάν πλανόδιοι μεσίται Ἐπαρχιακῆς πόλεως πρὸς ἐξυπηρέτησιν θεμιτῶν καὶ ἀθεμιτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀξιώσεων, ἐκφραυλίζοντες οὕτω τὰς πολιτικὰς συνειδήσεις τοῦ λαοῦ καὶ τὰς Κρατικὰς ἐξουσίας πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς βουλευτικῆς θέσεως. Οὗτοι γενικῶς κινεῖνται ἐπὶ τῇ βίβσει προσωπικῶν ὑπολογισμῶν, στεροῦνται τελείως κοινωνικῆς προοδευτικῆς μορφώσεως, στεροῦνται ἠθικῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς καὶ ἀποβλέπουν καὶ ἐκεῖνοι καὶ ὄλοι οἱ ψυχικῶς συνδεδεμένοι φίλοι των εἰς τὴν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν δύνανται νὰ ζήσουν καὶ ἄνευ αὐτῆς εἶναι χωρὶς ζῶν καὶ θάρρους, σκυθρωποὶ καὶ ἀθύρομβοι περιφέρονται ὡς οἱ ἐκτὸς τῆς λίμνης καὶ μακρὰν αὐτῆς βάρτραχοι ἐν τῇ ξηρᾷ. Ὅταν διακρίνουν ἐπιτυγχανομένης προσπαθείας πρὸς ἀφύπνισιν τῆς Ἀγροτικῆς τάξεως ἢ καὶ τῶν ἄλλων παραγωγικῶν τάξεων, βάλλουν κατ' αὐτῶν, διότι γνωρίζουν ὅτι μόλις ὁ ἐργαζόμενος λαὸς ἀποκτήσει συνείδησιν, θὰ κρημνίσῃ τὰ ψεύτικα εἶδωλα, ἅτινα ἐπικάθηνται ἐπὶ τῆς ράχεώς του, καὶ ἡ ὥρα ὡς διαφαίνεται, δὲν θὰ εἶναι μακρὰν.

Ἡ ἄρχουσα αὕτη τάξις ἔζησε σὲ μιὰ δηλητηριασμένη πολιτικὴ ζωὴ διατηρηθεῖσα δι' ἐγκλημάτων, διὰ παροχῶν, διὰ συγκεντρωτικῶν ὀπισθοδρομικῶν καὶ ἀνελευθέρων Νόμων, ἣτις ἠμπόδιζεν καὶ ἐμποδίζει τὴν πνευματικὴν συνοχὴν καὶ αὐτενέργειαν τῶν παραγωγικῶν τάξεων, τὰς ὁποίας κρατεῖ εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν ἀμάθειαν. Ἐνα αἰῶνα τώρα ὑπέθαλψε τὴν διαίρεσιν, τὸ ἐγκλημα καὶ αἱματοκύλισεν τὴν Ἑλλάδα, ἢ ὁποία πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1909 παρουσιάζετο ἀλληλοσπαρασσομένη, ἢ δὲ ἔκτασις καὶ ἡ ἀγριότης τῶν ἐγκλη-

μάτων εις τούς περισσοτέρους νομούς προεκάλουν τὴν φρίκην καὶ τὸν ἀποτροπιασμόν. Ἀπάνω σ' αὐτὴ τὴ κατάστασι ἀνεπτύσσοντο καὶ ἐκυριάρχουν αἱ κομματικαὶ δικτατορίαι αἱ ἀνηθικώτεραι αὐται τυραννίαι τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ διαρκὴς ἐνασχόλησις τῆς τάξεως ταύτης ἐντὸς τῆς τόσον σκοτεινῆς καὶ διεφθαρμένης πολιτικῆς ζωῆς, τὴν ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν πραγματικότητα καὶ ὁ νοῦς της κινεῖται ἐντὸς τοῦ ψευδοῦς καὶ τοῦ σκοτεινοῦ ἐκείνου πολιτικοῦ περιβάλλοντος, πὺ ἐξῆσεν ἐπὶ ἓνα αἰῶνα καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου ἀφωμοιώθη καὶ διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ ὁποίου ὄλα τὰ ἐγκλήματα κατὰ τῆς παραγωγικῆς κοινωνίας καὶ τῆς Ἑλλάδος διέπραξε καὶ εἶναι διατεθειμένη νὰ συνεχίσῃ. Εἰς τοῦτο δὲ ὀφείλονται καὶ αἱ τελευταῖαι κατὰ τὴν παγκόσμιον σύρραξιν συμφοραὶ τῆς Ἑλλάδος, διότι τὰ κόμματα τοῦ προσωπικοῦ ὑπολογισμοῦ δὲν ἔχουν ἐπίγνωσιν οὔτε τῆς εὐρείας ἀποστολῆς τοῦ ἐκπροσώπου, οὔτε τῆς καταστάσεώς των.

Ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν βεβαίως καὶ εἰς τὴν τάξιν αὐτὴν πολιτικοὶ πὺ ἐκπροσωποῦν καὶ τὰ προοδευτικὰ στοιχεῖα κάθε τόπου μὲ ἠθικοὺς καὶ προοδευτικοὺς συλλογισμοὺς καὶ ἀρχὰς πὺ συνέτρεξαν ἔργα κοινῆς ὠφελείας καὶ ἐπεβοήθησαν τὴν δημιουργίαν προοδευτικῆς νομοθεσίας. Οὔτοι ὅμως πάντοτε ἀπετέλεσαν μικρὰν πλειονοψηφίαν καὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ δημιουργήσουν κατάστασιν τῶν ἀρχῶν των καὶ τῶν πεποιθήσεών των καὶ νὰ κυριαρχήσουν, ἀλλὰ ἔδρων ὡς συντηρητικὴ ἀντίδρασις μέσα στὴ φαῦλην κατάστασι πὺ κυριαρχοῦσε, διὰ τοῦτο ἢ συμβολὴ των ἐπνίγετο μέσα στὸ ἀνήθικο πολιτικὸ περιβάλλον, πὺ ἐν κραιπάλῃ καὶ ἀσωτία διεχειρίζετο τὰ κοινά, ὅπως ἐπνίγοντο ὄλαι αἱ προσπάθειαι τῶν ἐκάστοτε Κοινωνιστῶν μας μέσα εἰς τὸ δηλητηριασμένο καὶ σκοτεινὸ περιβάλλον τῆς ἀμαθείας.

Τὴν Συνεταιρικὴν ὀργάνωσιν τοῦ Ἀγροτικοῦ λαοῦ, ὅπως κάθε ἠθικὴ βλάβη, οἱ τσελιγκάδες τοῦ προσωπικοῦ κόμματος τὴν παρακολουθοῦν μετὰ μίσους καὶ ὀργῆς καὶ παντοιοτρόπως τὴν ὑπονομεύουν. Ἀποφεύγουν ὅμως σήμερον νὰ τὴν ἀντιμετωπίσουν κατὰ μέτωπον διότι τοὺς τρομάζει ἢ

ἀφύπνισις τοῦ Ἀγροτικοῦ ὄγκου. Γενικῶς τοῦτο ἤρχισε νὰ τὸ διακρίνη ὁ ἐργαζόμενος λαὸς καὶ νὰ ἀναγνωρίζη ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συμμετάσχουν τοῦ ἀγνοῦ Συνεταιρικοῦ οἰκοδομήματος. Ἐπομένως δὲν θὰ ἀσχοληθῶμεν λεπτομερέστερον περὶ αὐτῶν, ἀφοῦ ἄλλως τε ἐκτενῶς θὰ ὀμιλήσῃ ἡ ἱστορία τῆς χώρας μας, τῆς ὁποίας τὰς μαύρας σελίδας, πού θὰ παρτάσσεται ἡ ἐγκληματικὴ δράσις των, μετὰ φρίκης, ἀρῶν καὶ ἀναθεμάτων θὰ τὰς διέρχεται ἡ νεωτέρα γενεά,

Ἄλλα Ἐπαγγέλματα.

Σποραδικῶς στὰς Ἀγροτικὰς κοινότητας ἐμφανίζονται κατὰ καιροὺς διάφοροι κερδοσκόποι, ἀναμιγνυόμενοι εἰς ἐπιχειρήσεις διαφόρους, ἄλλοι εἰς τὴν κατασκευὴν δημοσίων ἢ κοινοτικῶν δρόμων, ἄλλοι εἰς τὴν ἐνοικίασιν δημοσίων δημοτικῶν ἢ κοινοτικῶν φόρων καὶ ἄλλοι εἰς διαφόρους τοῦ ποδιοῦ ἐργασίας, ὅπως κοινῶς ὀνομάζουν τὰς διαφόρους ἀκαθορίστους κερδοσκοπικὰς μικροεπιχειρήσεις, οἱ τσακλίνηδες οἱ καλᾶτσοι οὔτοι καθὼς τοὺς ὀνομάζει ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς. Οὔτοι εἶναι ἐπιβλαβεῖς εἰς Γεωργικὸν Συνεταιρισμὸν, διότι τὰ ἐπαγγέλματα ἐκεῖνα τοὺς διαμορφώνουν τὴν ψυχὴν διὰ τὴν κερδοσκοπίαν, τὸν ἀτομισμὸν καὶ τοὺς καθιστοῦν ὄχι εὐθεῖς, θετικὸς καὶ ἀδόλους, ὡς τοὺς ἀπαιτεῖ ὁ συνεργατισμὸς, ἀλλὰ πάντοτε κινοῦνται καὶ σκέπτονται μὲ ὑπολογισμοὺς διὰ τὸ ἴδιον συμφέρον, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὸ τοῦ ἄλλου.

Εἰς τοὺς ἀγροτικοὺς πληθυσμοὺς ἐξασκοῦν καὶ ἄλλα ἐπαγγέλματα, ὡς τὸ τοῦ ράπτου, τοῦ ὑποδηματοποιοῦ, τοῦ κουρέως, βαρελοποιοῦ, πεταλωτοῦ κλπ. Κατὰ γενικὸν ὅμως κανόνα οἱ ἐξασκοῦντες τοιαῦτα μικροεπαγγέλματα, πού ἔχουν καὶ ἀγροτικὴν μικροϊδιοκτησίαν, στεροῦνται τῶν στοιχείων τῆς κοινωνικῆς, ἐπαγγελματικῆς ἢ καὶ τῆς πνευματικῆς ὑπεροχῆς ἔναντι τῶν καθαρῶς ἀγροτῶν, διὰ νὰ ἀξιώσουν νὰ ὑπεσέλθουν, διευθύνουν καὶ ὀργανώσουν τὸν Ἀγροτικὸν Συνεταιρισμὸν, περιοριζόμενοι φρονίμως εἰς τὰ ἴδια αὐτῶν ἔργα, ἀφήνοντες τοὺς Ἀγρότας ἐλευθέρους νὰ αὐτοοργανω-

θοῦν. Ἐὰν παρατηρηθῇ νὰ ἐγγραφοῦν τινες ἐπειδὴ ἀσχολοῦνται τὸν περισσότερον χρόνον εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων των, κατὰ κανόνα ἱκανοποιοῦνται εἰς τοῦτῳ, καὶ δὲν ἀξιῶν ὅπως καὶ δὲν πρέπει, νὰ διοικήσουν.

Διατὶ κατηναλώσαμεν περισσότερον χρόνον

Εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν Μικτῶν Συνεταιρισμῶν καὶ εἰδικῶς εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν διαφόρων ἐπαγγελματιῶν ὡς συνεταιρῶν, κατηναλώσαμεν χῶρον καὶ χρόνον περισσότερον καὶ ὑπῆρξαμεν ζωηρότεροι εἰς τοὺς χρωματισμοὺς τῶν εἰκόνων, διὰ νὰ παρουσιάσωμεν ὀλοφάνερα τὴν πραγματικὴν κατάστασιν, διὰ νὰ ἴδῃ ἕνας ἕκαστος καὶ ὅλοι μαζὺ καθαρὰ καὶ ξάστερα τὰ διανοήματά των, τοὺς σκοποὺς των, φανεροὺς ἢ κρυφοὺς, τὴν θέσιν των καὶ τὴν ἀποστολὴν των ἀπέναντι τῆς μικροαγροτικῆς τάξεως, ἀλλὰ ἰδίως νὰ διακρίνη σαφῶς ὁ κουρασμένος, ὁ τρομοκρατημένος ἀγρότης, ὅπως καὶ εἰς ἄλλο κεφάλαιον εἶπωμεν, ὅτι ἀποτελεῖ ξεχωριστὴν ἐπαγγελματικὴν τάξιν, καὶ οἱ ἄλλοι, οἱ ἐξασκοῦντες ἄλλα ἐπαγγέλματα πού θὰ συμμετάσχουν εἰς τοὺς Μικτοὺς Συνεταιρισμοὺς, θὰ βλάψουν, θὰ ἐμπόδισουν τὴν δημιουργίαν αὐτοτελοῦς Ἀγροτικῆς συνειδήσεως καὶ θὰ παραλύσουν τὰς προσπάθειάς πρὸς διαμόρφωσιν ὑγιοῦς οἰκονομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ καθαρῶς Ἀγροτικοῦ περιβάλλοντος, ἄνευ τοῦ ὁποίου, ὡς γράφει εἰς τὴν «Ἀγροτικὴν τοῦ Ὁργάνωσιν» ὁ πρῶτος Ἀγροτικὸς Πληρεξούσιος Ἀττικῆς κ. Δ. Μαργέτης, γεωπόνος, δὲν δύναται νὰ σταθῇ καμμία ἀληθῆς καὶ διαρκῆς γεωργικὴ πρόοδος.

Ἐπεξετάθημεν ἀκόμη, διότι σήμερον παρατηρεῖται μὲ τὰς Συνεταιρικὰς Ὁργανώσεις τῶν Ἀγροτῶν, ἰδιαίτερος μὲ τοὺς Μικτοὺς Συνεταιρισμοὺς, ὅτι εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἐνεφάνιζον αἱ ἐργατικαὶ τοιαῦται καὶ αἱ βιοτεχνικαί, ὑποδηματεργατῶν, ἐργατῶν λιμένων, σανδαλοεργατῶν κιβωτοποιῶν, ὑπαλλήλων κ.λ.π. εἰς τὰς Συνελεύσεις τῶν ὁποίων παριστάμενοι ἠκούομεν ἐκφωνούμενον τὸ ὄνομα ἱατροῦ, δικηγόρου, ἐργοστασιάρχου, πολιτευτοῦ, ἐργοδοτῶν καὶ ἄλλων ἢ

ἐπιδεικτικῶς τοὺς ἐβλέπομεν καθημένους εἰς θέσεις διακριτικὰς, πού ἔφερον τὸν τίτλον «θέσις ἐπιτίμου προέδρου», «θέσις ἐπιτίμων μελῶν», διότι ἔλεγον ὅτι οὗτοι ἐπεδοκίμαζον τὰς ὀργανώσεις των. Παρευρέθημεν εἰς συνεδριάσεις καρραγωγέων μὲ πρόεδρον ἰατρὸν, καὶ ἄλλου μὲ πρόεδρον μεγαλοβιομήχανον, διότι ὁ πρῶτος εἶχε καὶ διηύθυνεν ἴδιον ἀμάξι διὰ τὰς ἐπισκέψεις τῶν ἀσθενῶν, καὶ ὁ δεύτερος ἰδιόκτητα δίτροχα διὰ τὰς ἐργασίας του εἰς βίρος τῶν συμφερόντων τῶν ὀργανωθέντων καρραγωγέων καὶ ἀμαξηλατῶν πού προΐσταντο. Μόλις ὁμως ἀπέκτησαν ἐπαγγελματικὴν συνείδησιν, ἀντελήφθησαν τὰ σφάλματά των, καὶ ἔκαμον ἀποκάθαρσιν εἰς τοὺς ὀργανισμούς των καὶ τοὺς κατέστησαν ὁμοιογενεῖς καθαρῶς ὀργανισμούς τῆς τάξεώς των. Τοῦτο ἄς εἶναι παρ' ἰδειγμα καὶ διὰ τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος ἀγρότας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

Οἱ Πιστωτικοὶ καὶ αἱ Προμήθειαι

Εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ἐξεθέσαμεν τοὺς λόγους πού ἐπιβάλλουν νὰ ὀργανώσωμεν ξεχωριστὰ καὶ μὲ ἰδιαιτέραν ἐπιμέλειαν καὶ στοργὴν τὴν Ἀγροτικὴν Πίστιν, τὰ δημιουργήσωμεν αὐτοτελῆ ἐπαγγελματικὴν συνείδησιν τῆς μικροαγροτικῆς τάξεως καὶ νὰ ἀποκρούσωμεν τὴν συμμετοχὴν εἰς τοὺς ὀργανισμούς της τῶν διαφόρων ἄλλων ἐπαγγελματιῶν καὶ ἐκείνων πού δὲν ἔχουν κλίσιν εἰς τὸ ἀγροτικὸν ἐπάγγελμα καὶ δὲν τὸ προαγάγουν.

Ἀποκρούοντες τοὺς ἀναμίκτους τούτους Συνεταιρισμοὺς θὰ ἐξετάσωμεν κατὰ πόσον ἐπιτρέπεται οἱ ἀποτελούμενοι ἀπὸ τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος ἀγρότας, οἱ καθαρῶς Πιστωτικοὶ Συνεταιρισμοί, νὰ ἐπιδιώκουν καὶ ἄλλας ἐργασίας, μικτοὺς δηλαδὴ σκοπούς, καὶ εἰδικῶς εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο κατὰ πόσον ἐπιτρέπεται νὰ ἐνεργοῦν ἀπὸ κοινοῦ διαφόρους προμηθείας.

Ὑπεστήριξα ἄλλοτε τὴν αὐστηρὰν εἰδικοποίησιν καὶ τῶν Συνεταιρισμῶν τοῦ πρώτου βαθμοῦ, ἠγωνίσθην ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἀπάνω εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτὴν καὶ ἀντετάχθην εἰς τὰς ἀντιθέτους ἐνεργείας. Ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ τὰ ἀποτελέσματα μὲ ἔσπρωχναν νὰ τροποποιήσω τὰς ιδέας μου ἐκεῖνας καὶ ὅταν ἐπέσιθην ὅτι διὰ τῆς ἐμμονῆς μου δὲν βελτιώνω τὴν κατάστασιν, δὲν ἐδίστασα εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πανελλήνιον Συνέδριον τῶν Συνεταιρισμῶν τὸ 1925, ἀπὸ τοῦ βήματος, δημοσίᾳ ἐνώπιον ὅλων τῶν Συνεταιρισμῶν τῆς Ἑλλάδος, νὰ ἀνομολογήσω τὴν πλάνην μου, ποῦ μοῦ κατηνάλωσε πέντε χρόνια. Ἔδω εἰς ὅτι τότε ἐξέθεσα, προσθέτω ὅτι ὄχι δὲν ἐνδείκνυται ὑπὸ τῶν τοπικῶν Πιστωτικῶν Συνεταιρισμῶν ἢ προμηθεῖα τῶν γεωργικῶν ιδίως εἰδῶν, ἀλλὰ ἐπιβάλλεται, διότι διατηρεῖται ἢ διαρκῆς συνοχὴ τῶν συνεταίρων ἐν τῇ κινήσει, ἐνῶ εἰς τὸν Πιστωτικὸν Συνεταιρισμὸν ἢ χορήγησις τῶν δανείων διενεργεῖται εἰς ὄρισμένην περίοδον, ληγούσης δὲ τῆς διανομῆς ὁ Συνεταιρισμὸς πίπτει εἰς ἀδράνειαν, παύει ἢ κίνησις καὶ ἐπομένως ἢ διαρκῆς συνοχὴ καὶ ἐπικοινωνία ἐπὶ τὸ αὐτὸ τῶν συνεταίρων, ἐνῶ διὰ τῶν προμηθειῶν, τὸ Συνεταιρικὸν Σῶμα θὰ εὐρίσκειται ἐν κινήσει, ἐν διαρκῇ ἀνταλλαγῇ γνωμῶν καὶ σκέψεων. θὰ συνέρχεται διὰ νὰ ἀνταλλάξῃ τὰς σκέψεις του σήμερον διὰ τὴν προμηθειαν τῶν λιπασμάτων, αὔριον τοῦ χαλκοῦ, ἀργότερα διὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ θείου, εἰς ἄλλας περιόδους διὰ τὴν λήψιν ἀποφάσεων καὶ παραγγελίας ἐντομοκτόνων καὶ παρασιτοκτόνων φαρμάκων, σπόρων, ἐργαλείων κλπ. Ἐρεῖ θὰ παραγγέλλονται ἐν κοινῇ ἀποφάσει καὶ θὰ διανέμονται τὰ εἶδη, θὰ ἀνταλλάσσονται διαρκῶς αἱ σκέψεις τῶν ἐλευθέρως καὶ θὰ τονοῦται διαρκῶς τὸ αἶσθημα τῆς ἀλληλεγγύης, τῆς ὁμαδικῆς ἐνεργείας τῆς θαυματουργοῦ αὐτῆς δυνάμεως.

Ἀναγνωρίζοντες τοῦτο πρέπει νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τῶν Συνεταίρων νὰ μὴ λάβῃ χαρακτῆρα Προμηθευτικὸν ὁ Συνεταιρισμὸς καὶ εἰσχωρήσουν ἄτομα ἅτινα ἔχουν μόνον προμηθευτικὰς ἀνάγκας, ξένα πρὸς τὴν μικροαγροτικὴν τάξιν, καὶ κύριον ἐπάγγελμα μὴ ἔχοντα τὸ Ἀγροτικόν, ὡς ἄλ-

λοῦ ἐξεθέσαμεν, ἀλλὰ καὶ αἱ προμήθειαι τῶν γεωργικῶν εἰδῶν διὰ τὰ μέλη τὰ καθαρῶς ἀγροτικά, νὰ θεωρῶνται ὑπὸ τούτων συνειδητῶς ἐπικουρικαὶ καὶ μὴ ἀτονίση ὁ βασικὸς Πιστωτικὸς σκοπὸς, διὰ τὸν ὁποῖον ἀποκλειστικῶς θὰ συμμετέχουν οἱ συνεταιῖροι. Ὅταν δὲ ἐκλείψη ἡ ἀνάγκη τούτου, τότε ὁ συνεταιῖρος ἐκεῖνος δὲν ἔχει θέσιν εἰς τὸν Πιστωτικὸν Συνεταιρισμὸν καὶ πρέπει νὰ διαγραφῇ χωρὶς δισταγμὸν, χωρὶς νὰ ὑπολογίση ἡ Διοίκησις τὰς προμηθευτικὰς τοῦ ἀνάγκας καὶ τὰ ἐκ τούτων ἀνάλογα διὰ τὸν Συνεταιρισμὸν κέρδη πρὸς κάλυψιν τῶν δαπανῶν. Οὗτος ἄς ἀποτελέσῃ μετ' ἄλλων μὴ ἔχόντων ἀνάγκην πιστώσεως ἀγροτῶν Προμηθευτικὸν Συνεταιρισμὸν, ὅπως ὄλαι αἱ ὀλιγάριθμοι περιφέρειαι ἐν Ἑλλάδι, ποὺ εἶναι πολὺ συντηρητικαὶ ἢ ἔχουν ἄγονα πολὺ ἐδάφη καὶ δὲν δύνανται νὰ ἐπεκτείνουν καὶ προαγάγουν τὸ ἐπάγγελμα τὸ Ἀγροτικόν, ἐπομένως δὲν ἔχουν ἀνάγκην δανεισμοῦ.

Ἰσως λεχθῆ ὅτι ἐὰν σὺν τῷ χρόνῳ τὰ μέλη ἐνὸς Πιστωτικοῦ Συνεταιρισμοῦ ἀποκτήσουν οἰκονομικὴν ἐπάρκειαν καὶ δὲν ἔχουν ἀνάγκην πιστώσεως τότε τι θὰ γίνῃ. Τοῦτο ὑπεστήριξαν Ὑποκαταστήματα τινὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ποὺ διεχειρίζοντο τὴν Ἀγροτικὴν πίστην, ἅτινα εἶχον τὴν γνώμην ὅτι οἱ Ἀγρόται διὰ τῶν Συνεταιρισμῶν θὰ γίνουν αὐτάρκειαι καὶ εἰς πολὺ σύντομον μέλλον θὰ παύσουν νὰ δανείζονται, κάθε ἐπόμενον ἔτος θὰ δανείζονται ὀλιγότερα μέχρις ὅτου φθάσει εἰς τὸ μηδὲν ὁ δανεισμός, θὰ ἔχουν δὲ καὶ καταθέσεις ἐκ πλεονασμάτων. Τὴν ἰδέαν αὐτὴν ἡ ὁποία ἐγενικεύετο καὶ υἱοθετεῖτο ὑπὸ τῶν πολλῶν τὴν ἀντέχουσα δι' ἐγγράφου, ὡς Διευθυντῆς τῆς Κεντρικῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Τοῦ ἐγγράφου τούτου ἔδοσα εὐρείαν δημοσίευσιν.

Τὸ ἐγγράφον ἐν περιλήψει ἔχει ὡς ἑξῆς :

« Ἐπὶ τοῦ συλλογισμοῦ, τοῦ ἐντοπισμοῦ δηλαδὴ κατ' ἔτος
 » τῶν καλλιεργητικῶν δανείων οὕτως ὥστε βελτιούμενος οἰ-
 » κονομικῶς ὁ ἀγρότης εἰς τὸ ἐγγὺς μέλλον νὰ μὴ λαμβάνῃ
 » δάνεια, διακρίνει ἡ Κεντρικὴ Ἀγροτικὴ Τράπεζα ἀντιθέ-
 » τως τὴν κατάστασιν. Ὁ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀγρότης, ὁ πραγ-

» ματικὸς ἐργάτης τῆς γῆς, οὐδέποτε ἐφ' ὅσον ὑπάρχει γῆ
 » πρὸς καλλιέργειαν, πρὸς βελτίωσιν, θὰ παύσῃ νὰ δανείζε-
 » ται. διότι θὰ τείνῃ πάντοτε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν καλλιέργειαν
 » νὰ ἀποκτήσῃ νέαν ἔκτασιν γῆς διὰ νὰ ἐπαρκέσῃ καὶ εἰς τὴν
 » νέαν δημιουργουμένην οἰκογένειάν του. Κανεὶς ἀγρό-
 » τῆς, ὅστις διαρκῶς σκέπτεται αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του
 » νὰ ζήσουν ὡς ἀγρόται, κρατεῖ ἐπὶ μακρὸν εἰς ρευστὸν
 » χρῆμα οἰκονομίας, ἀλλ' ἀμέσως τὴν κάθε οἰκονομίαν του
 » τὴν προορίζει διὰ τὴν βελτιώσιν καὶ ἀγορὰν καὶ ἄλλου
 » κτήματος. Ὁ ἀγρότης τὸν ὁποῖον θὰ συναντήσωμεν νὰ
 » μὴ χρησιμοποιεῖ τὰς οἰκονομίας του, εἰς ἀγορὰς ἢ βελτιώσεις
 » πρὸς αὔξησιν τῆς παραγωγῆς του ἢ θὰ μεταβληθῇ εἰς ἀστὸν,
 » ἢ ἡ περιφέρεια εἶναι περιορισμένη καὶ δὲν δύνανται οἱ φί-
 » ληργοὶ ἀγρόται νὰ ἐπεκταθοῦν. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ θὰ
 » βλέπωμεν ἀθρόας καταθέσεις τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ἀγρο-
 » τῶν, ἀπὸ τότε θὰ ἀρχίσῃ μαρτυρῶν, στασιμότης καὶ ἐλάττω-
 » σις τῆς παραγωγῆς μας. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀκριβῶς
 » δὲν ἔχει τὸ πνεῦμα τῆς ἀποταμιεύσεως εἰς τὰς Τραπεζὰς ὁ
 » μικροκτηματίας καὶ διαρκῶς θὰ δανείζεται διὰ τὰς καλ-
 » λιεργητικὰς του ἀνάγκας καὶ διὰ συμπλήρωσιν ἀκόμη τῶν
 » πρὸς βελτίωσιν καὶ ἀγορὰν κτημάτων διὰ τὴν πολλαπλα-
 » σιαζομένην οἰκογένειάν του, ἐκτοπίζων τοὺς ἀέργους κτη-
 » ματίας. Τοῦτο ἐπιβάλλει καὶ τὸ γενικὸν συμφέρον.

Τὰ μέλη, ἐπανερχόμενοι τονίζομεν, μὲ τὸ κύριον Ἀγρο-
 τικὸν ἐπάγγελμα ποὺ τὰ συνδέει ὁ αὐτὸς βασικὸς σκοπός, ὁ
 Πιστωτικὸς, ἐκεῖνα ἀποκλειστικῶς θὰ ἀποτελέσουν τοὺς Πι-
 στωτικοὺς Συνεταιρισμοὺς καὶ ἐκεῖνα θὰ διενεργοῦν τὴν ἀπὸ
 κοινοῦ ἀγορὰν γεωργικῶν εἰδῶν.

Γεωργικὴ Πρόοδος

Οἱ Πιστωτικοὶ Συνεταιρισμοὶ ἀκόμη διὰ τῶν προμη-
 θειῶν μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀναπτύσσοντες τὴν προσωπικὴν
 πίστιν, τὴν ἀλληλεγγύην καὶ ὁμαδικὴν ἐπαγγελματικὴν συ-
 νειδήσιν θὰ συντελέσουν ὥστε αὐτομάτως οὕτως εἰπεῖν καὶ
 συμμέτρως, κατ' ἴσην δηλαδὴ πρόοδον πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν

καὶ τὴν πρόοδον τῆς πίστεως, νὰ ἀναπτύσσεται καὶ ἡ Γεωργία. Θὰ παρατηρεῖται κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν τῆς ἀναπτυσσομένης μεταξὺ τῶν συνεταίρων ἐμπιστοσύνης καὶ ἀλληλεγγύῃ καὶ ὁμαδικῇ προσπάθειᾳ βελτιώσεως τῶν καλλιεργητικῶν συστημάτων διὰ τῆς χρησιμοποίησεως Γεωργικῶν ἐργαλείων, χημικῶν λιπασμάτων, ἐντομοκτόνων καὶ παρασιτοκτόνων φαρμάκων καὶ γενικῶς τῶν ὁδηγῶν τῆς ἐπιστήμης πρὸς βελτίωσιν τῶν ὄρων τῆς ἐντατικῆς καλλιέργειας, τῆς ἐξευγενίσεως τῶν προϊόντων καὶ προστασίας τούτων ἀπὸ τῶν διαφόρων ἀσθενειῶν καὶ θεομηνιῶν.

Ἄναπτυσσόμενη μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ ὁμαδικὴ συνείδησις πρὸς γενικὴν βελτίωσιν τῆς Γεωργίας, πρέπει εὐχερῶς καὶ προχείρως νὰ εὐρίσκη ὅλα τὰ ὑποδεικνυόμενα ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης μέσα καὶ μὴ συναντᾷ εἰς τὴν προμήθειαν τῶν εἰδῶν τὴν ἐλαχίστην δυσχέριαν. Τοῦτο κατορθοῦται ὅταν οἱ τόπικοι Πιστωτικοὶ Συνεταιρισμοὶ συμβάλλουν, ὅταν αἱ διοικήσεις τῶν, αἵτινες προϋποτίθεται, ὅτι ἐν τῇ προόδῳ προπορεύονται, τονώνουν καὶ παρακολουθοῦν τὰς ἐκδηλώσεις αὐτὰς τῆς προόδου καὶ προβλίνουσι ἀμέσως εἰς τὴν προμήθειαν τῶν ζητηθησομένων εἰδῶν, χρηγοῦντες εὐχερῶς διὰ τοὺς σκοποὺς τούτους τὰ χρηματικὰ μέσα, διότι ἄλλως τότε θὰ βραδυπορήσῃ ἡ πραγματοποίησις τῆς ἐκδηλουμένης προόδου.

Ἡ μετάβασις ἐνὸς χωρικοῦ εἰς τὰς πύλεις καὶ κέντρα διὰ τὴν προμήθειαν ἐνὸς ἢ δύο κοιλῶν Ἀρσενικοῦ Μολύβδου διὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ σκώληκος (Εὐδημίδος καὶ Κογχυλίδος, ὡς τὴν ὀνομάζει ἡ ἐπιστήμη), διὰ τὴν προμήθειαν ἀφειμάτος καπνοῦ ἢ ἄλλου φαρμάκου διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς μελίγκρας ἢ τὴν προμήθειαν Νίτρου, Ἀμμωνίας, Ὑπερφωσφορικοῦ Καλίου ἢ ἄλλου Μικτοῦ λιπάσματος, διὰ τὴν προμήθειαν ἐμβολίων ἐκλεκτοῦ φυτοῦ, διὰ τὴν ἐξευγένισιν ἄλλων ἀγενῶν τοιούτων, ἡ μετάβασις, ἐπαναλαμβάνομεν, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἄλλον τόπον εἶναι δυσχερῆς καὶ καθίσταται ἀπραγματοποίητος μεμονομένως δι' ἓνα ἕκαστον Ἀγρότην καὶ εἰς τοῦτο ὀφείλεται ἡ ὀπισθοδρομικὴ καὶ ἀρχαίγονος ἀκόμη κατάστασις τοῦ Ἀγροτικοῦ μας κλάδου, ἐνῶ ἀντιθέ-

τως, ὁμαδικῶς ὁ μικρὸς Πιστωτικὸς Συνεταιρισμὸς εἰς ἓνα χωρίον μὲ ἀπώλειαν χρόνου ἑνὸς μέλους μιᾶς ἢ δύο ἡμερῶν, ἀποζημιουμένον, δύναται νὰ προμηθευθῇ ταῦτα.

Ἄλλὰ καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῶν ἡ ἐξεύρεσις εἰς τὰ κέντρα εἶναι δυσχερὴς καὶ τὸ ἀβέβαιον τοῦτο καὶ ὁ φόβος τῆς νοθείας εἰς τὰ εἶδη τὰ γεωργικὰ, ἡ ὁποία συχνάκις ἀσυστόλως διενεργεῖται εἰς τὸν κύκλον πού κάμνουν τὰ εἶδη αὐτὰ ἀπὸ ἐμπορικὸ χέρι σὲ χέρι μέχρις ὅτου φθάσουν στὴ κατανάλωσι, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπιβαρύνσεως τῆς τιμῆς, κάμνουν διστακτικὸν τὸν φύσει τοιοῦτον Ἀγρότην, διότι καὶ ὁ ἐλάχιστος εἰς αὐτὸν δισταγμὸς νικᾷ. Τοῦτο τὸ ἐξουδετερώνει ἡ ὁμαδικὴ ὑπὸ τοῦ Συνεταιρισμοῦ προμήθεια. Φωτεινὴν παρουσιάξουν τὴν ἀνωτέρω πραγματικότητα αἱ στατιστικαί, αἵτινες μαρτυροῦν ὅτι αἱ ὁδηγίαι τῆς Γεωργικῆς Ἐπιστήμης ἐκτελοῦνται μόνον ἐκεῖ πού οἱ Πιστωτικοὶ Συνεταιρισμοὶ ἐργάζονται καὶ ἀφύπνισαν τὸν Ἀγρότην καὶ τοῦ δίδουν τὰ μέσα. Ἐχομεν πρὸς ἡμῶν στατιστικὴν ἡ ὁποία μαρτυρεῖ ὅτι ἐπὶ πέντε τόννων Ἀρσενικοῦ Μολύβδου πρὸς καταπολέμησιν τῆς κογχυλίδος κλπ. οἱ τεσσαρεσῆμισοι τόννοι ἠγοράσθησαν ὑπὸ τῶν Πιστωτικῶν Συνεταιρισμῶν. Καὶ ἄλλας ἀκόμη.

Ἐπὶ τριακοσίων χιλιάδων ὑαρδῶν σταφιδολάνων ἀγορασθέντων, αἱ διακόσαιο ἑννεήκοντα χιλιάδες ὑάρδες ἠγοράσθησαν ὑπὸ τῶν Συνεταιρισμῶν. Τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς τὰς Ἐπαρχίας Μεσσηνίας καὶ Καλαμῶν κατεσκευάσθησαν εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες τζιβιέραι ἐκ ξύλου διὰ τὴν ἀποξήρανσιν καὶ προφύλαξιν τῆς σταφίδος ἐκ τῆς βροχῆς. Αἱ εἴκοσι δύο χιλιάδες τετρακόσαιο διὰ τὴν ἀκρίβειαν ἠγοράσθησαν ὑπὸ τῶν Συνεταιρισμῶν. Χίλιοι διακόσιοι τόννοι λιπασμάτων διετέθησαν εἰς δύο Νομοὺς, οἱ χίλιοι κατηναλώθησαν ὑπὸ τῶν Συνεταιρισμῶν.

Ἐκτὸς τῶν φωτεινῶν τούτων στατιστικῶν ἔχομεν νὰ παρατάξωμεν καὶ ἄλλα παραδείγματα ἐκφραστικώτερα. Ὁ σκώληξ (ἡ Εὐδημῖς καὶ Κογχυλῖς) ἐπιφέρει ἀπὸ ἐτῶν μεγάλας καταστροφάς. Συνεταιρισμὸς μιᾶς κοινότητος ἐν Μεσσηνίᾳ συμμορφούμενος πρὸς τὰς ὁδηγίας τῆς ἐπιστήμης προεκάλεσε

δηλώσεις τῶν Συνεταίρων καὶ ἐπρομηθεύθη Ἀρσενικὸν Μόλυβδον δι' ὅλα τὰ μέλη, πενήκοντα τρία τὸν ἀριθμὸν. Τὰ ἀποτελέσματα ἐκ τῆς χρήσεως ὑπερέβησαν τὰς προσδοκίας των, ὡς ἐμαρτύρουν, αἱ μεγάλαι ζημίαι τῶν γειτονικῶν κτημάτων τοῦ δευτέρου Συνεταιρισμοῦ εἰς τὴν αὐτὴν κοινότητα, τοῦ ὁποίου ἡ ὀπισθοδρομικὴ, ἄβουλος καὶ νωθρὰ διοίκησις δὲν εἶχεν ἀναλάβει, ὡς ὄφειλε, τὴν πρωτοβουλίαν τῶν δηλώσεων καὶ προμήθειαν τοῦ ἀναγκαιοῦντος εἰς ἓνα ἕκαστον Συνεταῖρον ποσοῦ Ἀρσενικοῦ Μολύβδου, καίτοι κατ' ἐπανάληψιν ἐξεδηλώθη ἡ ἐπιθυμία τῶν συνεταίρων ὅπως ἐκτελέσουν τὰς ὁδηγίας τῆς ἐπιστήμης.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος, ὅτε ὁ πρῶτος Συνεταιρισμὸς ἀντικατέστησε τὴν διοίκησιν δι' ἄλλων κούφων καὶ ὀπισθοδρομικῶν, οἵτινες δὲν εἶχον συναίσθησιν τῆς ἀποστολῆς των καὶ ἀντίληψιν τῶν ἀδυναμιῶν των τούτων, παρήλθεν ὁ χρόνος χωρὶς νὰ προκαλέσουν δηλώσεις τῶν Συνεταίρων καὶ νὰ προβοῦν εἰς τὴν προμήθειαν τοῦ Ἀρσενικοῦ Μολύβδου. Ὁ δεῦτερος ὁμοῦ Συνεταιρισμὸς ἀπὸ τὰς ζημίας τοῦ παρελθόντος ὀδηγούμενος ἀντικατέστησε τὸ ὀπισθοδρομικὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον δι' ἄλλου φιλοπροόδου καὶ μὲ θέλησιν. Τοῦτο προεκάλεσεν ἀμέσως δηλώσεις, ἔδωσε τὰ μέσα καὶ προέβη εἰς τὴν προμήθειαν τοῦ Ἀρσενικοῦ Μολύβδου, τὸν ὁποῖον διένειμὲν εἰς τοὺς Συνεταίρους, οἵτινες ἀπέφυγον τὴν αταστροφήν, ἐνῶ ὁ πρῶτος Συνεταιρισμὸς, ὁ πρόδρομος τῆς προόδου καὶ τῶν φώτων τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἔβλεπε τὰς ἐπιτυχίας τοῦ δευτέρου συνεταιρισμοῦ καὶ τὰς καταστροφὰς τὰς ἰδικὰς του καὶ τὰς παρηκολούθει μὲ πόνον, ἀλλὰ ἀδιαμαρτύρητος, διότι παρεσύρθη καὶ ἐξέλεξε νέαν κακὴν ὀπισθοδρομικὴν καὶ πνευματικῶς στάσιμον διοίκησιν, ἐὰν μὴ τι ἄλλο, ἐνῶ καὶ τὰ πενήκοντα τρία μέλη τοῦ πρώτου συνεταιρισμοῦ, εἶχον ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς πεισθῆ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν, ἓνα ἕκαστον δὲ τούτων δὲν ἐκινήθη, δὲν ἔγραψεν, δὲν μετέβη εἰς τὰ κέντρα εἰδικῶς διὰ νὰ φροντίσῃ καὶ προμηθευθῆ, πλὴν δύο ἢ τριῶν.

Ὅτι ἀκριβῶς συνέβη ἀνωτέρω μὲ τὴν χρῆσιν τοῦ Ἀρσενικοῦ Μολύβδου τοῦτο παρατηρήθη πολλάκις εἰς διαφό-

ρους κοινότητας με την χρῆσιν χημικῶν λιπασμάτων, έντομοκτόνων καὶ ἄλλων φαρμάκων καὶ γενικῶς τῶν εἰδῶν τῶν χρησίμων διὰ τὴν πρόοδον τῆς γεωργίας.

Ὁ παρακολουθῶν τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν ἐν Ἑλλάδι καθ' ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις, τὸν ἀγρότην καθ' ὅλην τοὺς τὴν σύνθεσιν, τὰ προτερήματα καὶ ἐλαττώματά του, θὰ σχηματίσῃ τὴν πεποίθησιν ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμβάλῃ εἰς δημιουργίαν καὶ κατίσχυσιν ἠθικῶν προοδευτικῶν ἀντιλήψεων καὶ θετικῶν χαρακτήρων, ἐκτὸς τῆς ὀργανώσεως ἀλληλεγγύου ἀγροτικῆς προσωπικῆς πίστεως, καὶ τίποτε ἄλλο εἰς τὴν πρόοδον τοῦ Ἀγροτικοῦ κλάδου, καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ ἐντατικὴν καλλιέργειαν, ἐκτὸς τῆς ὁμαδικῆς προσπάθειας τὴν ὁποίαν ἀποτελεσματικῶς ἐπιβουλήῃ ἡ ἀλληλέγγυος Ἀγροτικὴ πίστις, ἣτις ἀναπτύσσεται μόνον ἐντὸς τῶν στενῶς Πιστωτικῶν Ἀγροτικῶν Συνεταιρισμῶν.

Ἡ Διοίκησις Πιστωτικοῦ Συνεταιρισμοῦ ἐνὸς ἀγροτικοῦ συνοικισμοῦ, ἀναπτύσσουσα τὴν ἀγροτικὴν πίστιν, παρακολουθοῦσα τὰς προόδους τῆς γεωργίας, δύναται ἐκ τοῦ ἀσφαλτοῦς νὰ τὰς ἐφορμήσῃ. Ὁ συντηρητικὸς, ὁ δὺσπιστος Ἀγρότης, ὁ ἀπὸ παντοῦ ὑποπεύομενος ὑπολογισμοῦς καὶ ἐκμεταλλεύσεις, μόλις ἀποκτήσῃ τὴν συνήθειαν νὰ συνέργηται, συνεννοῖται καὶ συσκέπτεται μετὰ τῶν συναδέλφων του, μόλις τὸν πείσῃται, τοῦ ἐμπνεύσῃται ἐμπιστοσύνην καὶ σὰς παρακολουθήσῃ ὁμαδικῶς χωρὶς φόβον ἢ ὑποψίαν αἰ τοῦ μεταδόσῃτε μὲ πειστικότητα τὰ ὀφέλη ἐκ τῆς βελτιώσεως τῶν συστημάτων τῆς καλλιέργειας ἢ τῆς ποιότητος τῶν προϊόντων, προβαίνει, ἀλλ' ὁμαδικῶς, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὑποδεικνυομένων μέσων, ἀρκεῖ νὰ τοῦ παρρησιάζῃται τὰ ἐμπόδια καὶ προβῆ ἡ Διοίκησις τοῦ Συνεταιρισμοῦ εἰς τὴν ὁμαδικὴν προμήθειαν τῶν ὑποδεικνυομένων εἰδῶν, παρέχουσα τὰ χρηματικὰ μέσα καὶ ὅλας τὰς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εὐκολίας, τὰς ὁποίας ἐξασφαλίζει ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀλληλεγγύου πίστεως.

Αἱ ἀποκλειστικῶς τῶν γεωργικῶν εἰδῶν προμήθειαι διενεργούμεναι εἰς τὰς ἐνδεικνυομένας ἐποχὰς τοῦ ἔτους, κατόπιν δηλώσεως τῶν συνεταίρων, δὲν πρέπει ἐπαναλαμβάνομεν νὰ

μειώσουν τὸν βασικὸν, τὸν Πιστωτικὸν χαρακτῆρα τῶν Συνεταιρισμῶν, καὶ εἰς τοῦτο πρέπει νὰ προσέξουν οἱ διοικοῦντες τούτους, διότι ἄλλως ἐκλονίσασμεν τὴν βᾶσιν ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζομεν τὸ ὄλον ἔργον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄

Συνεταιρισμοὶ Παραγωγικοὶ Πωλήσεως κλπ.

Τοὺς Συνεταιρισμοὺς τούτους θὰ διέλθωμεν ἐδῶ ἐν συντομίᾳ, διότι εἰδικὴ μελέτη εὐρεία ἐπιβάλλεται δι' αὐτούς, διὰ νὰ ἐκτεθοῦν λεπτομερειακῶς ὅλαι αἱ ἀπόψεις, καθ' ὅλας τὰς πλευρὰς μετὰ βαθυτέρας ἐρεύνης καὶ ὁ πολὺπλοκος μηχανισμὸς ὄλων τῶν βαθμῶν, διότι θὰ εἶναι εἰς τὸ μέλλον ὄργανισμοὶ οἰκονομικοὶ τεραστίας δυνάμεως, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἐναποτίθεται ὁλόκληρος ἡ παραγωγή.

Ὡς τὸ 1914 καὶ 1919 ἔγραφα ὅτι ἄνευ αὐτῶν ἡ μονομερῆς ὀργάνωσις καὶ παγίωσις τῆς Ἀγροτικῆς Πίστεως δὲν ἐξασφαλίζει πλήρως τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τοῦ Ἀγρότου. Ἀπαλλάσσει μὲν τοῦτον τῶν δεσμῶν τῶν τοκογλύφων, τοῦ ἐλευθερώνει τὴν ιδιοκτησίαν καὶ τοῦτον, ἀλλὰ ἡ παραγωγή του, ἡ ἀγροτικὴ αὐτῆ σὰρξ, θὰ εἶναι αἰχμάλωτος καὶ θὰ ἐξυπηρετῇ τοὺς διαφόρους διαμέσους κερδοσκόπους, τὸ λαίμαργον κεφάλαιον καὶ τὰ ἀχόρταγα αὐτοῦ ὄργανα.

Διὰ τὴν ἴδρυσιν τῶν Συνεταιρισμῶν τούτων, εἰς τὴν ὁποίαν σύντομα, πιεζόμενοι ὑπὸ τῆς ἀνάγκης θὰ ἐπιδοθῶμεν ἐν Ἑλλάδι, πρέπει νὰ ὑπολογίσωμεν καὶ εἰς ἄλλους συντελεστάς, διαφόρους ἐκείνων πού ὑπελογίσασμεν διὰ τοὺς Πιστωτικὸς Συνεταιρισμοὺς. Ἡ περιφέρεια, ὡς ἐξεθέσαμεν, ἐνὸς Πιστωτικοῦ Συνεταιρισμοῦ, πρέπει νὰ εἶναι στενὴ, ἐνῶ ἐνὸς συνεταιρισμοῦ ἐπεξεργασίας, συσκευῆς, βιομηχανοποιήσεως καὶ πωλήσεως γεωργικῶν προϊόντων πρέπει νὰ εἶνε εὐρεία. Διὰ τὴν λειτουργίαν ἐνὸς Συνεταιρικοῦ ἐλαιουργικοῦ ἐργοστασίου, ἀπαιτοῦνται ἱκαναὶ ποσότητες ἐλαίων. Ἡ ἴδρυσις ἐνὸς ἐργοστά-

σίου διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν, ἐπιλογὴν καὶ συσκευὴν τῶν σὺκων ἐντὸς καταλλήλων κυτίων, θὰ στηριχθῆις μίαν ὄσβαρὸν ποσότητα τοῦ προϊόντος. Ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ἰδρύσεως ἐνὸς Συνεταιρισμοῦ διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἐργοστασίων, διὰ τὴν διατήρησιν καὶ ἀπὸ κοινοῦ πώλησιν κηπουρικῶν καὶ λαχανικῶν ἐν γένει, ὅπως καὶ διὰ τὰ σύκα καὶ διὰ τὸ ἔλαιον καὶ διὰ τὰ κρασιά, τὸν λίνον καὶ τὰ ἄλλα προϊόντα, θὰ στηριχθῆι ἀπάνω σὲ ἓνα μέγαλον ἀριθμὸν συνεταίρων μὲ εὐρείαν ἔκτασιν καὶ μεγάλην παραγωγὴν.

Ἡ ἀνοικοδόμησις ἀποθηκῶν πρὸς ἐναποθήκευσιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἐνὸς Συνεταιρισμοῦ, ἀπαιτεῖ σοβαρὸν ποσὸν παραγωγῆς, ἵνα αἱ δαπάναι διὰ τὴν παραλαβὴν, ζύγισιν, φύλαξιν, τόκους ἀποσβέσεως κλπ. ὑποβιβάζονται κατ' ἀναλογίαν εἰς τὸ ἐλάχιστον.

Ἀκόμη, ὅπως εἰς ἄλλο κεφάλαιον εἶπομεν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Πιστωτικὸς Συνεταιρισμοὺς, δύνανται νὰ εἶναι μέλη καὶ ἀπὸ ἄλλας περιφερείας, ἀρκεῖ ἡ παραγωγή τῶν προϊόντων τῶν νὰ εἶναι ἐντὸς τῆς περιφερείας τοῦ Συνεταιρισμοῦ, τὴν ὁποίαν περιφέρειαν καθορίζουν Γεωγραφικοὶ καὶ Συγκοινωνιακοὶ ὄροι. Οἱ συνεταίρισμοι ἐπίσης οὗτοι ἔχουν ἀνάγκην εἰδικοῦ προσωπικοῦ μὲ εἰδικὴν πείραν καὶ μόρφωσιν καὶ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον πρέπει νὰ ἔχη καὶ εἰδικότητα, ἀλλὰ ἰδίως συνειδήσιν τῆς λεπτότητος τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ εἶδους καὶ τὴν σοβαρότητα τῆς διαχειρίσεως.

Εἶναι διάφορος ἡ διαχείρησις ἐνὸς πιστωτικοῦ Συνεταιρισμοῦ, ἀπὸ τὴν πολυσχιδῆ διαχείρησιν ἐνὸς Συνεταιρισμοῦ συσκευῆς, ἐπεξεργασίας, βιομηχανοποιήσεως καὶ πωλήσεως. Διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖται εἰδικοποίησις τῶν Συνεταιρισμῶν τούτων, ἐπιμεμελημένη ἐκλογή εἰδικοῦ προσωπικοῦ καὶ συνειδητῆ παρακολούθησις ἐκ μέρους τῶν Διοικούντων.

Ἐπίσης ἐφ' ὅσον εἰς τοὺς Συνεταιρισμοὺς ἀποβλέπομεν καὶ ὡς εἰς συντελεστὰς μίας ἄλλης ἠθικωτέρας καὶ δικαίας ἐν τῇ κινήσει κοινωνίας καὶ πιστεύωμεν ὅτι τοῦτο τὸ ἐξασφαλίζωμεν διὰ τῆς διαρκοῦς ἐπαφῆς τῶν μελῶν πού πραγματοποιεῖται μόνον εἰς τὴν στενὴν περιφέρειαν, ἡ ὁποία μᾶς ἐγγυᾶται τὴν

ομαδικήν ἀλληλεγγύην, δὲν εἶναι ἐπιτετραχημένον νὰ συνυφά-
νωμεν παρὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν θέσιν τῶν πραγμάτων ὅλας
αὐτὰς τὰς πολυπλόκους ἐργασίας μὲ τοὺς Πιστωτικούς Συνε-
ταιρισμούς. Διότι ἀκόμη εἰς κάθε κρίσιν ἐνὸς προϊόντος, ἰδίως
ὅταν θὰ ἔχωμεν παραγωγήν πολὺ μεγαλυτέραν τῆς κατανα-
λώσεως, ἢ δημιουργοῦνται ἐξ αἰτίας πολλῶν λόγων ἀθροαί
προσφοραὶ ἢ ἡ κρίσις προέρχεται ἔξωθεν, ἔνεκεν τεχνικῶν,
φυσικῶν ἢ καὶ ἀπροόπτων ἀφορμῶν, πού δυνάτον νὰ περιο-
ρίσουν ἢ καὶ νὰ σταματήσουν τὴν κατανάλωσιν, θὰ συγκλονί-
ζεται τὸ ὅλον οἰκοδόμημα, διότι εἰς τὰς κρίσεις δημιουργεῖ-
ται ψυχικὴ καὶ τῆς σκέψεως σύγχυσις ἢ ὁποία τροφοδοτου-
μένη καταλλήλως ἀπὸ τὰ ἀλληλοσυγκρουόμενα καὶ πληττό-
μενα ὑπὸ τῶν Συνεταιρισμῶν συμφέροντα, θὰ συνταράσση
καὶ τὸν Πιστωτικὸν σκοπὸν, ὡς διετυπώσαμεν τοῦτον, μετὰ
τοῦ προμηθευτικοῦ, θὰ σείεται ὁ ψυχικὸς δεσμὸς καὶ θὰ πάθη
μαρασμὸν ἐκ τῆς ἀτάκτου καὶ τῆς τρικυμιώδους ἀνατροφῆς
καὶ ὁ ἠθικοπλαστικὸς σκοπὸς, ὅστις ἀναπτύσσεται ἐν τῇ γα-
λήνῃ καὶ τῇ ψυχικῇ ἡρεμίᾳ, τὴν ὁποίαν δὲν δύνανται νὰ καυ-
χηθοῦν ὅτι ἐγγυῶνται αἱ συνταρακτικαὶ περίοδοι, ὅπως μαρ-
τυρεῖται ὅτι καὶ ὁ παγκόσμιος συγκλονισμὸς δὲν προήγαγε
τὴν συνείδησιν καὶ τοὺς χαρακτῆρας, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐχαλά-
ρωσε τούτους, ἐὰν δὲν ἐπέφερεν, ὅπως ὑποστηρίζεται ὑπὸ πολ-
λῶν, βαθυτέραν ἠθικὴν κατάρρευσιν.

Ὁ κύριος σκοπὸς τῶν Σταφιδικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ τὰ δάνεια

Καίτοι ἐν συντομίᾳ ἠσχολήθημεν περὶ τῶν παραγωγικῶν
καὶ πωλήσεως Συνεταιρισμῶν, θὰ ὁμιλήσωμεν εἰδικῶς ἐδῶ
περὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς πωλήσεως τοῦ σταφιδοκάρπου.

Διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ τοῦ προϊόντος τούτου, ἔπρεπε νὰ
τηρηθῇ ἡ αὐτὴ βᾶσις πού ἐξεθέσαμεν, διότι δὲν εἶναι δυνατόν
χωρὶς διαταραχὴν, πού θὰ ἐκδηλοῦται διαρκῶς, νὰ παραμερί-
ζωνται θεμελιώδεις ἀρχαί. Τοῦτο ὑπῆρξε σφάλμα τερπείας
ἐκτάσεως διὰ τὴν ὅλην ὀργάνωσιν.

Αἱ σταφιδικαὶ περιφέρειαι τῆς Πελοποννήσου ἴδρυσαν

συνεταιρισμοὺς μὲ Μικτοὺς σκοποὺς, ἀλλὰ ἐπροπαγάνδισαν ὑπερβολικὰ τὸν σταφιδικόν, ἐνῶ κατ' οὐσίαν ἀπάνω εἰς τὸν Πιστωτικόν ἐστάθησαν. Αὐτὸς δὲ παίζει εἰς τὰς σταφιδοφόρους ἐπαρχίας, εἰς τὰς μεγάλας ἰδίως ἐκτάσεις πού θάλλει ἢ Κορινθιακὴ σταφίς, τὸν σπουδαιότερον ρόλον. Ὁ δανεισμὸς κατέστη ἐκεῖ ὑποχρεωτικὸς καὶ πολλῶν τὸν προέβαλλον ὡς ἀπειλὴν διαταράξεως τῆς δημοσίας τάξεως πρὸς ἐπέμβασιν τοῦ Κράτους διὰ μεγαλύτερον δανεισμόν. Ὑπάρχουν περιφέρειαι πού διὰ δανείων λαμβάνουν τὴν ἀξίαν ὅλης τῆς ἠρτημένης ἐσοδείας των, τῆς ὁποίας δὲν ἔγινε ἀκόμη ἡ συγκομιδὴ καὶ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς ἀσθενείας καὶ θεομηνίας. Ὁ δανεισμὸς εἶναι κατάστασις παγία ἐκεῖ καὶ ἀνάγκη ἐπικίνδυνος διὰ τὴν δανειζομένην αὐτὴν τάξιν, καὶ ἐπιβάλλεται ἐπείγοντως νὰ ληφθοῦν μελετημένα ριζικὰ μέτρα. Ποῖα τὰ αἴτια ἐν ἐκτάσει, δὲν εἶναι ἔργον τῆς παρούσης μελέτης· μόνον σημειώνομεν ὅτι ἡ ἔλλειψις αὐτοτελοῦς ἐπαγγελματικῆς συνειδήσεως τῆς μικροαγροτικῆς τάξεως, ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴν προσωπικὴν ἐργασίαν, τὸ πολυδάπανον τοῦ εἶδους, ἡ ζωὴ τὴν ὁποίαν ἤρχισαν νὰ διάγουν κατ' ἀπομίμησιν τῶν ἐπιφανῶν τοῦ τόπου, ὡς ἀρέσκονταί τινες νὰ ἀποκαλοῦνται, πού τὴν ἐδανείσθησαν ἐκ τῶν μεγαλονπόλεων, χωρὶς μέτρον καὶ ἰσολογισμόν δαπάνης ἀπάνου εἰς τὰ μέσα πού διαθέτουν, ἡ ἔλλειψις προνοητικότητος, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ χαρακτηρίσωμεν ἀφροσύνην, δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ νὰ κάμουν ὥστε νὰ χαθῆ ἡ οἰκονομικὴ ἰσορροπία καὶ νὰ ἀπειλεῖται ἐκτροχιασμὸς διαρκῶς.

Ἴσως ὑποστηρηχθῆ ὅτι ἡ ροπή τοῦ δανεισμοῦ πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν ὀφείλεται εἰς ἄλλους συντελεστάς, δηλαδὴ εἰς τὰς ἀσφυκτικῶς βιβρίας φορολογίας τοῦ Κράτους, εἰς τὴν ἀκριβείαν ἐπομένως τῆς ζωῆς. Ὁχι! Διότι ἡ ἐκ τούτου κρίσις εἶναι γενικὴ, εἶναι καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος καὶ ἴσως ἡ κατάστασις τὴν ὁποίαν ἀφήνει ἡ Ἀμερικὴ νὰ δυσχεραίνηται, νὰ ἐπικρατοῦσιν ὡς ἰσχυρίζονται πολλοί, τὴν καὶ ἰσορροσίαν τοῦ μέχρι θεμελιῶν διασραγέντος ἀστικοῦ καθεστώτος. Ἐξετάζω τὸν Ἑλληνικὸν Ἀγροτικὸν Λαὸν κατὰ περιφερείας, καὶ εὐρίσκω ὅτι αἱ σταφιδικαὶ περιφέρειαι κατὰ μεγάλην πλειονοψη-

φίαν ἄνευ τοῦ δανεισμοῦ δὲν δύνανται νὰ κινηθοῦν καὶ δὲν ἔχουν πρόγραμμα καὶ προβλέψεις μὲ νοῦν διὰ νὰ δημιουργήσουν μίαν θετικὴν κατάστασιν. Προχωρεῖ ἡ πλειονοψηφία μὲ ἀφροσύνην στὸ σκότος χωρὶς μελέτη, ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλας περιφερείας, τὴν ζωὴν τῶν ὁποίων δὲν θὰ ἐπιχειρήσω ἐδῶ νὰ παραβάλω διὰ νὰ συγκρίνω τὴν κατάστασιν, ἀρκοῦμενος μόνον νὰ παραθέσω ἓνα ἔγγραφο πού ἔλαβα ὡς Διευθυντῆς τῆς Κεντρικῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης ἀπὸ πρόεδρον συνεταιρισμοῦ καὶ διδάσκαλον κοινότητος τοῦ τέως δήμου Ἀλαγωνίας.

Τὸ ἔγγραφο ἔχει ἐπὶ λέξει ὡς ἐξῆς: «Τὴν ὑπ' ἀριθ. 845 »ἐγκύκλιόν Σας, ὅπως ἐν Γενικῇ Συνελεύσει διδάξωμεν οἰκο- »νομίαν καὶ ἐργασίαν ἐλάβομεν. Δὲν εὐρίσκομεν σκόπιμον νὰ »ἀπασχολήσωμεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τὴν Συνέλευσιν, »διότι τὸ αἶσθημα αὐτὸ τὸ ἔχουν ὅλα τὰ χωριά μας πολὺ ἀνε- »πτυγμένον. Ὁ χωρικός ἐδῶ δὲν σπαταλᾷ καὶ μιὰ πεντάρα ἐὰν »ἐξοδεύσῃ θὰ ὑπολογίσῃ καλὰ τὸ σκοπὸ ὅλα τὰ κανονίζει μὲ »μέτρο γιὰ νὰ μὴ ἐξευτελισθῇ τὴν ἄλλη ἡμέρα καὶ γυρεῦει »δανεικά. Γι' αὐτὸ τόσα χρόνια ὁ Συνεταιρισμὸς μας οὔτε ἐ- »δάνεισε οὔτε ἐδανείσθη.

»Οἱ χωρικοὶ τοῦ δήμου μας εἶναι πολὺ προνοητικοί· ὅ,τι »θέλει τὸ σπῆτι τους τὸ παράγουν μόνοι τους· τὰ σκόρδα τους, »τὰ φασόλια τους, τὸ παστό τους, τῆς κότες τους, τὰ αὐγά τους »τὸ γάλα τους, τὸ κασίκι τους τὸ Λαμπριάτικο τὸ ἔχουν ἀπὸ »τῆ γίδα τους, καὶ τὸ ἀλεῦρι τους ἢ τὸ σιτάρι τους τὸ ἀγορά- »ζουν καὶ τὸ ἐναποθηκεύουν γιὰτὶ δὲν κάνουν ἀρκετό. Ἡ μάννα »ἀπὸ μικρὰ πού εἶναι τὰ κορίτσια τῆς καὶ τὰ ρίχνει στὴ δου- »λειά, ἀρχίζει καὶ τοὺς φτιάνει τὴ προικα, σὲ χρήσιμα εἶδη »ρουχικὰ μὲ μέτρο· ἀφοῦ εἶνε ἔθιμο, ὅλη ἡ φαμίλια ἐργάζεται »μὲ ὁμόνοια καὶ ἀξεσουναρίστα.

»Γιὰ τὴν ἐργασία φεύγουν ἄφωτα, ἐπειδὴ ὁ Ἀλαγωνίσιος δὲν »ἔχει ἐδάφη εὐφορα· πάνου στὰ βουνὰ εἰς τὸν Ταῦγστο ἐργάζε »ται καὶ παρῖγει λίγα κεράσια, λίγα καρύδια, κάστανα, πα- »τάτες καὶ ξύλα ἀπὸ τὸ βουνὸ κατεβάζουν πέντε ὥρες κακὸ »δρόμὸ καὶ πουλᾶνε στὴ Καλαμάτα καὶ τὴ Σπάρτη.

» Ἡ ζωὴ τους εἶναι ἀφαιρέσητε τὴν ὑπερβολικὴ ἐργασία μέ-
» σα εἰς τὰ κατσάβραχα δὲν εἶναι στερημένη· ζοῦν μὲ μέτρο.

» Κύριε Διευθυντά· ἐγὼ ὁ Πρόεδρος ἔκαμα πέντε χρό-
» νια διδάσκαλος σὲ σταφιδικὴ περιφέρεια καὶ τώρα ποῦ
» εἶμαι ἐδῶ βλέπω ποιά διαφορὰ ὑπάρχει. Ἐκεῖ δὲν εἶναι ἐρ-
» γατικοὶ ὅπως ἐδῶ. Ἔχουν εὐφορώτατα ἐδάφη καὶ ἐν τού-
» τοις τὴν πατάτα, τὰ λαχανικά, τὴν ντομάτα, ὄλα, καὶ αὐτὰ
» τὰ κρεμμύδια, τὰ ἀγοράζουν. Οἱ περισσότεροὶ δὲν ἔχουν τὴν
» γίδα τους, δὲν ἔχουν τὴ κότα τους, δὲν ἔχουν αὐγὸ. Μονάχα
» τοὺς βλέπεις μὲ ἐξωτερικὴ πολυτέλεια καὶ ἐπίδειξι στὰ πανη-
» γύρια· εἶναι σπάταλοι, δὲν κάνουν προϋπολογισμό, δὲν ἔχουν
» μέτρο. Σοῦ προσφέρουν στὸ σπῆτι τους λικέρ τῆς μόδας καὶ
» γλυκὸ ἀγοραστὸ τῶν πόλεων σὲ κεντητὰ σερβίτσια εὐρωπαϊ-
» κά μὲ ἀσημοπερασμένα κουταλοπήρουνα, ποῦ ἀξίωσαν μαζὺ μὲ
» τὰ ἄλλα ἐπιδεικτικὰ πράγματα νὰ πάρη προικιδὸ ἢ νύφη γιὰ
» νὰ φανοῦν ὅτι εἶνε ἐξευγενισμένοι. Ἀκολουθοῦν τὴν μόδα τῶν
» πόλεων· βλέπετε ἄνδρες καὶ γυναῖκες νὰ μιμοῦνται εἰς τὰς ἐκ-
» δηλώσεις τὰς ἐκφραλισμένας ροπὰς τῶν μεγάλων πόλεων, αἰ-
» τινες ἐπεκτείνονται ὡσὰν φθοροποῖδς ἐπιδημία, νὰ ἀντιγρό-
» φουν τῆς μόδες ποῦ ἐμφανίζονται ἠχοκότες τῶν Παρισίων, ποῦ
» ἐπιδεικνύονται γιὰ νὰ προσελκύσουν ἐκεῖ τοὺς φαύλους καὶ
» τοὺς ἐκφύλους ἀριστοκράτας καὶ πλοῦτοκράτας, νὰ τοὺς δια-
» θέσουν τὸ ἐμπόρευσμά τους, ποῦ αἱ ἴδιαι εἶνε καὶ ἐμπόρευμα
» καὶ πωλήτρια. Γιὰ τοῦτο χάνεται σὺν τῷ χρόνῳ ἡ γραφικὴ
» Ἑλληνικὴ ἐνδυμασία ποῦ εἰς τὴν ἀπλήρως φυσικὴ ζωὴ μας,
» παρουσίαζεν ἀγγελικὴ τὴ μορφὴ τῆς ἀπροσποίητης χωριατω-
» πούλας.

» Σ' ἓνα χωριὸ ποῦ εἶμουνα μὲ διακόσια πενήντα σπῆτια
» εἰργάζοντο δώδεκα μαγαζιά καὶ εἰσέπραττον κατὰ τοὺς ὑπο-
» λογισμοὺς μου τοῦλάχιστον τέσσερες χιλιάδες δραχμὲς τὴν ἡ-
» μέρα· ἐλειτούργουν ἀκόμη δύο χαρτοπαίγνια. Ἐνας μοῦ ἔλε-
» γεν ὅτι εἰσέπραττε τετρακόσιες δραχμὲς τὴν ἡμέρα ἀπὸ καφ-
» φέδες καὶ τσιγάρα. Τὴν ἡμέρα τοῦ δανεισμοῦ τὴν περίμεναν
» στὸ Συνεταιρισμὸ σὰν Λαμπρὴ καὶ δὲν ἄκουγες δημοσίᾳ ἄλ-
» λα παράπονα, παρὰ μόνον ὅτι πῆραν λίγα. Ἐνῶ ὁ Ἀλαγώνιος.

»για να του εἴπῃς ὅτι χρωστάει εἶναι σὺν τὸν γυρίζῃς μου-
 »τζουρωμένον εἰς τὸ χωριό. Σᾶς παρουσιάσω ὅλα αὐτὰ γιὰ νὰ
 »σᾶς κατατοπίσω πλήρως στὴν κατάστασι τῆς περιφερείας
 »μας καὶ γιὰ νὰ ἰδῆτε πόσον ζοῦμε διαφορετικώτερα καὶ καλ-
 »λίτερα ἀπὸ τῆς σταφιδικῆς περιφέρειας.»

Εἰς τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἀπῆντησα διὰ προσωπικῆς ἐπιστο-
 λῆς πρὸς τὸν Πρόεδρον, ἡ ὁποία εἶχεν ἐν περιλήψει ὡς ἑξῆς.

«Ἡ ἐγκύκλιος ποὺ ἐστάλη ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἦτο γενικὴ.
 »Ἡ προνοητικότης, ἡ οἰκονομία καὶ ἡ ἐργατικότης τῶν Ἀλα-
 »γωνίων εἶναι γνωστὰ καὶ εἶναι τίτλοι τιμῆς δι' αὐτούς. Ἡ
 »Ἀγροτικὴ Ἑλλάς ἐὰν σᾶς μιμηθῇ θὰ ἐξασφαλίσῃ μέλλον εὐ-
 »τυχέστερον.

»Πάντοτε νὰ ἀγρυπνῆτε νὰ μὴ σᾶς δηλητηριάσουν τὴν φυ-
 »σικὴν σας ζωὴν οἱ ξένοι, οἱ κατ' ἔτος παραθερίζοντες κάτοι-
 »κοι τῶν πόλεων. Εἶναι ἀνάγκη τὰς ὠρισμένας περιφερείας
 »τῆς χώρας μας νὰ τὰς ἔχωμε ὡς ὑπόδειγμα γιὰ ἐκείνους ποὺ
 »λένε ὅτι δὲν διατηροῦνται στὴν ἐποχὴ μας αἱ ἰδέαι αὐταὶ καὶ
 »ὅτι πολιτισμὸς εἶναι ὁ ἐκφαλισμὸς τῶν πόλεων ποὺ μᾶς εἰ-
 »σήγαγον ἔξωθεν καὶ τὸν μεταδίδουν καὶ εἰς τὰ χωριά.

»Ζηλεύω τὴν θέσιν σας ὡς διδασκάλου στὸ χωριό. Τὸ πᾶν
 »στά χέρια τοῦ φιλοσοφημένου διδασκάλου εἶνε. Διδάξατε τὴν
 »φυσικὴν αὐτὴν ζωὴν, ὑμνήσατέ τὴν, ἀνυψώσατέ τὴν στὴ συ-
 »νείδησι τοῦ χωριοῦ. Βγάλτε τοὺς τὴν ἰδέαν ὅτι εἶνε κατάστα-
 »σις ἀνάγκης, διδάξατέ του μόνον ἀνάλογον πρὸς τὰς φυσικὰς
 »του δυνάμεις ἐργασίαν καὶ παρουσιάσατε τὸ βάθος, τὴν σάπια
 »κατάστασι τῶν πόλεων ποὺ γαργαλίζει τοὺς πάντας ἢ ψευτιά,
 »ἢ ζωὴ τῆς ἐπιφανείας. Ἐργασθῆτε νὰ τοὺς ἀνυψώσητε εἰς
 »τὴν συνείδησιν τῶν ἰδίων, νὰ τοὺς κινήσητε τὴν ἀγάπην καὶ
 »τὴν ἐκτίμησιν τῶν πρὸς τὸ ἐπάγγελμά τους, νὰ πιστεύσουν
 »συνειδητῶς ὅτι ἡ ὑπαιθρὸς εἶναι ὁ Παρτίδειςος ποὺ θὰ μεί-
 »νουν οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, ὅτι αἱ πόλεις εἶναι τόπος κολάσε-
 »ως γιὰ τὰ παρασιτικὰ ἐπαγγέλματα, γιὰ τοὺς ἄφρονες.

»Αἱ σταφιδικαὶ περιφέρειαι θὰ διατρέξουν κρίσιν καὶ κιν-
 »δύνους μέχρις ὅτου καὶ τὸ εἶδος τοῦτο πέσῃ εἰς τοὺς πραγμα-
 »τικὸς ἀγρότας, εἰς τοὺς αὐτοκαλλιεργητὰς καὶ ἀπομακρυν-

»θοῦν ἐκεῖνοι πού δὲν συμβάλλουν εἰς τὴν παραγωγὴν, ἀλλὰ
 »ζοῦν εἰς βάρος αὐτῆς καὶ γίνονται παράδειγμα ἀμελετήτου
 »καὶ ἀλογίστου ζωῆς πού δὲν προσαρμόζει εἰς τοὺς οἰκονομι-
 »κούς καὶ φυσικοὺς ὄρους τῆς ἀγροτικῆς κοινωνίας. Τότε καὶ
 »οἱ καλλιεργηταὶ τῆς σταφίδος θὰ τρομάζουν τὴν δουλείαν
 »τοῦ χρέους».

Αὕτη ἐν συνόψει ἦτο ἡ ἀπάντησις πρὸς τὸν διδάσκαλον
 τῆς κοινότητος τῆς Ἀλαγωνίας, ὅστις ἦτο καὶ πρόεδρος
 τοῦ Συνεταιρισμοῦ. Ἀκόμη πολλὰ ἄλλα παραδείγματα ἔχομεν
 πού μαρτυροῦν ὅτι, ἡ πιστωτικὴ ἀνάγκη ἔχει ἐξαιρετικῶς πρω-
 τεύουσαν θέσιν εἰς τοὺς Συνεταιρισμοὺς τῆς Πελοποννήσου.
 Ἐπομένως ἡ ὀνομασία τοῦ συνεταιρισμοῦ ὡς Σταφιδικοῦ, ση-
 μαίνει σήμερον ὅτι εἶναι Πιστωτικὸς Συνεταιρισμὸς σὲ στα-
 φιδικὴ περιφέρειαν.

Νὰ Καλλιεργηθῇ ἐκεῖ συνείδησις τάξεως

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ σταφιδικοῦ σκοποῦ εἰς τοὺς Συνεταιρι-
 σμοὺς τούτους ἐπέτρεψε τὴν συμμετοχὴν ὄλων ἐκείνων πού ἔ-
 χουν ὡς περιουσίαν σταφίδαμπέλους, ἀδιάφορον ἂν ἔχουν κύ-
 ριον ἐπάγγελμα τὴν γεωργίαν. Ἐδῶ διεφήμισαν τὴν ὀργάνω-
 σιν τοῦ εἶδους καὶ ὄχι τῆς ἀγροτικῆς πίστεως τῆς σταφιδικῆς
 τάξεως. Διὰ τοῦτο εἰς πολλὰς περιφερείας ἠγοῦνται ἐκεῖνοι
 πού αἱ συνθῆκαι τῆς ἀγροτικῆς Ἑλλάδος ἐπιβάλλουν νὰ ἐκτο-
 πισθοῦν, καὶ τὴν γῆν πού δὲν ἠμποροῦν νὰ τὴν παρακολουθή-
 σουν, νὰ τὴν προαγάγουν καὶ νὰ τὴν καταστήσουν προσοδο-
 φόρον, νὰ τὴν ἀφήσουν εἰς τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος καλλιεργητὰς
 τῆς σταφίδος, εἰς τοὺς πραγματικοὺς ἐργάτας αὐτῆς. Οἱ ἐκ
 κληρονομίας ἐργολάβοι οὗτοι τῆς γῆς, οἱ ἐπιχειρηματῆαι καὶ
 ἐπὶ τῆς σταφιδοκαλλιεργείας, ἐπιβάλλεται νὰ παραμερίσουν
 καὶ νὰ δημιουργηθῇ συνείδησις, ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἔχουν καμ-
 μίαν ἐπαγγελματικὴν συγγένειαν μετὰ τῶν αὐτοκαλλιεργητῶν
 καὶ τῶν μικροῖδιοκτητῶν, ἀλλὰ τὸναντίον εἶναι τὰ ἐμπόδια
 τῆς ἐπαγγελματικῆς των ἐπεκτάσεως, προόδου καὶ ἀλληλεγγύου
 ὁργανώσεως.

Τώρα εὐρήκαμεν γενικευμένην μίαν τοιαύτην κατάστασιν,

μὲ τοὺς ὀργανισμοὺς στὰ χέρια τῆς τάξεως αὐτῆς, χωρὶς οὐσιαστικῶς νὰ συμμετέχη ἐν τῇ διοικήσει καὶ ὁ αὐτοκαλλιεργητής, ἐπομένως παραμερίζεται καὶ εἰς τὴν κατανομήν τῆς πίστεως, διότι δὲν ὑπολογίζεται ὡς ἴσος. Ἀπάνω στὴ κατάστασιν αὐτὴν ἐστάθηκα ὡς μελετητὴς ἐπὶ μακρὸν καὶ ἀπεμακρύνθη μὲ τὴν γνώμην ὅτι ὡς ἔχει, οὔτε συμφέρον, οὔτε εὐκολον εἶναι νὰ τὴν ἀνατρέψωμεν, ἀλλὰ ἐπιβάλλεται ἵνα οἱ μελετηταὶ τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς χώρας μας, οἱ φανατισμένοι συνεταιρισταὶ καὶ συνειδητοὶ συνεταιῖροι, νὰ καλλιεργήσουν μέσα στοὺς Συνεταιρισμοὺς συνειδησιν τάξεως καὶ μικρὸν κατὰ μικρὸν νὰ ἐκτοπισθοῦν τὰ ξένα πρὸς αὐτὴν στοιχεῖα.

Κοινὴ Ἐναποθήκευσις

Εἰς τὰς σταφιδικὰς περιφερείας ὁ διαφημιζόμενος ὡς κύριος σκοπὸς ἢ πώλησις τοῦ σταφιδοκάρπου, θὰ λάβῃ μορφήν κοινῆς ἐναποθηκέυσεως. Εἰς πολλὰς περιφερείας τοῦτο διενεργεῖται σήμερον καὶ μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ ἐξελίχθη ἡ συνεταιρικὴ σταφιδικὴ πρόοδος. Ἡ κοινὴ ἐναποθήκευσις ὡς ἔχει ἡ γενικὴ κατάστασις, εἶναι στοιχεῖον μεγαλυτέρας ἐξασφαλίσεως καὶ τοῦ Πιστωτικοῦ σκοποῦ, διότι ὁ συνεταιῖρος ὁ κακόπιστος μὲ ὀλιγωτέρους δισταγμοὺς παραδίδει τὸ προϊόν του, παρὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν μικρέμπορον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τμηματικῶς μετὰ ἐπανειλημμένας ἀναβολὰς, κρατῶν πρῶτος αὐτὸς το πρὸς τὸν συνεταιῖρον δάνειόν του πού ἔδωκεν εἴτε εἰς χρῆμα εἴτε εἰς εἶδη, μὲ ὑπερβολικὴν τιμὴν καὶ τόκον, ἀφοῦ εἶχεν τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ τοῦ παρέδιδε τὸν σταφιδόκαρπον. Καὶ τοιοῦτοτρόπως οἱ ἀλόγιστοι συνεταιῖροι παρασύρονται εἰς μεγαλύτερον δανεισμόν καὶ μεγαλυτέρας δαπάνας, χωρὶς νὰ δύναται ἀπέξω ἀπὸ τοὺς ὀργανισμοὺς νὰ τοὺς παρακολουθήσῃ ὁ Συνεταιρισμὸς καὶ νὰ τοὺς πασσαλώσῃ μέσα εἰς τὸ πλαίσιον τῆς συνεταιρικῆς ἀγωγῆς, ἢ ὅποια διδάσκει αὐστηρὰν οἰκονομίαν καὶ περιορισμὸν τῶν δανείων ἐντὸς τῶν ὀρίων πού ἐξυπηρετοῦν τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς.

Αἱ προφυλάξεις καὶ τὰ ἀσφαλιστικὰ μέτρα ἐπιβάλλεται νὰ λαμβάνωνται, διότι οἱ Συνεταιρισμοὶ σήμερον καὶ ἐπὶ μακρὸν ἀκόμη δὲν εἶναι ἔργον συνεταιρικῆς συνειδήσεως μιᾶς τάξεως, δὲν εἶναι συγκρότημα μετὰ μακρὰν ἠθικοπλαστικὴν ἐργασίαν τῶν παρασκευαζομένων μὲ τὰς ὑγιεστεράς ἀρχὰς τοῦ δικαίου, διὰ νὰ μὴ ἀποβλέπωμεν καὶ εἰς ὅλα τὰ ἐξασφαλιστικὰ μέτρα. Οἱ Συνεταιρισμοὶ ἐπαναλαμβάνομεν, συνεκροτήθησαν μὲ δόλωμα τὰ οἰκονομικὰ ὄφελῃ. Αὐτὰ ἐπροπαγανδίσθησαν μὲθ' ὀρμῆς καὶ προχείρου ἐνθουσιασμοῦ. Διὰ τοῦτο, ἅς μὴ ἀξιούμεν ἐπιδεικτικῶς ἐκδηλουμένην συνεταιρικὴν συνείδησιν, ἀφοῦ δὲν εἰργάσθημεν συστηματικῶς πρὸς τοῦτο. Τώρα ὡς ἔχει ἡ κατάστασις, ἅς ἐργασθῶμεν πρὸς δημιουργίαν συνειδητῆς τάξεως εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς μας, περιδριζόντες τὰς παρεκβάσεις εἰς τὸ ἐλάχιστον. Καὶ μέσα στὰ συγκροτήματα αὐτὰ, ἀφοῦ τὰ ἐδημιουργήσαμεν καὶ τὰ ἐροίψαμε ἀπροπαρῶσκα εἰς τὸν ἀγῶνα χωρὶς νὰ τὰ διαπαιδαγωγήσωμεν, ἅς ἀγωνισθῶμεν μὲ πίστιν νὰ τὰ ἐξελιξῶμεν, ἅς ἐργασθῶμεν μέσα ἐκεῖ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ὁμοιογενείας, ἀλληλεγγύης, εὐφρείας συνεταιρικῆς συνειδήσεως καὶ τῆς κοινωνικῆς τῶν ἀποστολῆς. Τότε θὰ ἀδρανοῦν αἱ ἐξασφαλιστικαὶ σκέψεις καὶ θὰ θεωρῶνται ἀσεβεῖς.

Π ω λ ῆ σ ε ι ς

Ἡ κοινὴ ἐναποθήκευσις κάθε συνεταιρισμοῦ θὰ ἔχῃ τὸ καλὸν ὅτι θὰ παραμερίξῃ καὶ τοὺς διαφόρους διαμέσους μικροεμπόρους καὶ μεσίτας περὶ τῶν ὁποίων ἠσχολήθημεν. Θὰ εἶναι ἀκόμη τὸ πρῶτον κύτταρον τῆς ἐνιαίας ὀργανώσεως τῆς πωλήσεως σταφιδοκάρπον. Διότι αἱ τοπικαὶ σταφιδικαὶ ὀργανώσεις δὲν ἐπιτυγχάνουν τοῦ σκοποῦ τῆς πωλήσεως, δὲν εἶναι ἱκαναὶ μεμονωμένως νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν πίεσιν τῆς ὀργανωμένης καταναλώσεως καὶ τῶν ἠνωμένων ἐξαγωγέων τῆς αὐριον. Ἐνας μεγάλος Συνεταιρισμὸς, καὶ ἐὰν ἐναποθηκεύῃ ἀκόμη μεγάλας ποσότητας διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ δικαίαν τιμὰς, δὲν θὰ τὸ κατορθώσῃ, ἐφ' ὅσον ἄλλη περιφέρεια εἶναι ἀνοργάνωτος καὶ ἱκανοποιῇ ἐκεῖ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἡ κατανάλωσις.

Ἄλλὰ καὶ ἐὰν ὁ σταφιδικὸς κόσμος ἦτο ὀργανωμένος εἰς Συνεταιρισμοὺς μὲ σκοπὸν κοινῆς πωλήσεως, ἐφ' ὅσον θὰ δρῶσι μεμονωμένως, πάντοτε θὰ εἶναι ἔρμαιον τῆς κερδοσκοπείας καὶ τῆς καταναλώσεως, διότι καὶ ἐπιμένουσα μία περιφέρεια διὰ νὰ ἀναβιβάσῃ τὰς τιμὰς εἰς ἱκανοποιητικὰ καὶ δίκαια ἐπίπεδα, δὲν θὰ τὸ ἐπιτύχῃ, ἐφ' ὅσον ἄλλη περιφέρεια ὑπεχώρησε ἢ ἔτρεξε εἰς ἀναζήτησιν τῆς καταναλώσεως, ἀντὶ μὲ ἀπάθειαν νὰ ἀναμείνῃ ἐκεῖνη ἐκεῖ. Ἡ κοινὴ πώλησις, τότε ἔχει ἀποτελέσματα, ὅταν αἱ διάφοροὶ σταφιδικαὶ περιφέρειαι ὀργανωθῶν εἰς Ἐνώσεις τοῦ Δευτέρου βαθμοῦ καὶ αὗται εἰς Ἐνωσιν τοῦ τρίτου βαθμοῦ, ἢ ὅποια θὰ διαχειρισθῇ ἐνιαίως τὸ προϊόν, θὰ παρακολουθῇ τὴν κατανάλωσιν, θὰ καθορίξῃ τιμὰς ἱκανοποιητικὰς καὶ δικαίας οὕτως ὥστε, νὰ μὴ πιέξῃ καὶ τὴν κατανάλωσιν, διότι αἱ μεγάλαί τιμαὶ μὲ πίεσιν τῆς καταναλώσεως δὲν εἶναι συμφέρον διὰ τὸ μέλλον τῆς παραγωγῆς. Ἡ κεντρικὴ αὕτη Συνεταιρικὴ Ὀργάνωσις, πρέπει νὰ γίνῃ ὁ ρυθμιστὴς τοῦ προϊόντος ὅστις θὰ ἐξασφαλίσῃ δικαίαν τιμὴν διὰ τὴν παραγωγὴν καὶ κατανάλωσιν, ἀναλόγως τῶν δημιουργουμένων συνθηκῶν, θὰ ἔχῃ τὴν εὐχέρειαν νὰ ἐπικοινωνήσῃ καὶ συνθηκολογήσῃ μετὰ τῶν συναγωνιστῶν τοῦ προϊόντος εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς καταναλώσεως, καὶ νὰ ἐπιβηθῆσῃ τὴν δημιουργίαν συνεταιρικῶν βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων διὰ βιομηχανοποίησιν τοῦ εἴδους. Σὺν τῷ χρόνῳ θὰ παγιώσῃ μίαν κατὰστασιν, καὶ ὁ σταφιδικὸς κόσμος θὰ ἀφεθῇ μετ' ἐπιποσύνης εἰς τὰς ὀργανώσεις του, αἵτινες θὰ προσφέρουν τμηματικῶς καὶ κατὰ περιόδους τὸ ἀπαιτούμενον διὰ τὴν κατανάλωσιν ποσὸν οὕτως ὥστε, νὰ τροφοδοτῆται ρυθμικῶς χωρὶς στέρησιν καὶ ἄλλοτε μὲ ὑπερπροσφοράν. Θὰ παύσῃ δὲ ὁ παραγωγὸς νὰ εἶναι ἔμπορος καιροσκόπος τῆς τιμῆς τῆς παραγωγῆς του, καὶ δὲν θὰ παριστάμεθα θεαταῖ τοῦ φαινομένου εἰς τὸν αὐτὸν συνεταιρισμὸν νὰ ἀπολαμβάνουν τιμὰς διαφόρους ἕνας ἕκαστος συνεταιρὸς, ἀναλόγως τῆς τιμῆς ποὺ συνήντησε τὸν χρόνον ποὺ ἀπεφάσισε νὰ πωλήσῃ. Ὁ παραγωγὸς πρέπει νὰ εἶναι θετικιστὴς καὶ ὄχι τυχοδιώκτης καὶ καιροσκόπος. Ἐπιβάλλεται νὰ προσφέρῃ διὰ τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ ὅλας τὰς ἐπο-

χὰς μέχρι τέλους τοῦ σταφιδικοῦ ἔτους, καὶ οὕτω θὰ ἔχη τὴν μέσσην, τὴν πραγματικὴν τιμὴν.

Ἡ Ἀνατολικὴ Μεσσηνία τὴν κοινὴν ἐναποθήκευσιν ἤρχισεν ἀπὸ τὸ 1926. Ἀπὸ τὸ τρέχον ἔτος (1928) γίνεται ἀπαρχὴ κοινῆς πωλήσεως πρὸς ἀναφέραμεν. Εἰς ἐξήκοντα συνεταιρισμοὺς ἀπεριορίσθαι εὐθύνης σταφιδικῶν κοινοτήτων με στενὴν περιφέρειαν, τῶν ὁποίων τὰ μέλη εἶνε αὐτοκαλλιεργηταὶ καὶ συμμετέχουν οἱ Συνεταιρισμοὶ οὗτοι εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν, τὸ διετύπωσα τοῦτο καταστατικῶς.

Ἡ Διάταξις αὕτη ἔχει ὡς ἐξῆς :

« Ἐκ τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἢ σταφίς ὅλων τῶν μελῶν ἐναποθηκεύεται ἐξ ὀλοκλήρου εἰς κοινὰς ἀποθήκας ἐπ' ὀνόματι τοῦ Συνεταιρισμοῦ κατὰ ποιότητος. Τὸ ἐν τέταρτον τοῦλάχιστον τοῦ ἐναποθηκευθέντος ποσοῦ καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἐκάστου μέλους, πωλεῖται τμηματικῶς ἀπὸ κοινού καὶ διὰ κοινὸν λογαριασμὸν μέχρι τέλους τοῦ σταφιδικοῦ ἔτους, οὕτως ὥστε ὁ παραγωγὸς συνεταιρὸς νὰ ἀπολαμβάνῃ τὴν πραγματικὴν, τὴν μέσσην τιμὴν. Τὴν τμηματικὴν πώλησιν διενεργεῖ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον συμφώνως πρὸς τὸν ἐπὶ τούτῳ ὀργανισμόν, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ καθορίζηται ὁ τρόπος καὶ αἱ χρονικαὶ περίοδοι τῆς ἀπὸ κοινού πωλήσεως μετ' ἄλλων συνεταιρισμῶν τοῦ σταφιδοκάρπου τούτου καὶ αἱ εἰς χρῆμα προκαταβολαὶ πρὸς τὰ μέλη. Ἡ τελικὴ ἐκκαθάρισις τοῦ λογαριασμοῦ, εἰδικῶς τοῦ σταφιδοκάρπου τούτου, γίνεται μετὰ τὴν ὀλοσχερῆ πώλησιν.

Τὸ ὑπόλοιπον ποσὸν ἢ μέρος ἀκόμη τοῦ σταφιδοκάρπου τῶν μελῶν, δύναται νὰ πωληθῇ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δι' ἀποφάσεως τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. »

Ἄφηκα μετὰ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν εἰς τὴν κρίσιν τῆς συνελεύσεως τὸν ὑπόλοιπον σταφιδόκαρπον. Ἡ ἐμφανὴς ἐπιτυχία διὰ τὸ ἐν τέταρτον τῆς παραγωγῆς θὰ συνεπιφέρει ἀμέσως καὶ τὴν προσφορὰν τοῦ ὑπολοίπου καὶ θὰ τὴν καταστήσῃ ἰποχρεωτικὴν τὴν πώλησιν τμηματικὴν.

ἌΟλα τὰ μέτρα πρὸς ἀναφέραμεν καὶ τὰ ὁποῖα ἐσυνδυά-

σαμε διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν ὅσον τὸ δυνατὸν ἀρτιώτερον τῆς καταστάσεως ὡς διεμορφώθη ἐν Ἑλλάδι, κουτσουρεύοντες βασικὰς ἀρχὰς καὶ ἀξιώματα, δὲν θὰ ἐπιφέρουν θεμελιώδη πογίαν καὶ ἀρμονικὴν κίνησιν, ἐὰν δὲν ἐργασθῶμεν ἀπάνω στὴν ἀλληλεγγύη τῆς μικροαγροτικῆς τάξεως, ἐὰν δὲν ἔχωμεν ὡς βασικὸν σκοπὸν τὴν ὀργάνωσιν πρῶτον αὐτῆς ὡς τάξεως, διότι μόνον τότε εἰς τὰς ὁμοιογενεῖς αὐτὰς κοινωνίας θὰ ὀργανῶνομεν ὁμαλῶς καὶ παγίως τὴν παραγωγὴν τῆς, βαδίζοντες ἀπροσκόπτως εἰς εὐρύτερους διὰ τὸ μέλλον συνεταιρικοὺς ὀρίζοντας, γιὰ νὰ καταστήσωμεν τὴν ζωὴν εἰς τοὺς ἐργάτας τῆς εὐτυχίας τοῦ συνόλου εὐχάριστον.

Αἱ διατυπούμεναι ἰδέαι ἔρχονται ἀντιμέτωποι σὲ μίαν τάξιν εἰς πολλὰς σταφιδικὰς περιφερείας ποὺ διατηρεῖ δι' ἄλλων τὴν πατριαρχικὴν αὐτὴν καλλιέργειαν, καὶ εἶναι ἡ τάξις τῶν ἀριστοκρατῶν τῆς παραγωγῆς, καὶ σὲ ἐκείνους οἵτινες ἔχουν ἄλλα κύρια ἐπαγγέλματα καὶ παρέργωγος διατηροῦν τὴν σταφίδα. Ἄλλὰ δὲν εἶναι ἐξυπηρετικὸν νὰ γίνωνται συνδυασμοὶ καὶ ἀβαρίαι πεποιθήσεων καὶ νὰ μὴ παρουσιάζεται ἡ ὁδὸς ὑπὲρ τοῦ συνόλου, ὅπως τὴν διεκρίναμεν, χάριν μιᾶς μειοψηφίας, ἡ ὁποῖα πλανᾶται ἐπιμένουσα, διότι καὶ ἐκείνης τὸ πραγματικὸν συμφέρον εἶναι μέσα εἰς τὸ γενικὸν συμφέρον τοῦ συνόλου, ὅπως σὺν τῷ χρόνῳ ἰδίᾳ θὰ τὸ διακρίνη μέτρησιν τὴν ἐξελισσομένην κατάστασιν.

Αἱ διατυπωθεῖσαι ἰδέαι θὰ σαναντήσουν ἀντιμέτωπος καὶ ἐκείνους ποὺ κινοῦνται δι' ἑαυτοὺς ἀπάνω σὲ μιὰ κατάστασιν ὅπως τὴν βρῖσκουν, καὶ ἐκείνους ποὺ λόγῳ τῶν ιδιοτήτων των δὲν τοὺς εἶναι δυνατὸν νὰ ἔλθουν ἀντιμέτωποι ἐναντίον ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς τάξεως, πολὺ περισσότερον μιᾶς τάξεως, ὅπως ἡ προκειμένη, ποὺ καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν τὴν ἐποχὴν μας ὑπερβολικὰ βαρύνει, καὶ μόρφωσιν ἀνωτέραν τοῦ αὐτοκαλλιερητοῦ ἔχει, καὶ διάφορα μέσα ἰσχυρὰ διαθέτει. Ἄλλὰ μὲ τὴν ἀσάλευτον πεποιθήσιν, ὅτι εἰς τὸ συμφέρον τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς ποὺ ἔχουν διασκορπισθῆ εἰς τὴν ἐγκαταλελειμένην ὑπαιθρον, εἶναι καὶ τὸ συμφέρον τῆς χώρας, καὶ εὐρίσκεται μέσα εἰς τὰς ἀρχὰς ποὺ ἐξετέσαμεν, προσθέτο-

μεν ὅτι ὅλοι σύντομα ἀπάνω στὰς ἀρχὰς αὐτὰς θὰ σταματήσουν καὶ θὰ ὑπερμαχήσουν κατὰ μέτωπον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Αὐτόνομος Σταφιδικὸς Ὁργανισμὸς.

Διατὶ ἀσχολούμεθα περὶ τούτου

Ἡ ὄλη μας μελέτη σκοπεῖ νὰ φέρῃ εἰς φῶς τὸ γερὸ Ἀγροτικὸ ὕλικὸ τῆς ὑπαίθρου, πὸν θ' ἀποτελέσῃ διὰ τοῦ Συνεταιρισμοῦ ἓνα σύνολον δημιουργικόν, τὴν ζωντανὴν Συνεταιρικὴν κοινωνίαν, καὶ σκοπεῖ νὰ σημειώσῃ ἀκόμη τὰς κατευθύνσεις πὸν πρέπει νὰ λάβωμεν, καὶ τὰς ὁποίας ἀπετυπώσαμε ἀπὸ πολυετῆ ἔρευναν, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴ σκληρὴ ζωὴ τοῦ κάμπου καὶ τοῦ βουνοῦ, ἀπὸ ταῖς ἀδιάβαταις ῥεμματιαῖς καὶ τοὺς βάλτους. Δὲν ἔχει ἐδῶ ἐπομένως θέσιν ἄλλο θέμα πρὸς συζήτησιν Ἐὰν ἀσχολούμεθα περιορισμένως περὶ τοῦ Αὐτοτόμου Σταφιδικοῦ Ὁργανισμοῦ περὶ τοῦ ὁποίου χωριστῇ μελέτῃ πρέπει νὰ ἀφιερωθῇ, τὸ πράττομεν (μετὰ δυσφορίας μάλιστα) διότι οὗτος ὡς ῥυθμιστὴς τῆς τύχης τῆς σταφίδος, εἶναι σοβαρὸς παράγων διὰ τὴν τύχην καὶ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ὅλου Ἀγροτικοῦ Συνεταιρικοῦ ἔργου τῆς Πελοποννήσου, ὅπερ θὰ ἔχῃ ἐπίδρασιν καὶ ἐπὶ τῆς Συνεταιρικῆς κινήσεως τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ὄργανισμὸς ἐὰν δὲν παρεκλίνη ἀπὸ τὸ σαφὲς πρόγραμμα καὶ τὸ πνεῦμα πὸν διέγραψεν ὁ ἐπαναστατήσας συνεταιρισμένος Σταφιδικὸς Κόσμος, θὰ προαγάγῃ τὴν Συνεταιρικὴν Ὁργάνωσιν, καὶ θὰ συντομεύσῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐλπίδων τῆς Ἀγροτικῆς τάξεως. Ἐὰν τούναντίον παραμερισθῇ ἢ ἐγκριθεῖσα προγραμματικὴ ἀρχὴ τούτου, καὶ θελήσῃ νὰ δημιουργήσῃ δι' αὐτὸν κατάστασιν παρὰ τὰ οἰκονομικὰ ὀφέλη μῖας περιόδου, θὰ βλάβῃ ἀνυπολογίστως τὸ Συνεταιρικὸν μέλλον, καὶ θὰ χαθοῦν πολύτιμος χρόνος καὶ θυσίαι, διὰ

ν' ανακτηθῆ ὅ,τι ἐχάθη. Διὰ τοῦτο εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀσχοληθῶμεν ἐπὶ ὠρισμένων σημείων τοῦ ἰδιορρυθμοῦ τούτου ὄργανισμοῦ.

Θὰ μετεμορφούτο

Ἡ Σταφις διέτρεξε περιόδους κρίσεων, αἱ ὁποῖαι συνετάρασσον τὴν Σταφιδικὴν κοινωνίαν, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπέβον διαρκῶς τὰς Κυβερνήσεις, αἵτινες διὰ διαφορῶν προχείρων συνδυασμῶν, ἐλάμβανον ἐκάστοτε προστατευτικὰ, ὡς τὰ ἐχαρακτήριζον ὑπὲρ τῆς παραγωγῆς μέτρα, ἀνίκανα νὰ παγιώσουν μίαν κατάστασιν. Διὰ τοῦτο ἡ ἐπομένη ὑπονόμευεν, ὅ,τι ἡ προηγουμένη προχείρως ἐδημιούργει. Περισσότερόν παντὸς ἄλλου μέτρου, μὲ διαρκεῖς ἐξεγέρσεις, διετηρήθη ἡ Προνομιοῦχος Ἑταιρία πρὸς προστασίαν τῆς Σταφίδος, ὄργανισμὸς καθαρῶς κεφαλαιοκρατικὸς, μὲ πολυπλόκους αὐτοτελεῖς κερδοσκοπικοὺς συνδυασμοὺς εὐρείας ἐκτάσεως ἀπάνω εἰς τὴν παραγωγὴν, τῆς ὁποίας ἐξησφάλιζεν ἓνα κατώτερον ὄριον τιμῆς.

Ἀπὸ τὸ 1914 πού ἐτέθη ἐν χρῆσει ὁ Νόμος 602 περὶ Συνεταιρισμῶν, καὶ ἐδημιουργήθησαν Συνεταιρικοὶ Ὁργανισμοί, συστηματικώτερον ἠνώχλουν τὴν Ἑταιρίαν, καὶ συνεχῶς κατ' ἔτος ἐξηγεύοντο. Συνεκρότουν Συνελεύσεις καὶ Συνέδρια, καὶ ἠξίουσαν τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτῆς. Τέλος τὸ 1924 κατορθοῦται ἡ ἔξαγορά της, καὶ ἡ δημιουργία ἀντ' αὐτῆς τοῦ Ἀυτονόμου Σταφιδικοῦ Ὁργανισμοῦ. Εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ ἐκείνου Ὁργανισμοῦ, καὶ τὴν δημιουργίαν τοῦ Ἀυτονόμου Σταφιδικοῦ Ὁργανισμοῦ, ἐπρωτοστατήσαμεν, διότι ἐσχηματίσαμεν τὴν γνώμην ὅτι, ὅταν δημιουργεῖται κρίσις ἐπὶ ἐνὸς προϊόντος, ἡ ὁποία χρονίζει καὶ πιέζει ἐπικινδύνως τὴν παραγωγὴν, καὶ ὁ χρόνος τῆς ἀναπτύξεως παγίας Συνεταιρικῆς συνειδήσεως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι σύντομος, διὰ νὰ στηρίξωμεν ἐκεῖ ὀγκώδεις ἐπιχειρήσεις, ἢ ἴδρυσις ἰδιορρυθμοῦ Ὁργανισμοῦ ἐπιτρέπεται, διότι ἄλλως θὰ ἐπήρχετο τελεία ἐξάντλησις, καὶ θὰ ἐστρέφετο ἡ παραγωγή πάλιν εἰς τὸ λαίμαργον

κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον θὰ μετεμορφοῦτο καὶ θὰ παρουσιάζετο, μετὰ τὴν καταδικὴν τῆς Προνομιούχου ἐκείνης Ἑταιρίας, ὑπὸ ἄλλην ἀποστολικὴν καὶ προστατευτικὴν τῆς παραγωγῆς μορφήν, ἐπικρίνον καὶ ἀποκηρύττον τὴν αὐταδέλφην του.

Ἄνωτατος ῥυθμιστής.

Ἐπὶ τὴν πίεσιν τῶν πραγμάτων, λόγῳ τῶν διαρκῶν κρίσεων, τῆς ἐλλείψεως ὁμοιογενοῦς σταφιδικῆς τάξεως καὶ παγίας συνεταιρικῆς συνειδήσεως, ἰδρῦθη ὁ Σταφιδικὸς Ὀργανισμὸς μετὰ τὰς ἐλπίδας καὶ τὰς εὐχὰς ὄλων μας, ὅπως συμβάλλῃ εἰς τὴν δημιουργίαν συνειδητῆς ἐπαγγελματικῆς τάξεως, καὶ προαγάγῃ τὴν συνεταιρικὴν συνείδησιν αὐτῆς, σύμφωνα πρὸς τὰς ἀρχὰς πρὸς διατυπώνομεν εἰς τὴν μελέτην μας. Ὡς προστάτην δὲ καὶ προαγωγὸν τῶν ἀρχῶν τούτων, ἀπέβλεψαν οἱ συνειδητοὶ αὐτοκαλλιεργηταὶ τῆς Σταφίδος. Ἐπὶ τῆς γραμμῆς αὐτῆς ἐπομένως ὀφείλει νὰ βαδίσῃ καὶ νὰ κηρύξῃ ἑαυτὸν Σταφιδικὸν Ὀργανισμὸν ἀνωτάτου βαθμοῦ πρὸς ῥυθμιστὴν τοῦ προϊόντος καὶ ν' ἀποβάλλῃ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Συνεταιρικοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ τρίτου βαθμοῦ, ὅστις δὲν προσαρμόζει εἰς τοὺς ἰδιορρυθμοὺς ὀργανισμοὺς, τῶν ὁποίων ἡ Διοίκησις δὲν ἀποτελεῖται ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ τῆς ἐνδιαφερομένης παραγωγικῆς τάξεως, δὲν ἐμπνέεται ὑπ' αὐτῆς, καὶ δὲν εὐρίσκειται εἰς διαρκῆ ἐπικοινωνίαν δι' οὐσιαστικῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, ἀλλ' ἐν τῇ Διοικήσει συμμετέχει δι' ἀντιπροσώπων του τὸ ἐμπόριον πρὸς ἐχειρὰντιθέτους ἀρχὰς τὰς ὁποίας σκοπεῖ ν' ἀνατρέψῃ ὁ Συνεργατισμὸς, συμμετέχει καὶ τὸ Κράτος πρὸς τὸ διοικοῦν τὰ κόμματα, τὰ ὁποῖα εἰς ἄλλο κεφάλαιον τὰ ζωγραφίζομεν, καὶ δὲν θὰ παύσουν νὰ τὸν ἐνοχλοῦν καὶ τὸν ὑπονομεύουν τὰ ἐκπροσωπούμενα ὑπ' αὐτοῦ συμφέροντα, καὶ οἱ ἀεργοὶ θεσιθῆραι, ὅσας εἰς ἔχουν πολιτικὴν ἰσχύν. Δὲν ἔχει τὰ βασικὰ γνωρίσματα τῶν Συνεταιρικῶν Ὀργανισμῶν, τὴν ἀλληλέγγυον εὐθύνην, καὶ τὴν αὐτοδιοίκησιν, δὲν διαθέτει ὁ ὀργανισμὸς ἀπάνου εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτὰς τὸ προϊόν.

Ὁ Σταφιδικὸς Ὀργανισμὸς εἶναι ὁ ἀνωτάτος μελετητῆς, προαγωγὸς καὶ ῥυθμιστῆς τῆς Σταφιδικῆς καταστάσεως,

καὶ ὡς τοιοῦτος πρέπει νὰ μείνη, καὶ ὀφείλει νὰ σπρώξῃ εἰς τὴν δημιουργίαν Ἐνώσεως Συνεταιρισμῶν τρίτου βαθμοῦ, ἐπιβοηθῶν τὰς προσπάθειάς καὶ τοὺς πόθους τῶν αὐτοκαλλιεργητῶν, διότι, ἄνευ τῆς Ἐνιαίας Ὁργανώσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ εἵδους, αἱ χωρισμέναι ἐνέργειαι τῶν τοπικῶν Ἐνώσεων, δὲν ἐπιφέρουν τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα, διότι δὲν θὰ κινοῦνται μὲ πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς θέσεως τοῦ εἵδους ἐν τῷ τόπῳ καὶ τῆς γενικῆς ἐμπορικῆς καταστάσεως, καὶ θ' ἀλληλοσυγκρούωνται, ἄλλοτε θὰ πέζουν καὶ ἄλλοτε θὰ πέζωνται ὑπὸ τῆς ὀργανωμένης καταναλώσεως, ὅπως εἰς πρῶην γούμενον κεφάλαιον εἶπωμεν.

Ἐπιβοηθῶν τὴν δημιουργίαν τῆς ὀργανώσεως τοῦ τρίτου βαθμοῦ, ἐπιβάλλεται νὰ ἔχη ἐν τῇ Διοικήσει αὐτοῦ διαρκῆ ἐπίτροπον διὰ νὰ ἐπικοινωνῇ, ἀντλή καὶ μεταβιβάξῃ ὅλας τὰς πληροφορίας διὰ τὴν προαγωγὴν καὶ τὴν ῥύθμισιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Κεντρικῆς ταύτης Ἐνώσεως, ὅπως ἐπιβάλλεται ὁ Πρόεδρος καὶ Διευθυντὴς αὐτῆς νὰ συμμετέχῃ εἰς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τούτου, διὰ νὰ παρακολουθοῦν τὰ γενικὰ μέτρα, καὶ εἰρίσκονται ἐν γνώσει τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ τῆς γενικῆς θέσεως τῆς Σταφίδος. Ρυθμιζομένης οὕτω τῆς Σταφιδικῆς Ὁργανώσεως, ἐντοπίζομεν τὴν κίνησιν ἐντὸς τοῦ συνεταιρικοῦ πλαισίου, καὶ ἀπαλλάσσομεν τὸν Αὐτ. Σταφιδικὸν Ὁργανισμὸν τῆς συγκεντρώσεως ὄλων τῶν ἀπαιτήσεων καὶ ὄλων τῶν εὐθυνῶν, διότι τὸ μεγαλειότερον μέρος τότε θὰ μεταφερθῇ εἰς τοὺς τοπικοὺς Συνεταιρισμοὺς, τῶν ὁποίων τοιοῦτοτρόπως θ' ἀναπτύξωμεν τὸ πνεῦμα τῆς οὐσιαστικῆς αὐτοδιοικήσεως, αὐτεπθύνης καὶ ἀλληλεγγύης· θ' ἀπαλλάξωμεν ἀκόμη τοῦτον τοῦ μεγαλειτέρου μέρους τῶν ἀντιδράσεων, διότι θὰ ἐντοπίζωνται εἰς τοὺς κατὰ Κοινότητος Συνεταιρισμοὺς καὶ τὰς τοπικὰς Ἐνώσεις των, αἵτινες θ' ἀποκτήσουν τότε πίστιν, ρώμην καὶ μαχητικότητα διὰ νὰ συντρίβουν ἀμέσως κάθε ἀντίδρασιν.

Διὰ τῆς ὀργανώσεως ἐνιαίου μετώπου τῆς παραγωγῆς εἰς Ἐνωσιν τρίτου βαθμοῦ, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Αὐτ. Σταφιδικοῦ Ὁργανισμοῦ, θὰ ῥυθμίζωνται, ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς

συγκομιδῆς, αἱ τιμαὶ τοῦ προϊόντος, ὥστε νὰ μὴ γίνωνται ἔρμαιον τῶν κερδοσκοπῶν οἱ ἀδύνατοι καὶ μεμονωμένοι Συνεταιρικοὶ Ὁργανισμοὶ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου βαθμοῦ ὅταν αἱ προσφοραὶ εἶναι ἀθροαί, ἰδίως τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς συγκομιδῆς τρίμηνον, λόγῳ τῆς ἐξωφλήσεως τῶν χρεῶν καὶ τῆς τακτοποιήσεως τῶν συναλλαγῶν τῶν Συνεταίρων, ὅπως διαρκῶς συμβαίνει, καὶ τὸ 1)2 περίπου τῆς παραγωγῆς, τὴν χρονικὴν αὐτὴν περίοδον, ἀγοράζεται εἰς χαμηλὰς τιμὰς, λόγῳ τῆς ἐκδηλουμένης ἀνάγκης τῶν παραγωγῶν καὶ τῆς ἀθροῦσας προσφορᾶς, παρὰ τὰ ρυθμιστικὰ τῆς καταστάσεως ληφθέντα ἐκάστοτε μέτρα ὑπὸ τοῦ Ὁργανισμοῦ.

Ὁ Σταφιδικὸς Κόσμος, ὡς ρυθμιστὴν ἀπέβλεπεν εἰς τὸν Α. Σ. Ὁργανισμόν, αἱ Συνεταιρικοὶ Ὁργανώσεις ὡς τοιοῦτον τὸν ἐφαντάσθησαν καὶ ἐπὶ τῆς βίσεως αὐτῆς τὸν ἀνίγειραν. Εἰς τὸ γνωμοδοτικὸν Συμβούλιον ποῦ ἐλειτούργησεν εἰς τὸ διάμεσον χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποῦ ἀνετέθη ἡ διαχείρισις τῆς σταφίδος εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, μέχρι τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ὁργανισμοῦ, εἰς τὰς συσκέψεις αὐτοῦ, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας περὶ τοῦ καταλληλοτέρου τρόπου τῆς ὀργανώσεως τῆς σταφίδος ὁ κ. Ἀλέξανδρος Κοριζῆς (νῦν Πρόεδρος αὐτοῦ) ὡς τοιοῦτον ὑποστήριξεν τὸν ὀργανισμόν τῆς σταφίδος Ἰδοὺ ὁ εἰσηγητὴς τοῦ καταστατικοῦ Νόμου ὅστις υἱοθέτησε τὰς ἀποφάσεις τῶν σταφιδικῶν συνεδρίων κ. Ἀλεξ. Μυλωνᾶς, * (πρῶην ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας) τὴν ἔγραψεν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦτο πρότασιν του εἰς τὴν Βουλὴν, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1925.

« Ὁ μέλλων Ὁργανισμός, θὰ εἶναι κυρίως ρυθμιστῆς τῆς Σταφιδικῆς καταστάσεως, θὰ καθορίζη κατ' ἔτος ἐπὶ τῆ βίσει τῶν στοιχείων τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν διεθνῶν ἀγορῶν, τὰ ὁποῖα θὰ παρακολουθῆ καὶ θὰ μελετᾶ συστηματικῶς, εἰς τὰ πο-

* Εἰς τὴν ἐκδοθησομένην Ἱστορίαν τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ὁργανισμοῦ δημοσιεύονται ὅλαι αἱ ἐκθέσεις, αἱ γνώμαι ὄλων ὄσων ἠσχολήθησαν διὰ τὴν τύχην τῆς σταφίδος ὡς καὶ αἱ συζητήσεις καὶ ἀποφάσεις τῶν συνεδρίων καὶ τοπικῶν συνελεύσεων, οἱ λόγοι τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομμάτων καὶ τῶν ἐδικῶν.

» σὸν θ' ἀνέλθη ἐκάστη τῶν δύο κατηγοριῶν προορισμοῦ τῶν
» Σταφιδικῶν προϊόντων, ἢ βιομηχανήσιμος καὶ ἐξαγωγίμος
» Σταφίς. Καὶ διὰ τὰς ἐργασίας αὐτὰς προέχει ἡ τιμία καὶ
» φωτισμένη διοίκησις μὲ ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τὴν ἐξυπη-
» ρέτησιν τῆς παραγωγῆς».

Ἡ βασικὴ ἀποστολὴ τοῦ Ὄργανισμοῦ, σαφῶς ἐπομένως ἔχει καθορισθεῖ, πᾶσα δὲ τυχὸν παρέκκλησις καὶ εἰς τὸν Συνεργατισμὸν ποῦ θὰ στηρίζωμεν τὴν Ἑλλάδα, καταστροφᾶς θὰ ἐπιφέρῃ, καὶ ἐκεῖνος θὰ συγλονίζεται ἐκ βάρθρων καὶ θὰ προφυλάσσεται ἐκ τῶν ἀνέμων μὲ βοηθήματα πασσάλων, καὶ μὲ διαρκῶς ἀνανεούμεναις πρόχειραις ξυλοδεσιαῖς. Ἡ ἀρχὴ αὕτη πρέπει νὰ γίνῃ συνειδητὸν κτῆμα τοῦ ὀργανωμένου Σταφιδικοῦ Κόσμου, διὰ νὰ πειθαρχῇ μὲ πίστιν εἰς τὰς ἀποφάσεις τούτου, καὶ τὰς τῶν Κεντρικῶν Συνεταιρικῶν Ὄργανισμῶν του.

Νὰ συνδέσῃ τὰς ἀρτηρίας του

Ὁ Ὄργανισμὸς βαδίζων τὸν φωτεινὸν καὶ εὐθὺν δρόμον ποῦ τοῦ διήνοιξαν, ὀφείλει νὰ διατηρῇ σφιγκτὰ τοὺς δεσμοὺς μετὰ τῶν Συνεταιρικῶν Ὄργανισμῶν, νὰ παρακολουθῇ τοὺς παλμοὺς τῆς ψυχῆς των, καὶ ἐκεῖνος τὴν ζωογόνον πατρικὴν πνοήν του. Νὰ διαπλάσῃ τὸ προσωπικὸν του μὲ τὰς ἀρχὰς αὐτὰς καὶ ἕνας ἕκαστος νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν ὅλον ποῦ θὰ παίξῃ εἰς τὸ ὅλον ἔργον, ποῦ ἕνα μοναδικὸν σκοπὸν ἔχει τοῦτο: τὴν προαγωγὴν τῆς Σταφιδικῆς καὶ Ἀγροτικῆς κοινωνίας διὰ τῆς δημιουργίας Συνεταιρικῆς Συνειδήσεως καὶ Ἐνιαίου Συνεταιρικοῦ Μετώπου. Ἀκόμη πρέπει νὰ συνδέσῃ τὰς ἀρτηρίας του μετὰ τῶν Συνεταιρισμῶν, καὶ μετὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν μέσων τῆς ἀπροσκόπτου κινήσεώς του, νὰ τοὺς διοχετεύῃ μέρος ἐκ τοῦ ὑπολοίπου τῶν καθαρῶν κερδῶν του κατ' ἔτος, τὰ ὁποῖα θὰ προκύπτουν ἐκ τῶν ἑυθυμιστικῶν μέτρων. Τοῦτο θὰ συμβάλῃ περισσότερο εἰς τὴν σύσφυξιν τῶν δεσμῶν, θὰ διαδηλοῖ τὴν ἀδιάρρηκτον συνοχὴν, τὴν ἐμπράγματον ἐξάρτησιν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ θὰ ἐπιδρᾷ ἠθικῶς ἐπὶ τῶν σχέσεών των. Ἡ κατανομὴ δὲ ἐπιβάλλεται νὰ γίνεταί μέσον τῆς Ἐνώσεως

τοῦ τρίτου βαθμοῦ, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐναποθηκευομένου Σταφιδοκάρπου διὰ τὴν ἐνιαίαν διαχειρίσιν τοῦ εἶδους.

Νὰ ληφθοῦν μέτρα ἐναντίον της

Θ' ἀκουσθοῦν διαμαρτυρίαι μεμονωμένων Συνεταιρισμῶν καὶ ἀσυνεταιριστῶν. Τὰς διαμαρτυρίας αὐτὰς πού θὰ τὰς τροφοδοτῇ καὶ μεγαλοποιῇ ἡ ἀντίδρασις, νὰ τὰς προσέξῃ ὁ Ὀργανισμός, οἱ συνειδητοὶ Συνεταιρισμοὶ καὶ οἱ ὄπαδοί τούτων, διὰ νὰ διδάξουν τὴν συμβολὴν ἐκάστου καὶ διαφωτίσουν ὅτι αὕτη εἶναι ἡ δικαία κατανομή. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς λειτουργίας τοῦ Ὀργανισμοῦ, οἱ ἐπιβλαβέστεροι εἶναι οἱ ἀνοργάνωτοι Σταφιδοπαργωγοὶ καὶ οἱ ἀπειθαρχοὶ Συνεταιρισμοί, οἱ ὁποῖοι δὲν κάμνουν κοινὴν ἐναποθήκευσιν καὶ δὲν προσχωροῦν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἐνιαίας διαχειρίσεως. Αἱ ὑποτιμήσεις τῆς σταφίδος ἀποκλειστικῶς ὀφείλονται εἰς τὴν τάξιν αὐτὴν, ἡ ὁποία προσφέρει καὶ τροφοδοτεῖ τὴν κερδοσκοπίαν ἀτάκτως καὶ ἀνεπιτηρήτως, διότι εἶναι ἄγνωστον τότε τὸ ποσὸν πού ὑπάρχει εἰς χεῖρας τῆς παραγωγῆς, καὶ τί καθ' ἐκάστην προσφέρεται εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἐπομένως μὲ τὴν ἄτακτον προσφορὰν, καθίσταται ἀδύνατος ἡ ῥύθμισις τῶν τιμῶν σύμφωνα μὲ τὸ συμφέρον τῆς παραγωγῆς ἀπὸ τὰς ὀρχὰς τῆς συγκομιδῆς, ἀλλὰ ὄρχεται νὰ βελτιουταὶ ἡ θέσις τῆς σταφίδος, πέραν τῶν ὀρίων πού ἐξησφάλιζεν ἐκάστοτε ὁ Ὀργανισμός, ἀπὸ τὸν χρόνον πού ἀηπλλάσσοντο οἱ πειθαρχοῦντες Συνεταιριστοὶ Ὀργανισμοί, ἀπὸ τὴν ἄτακτον προσφορὰν τῶν ἀσυνεταιριστῶν, καὶ τινῶν Συνεταιρισμῶν ἄνευ ἐπιγνώσεως ἀκόμη τῆς ἀποστολῆς τῶν. Ἡ τάξις αὕτη ἡ ὁποία ἐνῶ κερδίζει ἀπάνω εἰς τὴν ἐνιαίαν διαχείρισιν καὶ πειθαρχίαν τῶν ἐχόντων συνειδησιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς Συνεταιρικῆς Ὀργανώσεως τοῦ εἶδους, ἐκείνη ἀντιθέτως, διὰ τῆς τακτικῆς τῆς, συμβάλλει εἰς τὴν μείωσιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐνιαίων προσπαθειῶν τῶν συνειδητῶς ὀργανωμένων, ἐπομένως, ὄχι δὲν πρέπει νὰ συμμετάσχη εἰς τὰ κέρδη, ἀλλὰ ἐπιβίλλεται νὰ μελετηθοῦν καὶ ληφθοῦν μέτρα ἐναντίον της, διὰ ν' ἀποφύγῃς τὸ μέλλον

τὰς μεγάλας ζημίας πού θὰ προξενῆ κατ' ἔτος, λόγω τῆς ἐλείψεως προοδευτικῶν ἀρχῶν, καὶ τῶν ψυχικῶν ἐλαττωμάτων μιᾶς μικρᾶς μειονοψηφίας τῆς τάξεως ταύτης, πού ἠγεῖται καὶ παρασύρει τοὺς εὐπίστους.

Εἶναι ἐκτὸς τοῦ δικαίου

Ἡκούσθη νὰ λέγεται, ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ διανομὴ τῶν κερδῶν τοῦ Ὄργανισμοῦ καὶ τῶν προηγουμένων ἐτῶν ἀπὸ τῆς λειτουργίας του πρὸς τοὺς παραγωγούς, εἰς μετοχάς. Δὲν θὰ ἐξετάσωμεν ἐὰν εἶναι δυνατόν, τὸ μέτρον τοῦτο, ἐὰν εἶναι δίκαιον, ὅπως καὶ τὸ προηγούμενον καὶ ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ κρατηθῆ ἐπ' αὐτοῦ συζητήσεις, ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ ἐντοπισθῆ μεταξὺ τῶν κτηματιῶν. Δὲν τὸ ἐξετάζομεν, διότι ἡ γνώμη αὕτη στηρίζεται καλλιέργει τοὺς ἀτομικιστικoὺς ὑπολογισμοὺς ἑνὸς ἐκάστου, ἀναιρεῖ τὸ μὲ ἀφάνταστον ταχύτητα τρέχον πνεῦμα τοῦ ὀμαδισμοῦ, καὶ μᾶς ἐπαναφέρει εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς πλήρους δουλείας τοῦ ἐγωπαθοῦς κεφαλαίου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀγωνιζόμεθα ν' ἀπαλλαγῶμεν, ὁ δὲ Συνεργατισμὸς εἶναι ἡ ἀποτελεσματικωτέρα ἐπανάστασις ἐναντίον ταύτης καὶ τοῦ καταστρεπτικοῦ ἀτομικισμοῦ, πού ἐκλόνισαν τὰ θεμέλια τῆς κοινωνίας, ὅσον καὶ ἂν παρουσιάζωνται εἰς τὴν ἐποχὴν μας μὲ ὑποχωρήσεις καὶ συμβιβασμούς. Ἡ σποραδικῶς συζητουμένη αὕτη γνώμη, ῥίπτεται εἰς τὸ κοινὸν ἀμελετήτως, διότι ἐρευνᾶται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ εὗρίσκει ἀτυχῶς, εὐκόλους συζητητὰς βοηθουμένους ὑπὸ τῆς ἀντιδράσεως, διότι λείπει ἡ Ἐνιαία Συνεταιρικὴ Ὁργάνωσις εἰς τὴν χώραν μας πού θὰ ἠρεῦνα ἀντικειμενικῶς καὶ θὰ κατηύθυνε τὰς συζητήσεις τόσων σοφῶν ζητημάτων ἀπάνου εἰς τὰς ἀρχὰς πού ἀγωνίζεται σήμερον τὸ ἐλεύθερον πνεῦμα τοῦ Συνεργατισμοῦ νὰ ἐπιβάλλῃ, διὰ νὰ μὴ περιπλανῶνται νόθοι γνώμαι ἀνεφάρμοστοι καὶ καταστρεπτικαί, αἵτινες νύθετοῦνται πολλάκις ἀπὸ πρόσωπα μὲ ἐνδιαφέρον καὶ καλῆς πίστεως, ἀλλὰ ὄχι βαθεῖς ἐρευνητὰς τῶν ζητημάτων. Ἡ εἰς μετοχὰς μετατροπὴ τῶν κεκτημένων κεφαλαίων τοῦ Ὄργανισμοῦ, ἰσοδυναμεῖ μὲ τοποθέτησιν πληθώρας φυσιγγίων δυναμίτιδος ἀ-

νημένων εἰς τὰ θεμέλια αὐτοῦ διὰ τὸν ἀνατινάξῃ εἰς τὸν ἄερα, καὶ ἀπάνου εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ Ναοῦ τοῦ Προδρομοῦ πού μᾶς προετοιμάζει τὴν ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρος, ἢ ἀναστηλωθῆ ὁ χρυσοῦς μόσχος, ὁ κρημισθεὶς κεφαλαιοκρατικὸς Ὁργανισμὸς, ὁ δογματίζων ὅτι, «ὕπερ πάν ἄλλο εἴρῃσκειται τὸ κεφάλαιον, ἢ δὲ ἐργασία ταπεινὸς θεράπων αὐτοῦ».

Ὁ ὀργανισμὸς ἐκ τῶν μέτρων πού ἔλαβεν διὰ τὴν ῥύθμισιν τῆς θέσεως τῆς Σταφίδος, εὐρέθη μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐξόδων, μὲ καθαρὸν ὑπόλοιπον, καὶ κατ' ἔτος ἐπαυξάνεται· ἀλλὰ τὸ ὑπόλοιπον τοῦτο δὲν κατεβλήθη ὑπὸ τῆς παραγωγῆς, ἀλλ' ὑπὸ τῆς καταναλώσεως ἢ ὅποια ἀντεπείσθη διὰ τῶν μέτρων τοῦ Ὁργανισμοῦ, ἐνῶ πρὸ αὐτοῦ, ἐπέιξεν ἢ κατανάλωσις ἀσφυκτικῶς τὴν ἀνοργάνωτον παραγωγὴν, οὕτως ὥστε, ὅταν τὸ προῖον δὲν εἶχε συγκεντρωθεῖ ἀκόμη εἰς χεῖρας τῶν ἐμπόρων, (*) ἢ τιμὴ τῆς κατωτέρας Κορινθιακῆς Σταφίδος (Μεσσηνίας), ὑπεβιβάζετο εἰς εἴκοσι πέντε περίπου Σελίνια, ἐνῶ ἀπὸ τὸν χρόνον τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Ὁργανισμοῦ καὶ τῶν Συνεταιρικῶν Ὁργανώσεων καίτοι χωρὶς ἐνιαίαν διαχείρισιν, τὴν ἐποχὴν πάλιν πού ἢ Σταφὶς ἦτο εἰς χεῖρας τῶν παραγωγῶν, ἢ τιμὴ ἤρχιζεν ἀπὸ τριάκοντα ἐπτὰ καὶ ἄνω Σελίνια, παρὰ τὸν πανικὸν καὶ τὴν σύγχισιν πού ἐδημιούργει μία μερὶς ἀνάρχων καὶ ἀσυνεταιριστῶν σταφιδοκτηματιῶν καὶ ὑπὸ Συνεταιρικὴν λεοντήν, ἀντιδραστικῶν τινῶν, οἵτινες ἠκολούθουν τοὺς ἀντιπάλους κερδοσκόπους, καὶ ἐγένοντο ἀφορμὴ ἀθρόων προσφορῶν. ἤρχιζε μὲ τριάκοντα ἐπτὰ Σελίνια διὰ τὸ ἀνατιμᾶται ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ὅταν ἐφευγε τὸ ἀνοργάνωτον ποσόν· ἐπομένως ὁ Ὁργανισμὸς ὑπεβοήθησε τὴν παραγωγὴν καὶ ἀντεπίεσε τὴν κατανάλωσιν, ἣτις ἔδειξεν ἀντοχὴν πολὺν πέραν τοῦ διπλασίου τῆς τιμῆς πού προσεφέρετο κατὰ τὸν χρόνον τῆς συγκομιδῆς πρὸ τοῦ Ὁργανισμοῦ, καὶ εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην ὁ ὀργανισμὸς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους τούτου τὸν θέσῃ ἀρχαγμὸν εἰς τὴν ἀλματικὴν αὐξῆσιν τῶν τιμῶν, διότι ἤρχισεν νὰ γίνεταί αἰσθητὴ ἢ ἀπότομος πίεσις τῆς καταναλώσεως

(*) Ὅταν τὸ εἶδος συγκεντρωθῇ εἰς χεῖρας ομάδων ἐμπόρων, ἢ προσφορὰ ἦτο ἐνιαία καὶ ἀντεπίεσε τὴν κατανάλωσιν εἰς ὑφελος τῆς ομάδος.

ὑπὸ τῆς παραγωγῆς. Ἐκεῖθεν ἐπομένως καὶ τὰ ὑπόλοιπα κέρδη τούτου.

Ἄλλὰ καὶ ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς σκόπιμος ἡ κατανομή, δὲν ἔχουν δικαίωμα συμμετοχῆς ἐκεῖνοι ποὺ δὲν συνέβαλλον εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ εἵδους, δὲν ἔχαμαν κοινήν ἐναποθήκευσιν, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων καὶ διὰ λόγων ἐδυσχαίρναν καὶ ἔβλαψαν τὴν θέσιν τῆς Σταφίδος, καὶ ἀντέδρασαν εἰς τὰς προσπαθείας τῶν σωφρόνων Συνεταιρισμῶν. Διότι ὄφειλον ν' ἀντιληφθοῦν ὅλοι, ὅτι τοῦ Ὁργανισμοῦ τὰ ῥυθμιστικὰ μέτρα διὰ τῆς ἀπορροφήσεως τῶν πλεονασμάτων, τῆς διαφημίσεως, τῶν διαφόρων συνδυασμῶν μὲ τὰς βιομηχανίας, καὶ τῶν διαφόρων ἐπεμβάσεων τοῦ ποῦ σχεδιάζει καὶ ταξινομεῖ μίαν κατὰστασιν, τότε ἐπιφέρουν ἀποτελέσματα μὲ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν, ὅταν ὑπάρχη Στρατιωτικὴ πειθαρχία τῆς παραγωγῆς, κοινὴ τοῦ εἵδους ἐναποθήκευσις καὶ Συνεταιρικὴ διοικήσεις ἐνιαία ἢτις θὰ ῥυθμίξῃ τὴν προσφορὰν. Οἱ παραπλανώμενοι, ὡς ἡ ἐφαρμογὴ ἐπιστολοῖσε, σύγχισιν, πῶσιν τῶν τιμῶν, δέσμευσιν τοῦ εἵδους καὶ ζημίας ἀνυπολογίστους συνεπιφέρουν· ἐπομένως ἐκεῖνοι δὲν ἔχουν θέσιν νὰ συμμετάσχουν ἐκεῖ ποῦ ἀνυπολογίστως ἔβλαψαν. Τοιαύτη προσπάθεια δὲν κολλάε βεβαίως τούτους, διότι εἶναι ἐκτὸς τῆς τάξεως τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ δικαίου.

Νὰ ἔχη τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως

Ἴσως λεχθῆ, ὅτι δικαιολογεῖται ἡ διανομὴ τῶν μὴ διανεμηθέντων κερδῶν τοῦ Ὁργανισμοῦ μεταξὺ τῶν Συνεταιρικῶν Ὁργανισμῶν οἵτινες ἔχουν κοινήν ἐναποθήκευσιν καὶ προαγάγουν τὴν ἐνιαίαν διαχείρησιν ποῦ βελτιώνει τὰς τιμὰς, διότι ὁ Ὁργανισμὸς εἶναι ὄργανον τούτων· τοῦτο ἀπὸ ἄγνοιαν τῶν πραγμάτων, δυνατὸν ἀπὸ μεμονωμένους Συνεταιρισμοὺς νὰ ὑποστηριχθῇ διὰ ν' ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὸ φωτεινὸν Συνεταιρικὸν περιβάλλον τὴν ἰδίαν στιγμὴν. Διότι ὁ Ὁργανισμὸς δὲν ἔγεινε νὰ ἐξυπηρετήσῃ προχείρως καὶ ὠρισμένα χροῖνα τὴν παραγωγὴν διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν πάλιν πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀλλὰ διὰ νὰ ῥυθμίσῃ καὶ παγιώσῃ κατὰ τὸν δικαιοτέρον τρό-

πον μίαν ἄδικον χρονίαν κατάστασιν καὶ νὰ προαγάγῃ μίαν κοινωνίαν ἀγροτῶν ὁλόκληρον. Εἶναι ὄργανον τῆς ὀργανωμένης παραγωγῆς, θὰ ὑποστηριχθῆ, ἀλλὰ διὰ νὰ φέρῃ τ' ἀποτελέσματα ἓνα ὄργανον, ἔχει ἀνάγκη ὅλης τῆς ἐξαρτήσεώς του, ὅλων τῶν μέσων διὰ ν' ἀποδώσῃ τοὺς καρποὺς ποὺ ἐπιδιώκει. Ὅταν τοῦ ἀφαιρέσητε ὅλα τὰ ἐξαρτήματα, καὶ τοῦ ἀρνηθεῖτε τὰ μέσα, τὸ ἀχρηστεύετε. Τοῦτο ἀποκλειστικῶς ὑποδεικνύουν ἐκεῖνοι ποὺ θὰ ὑποστηρίξουν τὴν κατανομὴν τῶν κερδῶν τῶν πρώτων ἐτῶν τοῦ Ὄργανισμοῦ ποὺ τοῦ εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν κίνησίν του. Διὰ νὰ ἔχουν κῦρος αἱ ἀποφάσεις τοῦ Ὄργανισμοῦ, πρέπει νὰ ἔχῃ τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως διὰ νὰ μὴ συγκλονίξῃ ἢ ἀντίδρασις τὰ μέτρα του. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1926 ποὺ ἐξηγήρετο ὁ Σταφιδικὸς κόσμος ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων κατὰ τοῦ Ὄργανισμοῦ, ὠφείλετο τοῦτο εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ καθορισμοῦ τιμῆς Δρχ. 2300 διὰ τὴν ἐξαγοράν. Ἡ περιφρούρησις τῆς ζωῆς τοῦ Ὄργανισμοῦ, αὐτὴν τὴν τιμὴν ὑπεδείκνυε· διότι δὲν ὑπῆρχε θετικὸν ἀντίκρουσμα ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰς ζημίας ἐὰν παρουσιάζετο ὑπερπαραγωγή, ὅπως τὸ πρὸ αὐτοῦ ἔτος ποὺ τὸν διέψευσαν αἱ πρὸ τῆς συγκομιδῆς συγκεντρωθεῖσαι στατιστικαί, οὔτε δάνειον ἀνάλογον πρὸς τὰς δικαίας ἀπαιτήσεις τῆς παραγωγῆς ἦτο εὔκολον νὰ συναφθῆ, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν θετικὸν ἀντίκρουσμα ἢ ἀσφαλὲς ἔσοδον. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἀπροόπτους ζημίας πρέπει νὰ ὑπάρχῃ πρόνοια. Τὸ 1926 ὁ Ὄργανισμὸς ἐκλονίσθη μὲ ἀνυπολογίστους ζημίας τῆς παραγωγῆς ἐκ τῆς μειώσεως τοῦ κύρους του, διότι δὲν ἠδυνήθη ν' ἀγοράσῃ τὰ πλεονάσματα εἰς χρυσόν, ὅπως εἶχεν ἀποφασίσῃ. Τὸ εἰς πλήρη διάθεσίν του κινητὸν κεφάλαιον τοῦ Ὄργανισμοῦ, δὲν πρέπει νὰ κατέλθῃ κάτω τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου Ἀγγλικῶν λιρῶν διὰ νὰ κινήται ἀπροσκόπτως, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐπιβοηθήσῃ σύντομα τὴν σταφιδικὴν πίστιν καθ' ὅλα τῆς τὰ στάδια, ἀπὸ τῆς καλλιιεργείας μέχρι τῆς καταναλώσεως, ἐπικουρῶν εἰς τὴν ἴδρυσιν Συνεταιρικῆς εἰδικῆς τραπέζης εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀποβλέπουν μετὰ πίστεως καὶ φανατισμοῦ οἱ ὀρθόδοξοι συνεταιρισταὶ καὶ ἡ Ἀγροτικὴ Κοινωνία. Μετὰ τὴν ἐξασφάλισιν ὅλων τῶν σκοπῶν τούτων, ἐπιβάλλ-

λεται, ὅπως προείπωμεν, ἢ κατανομή. Εἶνε ὄργανα ἱκανοποιη-
μένα ἢ ὄργανωμένη παραγωγή ἀκρόμῃ, διότι τὰ κεφάλαια τὰ
ἀπαραίτητα διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ Ὄργανισμοῦ, δὲν τὴν
ἐπίεσαν, εἰς τὴν κατάστασιν πού εὗρίσκετο, ἀλλὰ προήλθον ἐκ
τῆς ἀντιπιέσεώς της κατὰ τῆς καταναλώσεως διὰ τοῦ ὄργα-
νισμοῦ ὡς ὄργανου της, καὶ τῆς συμβολῆς αὐτῆς.

Ὁ κληρονόμος τοῦ ὄργανισμοῦ

Ἡ ἀντίδρασις δὲν θὰ παύσῃ νὰ σπαιρῆ τὴν νύκτα ζι-
ζάνια διὰ νὰ δημιουργῇ ἀμφιβολίας, ὑπόπτους συλλογισμοὺς
καὶ σύγχισιν, καὶ ὡς ἐκ τούτου θὰ ἀκούωμεν νὰ λέγουν τι
θὰ γίνουν τὰ δημιουργηθέντα κεφάλαια τοῦ Ὄργανισμοῦ,
τι θὰ γίνῃ τὸ ἓνα ἑκατομμύριον Ἀγγλικῶν λιρῶν, ἢ καὶ τὸ
πέραν τούτου ποσὸν μόλις διαλυθῇ ὁ Ὄργανισμός;

Ὁ ὄργανισμός δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διαλυθῇ, ἐφ' ὅσον
ἰσχύει καὶ ἀναπτύσσεται τὸ ἐλεύθερον πνεῦμα τῆς προόδου
τῶν παραγωγικῶν τάξεων ἀπάνου εἰς τὸ ὁποῖον στηρίζονται
τὰ κοινωνικὰ συγκροτήματα, ἡ ζωὴ καὶ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρω-
πότητος. Ἡ Σταφίς εἶναι τὸ κυριώτερον καὶ πολυτιμώτερον
προῖόν τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὸ ὁποῖον ἀσχολεῖται καὶ συντηρεῖ-
ται κοινωνία ὀλόκληρος. Πῶς εἶνε δυνατὸν ἐπομένως εἰς τὴν
ἐποχὴν τῆς ἀναδημιουργίας καὶ ἀφυπνίσεως τῶν ἐργαζομέ-
νων τάξεων, πού σπρώχνουν εἰς τὴν ῥύθμισιν μιᾶς δικαίας
καταστάσεως πραγμάτων μεταξὺ παραγωγῆς καὶ καταναλώ-
σεως εἰς τὸν κόσμον, νὰ πετάξουν τὰ ὄπλα τῆς ἀμύνης οἱ καλ-
λιεργηταὶ τῆς Σταφίδος τῆς Ἑλλάδος, νὰ καταργήσουν τὴν
ὀργάνωσίν των, καὶ νὰ μείνουν ἐκτεθειμένοι, ἀνοργάνωτοι
καὶ μεμονωμένοι εἰς τὰς ἐπιθέσεις τοῦ λαιμάργου κεφαλαίου
καὶ τῶν μικροκερδοσκόπων, ν' ἀφήσουν ἑαυτοὺς εἰς τὴν διά-
θεσιν τῶν λύκων; Τοῦτο θὰ συντελεσθῇ μόνον κατόπιν μιᾶς
τυραννίας, μιᾶς δουλείας ἀποχαυνωτικῆς πού θ' ἀποκτηνῶσιν
τὰ πάντα. Ἡ παρατηρουμένη εἰς ὅλον τὸν κόσμον ὀργὴ καὶ
μαχητικότης τῶν μαζῶν διὰ μίαν καλλιτέραν αὔριον, μᾶς
ἀπαλλάσσει ἀσφαλῶς τοιούτων σκέψεων καὶ φόβων. Τούναν-
τίον μάλιστα, ἀντίθετος φόβος πρέπει νὰ κρατῆ εἰς τὴν ψυχὴν

τῶν ἡγετῶν τοῦ κεφαλαίου, πού ἀφρόνως ὑπονομεύει τὸ Συνεταιρικὸν ἔργον, καὶ τὸν Ὄργανισμόν. Ὁ ὄργανισμὸς πρέπει ν' ἀπορροφηθῆ σὺν τῷ χρόνῳ. Ἀντίστροφος ἐνέργεια θὰ ὀπισθοδρομήσῃ τὸν συνεργατισμὸν, θὰ ἀναλωθῆ ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως τῶν Συνεταιρισμῶν τοῦ τρίτου βαθμοῦ. Αὐταὶ ἦσαν αἱ εὐχαι καὶ αἱ ἀποφάσεις τοῦ ὀργανωμένου κόσμου εἰς ὅλα τὰ Συνέδρια, τὴν ἀμιγῆν αὐτὴν καὶ ὀρθόδοξον ὡς τελικὴν λύσιν ἐπεκρότησαν καὶ τὴν διαδηλοῦσι, ὡς πόθον τοῦ Σταφιδικοῦ λαοῦ, ἐν τῇ εἰσηγητηρῷ ἐκθέσει εἰς τὴν Βουλὴν ὁ κ. Μυλωνᾶς. Ὑπῆρξεν πρόδρομος ὁ ὄργανισμὸς, μὲ τὸν πόθον νὰ συμβάλλῃ εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς νέας Συνεταιρικῆς Δημοκρατίας, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐναποθέσῃ ὅλας του τὰς ἐξουσίας καὶ ὅλην τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. Ἐκεῖ ἀνήκει τὸ πᾶν· εἰς τὸ ὄργανικὸν σύνολον, εἰς τὰς συμπαγεῖς προσπάθειάς πού ὀφείλει τὴν ἐμφάνισίν του καὶ τὴν ζωὴν του, καὶ τὸ κληροδοτούμενον τότε ποσόν, πού δὲν θὰ εἶναι ἄλλο τι, παρὰ ἐξάρτημα τοῦ ὀργάνου πού θὰ παρέχῃ διαρκῶς, ἐτησίως εἰς τὴν παραγωγὴν ἐλεύθερα τὰ μέσα τῆς ζωῆς, θὰ ζωογονῇ τὴν ἐργασίαν, ὅπως ὁ Ἥλιος τὸν ζωϊκὸν καὶ τὸν φυτικὸν κόσμον.

Ἴδου ποιά εἶναι ἡ ἀποστολὴ καὶ ποῖος ὁ κληρονόμος τῶν κεφαλαίων τοῦ Ὄργανισμοῦ πού ἐπιβάλλεται καὶ εἰς τὸν καταστατικὸν Νόμον τούτου, σαφῶς νὰ διατυπωθῆ. Ἀλλὰ διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν εὐτυχῆ ἐκείνην ἡμέραν, προαπαιτεῖται δημιουργία Συνεταιρικῆς συνειδήσεως παγίως, καὶ συνειδήσεως Σταφιδικῆς τάξεως ἐπαγγελματικῆς, τῶν αυτοκαλλιεργητῶν. Ὁ Ὄργανισμὸς πρέπει νὰ μένῃ ἀκλόνητος καὶ νὰ περιρροῦρηται μὲ πίστιν, μέχρις ὅτου φθάσῃ ἡ χαρμόσυνος ἡμέρα ἐκείνη πού θὰ πραγματοποιηθῆ ἡ ἐναπόθεσις ὅλων τῶν ἐξουσιῶν εἰς τὴν Ἐνωσιν τοῦ τρίτου βαθμοῦ.

Οἱ Κρωγμοὶ τῶν Κοράκων

Θ' ἀκούσωμεν ἀκόμη τὴν νύκτα τοὺς κρωγμοὺς τῶν κοράκων νὰ διερωτῶνται: ἐὰν διαλυθοῦν καὶ οἱ Συνεταιρικοὶ Ὄργανισμοί, τί θὰ γείνουν τὰ κεφάλαια τοῦ Σταφιδικοῦ Ὄρ-

γανισμού; Εἶναι ὡς νὰ ἐρωτοῦν, ἐὰν σβύσῃ ὁ Ἥλιος, τὶ θὰ γίνουν τὰ λαχανικὰ στὸ κτῆμα μας. Ὁ Συνεργατισμὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀπὸ τῆς οἰκονομικῆς πλευρᾶς ὡς εἴπωμεν καὶ ἄλλου, εἶναι σανὶς σωτηρίας. Εἰς χώραν πτώχην καὶ ἄγονον πρέπει ν' ἀποδιώξωμεν τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ κεφαλαίου καὶ νὰ ἐργασθῶμεν Συνεταιρικῶς. Δὲν ἔχομεν ἀπόδοσιν νὰ δώσωμεν τὰ μέσα τῆς ἀνθρωπιστικῆς ζωῆς καὶ εἰς τοὺς ἐργάτας τῆς Γῆς, καὶ νὰ πλουτίζωμεν ἀφ' ἑτέρου καὶ τὸ λαίμαργον κεφάλαιον. Ἡ παραγωγή μας δι' ἐντατικῆς καὶ ἐπιμεμημένης ἐργασίας, μόλις εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπαρκῆ εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς ζωῆς τῆς χώρας, ἐφαρμοζομένης καὶ τῆς Σωκρατείου πολιτικῆς τῶν οἰκονομιῶν καὶ ἀπλοποιήσεως τῶν βιωτικῶν μας ἀναγκῶν, ἰδίως μετὰ τὸν περιορισμὸν τῆς μεταναστεύσεως εἰς Ἀμερικὴν, ὁ Συνεταιρισμὸς διὰ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν μας εἶναι ὁ Ἡλιόλουστος δρόμος τοῦ μέλλοντος. Πᾶσα παρέκβασις ἐκ τούτου θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς κρημνοὺς εἰς βατιώνας καὶ λυκοφωλιές. Ἐπομένως μὴ δίδετε προσοχὴν εἰς τοὺς κρωγμοὺς τῶν κοράκων, ἀλλ' ἀναρτήσατε παντοῦ τὸ ἱερὸν σύμβολον τοῦ Συνεργατισμοῦ διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ὄργανισμὸς ἐπίσης ἐπιβίλλεται νὰ περιορισθῇ ὅπως ἐξεθέσαμεν, εἰς τὰ κεχαραγμένα ὄρια τῆς ἀνωτάτης προστατευτικῆς ἀρχῆς τοῦ εἶδους, ῥυθμίζων, διαφημίζων, βελτιώνων τοὺς ὄρους παραγωγῆς καὶ ἐμπορίας, ἀπορροφῶν τὰ πλεονάσματα, καὶ εἰσδύων εἰς τὰ βίβη ὄλου τοῦ κόσμου. Αὕτη εἶναι ἡ μεγάλη του θαυματουργὴ ἀποστολή, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐξέλθῃ αὐτῆς. Εἶναι ἀνάγκη νὰ παύσῃ ν' ἀσχολεῖται μὲ ξένα πρὸς τὴν σαφῆ ἀποστολὴν αὐτοῦ ἔργα. Ὀφείλει ν' ἀποβάλλῃ τὴν προσπάθειαν τοῦ συγκροτισμοῦ ὄλων τῶν κινήσεων καὶ τῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἀγροτικῆς καὶ τῆς Σταφιδικῆς κοινωνίας, καὶ νὰ τὰς ἀφήσῃ εἰς τοὺς εἰδικοὺς συνεταιρισμοὺς καὶ ὄργανισμοὺς, ὁφείλει νὰ ἀποφύγῃ ἀπὸ τοῦ τὰ λάβῃ μορφήν ὑδροκεφάλου ὄργανισμοῦ, ἐπιβίλλεται νὰ διαγράψῃ τὴν καταστατικὴν διάταξιν περὶ προμηθειῶν, τὴν ὁποίαν ἀπεκρούσαμεν κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Καταστατικοῦ τούτου Νόμου, ἀλλὰ δὲν ἐπεμείναμεν ἐκδηλωτικὰ, ἵνα μὴ ἀντλήσουν ἐπιχειρήματα οἱ

ἀντίπαλοι καὶ κτυπήσουν καὶ δι' αὐτῶν τὴν ἰδρῦσιν τοῦ Ὁργανισμοῦ, διακηρύττοντες, ὅτι οἱ ἄνθρωποι πού θὰ συμβάλουν εἰς τὴν πρόοδον ἑνὸς τόσον μεγάλου ἔργου, ἐπιάστηκαν καὶ διηρέθησαν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς.

Ἡ ἐκτέλεσις ὑπὸ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῶν ἔργων μιᾶς Κεντρικῆς προμηθευτικῆς ἐνώσεως, θὰ ἀποσπολῇ τοῦτον, ἐνῶ ἔχη ἀπέραντον πεδῖον δράσεως ἐντὸς τοῦ σκοποῦ του, ἀλλὰ καὶ μᾶς ἐμποδίζει τὴν ἀρτίαν ὀργάνωσιν τῶν εἰδῶν τῆς καταναλώσεως ὑπὸ τῶν Συνεταιρισμῶν, ἀνατρέπει τὴν ἀρχὴν τῆς ειδικοποιήσεως τῶν Συνεταιρικῶν ὀργανισμῶν τοῦ ἀνωτέρου βαθμοῦ, πού ὅλοι ὑποστηρίζουν. ὡς δόγμα ἀσάλευτον.

Ἡ προαγωγή καὶ ἀρτιωτέρα προμήθεια διὰ τοῦ Ὁργανισμοῦ, εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶνε ἐξυπηρετικὴ, ὅσον ἐὰν ἐγένετο αὕτη διὰ μιᾶς καθαρῶς προμηθευτικῆς ἐνώσεως, διότι εἰς τὸν Σταφιδικὸν Ὁργανισμὸν θὰ εἶναι αἱ προμήθειαι τμῆμα τοῦ ὅλου ἔργου, ἐνῶ εἰς τὸν εἰδικὸν προμηθευτικὸν θὰ εἶναι τὸ πᾶν. Εἰς τὸν προῦτον τὴν ἐργασίαν αὐτὴν θὰ τὴν χειρίζεται ὁ Τμηματάρχης, ὅστις ἐκ τῆς ἐπιτυχίας θὰ παγιώνη τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀνωτέρων του, ἀλλὰ καὶ ἐκείνου θὰ χαλαροῦται σὺν τῷ χρόνῳ ὁ ζήλος, διότι ἴσως ἄλλοι ὀλιγώτερον συμβίλλονται, θὰ εἶναι εἰς ἀνωτέραν μοῖραν, εἴτε διότι ἐπιτηδειότεροι εἶναι εἰς τὴν ἐποχὴν μας, εἴτε διότι εἶναι ἰκανώτεροι εἰς ἄλλην ἀποστολὴν, ἢ ὁποία κατὰ τὴν ἀντίληψιν τούτου, ἔχει μικροτέραν συμβολὴν εἰς τὴν ἀποστολὴν τοῦ Ὁργανισμοῦ, εἴτε οἰεσωτερικοὶ Ὁργανισμοί, ἢ ἡ σκοπιμότης τῆς ἐσωτερικῆς ἀρμονίας ἐμποδίζουν ἀνάλογον πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν ἠθικὴν ἢ οικονομικὴν ἀμοιβήν. Ἀκόμα τοὺς καρποὺς τῆς ἐπιτυχίας θὰ τοὺς ἐμφανίσῃ καὶ θὰ ἀντλή κῦρος ἐξ αὐτῶν ἡ Διοίκησις, ἢ ὁποία ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, δὲν θὰ ἔχη παργωγικὴν δύναμιν καὶ τὴν οὐσιαστικὴν πρωτοβουλίαν ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ, ἢ ὁποία θὰ κινῆται τεχνικῶς διὰ μιᾶς δημόπρασίας ὡς γίνεται εἰς τὰς προμηθείας τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν Δήμων, καὶ διότι ἡ μεγάλη μερὶς αὐτῆς δὲν θὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν συνεταιρικὴν οἰκογένειαν καὶ δὲν θὰ λογοδοτῇ εἰς αὐτὴν. Μία ἀποτυχία δὲν θὰ

κλονίση τὴν Διοίκησιν, διότι ἡ ἐργασία αὐτὴ εἶναι τμῆμα τοῦ ὅλου ἔργου τοῦ Ὅργανισμοῦ. Θὰ ἐπισκιάζεται δὲ ὑπὸ τῆς ἐπιτυχίας τῶν ἄλλων κλάδων. Ἐνῶ εἰς μίαν Κεντρικὴν Προμηθευτικὴν Ἐνωσιν, ἡ Διοίκησις θὰ ἔχη ἐξ ὀλοκλήρου τὴν πρωτοβουλίαν, καὶ ἐκεῖ συγκεντρωμένας ὅλας τὰς δυνάμεις ἐπειδὴ αὐτὸς θὰ εἶναι ὁ μοναδικὸς σκοπὸς τῆς καὶ μία ἀποτυχία θὰ τὴν ἀνατρέπη ἐξ ὀλοκλήρου· τὸ δὲ τμῆμα, θὰ εἶναι ὄργανον ἐπιβοηθητικὸν τῆς Διοικήσεως ἢ ὁποῖα γὰρ ἔχη δημιουργικὴν δύναμιν καὶ δὲν θὰ μένη ξηρὸς ἐκτελεστῆς τῶν προμηθειῶν, θὰ ἐρευνᾷ τὰς ἀγορὰς, θὰ μελετᾷ καὶ θὰ ἰδρῦη ἐργοστάσια τῶν προμηθευομένων εἰδῶν, ἤτοι ἀλευρομύλους, λιπασμάτων, ἐντομοκτόνων φαρμάκων κλπ. θὰ δημιουργῇ κατὰστασιν καὶ θ' ἀνατρέπη πιεστικὸς συνδυασμοῦς, διὰ νὰ μὴ τὴν ἀνατρέψουν αὔρον. Ὅλα αὐτὰ, οὔτε σκόπιμον, οὔτε συμφέρον, οὔτε εἶνε δυνατόν νὰ προαγάγουν καὶ νὰ φέρουν εἰς πέρας τὸ προμηθευτικὸν τμῆμα τοῦ Σταφιδικοῦ Ὅργανισμοῦ. Ἀκόμη καὶ τὰ εἰδικὰ πρόσωπα μὲ τὴν πρωτοβουλίαν ἐν τῷ Ὅργανισμῷ διὰ τὴν ῥύθμισιν τῆς σταφιδικῆς καταστάσεως, κατηρτισμένα μὲ τὴν εἰδικὴν αὐτὴ μόρφωσιν, δὲν εἶναι ἐγγύησις ὅτι θὰ εἶναι ἐξ ἴσου ἰκανὰ νὰ ὀργανώσουν καὶ προαγάγουν τὸν τεράστιον προμηθευτικὸν καὶ βιομηχανικὸν ὡς θὰ ἐξελιχθῆ κλάδον τῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως τῶν εἰδῶν καθ' ὅλας του τὰς πλευράς. Εἰς τυχὸν μεμονωμένα παρδείγματα ἢ μίαν ἐξαιρέσιν, δὲν εἶνε ἐπιτετραμένον νὰ στηριχθῶμεν καὶ νὰ δημιουργήσωμεν κανόνα. Ἡ διοίκησις τοῦ σταφιδικοῦ ὀργανισμοῦ προαπαιτεῖ ἄλλα ἐφόδια ἀπὸ τὰ ἐφόδια ποῦ προαπαιτεῖ ἡ διοίκησις μιᾶς Κεντρικῆς προμηθευτικῆς ἐνώσεως. Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι θὰ χωρισθῶν αἱ τρομῆθαι ἐντὸς τοῦ ὀργανισμοῦ εἰς αὐτοτελεῖς, τμῆμα εἶνε ἀτυχῆς, διότι πάντως ἴδιον τμῆμα θὰ ἀποτελέσουν αἱ ἐργασίαι αὗται. Ἀλλὰ ὅπως εἶπωμεν, δὲν θὰ ἐμπνεύσητε εἰς δημιουργικῶς ἐγῶνας τὸ ὑποδιέστιρον προσωπικὸν ποῦ θὰ τοῦ ἀναθέσητε τὴν διαχείρησιν· εἶνε πλάνη ὅτι θὰ προσελκύσητε τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο μὲ τὴν φυσικὴν δημιουργικὴν πνοήν, διότι ὅταν τοῦτο ἔχει ἐπίγνωσιν τῆς δυνάμεώς του διὰ

νά ὀργανώσῃ ἓνα τεράστιον ἔργον, δὲν εἶνε δυνατόν νά προαγάγῃ τοῦτο ὅταν τίθεται ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἄλλων στερομένων τῆς εἰδικότητος αὐτοῦ, διότι τοῦ στερεῖται ἀκόμη τὴν ἠθικὴν ἱκανοποίησιν τοῦ νά συνδέσῃ καὶ ἐκεῖνος ὡς πρωτογενὲς τὸ ὄνομά του μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν ἔργου, τοῦ ὁποίου αὐτὸς εἶνε ὁ Νοῦς. Εἶναι καὶ τοῦτο μία ἀδυναμία, ἀλλὰ προαγάγει μία σάπια κατάστασιν καὶ ἀντιστρατεύεται τοῦ φθειρόντος τὴν κοινωνίαν ὕλισμοῦ.

Ἐπιβάλλεται ἀκόμη ἡ δημιουργία τῆς Κεντρικῆς προμηθευτικῆς ἐνώσεως καὶ διὰ γενικωτέρους Συνεταιρικοὺς λόγους. Δὲν ἐντοπίζομεν τὰ Συνεταιρικά ὄνειρα τῆς ἀναπτυσσομένης ἰδέας μέχρι τοῦ δευτέρου πατώματος τοῦ ὄλου οἰκοδομήματος, ἀλλὰ εἰς τὴν πλήρη συνεταιρικὴν αὐτενέργειαν ἀφήνομεν τὴν ἐπιτέλεσιν ὅλης τῆς συνεταιρικῆς οἰκοδομῆς. Ἡ προμηθευτικὴ ἐνωσις τοῦ τρίτου βαθμοῦ εἶναι τὸ μοναδικὸν Κέντρον ποῦ δύναται νά συγκεντρωθῇ ὁλόκληρος ἡ Συνεταιρισμένη Ἑλλάς καὶ νά παρουσιάσῃ καὶ χρησιμοποίησῃ ὅ,τι στοιχεῖον μετὰ δύναμιν καὶ πίστιν ἔχει, διὰ νά δημιουργήσῃ τὸ μεγαλοπρεπέστερον ἔργον, ποῦ ἀσφαλῶς θὰ πραγματοποιηθῇ ὅ,τι ἔγγραφον τό 1914. Ἐγγραφα δὲ τὰ ἐξῆς. «Ὁ Συνεργατισμὸς θὰ ἐπιβληθῇ παρὰ τὰς γενικὰς ἀπαισιοδοξίας, καὶ δὲν θὰ εἶναι μακρὰν ἢ ἡμέρα, μετὰ ἐνιαίαν ὀργάνωσιν, ποῦ θὰ στήσῃ τὴν σημαίαν του στὸ ἀπέναντι τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος ἀπέραντον μέγαρον τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει, καὶ σήμερον κατοικεῖ ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον παρὰ τὴν καταγωγὴν του καὶ τοὺς τίτλους του, εὐχαρίστως θὰ χειροκροτήσω ὡς Πρόεδρον ἑνὸς Πανελληνίου Γεωργικο—Συνεταιριστικοῦ Συνεδρίου.

Θὰ προαγάγῃ τὸν Συνεργατισμὸν

Οἱ ἐξῆς βαθύτεροι ἀκόμη Συνεταιρικοὶ σκοποὶ ἐπικωροῦν εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν προμηθειῶν ὑπὸ τοῦ Σταφιδικοῦ Ὁργανισμοῦ. Οἱ ἰδιοκτῆται σταφιδοκτημάτων γενικῶς διὰ νά καρπωθοῦν τὰ ὑπὸ τοῦ Ὁργανισμοῦ ἐξασφαλιζόμενα εἰς τοὺς Συνεταιρισμοὺς ὀφέλη, διὰ νά συμμετέχουν εἰς τὴν

Διοίκησιν καὶ νὰ ἐμφανίζωνται ὡς παράγοντες, θὰ σπεύδουν νὰ εἰσέλθουν εἰς Συνεταιρισμοὺς, ἀδιάφορον ἂν ἔχουν ὡς κύριον ἄλλο ἐπάγγελμα. Ὁ κομματάρχης, ὁ παντοπώλης, ὁ ἔμπορος, ὁ χρηματιστής, καὶ κάθε στοιχείον μὲ κερδοσκοπικὴν ὄψιν ποὺ σκοπεῖ ὁ Συνεργατισμὸς ν' ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴν τάξιν, θὰ ἐπιδιώξῃ μετ' ἐπιμονῆς νὰ ὑπεισέλθῃ εἰς τοὺς Συνεταιρισμοὺς. Ἐὰν τοὺς ἀρνηθῇ ὅπως ἐπιβάλλεται τοῦτο, ἢ ἐξ ἐπαγγέλματος τάξις τῶν αὐτοκαλλιεργητῶν, θὰ συγροτήσουν τὰ ἀντιδραστικὰ αὐτὰ στοιχεῖα ἄλλους Συνεταιρισμοὺς, ποὺ θὰ εἶναι ὁ πυρὴν τῆς ἀντιδράσεως διὰ λόγων καὶ δι' ἔργων. Τοὺς συνεταιρισμοὺς τούτους θὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τονώσῃ καὶ ἐξυπηρετῇ ἐξ ἴσου μὲ τοὺς λοιποὺς Συνεταιρισμοὺς ὁ Σταφιδικὸς Ὄργανισμὸς καὶ θὰ ἀξιοῦν μετ' ἐπιμονῆς, εὐκολίας ἐξεραικῆς, διότι ἡ τάξις αὕτη εἶνε ἐγωπαθὴς καὶ ὀπλισμένη μὲ ὑπερβολικὸν θράσος· ἐνῶ ἂν αἱ προμήθειαι ἐγένοντο διὰ μιᾶς Κεντρικῆς προμηθευτικῆς ἐνώσεως, τὰ στοιχεῖα αὐτὰ θὰ ἔμενον ἔξω, θὰ παρεμερίζοντο θ' ἀπεμονοῦντο, θὰ ἐμειοῦτο τὸ κύρος των, καὶ θὰ ἐξουδετεροῦντο εὐκολότερον αἱ ἀντιδράσεις των κατὰ τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐπαγγελματικῆς τάξεως τῶν ἀγροτῶν.

Μὲ τὴν συμβολὴν τοῦ Ὄργανισμοῦ διὰ τῶν ἀπὸ κοινοῦ προμηθειῶν, ἐξισοῦνται πρὸς τοὺς Συνεταιρισμοὺς τῆς ἐπαγγελματικῆς Ἀγροτικῆς τάξεως, καὶ δύνανται ἀκόμη νὰ τὴν παρουσιάσουν εἰς μειονεκτοῦσαν θέσιν διὰ ν' ἀντιδρῶσιν, διαθέτοντες εἰς τὸ κόστος τὰ εἶδη, διότι οὔτε διὰ τὴν τάξιν τὴν λογιστικὴν, οὔτε διὰ τὴν προπαγάνδαν καὶ γενικῶς διὰ τὴν διδασκαλίαν πρὸς διάδοσιν τῆς ἰδέας ἐνδιαφέρονται, οὔτε διὰ τὴν δημιουργίαν ὁμαδικῆς παρουσίας διὰ νὰ τὰ ἐπιβαρύνουν ἀναλόγως τὰ εἶδη πρὸς ἐξασφάλισιν ἀποθεματικῶν, ὅπως εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τὸ πράξῃ ὁ Συνεταιρισμὸς τῶν καθαρῶς ἀγροτῶν διὰ νὰ προαγάγῃ καὶ ἐδραιώσῃ τὴν ἰδέαν καὶ ἀποκτήσῃ ὁ Συνεταιρισμὸς ὡς νομικὸν πρόσωπον, αὐτοτέλειαν οἰκονομικὴν καὶ ἀπαλλαγὴν τῆς διὰ δανειῶν ἐξευρέσεως κεφαλαίων, ἢ δι' ἐπαυξήσεως πέραν τοῦ πρέποντος τῶν μερίδων τῶν Συνεται-

ρων, ἐνέργεια ἡ ὁποία εἶναι ἐπιβλαβῆς ὡς εἰς τὸ δευτέρον βιβλίον μας θά ἐκιδέσωμεν. Ὅταν ἀπομακρύνωμεν τὴν μειοψηφίαν αὐτὴν ἐκ τῆς ἀπὸ κοινοῦ προμηθείας, τὴν θέτομεν εἰς μειονεκτικὴν θέσιν, διότι δὲν δύναται μόνη νὰ ἐξασφαλίσῃ ὄρους καὶ μέσα μεταφορᾶς εὐνοϊκά, ὅσα θά ἐξασφαλίσῃ τὸ Συνεταιρισμένον σύνολον τῶν Ἀγροτῶν τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς Κεντρικῆς τῶν προμηθευτικῆς ἐνώσεως. Ἐπίσης περιορίζει μίαν ἐπιπολαίαν προσπάθειαν μιᾶς τάξεως ἀνθρώπων ποὺ δὲν ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ διακρίνουν τὴν ἀποστολὴν τῶν Συνεταιρισμῶν, καὶ νὰ σχεδιάσουν τὴν βᾶσιν καὶ τὰ ὄρια μιᾶς Ἐνώσεως, ἀλλὰ πιστεύοντες ὅτι Συνεταιρισμὸς εἶναι τὸ συγκρότημα γνωστῶν, συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ συνεταιρίζονται ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι δραστήριοι, κάμνον διανομὰς καὶ τὴν νύκτα καὶ ὅλα τὰ θελήματα τῶν Συνταίρων, ἰδρῶν μικροενώσεις ἐκεῖ ποὺ μὲ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν τὰ ὄρια αὐτὰ συμπεριλαμβάνονται εἰς σχέδιον παγίας δράσεως Ἐνώσεων ποὺ τὰ διέγραψαν φυσικοὶ ὄροι, κοινωνικοὶ, γεωγραφικοὶ, συγκοινωνιακοὶ καὶ οἰκονομικοὶ, οἵτινες δὲν ἀνατρέπονται. Περιορίζει τὰ ἀντιδραστικὰ στοιχεῖα, τοὺς ἀριβίστας καὶ τοὺς ὑπολογιστὰς, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνους μὲ τὴν εὐγενῆ προσωπικὴν φιλοδοξίαν, ἀλλὰ κούφους καὶ ἀνικάνους νὰ ἐπιληφθῶν μιᾶς μελέτης καὶ νὰ διακρίνουν τ' ἀποτελέσματα τῆς ἐνεργοῦς ἐπεμβάσεώς των, ἀπομακρύνουν κάθε ἄλλο ἄτομον ποὺ ἀδιαφορεῖ ἐὰν διασπᾷ μίαν φυσιολογικὴν κατάστασιν, μίαν προσπάθειαν ἀπάνω εἰς αὐτὴν, καὶ κινεῖται ἀπὸ μικρᾶς ἀδυναμίας καὶ μικροῦ υπολογισμοῦ, διότι ἄλλος ἀδιαφορεῖ διὰ τὸ μέλλον, καὶ ἄλλος δὲν δύναται νὰ τὸ διακρίνῃ. Ὅλας αὐτὰς τὰς κινήσεις τὰς ἐπιβλήθει διὰ τῶν προμηθειῶν τοῦ ὁ Ὄργανισμὸς, ἐνῶ μία Κεντρικὴ προμηθευτικὴ ἔνωσις, θά ἀκολουθήσῃ ἕνα πρόγραμμα ποὺ θά ἐχάρασε μετὰ τῆς Πανελληνίου Ὁμοσπονδίας τῶν συνεταιρισμῶν, καὶ μαζὶ μὲ τὰ μέτρα ἐκείνης θά ἤρνεϊτο τὴν συμμετοχὴν εἰς τὰς προμηθείας τῶν Ἐνώσεων ποὺ ὑπονομεύουν τὸ ὅλον ἔργον μιᾶς περιφερείας, χάριν ὑποκειμενικῶν ὑπολογισμῶν ὠρισμένων προσώπων, ὅπως θά ἤρνεϊτο τὴν προμήθειαν εἰς μεμονωμένους Συνεται-

ρισμούς ἐπειδὴ χαλαρώνει τὴν ἄσπλην τῆς συγκεντρώσεως ὄλων τῶν Συνεταιρισμῶν εἰς Ἐνώσεις. Ἐπὶ ὄλων τούτων ἔχομεν πολλὰ φωτεινὰ παραδείγματα καθ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον.

Ἡ Κεντρικὴ Προμηθευτικὴ Ἐνωσις θὰ ἐπιβοηθῇ δι' ἔργων τὰς προσπάθειάς τῆς ἐπαγγελματικῆς Σταφιδικῆς καὶ Ἀγροτικῆς ἐν γένει τάξεως, ἐνῶ ἐξ ἀντιθέτου, ὁ Σταφιδικὸς Ὄργανισμός, μὲ ἐλιγμούς, ἐπιφυλάξεις καὶ συνδυασμούς, θὰ χειρίζεται τὸ ζήτημα τοῦτο διὰ νὰ μὴ ἔλθῃ κατὰ μέτωπον τοῦ Μωσαϊκοῦ τῶν ἀντιλήψεων καὶ τῶν ὁσπῶν ποὺ μᾶς ἐμφανίζει ἡ σταφιδικὴ κοινωνία μέχρι τῆς ἐποχῆς ποὺ θὰ δυνηθῇ ν' ἀπαλλαγῇ τῶν ξένων πρὸς τὴν ἐπαγγελματικὴν τάξιν, στοιχείων.

Τὸ ζήτημα τοῦτο σοβαρῶς πρέπει νὰ τὸ μελετήσῃ ἡ Διοίκησις τοῦ Ὄργανισμοῦ καὶ νὰ βοηθήσῃ μαζὺ μὲ τὴν δημιουργίαν τῆς Σταφιδικῆς Ἐνώσεως εἰς τὴν δημιουργίαν Κεντρικῆς Προμηθευτικῆς Ἐνώσεως, ἡ ὁποία θὰ ὑποβοηθῇ καὶ τὸν Σταφιδικὸν Ὄργανισμόν, διότι θ' ἀποκτηθῇ μία Συνεταιρικὴ Ἐνωσις μεγάλης δυνάμεως, ἡ ὁποία θὰ συμβάλλῃ μαζὺ μὲ τὴν Πανελληνίον Ὁμοσπονδίαν τῶν Συνεταιρισμῶν εἰς τὴν τάξιν, εἰς τὴν ἀλληλεγγύην καὶ τὴν πειθαρχίαν εἰς τὴν συνεταιρικὴν οἰκογένειαν.

Γενικὴ Συνέλευσις:

Ὑποστηρίζεται ἀκόμη ὅτι ἐπιβάλλεται εἰς τὸν Ὄργανισμόν νὰ καθιερώσῃ καταστατικῶς Γενικὴν Συνέλευσιν. Τὴν γνώμην αὐτὴν ἐπιδοκιμάζομεν, διότι, τότε οἱ Σύμβουλοι τῶν παραγωγῶν θὰ εἰρὶσκονται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν Συνεταιρικῶν ὀργανισμῶν, θ' ἀντιλαμβάνονται ἐκ τῆς διαρκῶς ὁμαδικῆς ἐκδηλώσεως τῶν γνωμῶν τὴν γενικὴν κατάστασιν, θὰ μελετοῦν, θὰ λογοδοτοῦν, καὶ θὰ τοιοῦνται εἰς τὰς προσπάθειάς των διὰ τῶν συνελεύσεων, αἵτινες θὰ τονώσουν τὸ αἶσθημα τοῦ συνόλου, καὶ θὰ γίνηται ἐτησίως ἐπίδειξις τοῦ Σταφιδικοῦ ὄγκου καὶ τῆς πίστεως τούτου πρὸς τὸν Ὄργα-

νισμόν του, διὰ ν' ἀποθαρρύνηται διαρκῶς ὁ καιροφυλακτῶν ἐχθρός.

Πολλοὶ πού εἶναι μέσα, ἢ πλησιέστερον πρὸς τὴν Διοίκησιν τοῦ Ὄργανισμοῦ, ἔχουν δισταγμοὺς διὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν, διότι δὲν εἶναι ὥριμος νὰ ἐπιληφθῇ τῶν ζητημάτων μελετημένως καὶ μετὰ ψυχραμίας, καὶ θὰ κινήται μὲ ὑπολογισμοὺς, ὀχλοκρατικῶς, συγκλονίζουσα τὴν ἤρεμον διοικητικὴν ἐργασίαν τοῦ Ὄργανισμοῦ. Ὅταν μελετήσωμεν τὰς ἀφορμὰς, καὶ συμβίλωμεν εἰς τὴν ἐξαφάνισιν τούτων, τοιοῦτοι φόβοι δὲν θὰ ὑπάρξουν. Διὰ ν' ἀποκτήσωμεν ἤρεμον, καὶ μὲ τὴν βεβαιότητα τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἀποστολῆς τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, πρέπει νὰ τὴν συγκροτήσωμεν ἀπὸ ὁμοιογενῆ στοιχεῖα, ν' ἀποτελῆται ἐκ τῶν ὑπευθύνων ὀργάνων τῶν Συνεταιρικῶν Ὄργανώσεων πού κάμνουν ἀπὸ κοινοῦ ἐναποθήκευσιν, ν' ἀποκλεισθοῦν οἱ πολιτευόμενοι καὶ οἱ ἐξασκοῦντες ὁπωσδήποτε καὶ ἄλλα κερδοσκοπικὰ ἐπαγγέλματα, ἔστω καὶ ἂν εἰσεχώρησαν εἰς Συνεταιρισμοὺς. Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἀσυνεταιριστῶν, νὰ ἐκλέγονται ἐκ τῶν ἐχόντων κύριον καὶ μοναδικὸν ἐπάγγελμα τὸ τοῦ Ἀγρότου καὶ καλλιεργητοῦ τῆς Σταφίδος, ἢ δὲ ἐκλογὴ τῶν, νὰ γίνηται ὑπὸ τῶν ἐκπροσώπων τῶν Σταφιδικῶν περιφερειῶν εἰς τὰ Γεωργικὰ Ἐπιμελητήρια, ἀφοῦ σπεύσωμεν καὶ τὰ ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ τὰ ξένα πρὸς τὸ Ἀγροτικὸν ἐπάγγελμα στοιχεῖα ὅσον δήποτε καὶ ἂν παρουσιάζονται μὲ θέλησιν ἐργασίας καὶ φιλαγροτισμόν, ἄς ἐπιζητήσουν νὰ ὠφελήσουν ἔξω τῆς διοικήσεως ὡς τεχνικοὶ σύμβουλοι οἱ κατάλληλοι, ὡς προπαγανδισταὶ τῶν ἀρχῶν τῶν ὀργανώσεων καὶ νὰ τὰ διαμορφώσωμεν τὰ Ἐπιμελητήρια αὐτὰ καὶ τὰ καταστήσωμεν ὀργανισμοὺς τοῦ ὅλου Ἀγροτικοῦ κόσμου, διὰ τῆς συμμετοχῆς τῶν Συνεταιρικῶν Ὄργανισμῶν κατ' ἀναλογίαν, διότι σήμερον ὅπου ὑπάρχει συνεταιρικὴ ὁρμὴ κατέστησαν προῶσκόμματα εἰς τὴν πρόοδον αὐτῆς, καὶ κέντρα ἀντιδράσεως. Καὶ ἂν δὲν ληφθοῦν μέτρα νὰ ἐξαφανίσωμεν τὴν διεΐσθησιν τῆς πολιτικῆς ὅταν εὐρίσκη ἰδίως τὴν εἴσοδον ἀνοικτὴν, ὅταν ἡ ἐκλογὴ τῶν ἐκλεκτόρων γίνεται ὑπὸ τῶν Δημοτικῶν καὶ Κοινοτικῶν Συμβουλίων, ἐνδείκνυται

ἐνιαία ἐνέργεια καὶ ἄμεσος ἀντίδρασις τοῦ Προοδευτικοῦ καὶ Συνεταιρισμένου παραγωγικοῦ κόσμου κατ' αὐτῶν, ἵνα τὰ βελτιώσῃ καὶ τὰ καταστήσῃ ὀργανισμοὺς τοῦ συλλόγου τῶν Ἀγροτῶν. Μετὰ τὰ μέτρα ταῦτα πρέπει νὰ σπεύσῃ καὶ βοηθήσῃ ὁ Ὄργανισμὸς εἰς τὴν ἐπανίδρυσιν τῆς Πανελληνίου Ὀμοσπονδίας τῶν Συνεταιρισμῶν μὲ ἔδραν τὰς Ἀθήνας, συντρέχον αὐτὴν καὶ οἰκονομικῶς.* Διότι τότε σὺν τῷ χρόνῳ θὰ δημιουργηθῇ καὶ θ' ἀναπτυχθῇ τὸ πνεῦμα τῆς ἀντικειμενικῆς ἐξετάσεως τῶν ζητημάτων καὶ τῆς ἐπιβολῆς πνεύματος τάξεως, θὰ προαχθῇ ἡ πλατυτέραν ἐπὶ τῶν ζητημάτων τοῦ συνόλου ἔρευνα, ὅτε θὰ χαλαρωθοῦν καὶ σὺν τῷ χρόνῳ θὰ συντριβοῦν αἱ ῥοπαὶ τοῦ ἀτομικισμοῦ καὶ τῶν προσωπικῶν φιλοδοξιῶν τῶν ἡγετῶν, οἵτινες, κυρίως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπιφέρουν τὰς διαιρέσεις, τὰς ἀνταρσίας καὶ ἀναρχίας, καὶ οἱ ἀδιόρθωτοι θὰ ἀπομακρυνθοῦν μόνον τοὺς πρωτοῦ τοὺς ἀπομακρύνουν. Τότε, ἐπαναλαμβάνομεν, μὲ τοὺς τρεῖς νέους μεγάλους γενικῶς τῆς Συνεταιρικῆς καταστάσεως, ἐπιβάλλεται νὰ θεσπισθῇ καταστατικῶς ἡ Γενικὴ Συνέλευσις, μὲ ὠρισμένα κεντρικὰ προγραμματικὰ δικαιώματα, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν θὰ λογοδοτοῦν οἱ ἐκπρόσωποι τῶν παραγωγῶν.

Σύστημα ἀρχαιρεσιῶν

Ἐπίσης πρέπει νὰ μεταρρυθμισθῇ καὶ τὸ σύστημα τῆς ἐκλογῆς, διότι δημιουργεῖ διαιρέσεις καὶ κόμματα καὶ διασπᾷ τὴν ψυχικὴν ἐνότητα εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν μεγαλειτέραν διαιρέσιν παρατηροῦμεν κατὰ τὰς ἐκλογὰς διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀξιομάτων καὶ τὴν ὑπόδειξιν τῶν ὑποψηφίων. Ἐπισταμένως ἐμελετήσαμεν τὸ ζήτημα διὰ νὰ ἐξαλείψωμεν, ἢ νὰ περιορίσωμεν τὴν πάλιν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν ἐκλογὴν τῶν καλλιτέρων, καὶ κατελήξαμεν εἰς τὸ ἐξῆς σύστημα, τὸ ὁποῖον ἐφαρμόζομεν καταστατικῶς διὰ τὴν ἐκλο-

* *Εἰς τὴν Μακεδονίαν παρατηρεῖται ἀντίδρασις κατὰ τῆς ἰδρύσεως Ἐνιαίας Ὀμοσπονδίας μὲ ἔδραν τὰς Ἀθήνας: σφάλλον εἰς τούτο καὶ θὰ βιάσων διότι διαρροῦν τὰς δυνάμεις: Τὰ μεγάλα ζητήματα ποὺ πρέπει ὅλη ἡ Ἀγροτικὴ Ἑλλὰς ἠνωμένη νὰ παρακολουθῇ ἄγρυπνος, διαρκῶς ζημιοῦνται εἰς Ἀθήνας.*

γὴν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Κεντρικῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης. Διηρέσαμεν τὴν περιφέρειαν τῆς Ἐνώσεως εἰς ὀκτὼ τμήματα, ὅσοι καὶ οἱ Διοικητικοὶ Σύμβουλοι· εἰς ἐκάστην περιφέρειαν ὑπάγεται ἀνάλογος ἑρθμὸς Συνεταιρισμῶν. Δεκαπέντε ἡμέρας, πρὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Συνελεύσεως διὰ τὴν ἐκλογὴν, συνέρχονται οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Συνεταιρισμῶν ἐκάστης περιφερείας εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἐνώσεως, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Προϊσταμένου τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου, εἰς χωριστὴν ἡμέραν ἐκάστη περιφέρεια, καὶ ὑποδεικνύει ἐκάστη ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Συνεταιρισμῶν τῆς δύο διὰ τὴν θέσιν τοῦ Συμβούλου. Μόλις ἀποπερατωθῶν αἱ ὑποδείξεις καὶ τῶν ὀκτὼ περιφερειῶν, ἀποστέλλονται τὰ ὀνόματα τῶν ὑποδειχθέντων εἰς τοὺς Συνεταιρισμοὺς καὶ τοιχοκολλοῦνται εἰς τὴν αἰθούσαν τῆς Ἐνώσεως, συνέρχεται δὲ ἡ Γενικὴ Συνέλευσις καὶ δι' ἐκλογῆς κάμνει τὴν ἐπιλογὴν ἐκ τῶν δύο ποὺ ὑποδεικνύει ἐκάστη περιφέρεια. Ἡ ἐπιλογὴ διενεργεῖται ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως διὰ ψηφοδελτίων καὶ γίνεται χωριστὰ διὰ μίαν ἐκάστην περιφέρειαν. Αἱ παρατηρήσεις μας ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν, εἶναι αἱ ἑξῆς: **Ἡ** ἐπιλωρίστη εἰς τὸ ἐλάχιστον ἢ προπαγάνδα πρὸς κατίσχυσιν ποῦ διήρει τὴν Συνέλευσιν εἰς δύο μερίδας. Ἐὰν παρετηρήθη μία προσπίθεια προτελκύσεως ψήφων, ἐνετοπίσθη μέσα εἰς τὴν περιφέρειαν καὶ ἦτο ἄτονος, δὲν ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὰ ἄλλα διαμερίσματα, εἰς τὴν συνέλευσιν δὲν ἐπαρουσιάζοντο αἱ ἀσχημίαι τῶν μυστικοσυμβουλίων τῶν συνδυασμῶν, τῶν ὑποχωρήσεων καὶ τῶν ἀνταλλαγμάτων. Ἀκόμη παρατηρήθη καὶ βελτίωσις κατὰ ποῖον· ἐκείνοι ποὺ ἄλλοτε ἐπέπλεον εἰς μίαν Συνέλευσιν, οἱ θρασεῖ, οἱ λογοκίποι, οἱ λογοτέχναι καὶ οἱ ἐπιτήδαιοι, δὲν ἐπῆραν εἰς καμμίαν περιφέρειαν ἄλλην ἀπὸ τὴν ψῆφον του, ἀπὸ παντοῦ ἐξετοπίσθησαν. Παρατηρήθη εἰς μίαν περιφέρειαν ἀντίδρασις κατὰ τοῦ ἐπιλεκτοτέρου, ἀλλὰ τοῦτο ὀφείλετο εἰς τὴν διαίρεσιν, λόγῳ γενικωτέρων τοπικῶν ἀντιγνωμιῶν· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ παρετηρήθη ὅτι οἱ ἀντίπαλοί του οἵτινες εἶχον τὴν πλειονοψηφίαν, προσελάθουν ν' ἀντικαταστήσουν τὸν παραμεριζόμενον δι' ἰσαξίου

του. Ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν ἐπέισθημεν ὅτι εἰς ὀργανισμοὺς πολυαριθμοὺς καὶ εὐρείας περιφερείας, τὸ σύστημα τοῦτο θὰ ἐπιβληθῆ καὶ θὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν γενίκευσιν τῶν διαιρέσεων, τοὺς κομματισμοὺς, καὶ θὰ προαγάγῃ τὰς Διοικήσεις ποιοτικῶς. Τὸ σύστημα τοῦτο προσαρμόζει καὶ διὰ τὸν Σταφιδικὸν Ὀργανισμόν, ἀλλὰ μαζὺ μὲ τὴν ἐφαρμογὴν του πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν ὁμοιογένειαν, ἐλίγωσιν τοῦ ἔργου καὶ συνειδησιν τάξεως, διότι ἄνευ αὐτῶν καὶ τοῦτο θὰ παρουσιάζῃ ἀσχημίαν πολὺ ὀλιγοτέρας ἐκείνων πού παρουσιάζει τὸ ἰσχύον σύστημα. Ἠσχολήθημεν περὶ τοῦ Ὀργανισμοῦ κατ' ἐξαιρέσιν, ὅπως εἴπωμεν εἰς τὴν ἀρχὴν, διότι ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν Συνεταιρισμῶν ἔχει σοβαρὰν ἐπίδρασιν ἡ πολιτικὴ του. Ὁ Σταφιδικὸς κόσμος, ἐκεῖνος πού καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν μὲ τὸν ἰδρωτὰ του ποτίζει τὴν γῆν, χωρὶς ν' ἀπολαμβάνῃ τὴν φύσιν, πιστεύει ὅτι οἱ ἐπὶ κεφαλῆς θὰ συμβάλλουν εἰς τὴν γαίντωσιν τῶν ὀρθοδόξων Συνεταιρικῶν ἀρχῶν.

Οἱ ἰδιόρρυθμοι οὗτοι ὀργανισμοί, μὲ Μωσαϊκὴν τὴν σύνθεσιν τῆς διοικήσεως πού προσβάλλουν ὁμαδικὰ συμφέροντα καὶ θίγουν διαφόρους ἄλλας τάξεις, ὑπόκεινται εἰς πιέσεις καὶ θ' ἀντιμετωπίζουσιν ἐκάστοτε εἰσδύσεις ἐπιρροῶν ἐπιβλαβῶν, θὰ τοὺς δημιουργοῦν προσκόμματα εἰς τὸν δρόμον των, θὰ τοὺς ὑπονομεύουσιν εἰς κάθε τους βῆμα, ἄλλοτε μὲ διαβολὰς τῶν κερδοσκόπων καὶ ἄλλοτε μὲ τὴν κομματικὴν των πανοπλίαν, θὰ τοὺς δημιουργοῦν, καὶ ἀπὸ τὴν τάξιν πού ἐξυπηρετοῦν, δυσφορίαν καὶ ἐξεγέρσεις εἰκονικὰς. Διὰ τοῦτο ἐπιβάλλεται ἡ συνειδητὴ Συνεταιρισμένη Σταφιδικὴ τάξις νὰ ἐπαγρυπνῇ διαρκῶς, καὶ νὰ παρακολουθῇ τὰς κινήσεις τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐντεταλμένους φρουροὺς καὶ προαγωγοὺς τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν πόθων της νὰ ἐνθαρρύνῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς παρακολουθῇ εἰς τὸν μακρὸν δρόμον ἀγρύπνως μήπως παραπλανηθοῦν ἀπὸ τοὺς ἠθοποιούς, ἢ μήπως πιστεύσουσιν ἑαυτοὺς κατάστασιν καὶ παρεκλίνουν τῶν σκοπῶν πού ἐξεθέσαμεν, καὶ τοὺς ὁποίους ἐχάραξαν κατ' ἐπανάληψιν αὐθορμήτως, εἰς τὰς Σταφιδικὰς Συνελεύσεις καὶ τὰ Συνέ-

δρια, ἄγνοι καὶ συγκινητικοὶ ἀγῶνες τῆς Σταφιδικῆς ψυχῆς, ἢ μήπως τοὺς καταλάβῃ ἢ κούρασιν ἢ ὁ ὕπνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄

Κερδοσκοπικαὶ τάσεις

Ἀλλάζει θέσιν

Ἡ ἀποφυγὴ γενικῶς τῶν Συνεταιρισμῶν, ἀπὸ τὴν κερδοσκοπίαν, πολὺ περισσότερον, ὡς καὶ ἀλλαγῶν ἀνεφέραμεν, τῶν πιστωτικῶν, πρέπει νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς βασικὴ.

Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ ἓνας Συνεταιρισμὸς ἀποφασίσῃ κερδοσκοπικὰς ἐργασίας, ἤλλαξε προορισμὸν, ἀνέλαβε τὴν θέσιν ποὺ σκοπεῖ ὁ Συνεταιρισμὸς νὰ κτυπήσῃ, μετεβλήθη εἰς κερδοσκοπικὴν ἐπιχείρησιν εἰς βῆρος ἄλλων. Καὶ ἐν Ἑλλάδι τοιαύτη τάσις παρετηρήθη εἰς Συνεταιρισμοὺς καὶ εἰς τινὰς ἐνώσεις. Ἐξεδηλώθη ἐκεῖ ποὺ δὲν ἐκαλλιεργήθη παντελῶς ἡ Συνεταιρικὴ συνειδήσις, καὶ διοικοῦν οἱ διάφοροι κερδοσκόποι, ἢ οἱ κερδοσκόποι ὑπολογισταί, οἱ ἐστερημένοι Συνεταιριστικῆς συνειδήσεως. Ἐχομεν πρὸς ἡμῶν παραδείγματα Συνεταιρισμῶν πωλούντων ἀθρόως διάφορα γεωργικὰ καὶ ἄλλα εἶδη εἰς ὅλην τὴν Κοινότητα, καὶ εἰς μὴ δηλαδὴ μέλη, διὰ νὰ δημιουργήσουν κέρδη. Ἐχομεν Συνισμῶν καὶ Ἐνώσεων Σταφιδικῶν τὸ παρ᾽δειγμα ποὺ ἐνεργοῦν σταφιδικὰς ἐργασίας, χωρὶς οἱ συνεταῖροι νὰ παραδώσουν, ἠγόραζον καὶ μετεπώλουν ἐκ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου. Ὅπου δὲν ὑπῆρξεν ἠθικὴ Συνεταιρικὴ τάσις μεταξὺ τῶν Συνεταιριζομένων, καὶ ἀρχὴ ἔστω Συνεταιρικῆς συνειδήσεως, παρετηρήθη ἡ τάσις αὕτη. Ἀπὸ τὰς μελέτας τῶν ξένων Συνεταιριστῶν, καὶ οἱ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος Συνεταιρισμοί, δὲν εἶναι ξένοι τῶν τοιούτων ἐκτροχιασμῶν.

Διδάγματα ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν

Εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὁ διδάσκαλος τοῦ Συνεργατισμοῦ καὶ

ὁ ἐφαρμοστὴς τῶν δογματισμῶν του πρώην Πρωθυπουργὸς Λ. Λουτσάτι, δὲν ἔπαυσε νὰ κεντηριάζῃ τὰς τοιαύτας κερδοσκοπικὰς προσπαθείας τῶν διοικούντων τὰς Λαϊκὰς Συνεταιρικὰς Τραπεζὰς του. Ἀπέθανε τὸ ἐκπνεῦσαν ἔτος εἰς βαθύτατον γήρας μὲ τὴν συνείδησιν ἤρεμον ὅτι ἔσπρωξε πρὸς τὴν πρόοδον τὸν Συνεργατισμὸν διὰ τὴν ἀναδημιουργίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Εἰς τοὺς ὁπαδοὺς του ἀποστέλλομεν λουλούδια μαζευμένα ἀπὸ τοὺς ἀγρότες τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ στολίσουν τὸν τάφον τοῦ μεγάλου νεκροῦ, εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης τῶν ὁπαδῶν τοῦ νέου Συνεταιριστικοῦ κόσμου.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ὁ ἀπελθὼν μέγας νεκρὸς, ἐδημοσίευσε τελευταῖος εἰς τὸν «Ἥλιον» τῆς Λομβαρδίας τὰ ἑξῆς:

«Μερικαὶ διοικήσεις Συνεργατικῶν Λαϊκῶν Τραπεζῶν, ἄγωνίζονται νὰ πείσουν τοὺς Συνεταίρους νὰ μετατρέψουν τὸ Συνεργατικὸν σύστημα εἰς ἀνωνύμους ἐταιρίας διὰ νὰ ἔχουν ἐλευθερίαν δράσεως εἰς τὰς ἐργασίας των καὶ νὰ ἀντιμετωπίζουν χωρὶς περιορισμοὺς τοὺς συναγωνισμοὺς τῶν κερδοσκοπικῶν ἰδρυμάτων πού ἐπιδιώκουν εὐκόλους ἀπομυζήσεις, καὶ τοιοῦτοτρόπως τὰ μερίσματα θὰ ἦσαν μεγαλύτερα, καὶ αἱ ἐπιχορηγήσεις τῶν διοικούντων θὰ ἐκανονίζοντο καλλίτερον.* τοῦτο συνήθως ψιθυρίζεται, ἢ μεγαλοφώνως λέγεται.»

«Μία Λαϊκὴ Τράπεζα πού ἔχει ἱστορίαν ὑγιοῦς Συνεταιρικῆς δράσεως δεκαετηρίδων, καὶ μεταβάλλεται εἰς κερδοσκοπικόν, ἢ συνεργίζεται μὲ τοιοῦτον ἴδρυμα, ὁμοιάζει μὲ τὸ ἄτομον τοῦ ὁποῖου ἐνῶ ὁ βίος εἶναι ὀλόκληρος ἀπὸ δόξαν καὶ γενναίας πράξεις, σχεδὸν μετανοεῖ διὰ τὸ δοξασμένον παρελθόν, καὶ ἀφήνεται νὰ γίνεται ἱστιαῖον τοῦ πάθους τῆς ἀπλειστίας καὶ τοῦ κέρδους. Μεταξὺ τῶν ἄλλων παραδειγμάτων, δύναμαι νὰ προσθέσω καὶ τὸ πρόσφατον τῆς Συνεταιρικῆς Τραπεζῆς τῆς Κοινότητος *Binten-Tsas*. Αὕτη ἰδρῦθη ὑπ' ἐμοῦ, τοῦ Πιστοῦ Λαμπερτικοῦ, καὶ

*Ὁμιλεῖ περὶ τῶν Συνεργατικῶν Λαϊκῶν Τραπεζῶν του μὲ συμπληρῆ καὶ εὐρείαν πολυετῆ Συνεταιρικὴν κίνησιν.

» τοῦ Παύλου Λιουῦ, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Βενετίας
 » κατὰ τὸ 1866, ἐπροχώρει δὲ εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐπιτυχῶς. Ἄλ-
 » λὰ κατὰ κακὴν τύχην, εὐρέθη μίαν θλιβερὰν ἡμέραν
 » περιπεπλεγμένη εἰς κερδοσκοπικὰς καὶ χρηματιστικὰς ἐπιχει-
 » ρήσεις καὶ ἦτο ἔτοιμος νὰ διαλυθῇ ὁ λαὸς ὅμως τῆς Κοινό-
 » τητος αὐτῆς δὲν ἐπέτρεψε τὴν διάλυσίν της, οἱ καλοὶ πολῖται
 » συνηγωνίζοντο νὰ τὴν σώσουν, καὶ τὴν ἔσωσαν, καὶ σήμερον
 » βαίνει νὰ γίνῃ μία ἠθικὴ καὶ οἰκονομικὴ δύναμις ἰσχυρὰ τῆς
 » φιλοπρῶτου αὐτῆς Κοινότητος, ἐνῶ ἐὰν ἦτο μία Τράπεζα
 » κερδοσκοπικῶν ἐπιχειρήσεων, δὲν θὰ ἦτο ἀξία τοιούτων
 » φροντίδων καὶ ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους τῶν κατοίκων, οὔτε
 » θὰ τὰς προεκάλει ὁ κίνδυνος τῆς διαλύσεως ταύτης.

» Ἄλλη Λαϊκὴ Συνεταιρικὴ Τράπεζα ἀκμάζουσα,
 » ἠνώθη μὲ ἐν ἄλλο χρηματιστικὸν ἴδρυμα καὶ ἀνεμίχθησαν εἰς
 » κερδοσκοπικὰς ἐπιχειρήσεις, ἀλλ' ὁ μικρὸς λαὸς, ὅστις δὲν
 » εὔρε πλέον τὴν δικαίαν διανομὴν τῆς πίστεως, διεμαρτυρήθη
 » ἀργότερον καὶ ἐξήτησε τὴν ἐπανίδρυσιν τῆς πρώτης καθα-
 » ρῶς Συνεταιρικῆς Τραπεζῆς.

» Τοῦ γράφοντος τὰς γραμμὰς ταύτας, εἰσηκούσθη-
 » σαν σχεδὸν πάντοτε αἱ ἀφιλοκερδεῖς συμβουλαί, αἵτινες ἀπῆν
 » θύνησαν εἰς ἴδρύματα τὰ ὁποῖα αὐτὸς προήγαγε μέχρι τοῦ
 » 1883. Ὅταν δὲ ἐν ἐξ αὐτῶν ἀθετῇ τὰς ἀρχὰς του, ὑποφέρει
 » ὡς ἐὰν παρίστατο εἰς τὸν θάνατον πνευματικοῦ του τέκνου.
 » Ἀλλὰ μέχρι τοῦδε, ἐπεμβαίνων ἐγκαίρως, πολλὰς τοιαύτας
 » πικρίας ἀπέφυγε, μολονότι τὴν περίοδον ποὺ διερχόμεθα, οἱ
 » πολλοὶ στρέφονται εἰς τὰ ταχῆ καὶ εὐκόλα κέρδη, καὶ οἱ ἄ-
 » πλειστοὶ ἐπικρατοῦσι πολλάκις, παρὰ οἱ φρόνιμοι τηρηταὶ
 » τῶν νύγειων παραδόσεων. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ συνασπισθῶ-
 » μεν ἀπάνω εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Συνεργατισμοῦ διὰ ν' ἀναλάμ-
 » ψῃ τὸ ἀρχαῖον ἰδεώδες, ἢ Ἄλληλοβοήθεια».

Τὸ Δόγμα τοῦ μάρτυρος τοῦ Γολγοθᾶ

Αἱ τάσεις αὗται τὰς ὁποίας ἠγωνίσθη ν' ἀναχαιτίσῃ, ὁ
 ἀπελθὼν εἰς κόλπους Ἀβραάμ σοφὸς Συνεταιριστῆς τῆς Ἰτα-
 λίας Λ. Λουτσατί, παρατηροῦνται καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ

Συνεταιρισμὸς τῆς ὀρυζοκαλλιιεργείας Νηοίου, ἐκεῖ ὀφείλει τὴν ἀποσύνθεσίν του. Ἐγνωρίσαμεν διοικήσεις Συνεταιρισμῶν ποὺ συστηματικῶς ἐνήργουν νὰ μεταβάλλουν εἰς ἀνωνύμους ἐταιρείας Συνεταιρισμοὺς ἐπιτυχῶς δρῶντας, διότι διὰ τοῦ μέσου τούτου, ἐξασφαλίζουν περισσοτέρας μετοχάς, ἦσαν κύριαι τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐνῶ ὑπὸ ἓνα Συνεργατικὸν ὄργανισμὸν, δὲν εἶναι σταθερὰ ἢ θέσις τῶν κερδοσκοπῶν, καὶ σύντομα θ' ἀποκαλυφθοῦν, θὰ φθαροῦν εἰς τὴν Συνείδησιν καὶ θὰ ἀποπεμφθοῦν. Βασικὴ ἐργὴ ἐπομένως εἶναι ὅτι, οἱ Ἀγροτικοὶ Συνεταιρισμοὶ, καὶ πολὺ περισσότερον οἱ πιστωτικοὶ, πρέπει ν' ἀποκρούσουν τὰς κερδοσκοπικὰς ἐκδηλώσεις. Ὁ θεμελειωτῆς τῆς φωτεινωτέρας θρησκείας, ὁ Γλυκὺς Μάρτυς τοῦ Γολγοθᾶ ἐδίδαξεν ὡς ἐξῆς:

«Οἱ ἀρχαῖοι ἐδίδασκον, οὐ μοιχεύσεις· ἐγὼ τώρα λέγω εἰς σᾶς, ὅτι ὁποῖος βλέπει γυναῖκα μὲ τὸν σκοπὸν νὰ τὴν ἐπιθυμήσῃ, τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἐμοίχευσεν αὐτὴν εἰς τὴν καρδίαν του. Ἐπὶ πλέον δὲ λέγω ὅτι, ἐὰν πρὸς στιγμὴν καὶ ὁ δεξιὸς σου ὀφθαλμὸς σὲ σκανδαλίσῃ, βγάλε αὐτὸν καὶ πέταξέ τον, διότι εἶναι συμφέρον εἰς σὲ νὰ χάσῃς ἓν ἐκ τῶν μελῶν τοῦ σώματός σου, παρὰ νὰ καταστραφῇ ὅλο σου τὸ σῶμα. Ἐπίσης, ἐὰν τὸ δεξιὸν σου χερὶ σὲ σκανδαλίσῃ, κόψε το καὶ πέταξέ το διὰ τὸν αὐτὸν λόγον».

—Τὸ ἴδιον ἀκριβῶς τώρα διδάσκει καὶ ἡ νέα θρησκεία, ἡ Συνεταιριστικὴ, ποὺ ἀπὸ ἐκεῖ ἀντλεῖ τὰ διδάγματα καὶ τὴν δύναμιν.

Ἐὰν λέγη, μέλη τῆς διοικήσεως ἢ τοῦ Συνεταιρισμοῦ σκανδαλισθοῦν ἀπὸ τὰ κηρύγματα τῆς κερδοσκοπίας, πετάξατέ τους, διὰ νὰ μὴ καταστραφῇ ἀπὸ τὸ ἠθοικτόνον τοῦτο μόλυσμα ὅλος ὁ Συνεταιρισμὸς. Ὅποῖος πάλιν σκεφθῇ τὴν κερδοσκοπίαν, ἢ νὰ κερδοσκοπίσῃ ἐκεῖνος ἀπάνω εἰς τὴν κερδοσκοπικὴν κίνησιν τοῦ συνεταιρισμοῦ, τὴν ἰδίαν στιγμὴν ὑπένομευσε τὸν Συνεταιρισμὸν καὶ τὴν ἠθικὴν ζωὴν τῶν συνεταιριζῶν, ἐπομένως ἀποκόψατε ἀπὸ τὸν συνεταιρισμὸν ἀμέσως καὶ τοῦτον πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὅλου Συνεταιρισκοῦ Σώματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Συνεταιρισμός και Πολιτική.

Ἡ Ἀνάμιξις ἐπιβλαβής

Υπεστηρίχθη εἰς Συνέδρια καὶ Δημοσίας συζητήσεις, ὑπὸ Συνεταιριστῶν, ὅτι ἡ ἀνάμιξις τῶν Συνεταιρισμῶν εἰς τὴν Πολιτικὴν, εἶναι ἐπιβεβλημένη, διότι τότε θὰ δημιουργηθῇ Ἀγροτικὸν Κόμμα, μὲ συνείδησιν καὶ πειθαρχίαν, καὶ θὰ ἐξασφαλισθῇ διὰ τῶν Γενικῶν Συνελεύσεων ἡ ὑπόδειξις τῶν ἀρίστων, ὡς ὑποψηφίων.

Ἡ ὕπαρξις κόμματος διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν βλέψεων τοῦ Ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, πρέπει νὰ εἶναι ὁ πόθος καὶ τὸ κεντρικὸν σημεῖον πού ἐπιβάλλεται ν' ἀποβλέπη ἡ τάξις αὕτη. Αἱ δικαίαι ἀπαιτήσεις της, τότε θὰ ἐκπληρωθοῦν, ὅταν εἶναι Πολιτικῶς ἰσχυρὰ διὰ νὰ σπρῶξη σήμερον εἰς μίαν δικαίαν καὶ προοδευτικὴν Νομοθεσίαν, καὶ νὰ κατακτήσῃ αὐριον τὴν ἐξουσίαν, νὰ γείνη ἡ βαρύνουσα δύναμις τῆς καταστάσεως, ὑπὸ οἰονδήποτε σύστημα, ἀφοῦ εἶναι ἡ πλειονοψηφοῦσα τάξις. Σήμερον διδάσκεται ὅτι ἡ ἐξουσία ἀνήκει καὶ εἶναι εἰς τὰ χέρια τῆς πλειονοψηφίας. Τοῦτο εἶναι πλάνη. Ἀνήκει κατὰ θεωρίαν, τὴν ὁποίαν ἐν τῇ ἐφορμογῇ ἀνατρέπομεν. Ἡ ἐξουσία, διαρκῶς καταλαμβάνεται ἀπὸ μίαν μικρὰν μειονοψηφίαν τετυφλωμένων θερπύοντων τοῦ κεφαλαιοκρατισμοῦ, πού κατ' ἔτος πολλαπλασιάζουν τὰ δεσμὰ τῆς πτωχῆς Ἑλλάδος, διὰ διαφόρων ἐμμέσων καὶ ἀμέσων προνομίων καὶ συμβάσεων, καὶ ἀνίσων φορολογιῶν. Ἡ ἐξουσία, ὅπως καὶ εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον εἴπομεν, ἀνήκει ἀκόμη εἰς τοὺς τυχοδιώκτας, εἰς τοὺς φαύλους, καὶ τὰ σμήνη τῶν ἀέργων, πού ὀργιάζουν ἀπάνω εἰς αὐτήν. Ἡ πλειονοψηφία τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἀγροτικὸς Λαὸς, ἀπέχει, διότι δὲν ἐπροπαρασκευάσθη διὰ νὰ ἐρωτᾶται, δὲν διεπαιδαγωγήθη πολιτικῶς, τοῦναντίον τὸν ἀφήκαν εἰς τὸ σκότος, καὶ τὸν ποτίζουν χασίς καὶ ἰσχυρὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ, πού τοῦ ἔχουν χρονίως δηλητηριάσῃ τὸν ὀργανισμὸν καὶ ζαλίσῃ τὴν διάνοιαν, οὐ-

τως ὥστε νά τὸν βλέπωμεν ν' ἀκολουθῆ χαινωδῶς, σὰν ἡλίθιος, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ τούτους, πού με τὸ μειδιάμα τοῦ δόλου, καὶ τὴν εἰρωνίαν εἰς τὰ χεῖλη, καὶ εἰς τὸ δεξι χέρι τὸ ποτῆρι πλήρες ποτοῦ εὐγέστου, ἀναμειγμένου με ἀποχαινωτικά φάρμακα, τὸν πλησιάζουν, τοῦ τὸ προσφέρουν, καὶ τὸν σύρουν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὴν ἡμέραν τῆς ψευτοεκλογῆς.

Ἡ Πολιτικὴ ἀφύπνισις ἀπὸ τὴν νάρκη, καὶ ἡ Πολιτικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ Ἀγροτικοῦ Λαοῦ, εἶναι ἐπιβεβλημένη, ἀλλὰ εἶναι ἐπιβλαβὴς διὰ τοὺς Συνεταιρισμοὺς ἢ ἀνάμιξις αὐτῶν εἰς τὴν Πολιτικὴν. Εἰς τὴν κατάστασιν πού εὐρίσκεται ἡ Πολιτικὴ συνείδησις τοῦ Λαοῦ, εἰς τὴν πρώτην Γενικὴν Συνέλευσιν, πού θὰ προκληθῆ συζήτησις, θὰ διαρρηχθῆ ἢ ψυχικὴ συνοχὴ τῶν Συνταίρων, θὰ τονωθῆ ἢ διαίρεσις ἐκ τῶν ἔξωθι συγκρουομένων κομματικῶν παραγόντων, θὰ δημιουργηθῆ ῥήγμα καὶ ἄλλοῦ μὲν θὰ ἔχωμεν διάσπασιν, ἄλλοῦ δὲ χαλάρωσιν κάθε Συνεταιρικῆς ἐργασίας.

Ἔχομεν περὶ τούτου σαφεῖ παραδείγματα, καὶ ἀναφέρομεν τινά. Εἰς Συνεταιρισμὸν Κοινότητος, πού εἰργάζετο ἐν ἀρμονίᾳ, ὁ Πρόεδρος, Ἰατρὸς τὸ ἐπάγγελμα, ἐκάλεσε Γενικὴν Συνέλευσιν εἰς παραμονὰς ἐκλογῶν, ὠμίλησε καὶ προσεπάθησε νά παρασύρῃ τὰ μέλη ὑπὲρ ὠρισμένης Πολιτικῆς μερίδος εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο προσδεδεμένος. Ἡ Συνέλευσις ἐκείνη ἦτο ἡ τελευταία, καὶ δὲν ἔδειξε πλέον σημεῖα ζωῆς ὁ Συνεταιρισμὸς. Μετὰ παρέλευσιν χρονικοῦ διαστήματος, ἐδημιουργήθησαν ἐκεῖ δύο ἄλλοι Συνεταιρισμοὶ ἀπὸ τὰ αὐτὰ μέλη, καὶ ὁ Ἰατρὸς κρατεῖ εἰς ἀνάμνησιν τὴν σφραγίδα τοῦ θύματός του.

Εἰς τέσσαρας Ἐνώσεις Συνεταιρισμῶν, ἀρκετὰ ἰσχυρὰς, ἀνεμίχθησαν πρὸς κατίσχυσιν κομματικοὶ παράγοντες, καὶ ἐνηργήθη προπαγάνδα δημιουργίας ἐκεῖ Ἀγροτικοῦ κόμματος, καὶ ἄλλοι ἐπροπαγίνδιζαν ν' ἀποκτήσουν φίλους καὶ φήμην διὰ πολιτικὴν ἐκμετάλλευσιν. Χωρὶς δὲ νά παρέλθῃ πολὺς χρόνος, αἱ Ἐνώσεις μετεβλήθησαν εἰς πεδία πάλης καὶ ἀγῶνων κατισχύσεως τῶν ἀντιπάλων βλέψεων τῶν μικροπολιτικῶν τούτων, καὶ ὡς ἐκ τούτου, αἱ Γενικαὶ Συνελεύσεις

ἐπροκάλουν τὴν περιέργειαν τῶν πέριξ, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰρωνίαν τῶν ἐχθρῶν καὶ τὴν θλίψιν τῶν φίλων, διότι αἱ Συνεδριάσεις ἐγένοντο ὑπὸ τὴν προστασίαν Ἀστυνομικῆς φρουρᾶς, παρίστατο δὲ πολλάκις καὶ ἡ Εἰσαγγελικὴ Ἀρχή, μέχρις ὅτου ἐπῆλθε τελεία ἔξασθένησις, καὶ τινῶν τούτων τεμαχισμός καὶ ἡ δημιουργία ἄλλων Ἐνώσεων πρὸς βλάβην τοῦ ὅλου ἔργου.

Ἄλλοτε, μὴ μελετήσας καλῶς τὰς συνεπειάς, ἐπροωτοστάτησα καὶ ἐγὼ εἰς τὴν δημιουργίαν Ἀγροτικοῦ Κόμματος, ἀλλ' ἀμέσως τότε τὰ διάφορα προσωπικὰ κόμματα, καὶ στενοὶ συγγενεῖς μου ἀκόμη, ἐστράφησαν ἀπὸ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἐναντίον μου, καὶ μὲ διέβαλον εἰς τοὺς φίλους τοὺς πού ἦσαν Συνεταῖροι, ὡς καὶ εἰς τὰς Ἀρχάς, ἕνας δὲ πού ἐχορημάτισεν, Υπουργός, ἔγραφεν εἰς φίλους του τὰ ἑξῆς:

« Ὁ κύριος αὐτὸς πού σᾶς ὑπεδούλωσεν οἰκονομικῶς, θὰ »
 » σᾶς ὑποδουλώσῃ καὶ πολιτικῶς ἐὰν δὲν προφυλαχθῆτε »
 » καὶ δὲν τὸν κτυπήσητε. Ἡ ὑποψηφιότης εἰς τὴν Μεσσηνίαν »
 » ὡς Ἀγροτικοῦ ἑνὸς ὑπαλλήλου ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν* σκο- »
 » πὸν ἔχει νὰ σφυγκομετρίσουν τὰς δυνάμεις τῶν προσέξα »
 » τε καὶ ἀντιδράσετε ὀδηγίας ἔδοσα τοῦ κ. . . . πού θὰ σᾶς »
 » συναντήσῃ. Εἰπέτε σὲ ὅλους, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα θὰ »
 » δώσῃ λεπτὰ καὶ χωριστὰ εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ ὄχι μόνον »
 » μέσῳ τῶν Συλλόγων· θὰ συνεννοηθῶ καὶ μὲ ὅλες τῆς ἄλ- »
 » λαις Τράπεζες πού συνδέομαι, συστήσατε ἰδιαιτέρως »
 » σὲ ὅλους νὰ φύγουν ἀπὸ τοὺς ψευτόσυλλόγους τοῦ ἀχρείου »
 » αὐτοῦ».

Ἡ ἀνάμιξις μου αὕτη εἶχεν ἐπιβλαβῆ ἀποτελέσματα εἰς τὸ Συνεταιρικὸν ἔργον πού κατηύθυνον, ὅπως λεπτομερικῶς ἄλλοτε θὰ ἐκθέσω.

* Ὑπενόει τὸν κ. Ἰωάν. Καραμάνον Γενικὸν Διευθυντὴν Ἐποικισμοῦ Μακεδονίας, πρῶτον Νομογεωπόνον Μεσσηνίας, πρῶτον Νομογεωπόνον Μεσσηνίας, τοῦ ὁποῦ οἱ συνεργάται του ἔθεσαν ὑποψηφιότητα Ἀγροτικοῦ Βουλευτοῦ, ἐκτιμῶντες ὅπως διετύπωσαν καὶ εἰς πρακτικὸν πού ἐδημοσίευσαν, τὰς ἀρετὰς του καὶ τὴν πίστιν του πρὸς τὸν δίκαιον ἀγῶνα τῶν ἀγροτῶν.

Ἄμετοχοι διὰ νὰ μὴ μετανοήσουν

Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1922, ἡ κουρασμένη καὶ ἀπαγορευμένη ψυχὴ τῶν ἐργαζομένων τάξεων, ἔκαμεν ἀπόπειραν νὰ παραμερισθοῦν τὰ κόμματα καὶ νὰ δημιουργήσῃ νέαν κατάστασιν, ν' ἀναπτύξῃ νέαν πολιτικὴν ζωὴν. Τότε, πρόσωπον μεγάλης μορφώσεως, ποῦ ὑπεβόηθη τὴν δημιουργίαν νέας καταστάσεως πραγμάτων καὶ προσώπων, καὶ ἐπιστεύετο ὅτι θὰ ἐρρίπτετο εἰς τοὺς πολιτικοὺς ἀγῶνας, μοῦ ἔλεγεν εἰς Ἀθήνας τὰ ἐξῆς. «Οἱ Συνεταιρισμοί, ἐὰν καθιερωθῇ ἡ ἀναλογικὴ ὡς ἐκλογικὸν σύστημα, ἐπιβάλλεται ν' ἀναμιχθοῦν εἰς τὴν πολιτικὴν, διότι δι' αὐτῆς δημιουργοῦνται κόμματα τάξεων· μέσα εἰς τὴν δημιουργίαν αὐτὴν, δὲν δύνатаι καμμία τάξις νὰ εἴπῃ εἰς τὴν Ἀγροτικὴν, σὺ μὴν ὄργανοῦσαι πολιτικῶς». Φεύγω, μετὰ δύο ὥρας τοῦ εἶπον, διὰ τὴν ἐπαρχίαν μου, ποῦ λείπω δύο μῆνας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ θὰ σᾶς γράψω τὴν γνώμην μου.

Ἦλθον στὴν ! Καλαμάτα, ἀνέλαβον τὴν Διεύθυνσιν τῆς Κεντρικῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης, παρῆλθεν ἕνας μῆνας, καὶ τοῦ ἔγραψα τὰ ἐξῆς :

« Ἀφομοιώθηκα πάλιν πλήρως μετὰ τὴν ζωὴν τῶν Ἐπαρχιῶν. Ἀλλῶς βλέπει κανεὶς τὴν κατάστασιν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, καὶ διαφορετικὰ εἰς τὰς Ἐπαρχίας καὶ τὴν ὕπαιθρον. Ἐμελέτησα καὶ ἐξήγαγον τὸ συμπέρασμα, ὅτι εἶναι ἐπιβλαβῆς ὁπωσδήποτε, ἡ ἀνάμιξις τῶν Συνεταιρισμῶν εἰς τὴν πολιτικὴν, καὶ ἂν ἀκόμη τεθῇ ἐν χρήσει τὸ ἀναλογικὸν σύστημα. Οἱ Συνεταιρισμοὶ διὰ νὰ μὴ μετανοήσουν πικρὰ, πρέπει νὰ μείνουν ὡς ὄργανισμοὶ ἀμετοχοὶ τῆς Πολιτικῆς.

« Ἡ ἐσωτερικὴ συγκλονιστικὴ πολιτικὴ περίοδος τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἐπροξένησεν ἀνυπολογίστους καταστροφάς, μᾶς ἐδίδαξεν πόσον ἐπιβλαβῆς εἶναι ἡ ἀνάμιξις εἰς τὴν πολιτικὴν ὄργανισμῶν μετὰ κοινωνικὴν ἀπόστολὴν, ἰδίως ὅταν λείπῃ ἡ πολιτικὴ συνείδησις, ἀλλὰ καὶ ἡ συνείδησις ἐπαγγελματικῆς τάξεως. Εἶδομεν Σωματεῖα μετὰ φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς νὰ σταματήσῃ ἡ λειτουργία των, διότι ἀνε-

» μίχθησαν εἰς τὴν πολιτικὴν πάλην, εἶδομεν Σωματεῖα
» ἐπαγγελματικά νὰ μὴ συνεδριάζουν διὰ ν' ἀποφύγουν ἀν-
» τεγκλήσεις καὶ διαπληκτισμοὺς, μανθάνομεν ὅτι εἰς τὴν Ἰ-
» μερικὴν ἢ Ἐκκλησίαν διηρέθη εἰς δύο, εἰς Ἐκκλησίαν Βα-
» σιλικὴν καὶ εἰς Ἐκκλησίαν Βενιζελικὴν, ὅπως καὶ ἐδῶ. Οἱ
» Σύλλογοι ὅλων τῶν τάξεων, καὶ ὅλων τῶν* μορφῶν, συνε-
» κλονίσθησαν ἐκ βάθρων, παρέλυσεν ἡ κίνησίς των, διότι
» δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μείνουν ἀμέτοχοι τῆς πολιτικῆς συγ-
» κρούσεως πού ἐπροκάλεσε κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἡ
» διαφωνία τοῦ Κωνσταντίνου πρὸς τὸν Βενιζέλον, καὶ ἡ ὁ-
» ποία πάλη μετεφέρθη γενικευθεῖσα εἰς τὰ πεζοδρόμια, εἰς
» τοὺς σκοτεινοὺς καὶ βορβορώδεις δρόμους ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν
» συμφεροντολόγων καὶ τῶν δύο παρατάξεων καὶ συνεχίζε-
» ται ἀπὸ τοὺς νάνους τούτους ἀπὸ ὑπολογισμὸν καὶ συμφέ-
» ρον εἰς βᾶρος τοῦ ἐργαζομένου Λαοῦ.

» Ἐρευνήσατε τὴν κατάστασιν τότε καὶ σήμερον, καὶ θ'
» ἀντιληφθῆται ὅτι μοναδικὴν ἐξαιρέσιν ἀπετέλεσαν οἱ Γεωρ-
» γικοὶ Συνεταιρισμοί. Οὐδεμίαν προστριβὴν σοβαρὰν ἢ κλο-
» νισμὸν ὑπέστησαν, διότι ἐκρατήθησαν αὐστηρῶς οὐδέτεροι,
» καὶ ἠγωνίζοντο κατὰ τὸ δυνατόν, ἀπάνω στὸ σκοπὸ τους,
» γιὰ ν' ἀντιμετωπίσουν τὴν οἰκονομικὴν κρίσιν πού ἐδημι-
» ούργησεν ἡ διαίρεσις. Ἀπηγορεύθη ἀπ' ἀρχῆς ἀπολύτως
» ἡ πολιτικὴ συζήτησις χάρις εἰς τὸν φανατισμὸν πρὸς τὴν ἰ-
» δέαν τῶν ὀλίγων ἀποστόλων τῆς, καὶ κατὰ μοναδικὴν ἐ-
» ξαιρέσιν, ἀξίαν μνείας, τῆς ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ τῆς Γεωργίας
» μόνον ὑπηρεσίας τῶν Συνεταιρισμῶν, διότι συνέπεσε νὰ
» ἀποτελεῖται τότε ἀπὸ πρόσωπα τῆς πρωτοπορείας εἰς τὸν
» Συνεταιρικὸν ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος, ἐκτὸς μιᾶς μικρᾶς πε-
» ριόδου. Οἱ Συνεταιρισμοὶ ἐστάθησαν μακρὰν καὶ παρηκο-
» λούθουν ἀπὸ ὑψηλὸν βᾶθρον ὅλους τοὺς ἄλλους πού ἐν πο-
» λιτικῇ κρεπάλῃ διεπληκτίζοντο καὶ ἐκυλόντο κάτω στὶς λά-
» σπες ἀπὸ πρόστυχον ὑπολογισμὸν παρασύροντες καὶ τοὺς
» ἀδυνάτους,

» Ἡ ὑπηρεσία ἐκείνη, εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ
» Νόμου 302 εἰς τὰ Καταστατικά τῶν Συνεταιρισμῶν πού

» ἐκυκλοφόρησε, ἀπηγόρευσε τὴν ἀνάμιξιν εἰς τὴν πολιτικὴν
» διὰ τῆς ἐξῆς καταστατικῆς διατάξεως.

«Εἰς τὰς συνεδριάσεις τῶν Συμβουλίων καὶ Γενικῶν Συ-
» νελεύσεων ἀπαγορεύονται συζητήσεις καὶ μέτρα πολιτικῆς
» φύσεως».

» Παρακολουθῶν (ἔγραφον) τὴν δρᾶσιν καὶ τὸν δημόσιον
» βίον τῶν κομματαρχῶν ὄλων τῶν βαθμῶν, ἐπροχώρησα τὸ
» 1917 καὶ πέραν τῆς καταστατικῆς διατάξεως τῆς ὑπηρεσίας
» τοῦ Ὑπουργείου, καὶ ἐπρόσθεσα καὶ ἑτέραν εἰς τὸ Καταστα-
» τικὸν τῆς Κεντρικῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης, τῆς πρώτης ἰ-
» δρυθείσης Ἐνώσεως ἐν Ἑλλάδι, ἣτις ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Δὲν ἐγγράφονται μέλη τῆς Ἐνώσεως Συνεταιρισμοὶ οἷ-
» τινες συμπεριλαμβάνουν ὡς μέλη . . . καὶ ἄτομα χρηματί-
» σαντα Δήμαρχοι ἢ Βουλευταὶ ἢ καὶ ἐξασκούντα καὶ τὸ
» ἐπάγγελμα τοῦ πολιτευτοῦ. . .»

» Τοῦτο ἦτο ἀποτέλεσμα μελέτης τῆς ζωῆς τῆς υπαίθρου,
» συνδυασμένης μὲ τὴν μελέτην τῆς ζωῆς τῆς νοοτροπίας, τὰς
» βλέψεις καὶ τὰς μεθόδους τῶν πολιτευομένων τῆς ἐποχῆς μας.
» Ὅσον περισσότερόν τις τοὺς μελετᾷ, τόσο φανατικώτερα
» θὰ ἀγωνίζεται νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τοὺς Συνεταιρι-
» σμούς, καὶ κάθε κοινωνικὸν ἔργον, καὶ τοὺς Συνεταιρισμοὺς
» ἀπὸ τὴν πολιτικὴν.

Ἐεχωριστοὺς Πολιτικοὺς Συλλόγους

Μοῦ εἶπατε ὅτι ἐὰν δοθῇ ἡ ἀναλογικὴ ὡς ἐκλογικὸν σύ-
στημα, ἐπιβάλλεται νὰ ἀναμιχθῶν, διότι δι' αὐτοὺς δημιουργ-
οῦνται κόμματα τάξεων.

» Καὶ μὲ τὸ ἀναλογικὸν σύστημα, σὰς ἀπαντῶ, δὲν πρέπει
» οἱ Συνεταιρισμοὶ ν' ἀναμιχθῶν εἰς τὴν πολιτικὴν, διότι καὶ
» τότε θὰ δημιουργοῦνται διαιρέσεις μέσα εἰς τοὺς Συνεταιρι-
» σμούς διὰ τὴν ὑπόδειξιν ἢ ὑποστήριξιν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ
» κόμματος ἢ τοῦ ὑποψηφίου, ἐπειδὴ θὰ παρουσιασθῶν διεκ-
» δικοῦντες πρωτεύουσαν θέσιν πολλοὶ ὑποψήφιοι, καὶ θὰ ἐμ-
» φανισθῶν μὲ τὴν Ἀγροτικὴν Σημαίαν εἰς τὰ χέρια διάφο-
» ροὶ ομάδες ὡς Ἀγροτικὰ κόμματα, χωρισμένα δι' ἰδιαιτέρων

» διακριτικῶν σημείων. Ἐκτὸς τούτου, καὶ τὰ ἄλλα κόμματα
» θὰ πλουτίσουν τὸ προεκλογικόν των πρόγραμμα μὲ γαργα-
» λιστικὰς ὑποσχέσεις εἰς τὴν ὑπαιθρον, καὶ ἄλλα πάλιν ἴσως
» νὰ συμπαθοῦν περισσότερον τὴν Ἀγροτικὴν τάξιν ἀπὸ πολ-
» λούς ἀπὸ ἐκείνους ποὺ θὰ φέρουν ὡς ἔμβλημα εἰς τὰς ἐκλογὰς
» τὸ ὄνομά της, διότι ὁπως λένε εἰς τοὺς ἀγρούς «δὲν κάνει τὸ
» ῥάσο καλὸν τὸν Παπᾶ, ἀλλὰ ὁ Παπᾶς δίνει σεβασμὸςτὸ ῥά
» σο». Σὲ μίαν τόσον πολύμορφον ἐμφάνισιν καὶ πάλιν πολι-
» τικῆς κατισχύσεως μέσα εἰς τοὺς Συνεταιρισμοὺς ποὺ λείπει
» ἢ πολιτικῆ συνείδησις τῆς τάξεώς των, λείπει ἐπαγγελματι-
» κῆ συνείδησις, λείπει ἢ πειθαρχία, κλονισμὸν θὰ φέρῃ εἰς τὸ
» ὅλον ἔργον.*

» Οἱ συνεταιρισμοὶ πρέπει νὰ θεσπίσουν τὴν μὴ ἀνάμιξιν
» των εἰς τὴν πολιτικὴν ὀργάνωσιν, διότι προσφέρουν πο-
» λυτίμους ὑπηρεσίας εἰς αὐτὴν ὁ Ἀγρότης μόλις ἀποκτήσῃμέ-
» σα στὸ Συνεταιρισμὸ συνείδησιν τάξεως, ἀπαλλαγῆ τῆς
» οἰκονομικῆς δουλείας, ἀποκτήσῃ σαφῆ ἀντίληψιν τῆς δι-
» καίας κατανομῆς τῶν μέσων τῆς ζωῆς καὶ τῶν καρπῶν
» τῆς ἐργασίας, μόλις ἀποκτήσῃ συνείδησιν ὁμαδικῆς ἐνεργ-
» γείας, ἀπαλλαγῆ τῶν ἐκτὸς τῆς τάξεώς του ἐπιδρομέων,
» καὶ ἀνακτήσῃ τὴν καθορὰν καὶ φωτεινὴν του διάνοιαν,
» τότε ἀποκτᾶ πολιτικὴν συνείδησιν καὶ ὅλα τὰ ὀδοφράγα-
» ματα ποὺ τοῦ παρεμποδίζουν τὴν πρόοδον, τὰ ἐξαφανίζει.

» Ἡ πολιτικὴ ὀργάνωσις ἐπιβάλλεται ν' ἀποτελέσῃ ξεχωρι-
» στὴν προσπάθειαν, καὶ νὰ ἀπασχολήσῃ ξεχωριστοὺς ὀργανι-
» σμοὺς, τοὺς «Ἀγροτικοὺς Πολιτικοὺς Σὺλλόγους». Εἰς τού-
» τους νὰ συμμετάσχουν καὶ τὰ μέλη τῶν Συνεταιρισμῶν ποὺ
» ἀπέκτησαν συνείδησιν τάξεως καὶ συνείδησιν πολιτικὴν.
» Οἱ Πολιτικοὶ οὗτοι Σὺλλογοὶ ἄς ἀναλάβουν τὴν πάλιν τὴν
» πολιτικὴν, οἱ ἄδολοι ἀπόστολοι δικαίας πολιτικῆς ζωῆς, οἱ ἄ-
» δολοὶ ἐπαναστάται κατὰ τῆς πολιτικῆς δουλείας ἄς ἔμβουν εἰς
» τοὺς ὀργανισμοὺς τούτους, ἄς τονώσουν τὴν πίστιν, καὶ ἄς
» προαγάγουν τὴν διάνοιαν τῶν Ἀγροτικῶν μαζῶν διὰ ν' ἀ-

* Κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ δικαίου συστήματος τῆς ἀναλογικῆς ἐπιστοποῦσῆς ἢ ἀκριβείας τῶν συλλογισμῶν μου.

» ποκτήσουν πολιτικὴν ἐλευθερίαν.

Σκότος ! Σκότος ! Σκότος !

Σὰς ἔγραψα πολλά (ἔγραφα), καὶ ἤθελα νὰ τελειώσω τὸ
» γράμμα μου γὰ νὰ μὴ σὰς κουράσω περισσότερο, ἐὰν δὲν τὸ
» ῥίξτε εἰς τὸν κάλαθον τῶν ἀχρήστων, διότι οἱ κατοικοῦντες
» στὴν Ἀθήνα δὲν τοὺς μένει καιρὸς ν' ἀσχολοῦνται καὶ μὲ
» τὴν ζωὴν τῶν Ἀγρῶν. Ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐδυμήθηκα κάτι ποῦ ἐν-
» διαφέρει καὶ Σὰς, θὰ χάσω τὸν κόπον, ἐὰν τὸ γράμμα μου
» δὲν τὸ δεχθῆ, χωρὶς νὰ τὸ διαβάσητε, τὸ καλάθι, νὰ
» συνεχίσω.

» Ὅταν συνητηθήμεν τυχαίως εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ προαν-
» λίου τῆς Βουλῆς, ἀκριβῶς ἄντικρυ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Τρι-
» κούπη, ἐνθυμοῦμαι, σὰς εἶπον τὰ ἑξῆς:

» «Τὶ κάθεσθε κλεισμένοι μέσα στὰ βιβλία; ἀφήσατε τὴν
» θεωρίαν καὶ πηδήσατε εἰς τὴν ἐφαρμογὴν, ἀφήσατε τὴν
» Ἀθήνα ἢ ὅποια ὑπονομεῦει τὴν Ἑλλάδα». Τότε μὲ ἐρωτή-
» σατε διὰ τὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὑπαιθρον καὶ σὰς ἀπήντη-
» σα ἐπὶ λέξει. Σκότος! Σκότος! Σκότος!! Οἱ ἠθικῶς σκεπτό-
» μενοι διανοούμενοι ἐπρόσθεσα, δὲν ἐμελετήσατε τὴν Ἑλλά-
» δα, δὲν ἀνεπτύξατε αὐτοπεποίθησιν καὶ θέλησιν, καὶ δι' αὐ-
» τὸ εἶσθε ὑπεύθυνοι διὰ τὸ σκότος τοῦτο. Τὶ περιμένετε, νὰ
» σὰς βρῆ ὁ Λαός, ποῦ ὑπνωτισμένος κοιμᾶται; Σεῖς πρέπει
» νὰ μεταβῆτε μέσα πρὸς Λαό. Ψᾶχτε στὴν Ἀθήνα, στὴν Ἑλ-
» λάδα, βρῆτε πέντε—δέκα ἀνθρώπους, θὰ μένετε γεροὶ τό-
» σοι ποῦ νὰ μὴ σὰς ἔχη προσβάλλη ἢ μούγλα, καὶ γενῆτε οἱ
» Παῦλοι τῶν νέων πολιτικῶν ἰδεῶν, τῶν νέων πολιτικῶν
» καὶ κοινωνικῶν ἀρχῶν, παρμένων ἀπὸ τὸν παραγωγικὸν
» ἀγῶνα, ἀπὸ τὴν πραγματικὴν ζωὴν τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ μέσα
» τοὺς Ἀγρούς.

» Σεῖς ποῦ θέλετε ν' ἀναμιχθοῦν οἱ Συνεταιρισμοί, τὸ
» ἐνθυμοῦμαι καλά, μοῦ ἀπαντήσατε ὡς ἑξῆς. «Λὲν εἶναι
» Λαὸς αὐτός; ἔλαβα τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ ἀναμιχθῶ εἰς τὴν
» πολιτικὴν. Ἰδέ, μοῦ εἶπατε τὸ παράδειγμα ἐνὸς Τρικουπή
» τοῦ ἀνήγειραν ἀνδριάντα τὴν ἐπομένην τοῦ θανάτου του,

» πὸν ἡ ἰδιαιτέρα του Ἐπαρχία τὸν κατεδίκασεν εἰς θάνατον
» καὶ τοῦ ἔδωκε μὲ τὸ ἴδιόν της τὸ χέρι πλήρες τὸ ποτήριον
» μὲ τὸ θανατηφόρον δηλητήριο τῆς ἐξορίας, καὶ μοῦ ἔδει-
» ξατε τὴν ἐπιβλητικὴν μορφήν του, πὸν ἀφῆκεν ἐπὶ τοῦ μαρ-
» μάρου ἡ σμήλη τοῦ γλύπτου.

» Τὴν ὥραν ἐκείνην εἶχε διαλυθῆ ἡ συνεδρίασις τῆς Βου-
» λῆς, καὶ κατήρχοντο τὴν κλίμακα καθ' ὀμάδας οἱ πατέρες
» τοῦ Ἔθνους.

» Ἴδέτε, εἶπα. μελετήσατε καλὰ ὅλους αὐτοὺς πὸν κανονί-
» ζουν τὴν τύχην τοῦ Ἔθνους, καὶ θὰ πεισθῆτε ὅτι τὰ δύο
» τρίτα δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ διευθύνουν Συνεταιρισμὸν τοῦ
» μικροτέρου χωριοῦ, πολλοὶ δὲ εἶναι ἀνίκανοι διὰ τὴν θέσιν
» γραμματέως Κοινότητος καὶ πόσοι ἀπὸ αὐτούς, μόλις τοὺς
» δώσητε δανεικὸν ἓνα ἑκατοντάδραχμον, λησμονοῦν τὴν
» ἡμέραν τῆς ἐπιστροφῆς. Οἱ περισσότεροι, τὴν πολιτικὴν,
» καὶ τὴν θέσιν τοῦ Βουλευτοῦ, ἔχουν γιὰ δόλωμα, ὡς βιοπο-
» ριστικὸν ἐπάγγελμα, καὶ τὰ τέσσαρα πέμπτα τῆς Βουλῆς.
» οὔτε τὸ ἔντυπον τῆς ἡμερησίας διατάξεως ἔχουν τὸ ἐνδια-
» φέρον, καὶ μερικοὶ τὴν δύναμιν νὰ παρακολουθήσουν. Τώ-
» ρα θὰ σκορπισθοῦν εἰς τὰ διάφορα γραφεῖα διὰ καμμίαν
» ἀργομισθίαν, κανὰ ρουσαφετάκι, καὶ διὰ πληροφορίας ἀπὸ
» τὰ πρωτόκολλα τῆς διεκπεραιώσεως τῶν ἐγγράφων, διὰ νὰ
» ἐκμεταλλευθοῦν τοὺς ἀτυχεῖς συμπολίτας των. Αὐτοὺς ἐξέ-
» λεξεν ὁ Λαὸς εἶπα, διότι εἶναι εἰς τὸ Σκότος. Σὲ ἓνα τέτοιο
» ὕλικό, τὴν θέσιν ἔχουν ἐκεῖνοι πὸν εἶναι μαζύ του, κοντὰ
» στὸ Σκότος, καὶ οἱ ἀνίκανοι καὶ οἱ ὑπολογισταὶ πὸν θρη-
» νοῦν σὰν τὸν Κροκόδειλο.

» Ὁ Τρικούπης, διὰ τὸ δημιουργικὸν ἔργον του, μὲ ἐν-
» θουσιασμὸν ἐζήτησε τὴν κριτικὴν τοῦ Λαοῦ αὐτοῦ. Καὶ
» ὁ Λαὸς παραπαίων εἰς τὰ Ταβερνεῖα τῆς πολιτικῆς διαφθο-
» ρᾶς, τοῦ εἶπε «δὲ ν σὲ ν οἰ ὦ θ ω! π ἡ γ α ι ν ε!»

Ἴδου τὸ σφάλμα τοῦ Τρικούπη.

» Ὁ Τρικούπης ἔμοιασε μεγάλου ζωγράφου, πὸν ἔθεσεν
» ἓνα χωριό, σένα ἀπὸ τὰ μεγάλα του ἔργα, ὑπὸ τὴν κρίσιν
» τῶν κατοίκων ἐκείνου. Οἱ κάτοικοι, πὸν τοὺς εἶχαν μάλι-

» στα εἰπεῖ ὅτι θὰ ἐπλήρωναν τὰ ἔξοδα, μετὰ πολλὴν ἔρευναν,
» τὸ ἔργον τὸ ἀπεδοκίμασαν ὡς μουντζουρογράφημα, διότι
» πουθενὰ δὲν εἶδον ὅμοια τὰ σπίτια τους, τῆς παλαροῦνης
» κατακόκκινες καὶ φουντωτές, ὅπως ἦτανε στὸν κῆπο τους,
» δὲν εἶδον τὰ ζῶα τους, πουθενὰ τῆ φάτσα τῆ δική τους.
» Δὲν ἠμπόρουν νὰ χωνέψουν τὴν εἰκόνα τοῦ χωριοῦ καὶ νὰ
» λείπουν ἐκεῖνοι. Ἕνας ἕκαστος δὲν ἱκανοποιεῖ κανένα αἰ-
» σθητήριο ἀπὸ τὴν ζωγραφιά, ἐπομένως ὁ ζωγράφος ἀπέ-
» τυχε. Τὸ μεγάλο ἐκεῖνο ἔργον ἦτο, ὅπως τοὺς εἶπε καὶ ἕνας
» πλανόδιος φωτογράφος, μουντζουρογράφημα, καὶ οἱ χωρι-
» κοὶ τὸ ἐξέσχισαν.

» Ἴδου ἡ τύχη τοῦ ἔργου, πού ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ ζω-
» γράφου ἀνέθεσε τὴν κριτικὴν στὸ χωριό, πού τοῦ ἔκαμε
» τὴν τιμὴν νὰ τὸ ἀποθανάτισῃ, χωρὶς νὰ ἔχη ἐκλαϊκευθῆ ἢ
» ζωγραφικῆ, χωρὶς νὰ ἔχη διδαχθῆ προηγουμένως ἀρχὰς
» κριτικῆς χωρὶς νὰ ἔχη ἀνεπτυγμένα ἰδανικά.

» Ἀρχοῦμαι εἰς αὐτά, διότι εἶναι σαφῆ καὶ μᾶς πείθουν
» ὅτι ἕνας Λαὸς ἀμαθῆς, εἰς τὸ σκότος διαρκῶς, πού τὴν
» ἐπομένην λησιμονεῖ, καὶ κάποτε μετὰ κούρασιν, ὡς ἐξ ἐν-
» στίκτου μᾶς παρουσιάζει παροδικὰς ἐκλάμψεις, διὰ νὰ με-
» τάπεσῃ εἰς τὴν πρώτην χαννώδη κατάστασιν, σημαίνει ὅτι
» δὲν ἔχει δικὰς του πεποιθήσεις, εἶναι αἰχμάλωτος τῶν δη-
» μαγωγῶν καὶ τῶν συμφεροντολόγων, ἐπομένως ἄς τὸν μορ-
» φώσωμεν, ἄς τὸν διαπαιδαγωγήσωμεν πολιτικῶς διὰ νὰ
» ἐλευθερωθῆ καὶ ἀποκτήσῃ τὴν δύναμιν νὰ μὴ παρασύρηται
» ἀπὸ φαύλους.

Νὰ κλείσῃ τὸ Πανεπιστήμιον

» Ἐνθυμοῦμαι καὶ ἕνα ἄλλο ἀκόμη. Μίαν ἡμέραν πού
» εἶχατε τὴν καλωσύνην νὰ μὲ δεχθῆτε εἰς τὸ γραφεῖον σας,
» τυχαίως ἤλθε καὶ ὁ κ. Ξ. . . εὐρῆκα εὐκαιρίαν καὶ ἐπανε-
» λαβα ὅσα σᾶς εἶχα εἰπεῖ, τὸν προέτρεψα ν' ἀναλάβητε μαζὺ
» τὸν πολιτικὸν ἀγῶνα. Ἐπανελάβε καὶ ἐκεῖνος τὰ ἴδια μὲ
» σᾶς λόγια. «Θὰ προτιμήσω, εἶπε, θέσιν Καθηγητοῦ Πανεπι-
» στημίου διὰ νὰ διδάξω τὰς ἰδέας μου καὶ συμβάλλω εἰς τὴν

» πρόοδον τῆς Κοινωνίας, παρὰ νὰ πολιτευθῶ καὶ νὰ ἰγῆθῶ
» κόμματος, διὰ νὰ ποτισθῶ τὸ δηλητήριο πὺν ἐποτίσθησαν
» τόσοι προηγούμενοι».

» Τοῦ εἶπα τότε. «Νὰ προαγάγητε τὴν Κοινωνίαν ἀπὸ
» τὴν ἔδραν τοῦ Πανεπιστημίου; Πλανᾶσθε! Ὡς ἐξελίχθη ἡ
» ζωὴ εἰς τὴν χώραν μας, διὰ νὰ προαγάγωμεν τὴν Κοινο-
» νίαν, ἐπιβάλλεται σήμερον νὰ κλείσῃ τὸ Πανεπιστήμιον
» πὺν καὶ τοῦτο συνέβαλε εἰς ὅλα τὰ κακὰ τῆς Ἑλλάδος.
» Οἱ εἰσερχόμενοι ἐκεῖ ἀγωνιοῦν νὰ ἐξέλθουν μὲ ἕνα πιστο-
» ποιητικὸν διελεύσεως, καὶ μὲ ἕνα ποθο νὰ πέσουν γρήγορα
» στὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς σὰν βιοπαλαισταί, σὰν ἐπιχειρηματίαι,
» ὄχι γιὰ νὰ φωτίσουν, ἀλλὰ γιὰ νὰ σκοτίσουν περισσότε-
» ρον τὸν Λαὸν μὲ τὸ ἀνηρημένον εἰς τὸν τοῖχον δίπλω-
» μα, πὺν στὴν ἀμόρφωτη κοινωνία μοιάζει σὰν τὴν μικρο-
» σκοπικὴν λυχνίαν τὴν νύκτα στὸ σκοτάδι, πὺν προσελκύει
» τὰ περωτὰ καὶ ἄλλα ἔντομα, προσελκύει τῆς πεταλοῦ-
» δες, πὺν θαμβώνονται ὅταν πλησιάζουν καὶ ἄλλες κα-
» ψαλίζονται καὶ ἄλλες πνίγονται μέσα στὸ λάδι τῆς λυχνί-
» ας, γιὰ νὰ σβύσῃ ἐντὸς ὀλίγου καὶ ἐκεῖνη.

» Ὡς ἐξελίχθη ἡ ζωὴ, διὰ νὰ προαγάγωμεν τὴν κοινο-
» νίαν, πρέπει τώρα νὰ ὑποστείλωμεν ἀπὸ τὸν κοντὸν τοῦ
» Πανεπιστημίου τὴν σημαίαν τοῦ κλασικισμοῦ καὶ νὰ τὸ
» κλείσωμεν, οἱ δὲ διδάσκαλοι τούτου, εἰς ἐνδιαφέρωνται διὰ
» τὴν καλλιτέρευσιν τῆς μελλούσης κοινωνίας, καὶ δὲν εἶναι
» ἔμποροι τῶν γνώσεών των, ἄς βοηθήσουν εἰς τὴν ὀργά-
» νωσιν συστήματος ἐκπαιδευτικοῦ καὶ γλώσσης φωτεινῆς,
» διὰ νὰ παύσῃ σὲ κάθε ἐκδήλωσιν νὰ παρίσταται διαρκῶς
» διὰ διερμηνέως, ὡς κωφάλαλος, ὁ Λαὸς τῆς Ἑλλάδος, ἄς
» ἐκλαϊκεύσουν καὶ ἄς σπρώξουν εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας, ἄς
» βγοῦν ἔξω εἰς τὴν ὄπαιθρον νὰ τὴν ἀφυπνίσουν, νὰ τὴν
» ὑμνήσουν, νὰ τὴν ἐξυψώσουν, νὰ διδάξουν καὶ φωτίσουν
» τὸν Ἀγροτικὸν Λαόν, διὰ νὰ μὴ παρασύρηται ἀπὸ πυγολα-
» μπίδας, νὰ μὴ θαμπώνεται ἀπὸ τὸ τρέμον ἡμίφως τῶν
» ἀνηρημένων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ στὸν τοῖχο καὶ σὲ ξυλίνους λυ-

» γχοστάτας λυχνιῶν, καὶ πέφτη μέσα καὶ πνίγεται σὰν τῆς
» πεταλοῦδες.

» Αὐτὴ εἶναι ἡ κατάστασις εἰς τὴν ἕπαιθρον, καὶ διὰ
» τοῦτο, Σᾶς τοὺς ὀλίγους, Σᾶς κατηγοροῦμεν ὡς ὑπευθύ-
» νους, διότι δὲν ταράσσετε τὴν ἡσυχίαν σας πρῶτου Σᾶς τὴν
» ταράξουν, δὲν ἡγεῖσθε ἀποστολικῶν ταγμάτων, νὰ κτυ-
» πῆσητε τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου, νὰ διαλύσητε τὰ πυκνὰ
» σύννεφα διὰ νὰ φανῆ καὶ φωτίσῃ τὴν χώραν-ὁ Ἥλιος.

» Καίτοι σαφεῖς εἶναι αἱ ἀρχαὶ ποὺ ὑποστηρίζω διὰ τὴν
» πολιτικὴν ὀργάνωσιν, ἀποκροῶ τὴν ἀνάμειξιν τῶν Συνε-
» ταιρισμῶν εἰς τὴν πολιτικὴν, καὶ τελειῶνω μὲ τὴν βεβαιό-
» τητα, ὅτι ὑπάρχουν περιστάσεις, ἐκεῖ ποὺ ἐπιζητεῖτε
» τὴν ἡσυχίαν, νὰ συναντᾶτε τὰς καταγίδας*.

Αὐτὰ ἔγραφα τότε εἰς τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο, ποὺ καίτοι
ἐπιστεύετο ὅτι θὰ ἀνემιγνύετο εἰς τὴν πολιτικὴν διὰ νὰ
προαγάγῃ τὰς ἰδέας αὐτάς, ἐτρόμαξε τὸ Σκότος καὶ ἀπεσύρθη.

Θὰ εἶνε ἡ τελευταία

Τὸ ζήτημα τῆς ἀναμίξεως τῶν Συνεταιρισμῶν εἰς τὴν
πολιτικὴν, ἀπασχόλησε πολλοὺς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, καὶ
ἡ πλειοψηφία ἔχει κηρυχθῆ ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς οὐδετερότη-
τητος. Ὁ πρῶην Πρωθυπουργὸς κ. Ἄνδρ. Μιχαλακόπουλος
εὐρισκόμενος εἰς Μόναχον (τῆς Βαυαρίας) τὸ 1921 μοῦ ἔγρα-
φεν* καὶ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου τὰ ἑξῆς:

«... Ὁλοῦ προόδευσαν οἱ Συνεταιρισμοὶ—εὐρίσκο-
» μαι ἤδη εἰς τὴν κοιτίδα αὐτῶν—δύο κυρίως ὑπῆρξαν ὄροι
» ἐπιτυχίας. Ἀφ' ἐνὸς ὁ ἔνθεος ζῆλος ἀτόμων τινῶν, ἀφ'
» ἑτέρου δὲ ἡ ἀποχῆ ἀπὸ τῆς ἀναμίξεως τῶν
» κομμουνιστικῶν ἐρίδων εἰς τὴν διοίκησιν
» τῶν Συνεταιρισμῶν...»

Τὸ ζήτημα τοῦτο φαίνεται ἀπασχολεῖ ἐσωτερικῶς καὶ
τοὺς Συνεταιρισμοὺς τῆς Ρωσσίας. Διὰ τοῦτο δὲ πρὸ τριετίας
ἐζήτησαν ἐγγράφως τὰς γνώμας ὄλων τῶν Συνεταιρικῶν Ἑ-

* Ἐγράφην εἰς ἀπάντησιν ἐπιστολῆς μου ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ Συνεταιρικῆς ἐορτῆς διὰ
τῆς ὁποίας τοῦ ἀπειτάλησαν συγχαρητήρια ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ Νόμου 602
τὸν ὁποῖον εἰσήγαγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ 1914 ὡς ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.

νώσεων τοῦ Κόσμου καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου συζητήσεις τῶν Γενικῶν Συνελεύσεων, καὶ τὰς δημοσιευθείσας καὶ μὴ μελέτας τῶν Συνεταιριστῶν.

Εἰς ἀπάντησιν πρὸς τοὺς μεγάλους διδασκάλους τοῦ Συνεργατισμοῦ, καὶ τοὺς Ἠγέτας τῆς κινήσεως τῆς μεγάλης Συνεταιρικῆς μηχανῆς τοῦ Βορρά, ἡ ὁποία ὡς εἶπεν ὁ σοφὸς τῶν Παρισίων διδάσκαλος, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλικῆς Ὁμοσπονδίας τῶν Συνεταιρισμῶν τὸ 1923 ἀποχαιρετῶν τούτους ἐν Μόσχᾳ, μόνον ἐκεῖ πραγματοποιηταὶ ὀλοκληρωτικῶς τὸ σύστημα τοῦ Συνεργατισμοῦ* ἀποστέλλομεν τὴν μελέτην μας ταύτην, ἡ ὁποία πιστεύομεν διὰ τὴν Ἑλλάδα, νὰ εἶναι ἡ τελευταία ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, διότι ἡ ἐφαρμογὴ μᾶς ἐπιστοποίησε πόσον καταστρεπτικὴ εἶναι ἡ ἔκρηξις μιᾶς πολιτικῆς ὀβίδος εἰς τοὺς Συνεταιρισμούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Ἠθικοπλαστικὸς σκοπὸς

Μερίς τῆς τάξεως ἐκείνων πού ἀσχολοῦνται μὲ τὰ Οἰκονομολογικά, ἀπροκαλύπτως ὑποστηρίζει ὅτι εἰς τοὺς Συνεταιρισμούς δὲν πρέπει νὰ προσδώσωμεν ἠθικοπλαστικὸν σκοπὸν καὶ κοινωνικὴν ἀποστολήν, ἀλλὰ πρέπει νὰ τοὺς κρατήσωμεν ὀργανισμούς καθαρῶς οἰκονομικούς.

Οἱ Συνεταιρισμοί, ὑποστηρίζουν, εἶναι Ἐταιρίαι κερδοσκοπικαί, διὰ τῶν ὁποίων οἱ συνεταῖροι ἐπιδιώκουν οἰκονομικὰ ὠφέλη, διὰ τοῦτο δημιουργοῦνται, καὶ ἡ ἐπιτυχία αὐτῆ τοὺς προάγει.

Περιορισμένοι μέσα εἰς τοὺς ἀριθμούς μὲ τοὺς ὁποίους

* Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1923 ἡ Παρωσοικὴ ἑνωσις τῶν συνεταιρισμῶν ἐώρασε τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τῆς ἀντιπροσωπεύθησαν μεταξὺ ἄλλων Κρατῶν καὶ ἡ Γαλλία διὰ τοῦ καθηγητοῦ τῆς κ. Κάρλ-Ζιδ (διασημοῦ διδασκάλου τῆς θεωρίας ὅς τὸν ἀπέκάλεισαν οἱ Ῥώσοι συνεταιρισταί) Σύνοψις τοῦ λόγου τοῦ κ. Ζιδ θὰ δημοσιευθῇ εἰς ἀκόλουθον τόμον πού θὰ πραγματοποιηθῶμεν περὶ τῶν ἑνώσεων τῶν Συνεταιρισμῶν ἐκ τῶν κυκλοφοροῦντων εἰς Ἑυρώπην πρακτικῶν τῆς παληννηρικῆς ἐκείνης συνελεύσεως.

ὀμιλοῦν, δὲν ἦτο δυνατόν ἐκεῖνοι ἐκ τούτων ποῦ δὲν ἠρεύνησαν τὴν ζωὴν, δὲν ἐμελέτησαν τὸν τρόπον καὶ τὰ ὄργανα ποῦ θὰ κινήσουν τοὺς ἀριθμοὺς, νὰ μὴ χαρακτηρίσουν τοὺς Συνεταιρισμοὺς ὡς ὄργανισμοὺς μὲ καθαρῶς οἰκονομικὴν ἀποστολήν, καθαρὰν ἐπιχείρησιν.

Μία κερδοσκοπικὴ ἐπιχείρησις, οἰασδήποτε μορφῆς, σκοπὸς της εἶναι ὁ πλουτισμὸς εἰς βάρος τῶν ἄλλων.

Μία μετοχικὴ εἰταιρία, τὴν ἐμπιστοσύνην προσελκύει, ὅταν κερδίζει γενναία ποσά, οἱ δὲ μέτοχοι ἀναμεταξύ των ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἄγνωστοι, διότι αἱ μετοχαὶ εἰς τὸ χρηματιστήριον ἀλλάσσουν κυρίου ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν. Τῆς αὐτῆς ἐπιχειρήσεως ἠμπορεῖ νὰ εἶναι μέτοχος ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας καὶ ὁ κλητῆρ, ὁ Ἀρχιστράτηγος, ὁ στρατιώτης, ὁ ἐφοπλιστής, ὁ βαρκάρης καὶ ὁ παντοπώλης, κερδοσκόποι καὶ ἐργάται, ἐκμεταλλευόμενοι, τύραννοι καὶ δούλοι, οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Διαβόλου.

Οἱ Συνεταιρικοὶ ὄργανισμοὶ διαφέρουν, διότι δὲν σκόπουν νὰ πλουτίσουν εἰς βάρος ἄλλου, ἀλλὰ διεξάγουν ἀγῶνα ἀπελευθερωτικόν, ἐργάζονται ν' ἀπομακρύνουν ἐκείνους ποῦ πλουτίζουν ἀπάνω εἰς αὐτοὺς, νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τοὺς ποικίλους διαμέσους καὶ νὰ ἐπικοινωνήσουν ἀπ' εὐθείας μὲ τὴν κατανάλωσιν καὶ τὴν παραγωγὴν. Εἰς τοὺς Συνεταιρισμοὺς δὲν πρέπει νὰ εἶναι μέλη μαζὺ ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ Διαβόλου, διότι βάσις ἐκεῖ εἶναι ἡ ἰσότης, ἡ ὁμογνωμία, ἡ προσωπικὴ συνεργασία, ἡ ψυχικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀλληλεγγύη, ἰδίως κατὰ κανόνα ἀσαλεύτου εἰς τοὺς πιστωτικὸς Συνεταιρισμοὺς. Ἐὰν μίαν ἐκ τῶν βάσεων τούτων ἀγνοήσωμεν, ἡ κοινωνικὴ λειτουργία παύει.

Μία ἐπιχείρησις κερδοσκοπικὴ, οἰασδήποτε μορφῆς, τὴν ἐπιτυχίαν της ἐξαρτᾷ ἀπὸ τὴν ἰκανότητα τῶν Διευθυντῶν καὶ διαχειριστῶν. Τὰ ἐλαττώματα καὶ ἡ ψυχοσύνθεσις τῶν λοιπῶν μετόχων ποῦ δὲν συμμετέχουν εἰς τὴν Διοίκησιν, δὲν παίζουν κανένα ῥόλον ἐπὶ τῆς τύχης αὐτῆς.

Ἐνας Ἀγροτικὸς Πιστωτικὸς Συνεταιρισμὸς τὴν ἐξαρ-

τῶ, ὅλως ἐξαιρετικῶς, ἀπὸ τὸ ἠθικὸν τοῦ συνόλου καὶ ἐνὸς ἐκάστου μέλους, ὅλοι μαζῇ πρέπει νὰ ἔχουν διαμορφωθεῖ ψυχικῶς ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς πραγματικῆς ἀλληλεγγύης καὶ ἀγάπης, διότι πρωτεύοντα ὄλον παίζει ἡ ἀλληλεγγύη καὶ ἡ προσωπικὴ συνεργασία τῶν μελῶν, ἡ ὁποία δὲν κατορθοῦται ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀγαθὴ πίστις. Καὶ δὲν ὑπάρχει, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἠθικὴ ἥτις ἀναπτύσσει τὴν ἰδέαν τοῦ δικαίου.

Ἐχομεν ἄπειρα παραδείγματα ἐπὶ τούτου. Συνεταιρισμοὺς μὲ ζηλευτὴν ἀρμονίαν τοὺς διήρθεσαν καὶ τοὺς παρέλυσαν πρόσωπα ποὺ εἰσεχώρησαν ὡς μέλη, μὲ ψυχικὴν διαφθοράν. Συνεταιρισμῶν ποὺ αἱ Γενικαὶ Συνελεύσεις ἦσαν ὑποδείγματα τάξεως, καὶ ἡ ἐξέτασις τῶν ζητημάτων διενηρογεῖτο ἐλευθέρως καὶ μετ' ἀμεροληψίας, διηρέθησαν εἰς διαμαχομένας ομάδας, διότι εἰσῆλθον μέλη ἐστερημένα ἠθικῶν ἀρχῶν, καὶ διέβαλλον, συνετάρασσον τὴν ἡρεμίαν καὶ τὴν συνοχήν καὶ ἐδηλητηρίαζον κάθε ἀγαθὴν προσπάθειαν. Ἄλλοι Συνεταιρισμοὶ ποὺ εἶχον παρελθὸν καὶ ἱστορίαν ζηλευτὴν καὶ ἦσαν οἱ ἀειθαλεῖς κῆποι τῆς ἀναψυχῆς καὶ ἀναζωογονήσεως τῶν ἀναρρωσάντων συνεταίρων ἐκ τῆς ἀφαιμάξεως τῶν παρασίτων, ἦσαν ὁ παράδεισος ποὺ ἐδημιούργησεν ἡ ἀγνοία καὶ ἡ ψυχικὴ ἀλληλεγγύη τῶν μελῶν, μετεβλήθησαν εἰς κόλασιν, διότι ὁ διάβολος περιβληθεὶς τὸ ἔνδυμα τοῦ ἀδόλου συνεταίρου, εἰσῆλθεν ἐκεῖ καὶ ἀνεστάτωσε τὸ πᾶν μὲ τὰς ῥαδιοουρίας, τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς μεθόδους ποὺ ἔχει ἐν χρήσει καὶ προσελκύει καὶ κινεῖ τοὺς ὁπαδοὺς του. Ὅπου ἀπαιτεῖται συνεργασία τοῦ συνόλου διὰ τὴν διαρκῆ κίνησιν μιᾶς ὁμαδικῆς ζωῆς διὰ νὰ ἐπιτύχη καὶ προαχθῇ, ἐπιβίλλεται νὰ θεμελιώσωμεν ἀπάνω εἰς ἠθικὰς ἀρχάς. Τοῦτο εἶναι δόγμα ποὺ δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ παρίδωμεν.

Εἰς Κοινότητα ποὺ δὲν ὑπάρχει βάσις ἠθικὴ, καὶ ἡ συναίσθησις τοῦ δικαίου, καὶ ἡ δημοσία ἠθικὴ ἀλληλεγγύη, ἔχουν διαρρηχθεῖ καὶ ἡ σῆψις εἶναι γενικὴ, ὡς ἡ ἐφαρμογὴ ἀπέδειξεν, ὁ Ἀγροτικὸς Συνεταιρισμὸς, ὡς Οἰκονομικὴ Ὁργάνωσις, ἰδίως ὡς ὁργάνωσις προσωπικῆς πίστεως, θὰ διαπομπευ-

θῆ καὶ θὰ ὁμοιάζῃ ἐκεῖ ὡσὰν σεμνὴ κόρη ἐντὸς καταγωγίου, ἐν τῷ μέσῳ διεφθαρμένων ἀέργων, χασισοποτῶν, ἀλκολικῶν καὶ παραπαιόντων μεθύσων.

Εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν παιδιῶν μας

Γενικῶς εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἀλλὰ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν χώραν μας, ποὺ ὁ πολιτικὸς βίος, ὡς τὸν περιεγράψαμεν, καὶ ὡς ἐπακολούθημα ὁ κοινωνικὸς καὶ ὁ οἰκογενειακός, ἀπὸ μακρὰν ἐποχὴν μᾶς ἔχει ἀφήσει πολλὰς ἀτελείας, μᾶς ἐπιβάλλουν ν' ἀμυνώμεθα δι' ἔργων εἰς τὰς θεωρίας αὐτὰς καὶ νὰ θεμελιώσωμεν ἀσαλεύτως καὶ τὸν ἠθικοπλαστικὸν σκοπὸν εἰς τοὺς Συνεταιρισμοὺς μας. Αἱ μικραὶ αὐταί, ἅς τὰς ὀνομάσωμεν, Ἀγροτικαὶ δημοκραταί, πρέπει νὰ συνδέσουν τοὺς δύο σκοποὺς, καὶ νὰ συμβαδίζουσιν μὲ μαθηματικὴν ἰσορροπίαν, διότι ὁ ἓνας στηρίζεται ἀπάνω εἰς τὸν ἄλλον. Τοιοῦτοτρόπως θὰ δημιουργήσωμεν μίαν ἠθικὴν ζωὴν, καὶ θ' ἀνατρέψωμεν ἓνα ἄδικον καὶ ἀνήθικον οικονομικὸν σύστημα ποὺ ἐκαλλιέργησε τὴν διαίρεσιν, τὴν δυστυχίαν, καὶ τὴν διαφθορὰν εἰς τὸν κόσμον, θὰ παρασκευάσωμεν μίαν νέαν κοινωνίαν ἐπὶ δικαίων βάσεων, θὰ ἐξαφανίσωμεν τὴν κακίαν, τὸν φθόνον, καὶ τὴν πλεονεξίαν, θ' ἀναπτύξωμεν παγίως τὰς ἀρχὰς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἰσότητος, καὶ τότε ὁ οἰκονομικὸς σκοπὸς ποὺ ἡ ζωὴ μᾶς σπρώχνει ν' ἀποβλέπωμεν, θὰ πραγματοποιηθῆται ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς δικαιοσύνης ποὺ διαγράφουσιν αἱ ἀρχαὶ τοῦ Συνεργατισμοῦ, θὰ βλαστήσῃ καὶ θ' ἀναπτύσσεται φυσιολογικῶς μὲ τὸν ἠθικόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζεται, ἀποδίδοντες μετῴ εἰς πάντας τοὺς πλουσίους καὶ γλυκεῖς καρπούς των.

Οἱ Συνεταιρισμοὶ θὰ μᾶς προετοιμάσουν μίαν νέαν ζωὴν καὶ ἄλλην κοινωνίαν. Ἐκαστος τούτων, ὅπως ἐπὶ λέξει λέγει ἡ φωτεινὴ διάνοια τοῦ μεγάλου Διδασκάλου τῶν Παρισίων.

» Θὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἓνα ὄργανισμὸν, ἀνώτερον ὡς πρὸς
 » τὴν οικονομικὴν πλευρὰν, ἀνώτερον ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν,
 » καὶ ἕκαστος τούτων θὰ σχηματίσῃ ἓνα μικρὸν κόσμον ποὺ
 » θὰ ἐφαρμόζονται αἱ ἀρχαὶ τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀδελφότητος,
 » αἱ κοινωνικαὶ ἀρεταὶ τὰς ὁποίας ἐπιθυμοῦμεν νὰ

» ἴδωμεν πραγματοποιούμενας εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἐλπίζομεν
« ὅτι, ἀναπτύσσοντες καὶ πολλαπλασιάζοντες τοὺς Συνεταιρι-
» σμοὺς τούτους διὰ μιᾶς μακρᾶς προπαγανδιστικῆς καὶ ὀρ-
» γανικῆς ἐργασίας, θὰ κατακτήσωμεν τὰς μάζας, θὰ ἐξαφα-
» νίσωμεν τοὺς ἐχθροὺς μας, τὰ κακὰ σπέρματα τοῦ μίσους,
» τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τοῦ αἰσχροῦ συμφέροντος, τὰ σπέρματα
» τῆς κοινωνικῆς ἀποσυνθέσεως, καὶ θὰ ἀναπτύξωμεν μεταξὺ
» τῶν ἀνθρώπων τὸ πνεῦμα τῆς ὁμοιοῦς, τῆς ἀλληλεγγύης,
» τῆς χαρᾶς, τὸ ὁποῖον θὰ λάμψη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν
» παιδιῶν μας, ἐὰν ἡμεῖς εἴμεθα πολὺ παλαιοί, ὥστε νὰ μὴ
» ἡμπορῇ νὰ μεταβληθῶμεν».

ΤΕΛΟΣ τοῦ Α'. Τόμου

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ι Σ

Εἰς τὸ περιεχόμενον τοῦ Ε΄ Κεφαλαίου δὲν ἐτέθησαν μερικαὶ ἐπικεφαλίδες πρὸς ἐμφανῆ χωρισμὸν τῶν θεμάτων· διὰ τοῦτο ὑπὸ μίαν ἐπικεφαλίδα θὰ συναντήσετε νὰ στεγάζονται δύο διάφορα θέματα.

Ἐπίσης δένεύρισκομεν σκόπιμον νὰ δημιουργήσωμεν στήλην «Παραρρημάτων» διὰ τὰ τυπογραφικὰ λάθη, ἀφοῦ οὔτε τὸν σκοπὸν συσκοτίζουν, οὔτε τὰς ἐννοίας μεταβάλλουν. Δὲν κάμνωμεν ἄλλως τε καὶ φυλολογικὴν ἐπίδειξιν.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Οἱ Συνεταιρισμοὶ τοῦ Πρώτου Βαθμοῦ

Γενικὴ Ἐπισκόπησις	Σελίς	3
Ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος	»	4
Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς	»	5
Οἱ Συνεταιρισμοὶ τῶν Πόλεων	»	6
Οἱ Ἀγρόται μὲ ἠθικὴν Βάσιν	»	6
Οἱ κυριώτεροι σκοποὶ	»	7
Ἡ Μάννα τῶν ἄλλων	»	8
Εἰς χεῖρας τῆς Ἀγροτικῆς τάξεως	»	8
Εἰδικὴ προσπάθεια	»	9
Τεχνικοὶ λόγοι	»	10
Ἠθικοὶ λόγοι	»	11
Οἱ ἠθικοὶ Ἐκφοβισμοὶ	»	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Μικτοὶ Σκοποὶ

Ἡ Γῆ εἰς τοὺς ἀγρότας	Σελίς	17
Αἱ διάφοροι τάξεις εἰς τὴν ὑπαιθρον	»	18
Μικροῖδιοκτῆται	»	19
Μεγαλοῖδιοκτῆται	»	19
Μέσοι ἰδιοκτῆται	»	20
Τοκογλύχοι	»	20

Μεταπωληταὶ γεωργικῶν προϊόντων	Σελίς	21
Παντοπῶλαι	»	25
Ίατροὶ	»	28
Δικηγόροι καὶ δικολάβοι	»	31
Διδάσκαλοι	»	32
Ίερεῖς	»	35
Μικροκομματαρχίσκοι	»	35
Προσωπικὸν κόμμα	»	37
Ἄλλα Ἐπαγγέλματα	»	39
Διατὶ κατηναλώσαμεν περισσότερον χρόνον	»	40

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Οἱ Πιστωτικοὶ καὶ αἱ Προμή- θειαι μας	Σελίς	41
Γεωργικὴ Προόδος	»	44

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Συνεταιρισμοὶ Παραγωγικοὶ		
Πωλήσεως κλπ.	Σελίς	49
Ὁ κύριος σκοπὸς τῶν Σταφιδικῶν		
Συνεταιρισμῶν καὶ τὰ δάνεια	»	51
Νὰ Καλλιεργηθῆ ἐκεῖ συνείδησις τάξεως	»	56
Κοινὴ Ἐναποθήκευσις	»	57
Πωλήσεις	»	58

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Αὐτόνομος Σταφιδικὸς Ὀργανισμὸς

Διατὶ ἀσχολούμεθα περὶ τούτου	Σελίς	62
Θὰ μετεμορφῶτο	»	63

Ἐνώτατος ῥυθμιστῆς	Σελίς	64
Νὰ συνδέσῃ τὰς ἀρτηρίας του	»	67
Νὰ ληφθοῦν μέτρα ἐναντίον της	»	68
Εἶναι ἐκτὸς τοῦ δικαίου	»	69
Νὰ ἔχῃ τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως	»	71
Ὁ κληρονόμος τοῦ Ὄργανισμοῦ	»	73
Οἱ Κρωγμοὶ τῶν Κοράκιων	»	74
Θὰ προαγάγῃ τὸν Συνεργατισμὸν	»	78
Γενικὴ Συνέλευσις	»	81
Σύστημα ἀρχαιρεσιῶν	»	83

Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο παρελήφθησαν ἐπικεφαλίδες τινὲς κατὰ τὴν διόρθωσιν, καὶ παρουσιάζονται δύο θέματα ὑπὸ μίαν ἐπικεφαλίδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

Κερδοσκοπικαὶ Τάσεις

Ἀλλάζει θέσιν	Σελίς	86
Διδάγματα ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν	»	86
Τὸ δόγμα τοῦ μάρτυρος τοῦ Γολγοθᾶ	»	88

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Συνεργατισμὸς καὶ Πολιτικὴ

Ἡ ἀνάμιξις ἐπιβλαβῆς	Σελίς	90
Ἀμέτοχοι διὰ νὰ μὴ μετανοήσουν	»	93
Ἐξωριστοὺς Πολιτικοὺς Συλλόγους	»	95
Σκότος ! Σκότος ! Σκότος !	»	97
Νὰ κλείσῃ τὸ Πανεπιστήμιον	»	99
Θὰ εἶναι ἡ τελευταία	»	101